SKRIFTER UTGIVNA AV SVENSKA SÄLLSKAPET FÖR MISSIONSFORSKNING
PUBLICATIONS BY THE SWEDISH SOCIETY FOR MISSIONARY RESEARCH
3

SVENSKA FÖRBINDELSER MED LEIPZIGMISSIONEN ÅREN 1853–1876

AV

OSCAR RUNDBLOM

1948

LUND
C. W. K. GLEERUP

KÖPENHAMN
EJNAR MUNKSGAARD

SVENSKA FÖRBINDELSER MED LEIPZIGMISSIONEN ÅREN 1853–1876

MED SÄRSKILD HÄNSYN TILL CARL A. OUCHTERLONY OCH ANDERS BLOMSTRAND

AKADEMISK AVHANDLING

SOM MED TILLSTÅND AV HÖGVÖRDIGA TEOLOGISKA FAKULTETEN I UPPSALA FÖR ERNÅENDE AV TEOLOGIE DOKTORSGRAD OFFENTLIGEN FÖRSVARAS TISDAGEN DEN 25 MAJ 1948 Å LÄROSAL V KL. 10 F.M.

AV

OSCAR RUNDBLOM

TEOL. LIC., FIL. KAND. V.-DALA.

LUND
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET
1948

770/49

R. UNIV.
BIBLIOTHEEK
LEIDEN

LUND
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET
1948

Innehåll

FÖRORD VI

FÖRKORTNINGAR IX

KÄLLOR OCH LITTERATUR XI

INLEDNING. EVANGELISKT-LUTHERSKA MISSIONSSÄLLSKAPET I DRESDEN—LEIPZIG OCH DESS FÖRBINDELSER MED SVERIGE UNDER 1840-TALET 1

Kap. 1. Uppkomsten av det sachsiska missionssällskapet och missionsdirektor Karl Graul 3

Sällskapets förhistoria, 3. Sällskapet bildas i Dresden, 4. Carl Graul blir direktor, 8. Evangelisch-lutherisches Missionsblatt, 12. Sällskapet flyttas till Leipzig, 13. Graul besöker Indien, 15. Hans litterära uppgörelse med Harms, 23. Erlangenföreläsningen, 32.

Kap. 2. De båda svenska missionssällskapen och deras förbindelse med Dresden—Leipzig under 1840-talet 36

Svenska Missionssällskapet, 36. Fjellstedt och Missionssällskapet i Lund, 38. Grauls förbindelse med Svenska missionssällskapet, 41. Scott, 50. Konfessionalismen, 53.

AVDELNING I. DEN KONFESSIONELLA SCHISMEN 63

Kap. 3. Lunds missionssällskap ingår förbindelse med Leipzigmissionen 63

Förhandlingar med Leipzig börja, 63. Ouchterlony och Lundgren anlända till Indien, 66.

Kap. 4. Konflikten mellan svenskarna och de tyska missionärerna .. 69

Konfliktens orsaker, 69. Nattvardsstriden, 74. Lundgren bryter med den tyska missionen, 80.

Kap. 5. Ouchterlony återknyter förbindelsen med Leipzigmissionen 86

Förhållandena i Lund 1854—55, 89. Spänningen inom styrelsen i

Lund, 91. Konfessionalismens seger, 95. Blomstrand antages till missionärskandidat i Leipzig, 103.

Kap. 6. Konfessionella efterdyningar 104

Herre, 104. Synodalkonferensen 1861, 105. Anklagelsen mot Blomstrand vid synodalkonferensen 1877, 106.

AVDELNING II. DE SVENSKA SJÄLVSTÄNDIGHETSSTRÄVANDENA 111

Kap. 7. Ansatser till självständighet under 1850-talet 111

Önskemålen i Lund, 111. Ouchterlonys tendens, 115.

Kap. 8. Anders Blomstrands väg till missionen 120

Ungdomsåren, 120. Studier i Lund, 121. Förbindelser med Lunds Missionssällskap, 122. Beslut att resa till Kina, 123. Blomstrand lämnar tanken på missionen, 127. Akademiska motgångar, 130. Beslutar åter att bli missionär, 133. Utbildning i Leipzig, 133.

Kap. 9. Allmänna strävanden i Sverige under början av 1860-talet att skapa en självständig mission, och reaktionen i Indien med anledning därav 136

Tre förslag om egen svensk mission, 136. Reaktionen i Indien, 143. Svenskarnas ställningstagande till förslaget, 145. Nerling, 149.

Kap. 10. Ouchterlonys förslag angående viss svensk självständighet i Indien 152

Ouchterlonys hemresa 1865, 152. Leipzigs ställningstagande till de svenska planerna, 153. Ouchterlonys förslag vid SMS:s sammanträde $^{18}/_{8}$ 1865, 155. Förslagets behandling i Leipzig 1866, 158. Reaktionen i Indien, 161. Blomstrands inlaga, 162. Förslagets slutliga öde, 165.

Kap. 11. Ouchterlonys förbindelser med Nerling och hans konflikt med Kollegiet i Leipzig 176

Nerling, 177. Ouchterlonys opposition mot missionens ledning, 185. Försoning med tyskarna, 189.

AVDELNING III. FÖRHÅLLANDET TILL ANDRA MISSIONER 194

Kap. 12. Det kritiska utgångsläget 194

Dansk-halleska missionen, 194. SPG, 195. Förhållandet mellan Leipzigmissionen och de andra sällskapen, 199. Konflikten i Madras, 210.

Kap. 13. Missionen och kasten 211

Karaktäristik av kasten, 211. Olika uppfattningar om kasten hos

missionerna, 213. Biskop Wilson, 215. Maduramissionen och övriga reformerta missioner, 220. Grauls syn på kasten, 223.

Kap. 14. Leipzigmissionens landvinningar i Trichinopoly och Tanjore 233

Trichinopoly, 234. Tanjore, 237. Ouchterlony i Pudukotah, 240. Leipzigmissionens försvar 1853, 244. Förhandlingar med SPG 1863, 245.

Kap. 15. Upptakten till konflikten med Londonmissionen i Coimbatore våren 1856 246

Leipzigmissionens strategi, 247. Londonmissionens arbete i Coimbatore, 252. Ouchterlonys resa till Coimbatore, 259. Addis reaktion, 264. Verathaleipetty, 267. Addis skrivelser till Tranquebar och Madras, 270. Reaktionen i Madras, 273.

Kap. 16. Konfliktens fortsatta utveckling och återverkan i Leipzig och Indien 282

Cordes, 282. Leipzigmissionen installerar sig i Coimbatore, 287. Addis förnyade åtgärder, 289. Leipzigkollegiets reaktion, 291. Konflikter, 294. Utvecklingen i Indien, 287. Åtgärden i Coimbatore ogillas, 307. Två konferenser, 308. Ouchterlony och Schwarz rehabiliteras, 309. Utvecklingen i Coimbatore, 311. Slutomdöme, 312.

ENGLISH SUMMARY 313

PERSONREGISTER 315

Förord

Syftet med föreliggande undersökning är att söka bringa ökad klarhet över den tidigaste perioden av det svenska missionsarbetet i Indien. Årtalet 1853 betecknar den tidpunkt, då Lunds Missionssällskap efter ett kortvarigt besök i Kina dirigerade missionärerna E. G. Lundgren och C. A. Ouchterlony till Indien, där de inledde samarbete med Leipzigmissionen. Lunds Missionssällskap överlämnade sitt arbete år 1856 till Svenska Missionssällskapet, som i sin tur överlät detsamma till Svenska Kyrkans Mission år 1876.

Tidsskedet 1853—76 kännetecknas icke av några märkliga händelser, utan kan från svensk sida karakteriseras som ett blygsamt begynnelseskede med försök och ansatser. Detta hindrar dock icke, att perioden inrymmer viktiga faktorer för den kommande utvecklingen. På visst sätt vore dessa år ett experiment i samarbete, enär de svenska missionärerna från första stund och under hela perioden stodo i tysk tjänst samtidigt som de voro de svenska sällskapens arbetare. Det är uppenbart, att en dylik allians måste innesluta många problem och några av de frågor, som möta oss under den första tiden ha behållit sin aktualitet intill våra dagar. Leipzigmissionen befann sig under detta skede i stark motsättning till andra missioner i Sydindien, vilket även inverkade på svenskarna. Från allmän missionshistorisk synpunkt är detta tidsavsnitt synnerligen betydelsefullt och torde för Sydindiens del ha inneburit en av de allvarligaste kriserna sedan den evangeliska missionens begynnelse.

Under dessa år grundlades emellertid den verksamhet, som

i dag är Svenska kyrkans missions mest utvecklade arbete och som för mer än ett kvartssekel sedan resulterade i bildandet av The Tamil Evangelical Lutheran Church med en svensk som biskop.

Bland tidigare svenska undersökningar av den ifrågavarande perioden är Bengt Sundklers avhandling om Svenska Missionssällskapet den viktigaste. Det föreliggande arbetet ansluter sig även nära till densamma särskilt i fråga om de svenska självständighetssträvandena.

Jämte undersökningen av de antydda problemen, som ge samarbetet dess färg och som äro vårt huvudintresse ägnas i inledningen en viss uppmärksamhet åt utvecklingen i Tyskland och Sverige åren närmast före 1850, för att visa hur förbindelserna inleddes.

Leipzigmissionens historia har behandlats av åtskilliga forskare. Däremot saknas ännu en tillfredsställande vetenskaplig monografi över dess ledare under det tidigare skedet, dr Karl Graul. Denne märklige missionsman vore förvisso värd en självständig undersökning. Här kan det givetvis endast bli tal om en del antydningar rörande frågor av betydelse för denna avhandling.

I samband med avhandlingens framläggande är det mig en kär plikt, att i första hand till min lärare och vördade vän, professor K. B. Westman uttala ett varmt tack för ovärderlig hjälp och trofast stöd under den långa tid, jag sysslat med denna undersökning. Goda råd och anvisningar ha även givits av professor Hilding Pleijel för vilket jag hjärtligt tackar. Likaså tackar jag docent Bengt Sundkler, som med stort intresse följt mitt arbete och givit mig inspirerande synpunkter. I detta tack innesluter jag även docenterna Hans Cnattingius och Ruben Josefson, indiamissionärerna Bror Tiliander, Carl Gustav Diehl samt Gustav Eriksson, av vilka den sistnämnde översatt tamuliska texter. Mitt tack gäller även teol. stud. B. I. Kilström, teol lic. Hilding Johansson och fil. stud. Walter Albertson, som varit mig behjälpliga vid upprättandet av käll- och litteraturförteckningen samt personregist-

ret. Värdefull hjälp har även lämnats av pastor Clarence Nilsson. Till förste Bibliotekarien vid Lunds Universitetsbibliotek teol. dr. Gunnar Wetterberg, samt tjänstemännen vid missionsarkiven i London, Leipzig och Boston frambär jag även ett uppriktigt tack. Detta riktar jag även till Fru Dorothea Angell, född Oppenheimer och Dr phil. Alfred Wolf för ospard möda och arbete med det tyska materialet. På grund av situationen i Tyskland har det varit förenat med vissa svårigheter att få del av Leipzigmissionens handskriftsmaterial. Genom stort tillmötesgående från missionsdirektor Carl Ihmels sida och Svenska Beskickningen i Berlin lyckades det mig emellertid att år 1944 till Sverige medföra de för mig viktigaste källorna.

Till Olaus Petri-stiftelsen, som genom stipendier underlättat mitt arbete och Svenska Kyrkans Missionsstyrelse, som beredvilligt givit mig tjänstledighet under slutskedet i avhandlingsarbetet, står jag även i stor tacksamhetsskuld.

Min tacksamhet omfattar slutligen Gleerups Bokförlag för stort tillmötesgående och Berlingska Boktryckeriet för ett lika snabbt som omsorgsfullt arbete.

Sist men icke minst tackar jag min hustru, som under min långa studietid trofast och outtröttligt stått vid min sida.

Uppsala i maj 1948.

Oscar Rundblom

Förkortningar

ABM	American Board of Commissioners for Foreign Missions.
ABMH	American Board Archives, Harvard.
AELM	American Evangelical Lutheran Mission in South India.
BMM	Magazin für die neueste Geschichte der evanglischen Mission und Bibelgesellschaften, Basel.
BSB	Anders Blomstrands brev till Severina Blomstrand, Lunds universitetsbibliotek.
CMS	Church Missionary Society.
EFS	Evangeliska Fosterlandsstiftelsen.
ELM	Evangelisch-Lutherisches Missionsblatt, Leipzig.
GbgSB	Göteborgs Stadsbibliotek.
Heim. Corr.	Heimische Correspondenz.
Ind. Prot.	Indische Protocolle.
Koll.	Das Kollegium der Leipziger Mission.
KSMS	Korrespondenz mit der Schwedischen Missionsgesellschaft zu Stockholm.
KÅ	Kyrkohistorisk Årsskrift.
L. Dagb.	Lundgrens Dagbok, Svenska kyrkans missionsarkiv, Uppsala.
LM	London Missionary Society.
LMA	London Missionary Society Archives, London.
LMS	Lunds Missionssällskap.
LMT	Lunds Missionstidning.
LpzgMA	Missionsarchiv der Leipziger Mission.
LMMC	London Missionary Society Madras Districts Committee.
LUÅ	Lunds Universitets Årsskrift.
LUB	Lunds Universitetsbibliotek.
MC	Report of the South India Missionary Conference.
MKR	Missionskirchenrath.
MOMH	Missionsnachrichten der Ostindischen Missionsanstalt zu Halle.
NMG	Norddeutsche Missionsgesellschaft.
Prot. Coll.	Protocolle des Collegiums der Leipziger Mission.
RA	Riksarkivet.
RGG	Die Religion in Geschichte und Gegenwart.

SPCK	Society for Promoting Christian Knowledge.
SPG	Society for the Propagation of the Gospel in Foreign Parts.
SPGA	SPG Archives, London.
SMS	Svenska Missionssällskapet.
SvKMT	Svenska kyrkans missionstidning.
SvMtidskr	Svensk Missionstidskrift.

Källor och litteratur

I. Otryckta källor.

1. Offentliga arkiv och bibliotek.

Riksarkivet, Stockholm (RA).

Statsrådsprotokoll i ecklesiastikärenden 1853.
Handlingar till d:o.

Kungliga Biblioteket, Stockholm (KB).

Svenska Missions-Sällskapets Protocoller 1835—1842, 1842—1846, 1846—1849, 1849—1852 (dessa 4 volymer innehålla även handlingar), 1852——1866, 1867—76 (SMS Prot. 35—42 etc.).
Handlingar till Svenska Missions-Sällskapets Protocoller 1852—1857, 1857—1861, 1862—1866, 1867—1872, 1873—1877, h. 52—57 etc.).
Verificationer till Svenska Missions-Sällskapets Räkning 1835—1839, 1839—1843, 1843—1846, 1846—1849, 1849—1853, 1854 och följande intill år 1876 upptagas varje års verifikationer i särskilda band. (SMS Ver.).

Lunds Universitetsbibliotek (LUB).

Lunds Missions-Styrelses Protocoller från början af Sällskapets stiftelse.
Teologiska Fakultetens i Lund Protokoll nr. 3 o. 4 under tiden 1827—1865.
Brev till C. W. Skarstedt.
Brev till J. H. Thomander.
Brev till Severina Blomstrand.
Brev till Anders Blomstrand.
Brev till Wilhelmina Oseen.

Göteborgs Stadsbibliotek (GbgSB).

P. Wieselgrens efterlämnade papper.

Harvard University Archives.

American Board of Commissioners for Foreign Missions, Archives. Madura Mission, Vol. 2, 1846—59.

1. Brev till Rufus Anderson.
2. Annual report of the American Madura Mission 1846.

2. Enskilda arkiv.

Evangeliska Fosterlandsstiftelsens Arkiv, Stockholm.

Styrelsens protokoll 1861—1867.

Svenska Kyrkans Missionsstyrelses Arkiv, Uppsala.

Svenska Kyrkans Missionsstyrelses Protokoll 1874—1876.
Bilagor till d:o 1874—1876.
G. E. Lundgren, dagbok.

Göteborgs Missionssällskaps Arkiv.

Protocoll 1836.

Archiv der Evangelisch-Lutherischen Mission zu Leipzig (LpzgMA).

Acta des Collegiums der Ev.-Luth. Mission zu Leipzig.

1. Protocolle des Collegiums 1852—76.
2. Briefe 1847—77.

Protokolle der Generalversamlungen (4 vol.: 1848—56, 1857—59, 1860 67, 1868—78).

Indische Protocolle.

1. Konferenzen 1854—58.
2. Missionskirchenrath (MKR) mit Begleitbriefen (10 vol.: 1858—59, 1860—61, 1862—64, 1865—66, 1867—68, 1869—70, 1871—72, 1873—74, 1875—76, 1877—79) Stations-Berichte, Coimbatoresache 1856—58.
3. Synode 1859—70, 1871—80.
4. Briefe einzelner Missionare 1854—77.
5. Samlung die Kastenfrage betreffend.

Heimische Correspondenz 1847—77.

Acten der Ev.-Luth. Missions-Gesellschaft zu Dresden. Correspondenz mit der schwedischen Missionsgesellschaft zu Stockholm.

Die Tamulenmission seit Cordes. Liste der Schwedischen und Leipziger Missionare.

Society for the Propagation of the Gospel in Foreign Parts, Archives, London.

C. M. S. Indian Papers Box II, Madras.

1. Indian General.
3. From the correspondence of Revs J. C. and C. S. Kohlhoff.
6. Miscellanious 1815—46. Letters, papers and reports 1835—63.
9. Madras Diocesan Committee. Correspondence and Minutes 1840—44.
10. Madras Diocesan Committee. Correspondence and Minutes 1845—46.
11. Madras Diocesan Committee. Correspondence and Minutes 1847—49.
12. Madras Diocesan Committee. Correspondence and Minutes 1850—55.

London Missionary Society, Archives, London.

1. Eastern Missions nr. 10 1856—57. — (Brev i konceptbok från Tidman till Addis.)
2. Reports from South India Box 11—12. 1856—58. Addis Coimbatoor.
3. Report of the Coimbatoor Mission for 1855.

Fru Hilda Blomstrand, Göteborg.

Eleonore Blomstrand, född Kelber, dagboksanteckningar.

Pastor Wilhelm Sköld, Lund.

Sven Rydén, dagbok.

Fru Siri Dahlquist, Uppsala.

Brev från C. A. Ouchterlony.

II. Tryckta källor och anförd litteratur.

Ahnfelt, Otto, Ur mina minnen. Sthlm 1905.

Ahnfelt-Laurin, Emilia, Peter Fjellstedt. Teckning. Sthlm 1881.

[*Alex, E.*], Fünfzig Jahre der Missionsthätigkeit im Königreiche Sachsen. Dresden 1869.

American Madura Mission. Jubilee Volume. 1834—1884. Madras 1886.

Andersson, Rufus, History of the Missions of the American Board of Commissioners for Foreign Missions in India. Boston 1881.

Anshelm, Carl, Peter Fjellstedt. I. Hans barndoms- och ungdomstid samt utländska missionsverksamhet. Sthlm 1930. II. Hans verksamhet i hemlandet för den yttre missionen. Sthlm 1935.

Aulén, Gustaf, Henrik Reuterdahls teologiska åskådning. Akademisk avhandling. Ur kristendomens historia och tankevärld. Sthlm 1907.

Aulén, Gustaf, Martin Eric Ahlman och Ebbe Gustaf Bring. En teologisk strid i Lund på 1840-talet. Lunds Universitets årsskrift. Lund 1918.
— Ett och annat från H. Reuterdahls lundatid. KÅ 1906.
— Reuterdahl och hans samtida. Särtryck ur Ord och Bild. Sthlm 1921.
Bateman, Josiah, The life of right rev. Daniel Wilson, D. D., late lord bishop of Calcutta and metropolitan in India. London 1861.
Beck, A., Die Mission und die Confession. Schaffhausen 1846.
Bengtson, Valdus, En kyrklig missionsrörelse i Göteborg från 1830-talet. Tal vid Göteborgs stifts missionssällskaps sammanträde den 28 april 1901. Gbg 1901.
Berättelse om Linköpings Stifts Biträdes-Missionssällskap, 1862.
Blomstrand, A., De septuaginta hebdomadibus Danielis IX: 24—27. Lundae 1853.
— Handbok i Lutherska kyrkans symbolik. Sthlm 1855 o. 1874.
— Korta Predikningar öfver årets Sön- och Högtidsdagars evangelier. Wexjö 1860.
Blomstrand, Theodor, Anders Blomstrand. Wäxjö stifts Hembygdskalender år 1913.
Bilder från vår Tamulmission. I. Missionsfältet. Uppsala 1904.
Brundin, Gunnar, En missionerande Kyrka. Svenska Kyrkans mission genom 50 år. Sthlm 1924.
— Ett evangeliskt-lutherskt samarbete och dess frukt. Sthlm 1934.
Bäfverfeldt, Arvid, En indisk kyrka. Sthlm 1942.
Chandler, John S., Seventy-five years in the Madura Mission. Madras, u. å.
Charpentier, Jarl, Indien. Historia — Religion — Kastväsen. Sthlm 1925.
The Missionary Conference: South India and Ceylon, 1879. II. Madras 1880.
Devasagayam, Nj., Ur mitt liv. Övers. av Anna Alm. Sthlm 1922.
Dubois, J. A., Hindu, Manners, Customs and Ceremonies. Övers. av Beauchamp, H. K., 3 uppl. Oxford 1906—36.
Dutt, N. K., Origin and growth of caste in India. I. London 1931.
Ehrenfeuchter, F. R., Die praktische Theologie I. Göttingen 1859.
The Evangelical Lutheran missionaries' defence of their position, their proceedings and their doctrine. Madras 1853.
Fehrman, D., Carl Fredrik af Wingård såsom biskop öfver Göteborgs stift. I—II. Lund 1909, 1911—1912.
Fenger, J. F., Den Trankebarska missionens historia. Öfvers. av C.-A. Ouchterlony. Sthlm 1866.
Fjellstedt, P., Sjelfbiografi. Sthlm 1884.
Fleisch, P., Hundert Jahre lutherischer Mission. Lpzg 1936.
Graul, Karl, Bibliotheka Tamulica. Leipzig 1858.
— Dante Alighieri's göttliche Komödie, in's Deutsche übertragen und

historisch, ästhetisch und vornehmlich theologisch erläutert von Karl Graul, cand. theol. zu Dessau. I. Theil, die Hölle. Lpzg 1843.
— Dissertatio de Schulzii et Schottii sententia. Lpzg 1836.
— Explanations concerning the principles of the Leipzig Missionary Society, with regard to the caste questions. Madras 1851.
— Die christliche Kirche an der Schwelle des Irenäischen Zeitalters. Lpzg 1860.
— Die christlichen Missionsplätze auf der ganzen Erde. Lpzg 1847.
— Die evangelisch-lutherische Mission zu Dresden an die evangelisch-lutherische Kirche aller Lande . . . Lpzg 1845.
— Die Stellung der Evangelisch-Lutherischen Mission in Leipzig zur Ostindischen Kastenfrage. Lpzg 1861.
— Die Unterscheidungslehren der verschiedenen christlichen Bekentnisse im Lichte göttlichen Worts. Lpzg 1856.
— Reise nach Ostindien von Juli 1849 bis April 1853. I—V. Lpzg 1854—1856.
— Ueber Stellung und Bedeutung der christlichen Mission im Ganzen der Universitätswissenschaften. Erlangen 1864.

Grawallius, C. O., Uppränning till Svenska Missions-Sällskapets Historia. Tal, hållet i Stockholms Prest-Sällskap på dess Högtidsdag den 31 October 1843. Sthlm 1843.

Hagström, K. A., Strengnäs Stifts Herdaminne. III. Strängnäs 1899.

Handmann, R., Die evangelisch-lutherische Tamulen-Mission in der Zeit ihrer Neubegründung. Lpzg 1903.

Hermann, G., Dr. Karl Graul und seine Bedeutung für die lutherische Mission. Halle 1867.

Hoffmann, W., Missions-Fragen. Heidelberg 1847.
— Hwad lärer oss Missionens historia? Öfversättning. Sthlm 1871.

Hough, J., The History of Christianity in India. London 1845.

Hunt, W. S., The Anglican Church in Travancore and Cochin 1816—1916. I. Kottayam 1920.

Ihmels, Carl, D. Karl Graul und die Leipziger Mission. Die deutsche evangelische Heidenmission. Jahrbuch 1936 der vereinigten deutschen Missionskonferenzen. Hamburg 1936.
— Reden bei der Gedächtnis-Feier in Leipzig am 1. Februar 1914. Lpzg 1914.

Jansson, E. Alfred, Abraham Keyser. Gustaf Theodor Keyser. Tvenne gestalter ur Stockholms religiösa liv. (Särtryck ur Stockholms Julbok 1941.) Sthlm 1941.

Johansson, A. B., Ett dyrbart arv. Vårt nya missionsfält i Indien. Uppsala 1917.

Kalkar, C. H., Den christelige Mission blandt Hedningerne. I—II. Köpenhamn 1879.

Kalkar, C. H., Den danske Mission i Ostindien i de seneste Aar. Köpenhamn 1870.

— Den evangeliske Missions Historie. Köpenhamn 1857.

— Det danske Missionsselskabs Historie i de første 40 Aar. Köpenhamn 1871.

Karlström, Nils, Kristna samförståndssträvanden under världskriget 1914—1918 med särskild hänsyn till Nathan Söderbloms insats. Sthlm 1947.

Karsten, H., Die Geschichte der evangelisch-lutherischen Mission zu Leipzig von ihrer Entstehung bis auf die Gegenwart dargestellt. I—II. Güstrow 1893—1894.

Katalog over Vahls Missionsbibliotek. Kbhn. 1942.

Kolmodin, Ad., Waldemar Rudin som missionsman. Särtryck ur Svensk Missionstidskrift. Uppsala 1921.

Kort Beretning om den her i Trankenbar anrettede Kongl. Danske Missions udvertes Tilstand, den 5 October 1726. Tranquebar 1736.

Kraemer, H., Kristendomens budskap i en icke-kristen värld. Översättning av E. Silén. Sthlm 1940.

Landgren, Lars, Öfwersigt af de Protestantiska missionernas uppkomst och närvarande tillstånd. I—II. Hudiksvall 1871—1872.

Larsen, L. P., Hindu-Aandsliv og Kristendomen. Kbhn. 1907.

Levin, C. H., Samfundet Pro Fide et Christianisimo. Ett hundraårigt minnesblad. Sthlm 1871.

Lifsbilder ur Den Evangelisk-Lutherska Missionen bland Tamulerfolket i Ostindien 1705—1840. Utdrag ur W. Germanns med fleres missionshistoriska skrifter på svenska utgifvet af en vän till Tamulerfolket. I—II. Sthlm 1897—1898.

Lindeberg, G. W., De svenska missionerna 1922. Sammanfattande översikt . . . Uppsala 1922.

Lindeberg, Gustaf, Den evangeliska missionen. 4 uppl. Sthlm 1944.

— Ett sekel i missionens tjänst. Lunds Missionssällskap 1845—1945. Minnesskrift. Lund 1945.

Lovett, R., The history of the London Missionary Society 1795—1895: I och II. London 1899.

Malmberg, Ax., Assar Lindeblad. Missionens förste sångare i vårt land. Sthlm 1932.

— Jacob Berndt Kallenberg. En kyrkans märkesman för hundra år sedan. Lund 1935.

— Lunds stift och missionen. Sthlm 1944.

Die Mission mit Kaste und ihre Vertheidiger. Ein zweites Schattenbild. Dresden, u. å.

Missions- och Bibel-Sällskaperne, såsom tidens tecken, hwilket emotsagdt warder. Gbg. 1846.

Mohl, K. C., Breve fra Indien. Köpenhamn 1840.

Muir, J., Original sanskrit texts on the origin and history of the people of India, their religion and institutions. I—V. London 1868—1870.

Newman, Ernst, Nordskånska väckelserörelser und 1800-talet. I. Sthlm 1925.

Ochs, C., Nothgedrungene Entgegung auf die in Nr. 15 des vorigjährigen Leipziges Missionsblattes gegen mich erneuerten Anklagen. (Utg. av M. Morstht) Rendsburg 1860.

— Zeugnisse zur ostindischen Kastenfrage für jeden evangel.-lutherischen Missionsfreund. Dresden 1862.

— Die Kaste in Ostindien und die Geschichte derselben in der alten lutherischen Mission. Rostock 1860.

Ouchterlony, C. A., Återblick på 35 år i missionen. LMT 1885.

— Teser »I Jesu namn». Linköping 1867.

Pascoe, C. F., Two hundred years of the S. P. G. London 1901.

Penny, Frank, The Church in Madras being the history of the ecclesiastical and missionary action of the East India Company in the presidency of Madras from 1805 to 1835. II. London 1912.

Pleijel, Hilding, Herrnhutismen i Sydsverige. Lund 1925.

Plitt, D., Geschichte der lutherischen Mission, hrsg von O. Hardeland. I—II. Leipzig 1894—95.

Proceedings of the South India Missionary Conference, held at Ootacamund. April 19th—May 5th, 1858. Madras 1858.

Report, The Twenty Eight Report of the Madras District Committee 1855. Madras 1856.

Report of The Select Committee on the deputation to India. New-York 1856.

[*Rhenius*] Memoir of the Rev. C. T. E. Rhenius by his son. London 1841.

Richter, Julius, Evangelische Missionskunde. Lpzg 1920.

— Indische Missionsgeschichte. Gütersloh 1 uppl. 1906. 2 uppl. 1924.

Riksdagsprotokoll: Högloflige Ridderskapets och Adelns Protocoll vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, Åren 1840—41, III.

— Högvördiga Preste-Ståndets Protocoll vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, År 1841, XIV.

— Protocoll, hållna hos Välloflige Borgare-Ståndet vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, Åren 1840—41, VI.

— Bihang till samtliga Riks-Ståndens Protocoll wid Lagtima Riksdagen i Stockholm, Åren 1840 och 1841, VII: 2.

Rodén, Nils, Herrnhutiska och nyevangeliska väckelserörelser i Linköpings stift intill 1856. Sthlm 1941.

Rodhe, Edvard, Geijer och samhället. En studie i svensk tradition. Sthlm 1942.

Rudin, W., Minnesteckning öfver H. W. Ulff. Upsala 1883.

Rundblom, O., Den första ansatsen till självständig svensk mission. Svenska Kyrkans Missionsstyrelses årsbok 1945.

Sandegren, Herman, Kast och kristendom i Sydindien. Sthlm 1921.
— Svensk Mission och Indisk Kyrka. Historisk skildring av svenska kyrkans arbete i Sydindien. Sthlm 1924.

Schlatter, Geschichte der Basler Mission 1815—1915. 1—2. Basel 1916.

Schlyter, Herman, Karl Gützlaff als Missionär in China. [Skrifter utg. av Sv. sällskapet för missionsforskning 1]. Lund 1946.

Schmidt, Karl Chr. Gottl., Kurzgefasste Lebensbeschreibungen merkwürdiger evangelischer Missionare. I—II. Lpzg 1836—1846.

Sharrock, J. A., South Indian Missions. Westminster 1910.

Sherring, M. A., The history of Protestant missions in India from their commencement in 1706 to 1871. London 1875. (Ny uppl. av *Storrow. E.*, fram till 1882. London 1884.)

Stock, Eugene, The history of the Church Missionary Society. Its environment, its men and its work. I—II. London 1899.

Strong, William E., The story of the American Board. An account of the first hundred years of the American Board of commissioners for foreign missions. Boston, New-York, Chicago 1910.

Sundkler, Bengt, Svenska Missionssällskapet 1835—1876. Missionstankens genombrott och tidigare historia i Sverige. Sthlm 1937.

Söderblom, Nathan, I Ansgars spår. Pilgrimsfärder. Sthlm 1930.

1706—1906. Tamulmissionens 200-årsminne. (Efter »Evang.-Lutherisches Missionsblatt».) Uppsala 1906.

Tottie, H. W., Anders Blomstrand. En lifsbild ur Svenska Kyrkans Tamulmission. Uppsala 1899.
— Carl Alexander Ouchterlony. En lifsbild ur Svenska Kyrkans Tamulmission. Uppsala 1899.

Ussing, Henry, Evangeliets segertåg genom världen. Historisk öfversikt af den evangeliska missionens utveckling. Övers. av Pontus Sjöbeck. Lund 1912.

Warneck, G., Geschichte der Protestantischen Mission. 9 uppl. Berlin 1910.
— Evangelische Missionslehre. Del I—II, 2 uppl. Goths 1897. Del III, 1 uppl. Goths 1897.

Warneck, D. und *Grundemann, D.*, Missionsstunden 2: 2. Gütersloh 1888.

Werner, E., Zur Erinnerung an D. Karl Graul. Dessau 1911.

Westman, K. B., Folkkyrkor i missionshistorien. Uppsats i Ordet och Tron. Till Einar Billing på hans sextioårsdag den 6 oktober 1913. Sthlm 1931.
— Missionsintressets uppkomst i Sverige med särskild hänsyn till Svenska Missionssällskapet. Sv. Missionssällskapet. Berättelse för år 1935.
— Ur Svenska Missionssällskapets historia. Sv. M. Tidskr. 1935.

Westin, Gunnar, Georg Scott och hans verksamhet i Sverige. I—II. Sthlm I 1929, II 1928.

Wilson, H. H., The Vishnú purána, a system of hindu mythology and tradition. (Översättning från originaltext). London 1840.

Wingård, C. Fr. af, Öfversigt af Christna Kyrkans senare händelser och nuvarande tillstånd. Uppsala 1843.

Virdestam, Gotth., Växiö stifts herdaminne . . ., II—VIII. Växjö 1927—1934.

Zweigbergk, A. H. v., Den nyare Evangelisk-Lutherska Tamulermissionen. Sthlm 1873.

Tidningar och tidskrifter.

A. *Svenska.*

Budbäraren. 1866.
Hermannsburgs Missionsblad. 1861—1865.
Lunds Missions Tidning. 1846—1855, 1887.
Missions-Tidning. 1837—1876.
Nordisk Kyrko-Tidning. 1842—1846.
Svenska Kyrkans Missionstidning. 1876—77, 1943.
Svenska Missions-Sällskapets Tidning. 1864—1872.
Svensk Missionstidskrift. 1935, 1948.
Tillkomme Ditt Rike. 1945.
Väktaren. 1856—1876.

B. *Utländska.*

Arunodayam. 1863—1871, 1874—1878.
Allgemeine Missions-Zeitschrift. 1871, 1875, 1877, 1878, 1880—1897.
Bombay Guardian. 1856—1857.
Christian Instructor. 1840—1851.
Church Missionary Intelligencer. 1849—1873.
Der evangelische Heidenbote. 1851—1852.
Evangelisch-Lutherisches Missions-Blatt. 1847—1876.
Evangelisches Missionsmagazin neue Folge. 1857—1860.
The Gospel Missionary. 1851—1866.
Hermannsburger Mission-Blatt. 1861.
Madras Christian Herald. 1856—1857.
Magazin für die neueste Geschichte der evangelischen Missions- und Bibelgesellschaften. 1821, 1837, 1841.
Missionary and Chronicle Magazine. 1856.
The Missionary Herald. 1847—1858.

Missionsnachrichten der Ostindischen Missionsanstalt zu Halle, Halle. 1849—1866.
The monthly record of Church Missions in connection with the Society for the propagation of the Gospel in foreign parts. I—IV. London, 1852—1855.

Uppslagsverk och encyklopedier.

Nordisk Familjebok, III, uppl.
Hasting, James, Encyclopaedia of Religion and Ethics. (Art. om caste).
Herzog, Theologische Realencyklopädi, V.
Religion in Geschichte und Gegenwart.

INLEDNING

Evangeliskt-Lutherska missionssällskapet i Dresden-Leipzig och dess förbindelser med Sverige under 1840-talet

KAPITEL 1.

Uppkomsten av det sachsiska missionssällskapet och missionsdirektor Karl Graul.*

År 1780 bildades i Basel det tyska Kristendomssällskapet, vars fullständiga namn var »Deutsche Gesellschaft zur Beförderung reiner Lehre und wahrer Gottseligkeit».

I de kretsar, som stödde detta sällskap, fanns tidigt ett starkt intresse för missionen. Man insamlade medel härför, vilka sändes till Halle, Herrnhut och London. När sedan Basels missionssällskap bildades 1815, erhöll denna mission en betydande del av de insamlade gåvorna.

Kristendomssällskapet hade filialer på olika håll, bl. a. i Dresden, och liksom man i Basel följde den evangeliska världens begynnande mission med ett levande intresse, hade man ock inom dotterföreningarna sin blick inriktad på denna. I Dresden fanns dessutom en liten krets herrnhutare, som funnits där se-

* Framställningen i fråga om Leipzigmissionen och Graul bygger huvudsakligast på: Fleisch, Hundert Jahre lutherischer Mission, Hermann, Dr. Karl Graul und seine Bedeutung für die lutherische Mission, Herzog, Theologische Realencyklopädi, Band 5, sid. 357 f., H. Karsten, Die Geschichte der evangelisch-lutherischen Mission zu Leipzig von ihrer Entstehung bis auf die Gegenwart dargestellt, I—II, Handmann, Die evangelisch-lutherische Tamulen-Mission in der Zeit ihrer Neubegründung, Alex, 50 Jahre der Missionsthätigkeit im Königreiche Sachsen, Sandegren, Svensk Mission och Indisk Kyrka, samt ELM, årg. 1847—1864. Då detta kapitel mera har karaktär av referat än undersökning av primärmaterial ha i regel mycket få hänvisningar gjorts till rådfrågad litteratur utom i fråga om Graul.

dan Zinzendorfs dagar, och som förblivit den lutherska kyrkan trogen, och den tog med iver del i missionen. Hit kommo rätt ofta missionärer, som genom sina skildringar höllo missionsintresset vid liv.

Tillsammans med några ledande personer ur dessa båda grupper bildade Magister Leonhardi vid Kreuzkirche den 16 augusti 1819 »Dresdner Missions-Hilfsverein im Anschluss an Basel». Initiativet väckte stor uppmärksamhet och vann bifall från olika håll. Inom kort bildades i Sachsen smärre hjälpföreningar, som anslöto sig till föreningen i Dresden. Särskilt i Basel hälsade man den nya föreningen med glädje. Årsberättelsen därifrån för 1820 talar i varma ordalag om den outtröttligt verksamma (»unermüdet thätige») föreningen i Dresden. Man erinrar om att reformationsverket utgick från Sachsen och att missionen vore en fortsättning på denna »Welterleuchtung».[1]

Förbindelsen med det lutherska Sachsen kunde emellertid icke upprätthållas. Den gick om intet på grund av konfessionella skäl. Redan 1820, då missionsdirektor Blumhardt från Basel besökte Dresden, hade man där framhållit som ett önskemål, att de missionärer, som utsändes från Tyskland, måtte erhålla sin ordination i en luthersk evangelisk kyrka. Man önskade i Dresden följa en klar luthersk linje, under det att Baselmissionen som bekant var byggd på allianspricipen. Dess hållning var från början interkonfessionell, och vid denna ville man hålla fast. Resultatet blev, att föreningen i Dresden avbröt sina förbindelser med Basel och år 1836 bildade ett självständigt lutherskt missionssällskap.[2] Marken var på

[1] Magazin für neueste Geschichte der evangelischen Missions- und Bibelgesellschaften (BMM). Sechster Jahrgang, I, sid. 163 f.

[2] Den närmaste anledningen till skilsmässan var att ett par missionärskandidater, vilka erhållit förberedande undervisning genom Dresden-föreningens försorg, förklarade sig på grund av konfessionella motiv icke kunna fara till Basel. Därtill kom att några missionärskandidater, som utbildats hos pastor Jänicke i Berlin men hyste betänkligheter mot att träda i engelsk tjänst, vid denna tid hänvände sig till lutherska missionsvänner i Preussen och Sachsen med en anhållan, att dessa måtte förhjälpa dem till något missionsfält.

olika sätt förberedd för detta djärva steg. Inom de lutherska missionskretsarna hade man under årens lopp blivit alltmer övertygad om nödvändigheten av att ett rent lutherskt missionsföretag komme till stånd. Det nya initiativet hälsades även med tillfredsställelse av många missionsvänner inom de lutherska landskyrkorna. I stadgarna för det nya sällskapet framhölls såsom ett mål, att missionärer omedelbart utsändas med uppgift »Gemeinen auf Grund des göttlichen Wortes, laut des ev.-luth. Bekenntnisses, zu sammeln, zu pflegen und zu erhalten». Missionärerna skulle vid sin utresa vara ordinerade inom den evangelisk-lutherska kyrkan och förpliktas antaga dess symbola. Detta förklarades sedermera ännu tydligare, i det att konkordiebokens sju bekännelseskrifter uppräknades. Dessa

---

Hur man i Basel reagerade emot den framväxande stränga konfessionalismen framgår bl. a. av ett uttalande i dess årsberättelse för 1837. Man konstaterar med vemod den uppkomna splittringen och finner det felaktigt, »die Missionskandidaten mit der vollen schneidenden Schärfe dieser dogmatischen Confessionsunterschiede in ihrem Vorbereitungsunterrichte genau bekannt zu machen, und sie bei ihrer Aussendung auf das nachdrückliche Geltendmachen derselben im Verkehr mit Andern zu verpflichten», a. a., årg. 1837, sid. 420. Med glädje ansluter man sig däremot till vad det i Hamburg den 9 april 1836 bildade »Norddeutsche Missionsgesellschaft» säger i sina statuter: »Diese Gesellschaft — — — hält sich aber in Hinsicht auf die Ausbreitung des Reiches Gottes unter den Heiden an die Anweisung des HErrn Matth. 28, 18—20., in der Ueberzeugung, dass der bei uns geschichtlich entstandene Confessionsunterschied, nicht in die Heidenwelt zu verpflanzen ist.» A. a., årg. 1837, sid. 423.

Samtidigt är det inte svårt att gissa, vilket sällskap man har i tankarna, när följande säges: »Noch offenbart sich im lieblichen Gebiete der vaterländischen Missionsthätigkeit in unsern Tagen eine andere Richtung, welche, obschon gleich gut und treu gemeint, dennoch dieselbe mit den gleichen Verderbnissen bedroht», BMM 1837, sid. 423. Att det sachsiska missionssällskapet var »eine andere Richtung» skulle i framtiden klart komma till synes. För Basel är den enda förutsättningen för missionsverkets framgång, att alla evangeliska sällskap bortse från vad som dogmatiskt skiljer dem åt och förena sig i en och samma uppgift. För Dresden och sedermera för Leipzig åter är den enda förutsättningen för den lutherska missionen, att den understryker och renodlar sin bekännelse. Här var det alltså fråga om två synpunkter, som icke kunna förenas, ty vad som för den ena parten var grundvillkor, var för den andra ett hinder.

symbola skulle ock läggas till grund för den kristna församlingen på missionsfälten.[3]

I spetsen för sällskapet stod en kommitté, vars ordförande var greve Detlev von Einsiedel. Den egentlige ledaren blev dock från början pastor J. G. Wermelskirch, som utarbetade stadgarna och drog upp två viktiga grundlinjer för arbetet. Den första gick ut på att sällskapet skulle bli ett centrum för de lutherska kyrkorna i alla länder och den andra, att missionärerna borde erhålla en grundlig teologisk utbildning.[4] För att uppehålla förbindelsen mellan de olika missionskretsarna utgavs en missionstidning, som så småningom fick titeln »Evangelisch-lutherisches Missionsblatt».

Sällskapets närmaste uppgifter blevo att ordna utbildningsfrågan för de blivande missionärerna och finna ett missionsfält. Den första frågan, som var mest överhängande, löstes därigenom, att man upprättade ett eget seminarium i Dresden, där en grundlig undervisning i språk och teologi kom att bedrivas.[5] Ledare för seminariet blev Wermelskirch, som i stor utsträckning själv skötte undervisningen.

Förfrågningar angående lämpligt missionsfält gjordes på olika håll, främst i England, där Wermelskirch genom person-

---

[3] Handmann, a. a., sid. 441 f. Man bör hålla detta strängt konfessionella drag hos sällskapet i minne för att förstå de konflikter, vari de första svenska missionärerna i sällskapets tjänst råkade.

[4] Handmann, a. a., sid. 51 ff. jfr Alex, a. a, sid. 55 f.

Det kan vara skäl att erinra om att dessa linjer, som sedan blevo av så stor betydelse, funnos redan hos Wermelskirch. I allmänhet brukar man framhålla, att det är Graul, som införde dem, i synnerhet gäller detta den första punkten. Se bl. a. Sandegren, Svensk Mission och Indisk Kyrka, sid. 4 f., Brundin, Ett evangeliskt-lutherskt samarbete och dess frukt, sid. 8 och Sundkler, Svenska Missionssällskapet, sid. 4 f.

[5] Det kan ifrågasättas, om någon missionsanstalt ställt sådana krav på elevernas utbildning, som man här redan från början gjorde. En antydan om ämnena ger oss en god föreställning om utbildningens mångsidighet. Man läste hebreiska, grekiska, exegetik, dogmatik, symbolik, apologetik, homiletik, pedagogik, kyrkohistoria, världshistoria, arkeologi, matematik, logik, naturhistoria, geografi, engelska och något latin. Karsten, a. a., sid. 29 ff.

ligt besök företog undersökning. Efter hand stannade man för Australien. Londonmissionssällskapet hade för sin del anbefallt Sydindien och trakten omkring Madras. — De första missionärerna utreste till Adelaide i Australien 1838. Detta företag ledde dock ej till önskat resultat, och i slutet av 1840-talet uppgav man tanken på en fortsättning här. Då hade emellertid sällskapet redan etablerat sig på ett nytt fält, där arbetet skulle få varaktigare karaktär. Sommaren 1839 fattade man nämligen i Dresden det viktiga beslutet att göra försök med missionsverksamhet i Tranquebar, den danska kolonien i Sydindien, varest den dansk-halleska missionen en gång haft en så blomstrande verksamhet. Tanken på Sydindien var icke ny inom sällskapet. Lutherska missionskretsar i Dresden hade tidigare varit i förbindelse med Rhenius, men det hela hade strandat på att denne, som visserligen brutit förbindelserna med den engelska missionen (CMS), dock inte var pålitlig lutheran.[6]

Tanken på Indien blev på allvar aktuell vid underrättelsen, att den tyska missionären Cämmerer avlidit i oktober 1837, och hela ansvaret vilade på dansken Knudsen. Wermelskirch for till Köpenhamn för att förhandla med missionskollegiet därstädes, och även om icke resultatet blev så positivt, som man önskat, beslöt sig dock sällskapet för att utsända Heinrich Cordes, som sedan 1837 erhållit utbildning i seminariet, till Tranquebar, dit denne anlände i slutet av år 1840. Därmed var början till Tamulmissionen ett faktum. Cordes tjänstgjorde till en början som Knudsens adjunkt, men fick snart nog självständigt arbete bl. a. i Porciar, den största staden i kolonien. Här inrättade han efter ett par år ett seminarium och lade därmed grunden till missionens skolverksamhet. Under loppet av 1843 anlände två nya missionärer, nämligen Carl Ochs i början av januari och Johannes Michael Nikolaus Schwarz i slutet av december. Arbetet växte raskt, skolverksamheten utvidgades, och

[6] Rhenius hade fått sin utbildning hos Jänicke i Berlin och sedan utrest till Indien i engelsk tjänst. Efter brytningen med CMS arbetade han på egen hand. Om honom se Memoir of the Rev. C. T. E. Rhenius by his son.

de tre missionärerna utökade verksamhetsområdet. I februari 1845 överläts Mayavaram nordväst om Tranquebar av engelsmännen till tyskarna. Det blev Ochs, som fick övertaga ansvaret för den nya stationen. Denne var i motsats till Cordes en impulsiv och ivrig natur och han hade tidigare haft planer på Telugulandet, men nödgats avstå därifrån av olika skäl. Situationen i Tranquebar var emellertid osäker, och det såg ett slag ganska hotande ut för missionens ställning därstädes på grund av Tranquebars försäljning till England år 1845. Den danske guvernören önskade överlämna missionen till engelsmännen, men på konung Christian VIII:s uttryckliga önskan fick det tyska missionssällskapet övertaga missionen och dess egendom med full förfoganderätt. Så hade den nya lutherska missionen blivit den dansk-halleska missionens arvtagare i Indien.

Under tiden för denna utveckling på missionsfältet inträffade en del betydelsefulla förändringar i hemlandet. Den viktigaste var, att sällskapet 1844 fick en ny missionsdirektor, vilkens insatser skulle bli av avgörande betydelse för all luthersk mission. Den nye mannen var Karl Friedrich Leberecht Graul.

Graul var född i Wörlitz vid Dessau den 6 februari år 1814. Han var son till en hantverkare, som åtnjöt allmän aktning för sin gudsfruktan, redbarhet och flit. Från tidig barndom blev den unge Graul förtrogen med bibeln och äkta fromhet. Hans föräldrar voro inte lutheraner, men Graul övergick i unga år till lutherdomen.

Han röjde stark dragning till naturen och det romantisktfolkliga. Rektorn vid stadens skola, pastor Hoppe, och prosten Brunn upptäckte snart hans begåvning, och genom deras förmedling blev han i tillfälle att fortsätta sina studier i Dessau och Zerbst, varpå han hösten 1834 begav sig till Leipzig, där han inskrevs i den teologiska fakulteten. Här vann han redan första året genom att lösa en exegetisk prisuppgift teologernas uppmärksamhet. Den uppsatta frågan gällde huruvida de s. k. fångenskapsbreven voro avfattade av Paulus i Rom eller

Cesarea.[7] Graul opponerade mot den av Schultz och Schott företrädda meningen, att breven skulle vara författade i Cesarea, och hävdade att det icke fanns anledning att lämna den traditionella uppfattningen, att Rom är orten för deras avfattning. Han vann det satta priset, och hans avhandling trycktes på universitetets bekostnad. Grauls argumentering är betecknande för hela hans inställning till den historiska traditionen, och hans uppfattning i detta hänseende går igen, när det gäller ställningstagandet till den kända kastfrågan. Graul menar, att det historiskt och traditionellt givna har giltighet i långt högre grad än vad man måhända för tillfället synes kunna bevisa. Även om man på goda grunder menar sig kunna anföra skäl mot gällande mening, behöver därav icke följa, att denna är falsk. Det kan bero på att man saknar tillräcklig historisk överblick och insikt i alla fakta rörande materialet.

Efter fyra år avslutade han sina studier i Leipzig och återvände till Dessau, varest han avlade prästexamen 1838.

På grund av det motstånd hans klart uttalade lutherska åskådning rönte, måste han dock uppgiva tanken på prästtjänst i sitt hemland. I den prekära situation, vari han nu befann sig — att ha avlagt en mycket god akademisk examen och därtill prästexamen med högsta betyg och bli vägrad att tjänstgöra, enär han av de kyrkliga myndigheterna ansågs olämplig — fick han ett erbjudande att bli informator hos en förnäm engelsk familj i Italien. Under vistelsen därstädes lärde sig Graul så behärska italienskan, att han översatte Dantes Divina Commedia till tyska. Dessutom ägnade han grundliga studier åt konst och historia. Vistelsen i Italien varade till i slutet av april 1840. Före hemresan kom han i förbindelse med judemissionären Evald, som uppmanade honom att fara till Palestina som missionär. Förslaget var lockande, och Graul var starkt betänkt på att antaga det. Emellertid strandade det hela på att

[7] Den uppställda frågan hade följande lydelse: »Dissertatio de Schulzii et Schottii sententia, scripsisse Paulum apostolum suas ad Colloss., Ephes. et Phil. epistolas non in Romana, sed in Caesareensi captivitate». Hermann, a. a., sid. 27.

Graul inte kunde acceptera de dogmatiska förutsättningarna för den engelska judemissionen.[8] Därtill kom, att han hyste betänkligheter mot att träda i tjänst hos ett engelskt sällskap. Han torde ha känt, att detta skulle komma i strid med hans utpräglade lutherska principer. Efter hemkomsten fick Graul anställning som lärare i Dessau och ingick 1842 äktenskap med Johanna Köppe, en borgardotter i staden. Här fullbordade han sin översättning av första delen av Divina Commedia och utarbetade en kommentar till densamma.[9] Han umgicks vid denna tid med planer på att söka anställning som legationspredikant vid någon tysk beskickning i utlandet men kom ej till något resultat. Det var en annan och större uppgift, som väntade honom. I augusti 1843 anlände nämligen ett brev från ordföranden i Dresdens missionssällskap, greve v. Einsiedel, med förfrågan, om han skulle vilja åtaga sig uppgiften som föreståndare för missionsanstalten. Efter smärre underhandlingar och sedan han i slutet av februari 1844 godkänts av den speciella teologiska och pedagogiska kommission, som vid tillsättandet av direktorer för de högre bildningsanstalterna hade att avgiva yttrande om vederbörandes kompetens,[10] tillträdde han sin tjänst som direktor den 21 mars 1844.

Med iver gick Graul till verket. Det gällde i första hand att grundligt sätta sig in i den nya uppgiften men även att utstaka vägar för framtiden. Sin lutherska position stärkte och dokumenterade han ytterligare genom att inom ett år utgiva

[8] Enligt uppfattningen i engelska judemissionskretsar skulle de kristna judarna intaga en särställning i den kristna församlingen och äga företräde i själva sin egenskap av judar.

[9] Den utkom 1843 å Dörfflings förlag i Leipzig under titeln: Dante Alighieri's göttliche Komödie, in's Deutsche übertragen und historisch, ästhetisch und vornehmlich theologisch erläutert von Karl Graul, cand. theol. zu Dessau. I. Theil, die Hölle». Denna språkliga och litterära prestation gjorde Grauls namn känt i vida kretsar. Det hade varit hans mening att även utgiva de två återstående partierna, till vilka han redan gjort förarbetet. Men han blev aldrig i tillfälle därtill.

[10] Detta skedde genom ett muntligt förhör. Av greve v. Einsiedels brev till Graul framgår, att han styrkt sin lämplighet på ett framgångsrikt sätt. Hermann, a. a., sid. 73.

det arbete i symbolik, som han tidigare påbörjat. Hans »Unterscheidungslehren» blev något av en succé. Den utkom i sju upplagor och översattes till svenska och danska.[11] I denna bok framlägger han klart och bestämt den lutherska ståndpunkten gentemot de andra konfessionerna. Tonen är lugn och saklig. Själv kallar han sin symbolik både en »Streittaube» och en »Friedenstaube».

Grauls första uppgift blev att söka väcka de lutherska kyrkorna till starkare medvetande om sin missionsplikt. Redan Wermelskirch hade, som vi minnas, insett nödvändigheten av detta [12] och skisserat programmet, men det behövdes en starkare kraft att förverkliga det. I detta syfte skrev Graul sin broschyr »Die evangelisch-lutherische Mission zu Dresden an die evangelische Kirche aller Lande. Offene Erklärung und dringende Mahnung. Vorwärts oder Rückwärts?» Det blev ett väckelserop till den lutherska världen med en programförklaring i själva titeln. Han vänder sig icke till de enskilda kristna inom kyrkorna, utan till kyrkan själv. I denna skrift framlägger han även något av sin kyrkosyn: Den lutherska kyrkan är en enda, och mission hjälper henne att upptäcka denna enhet. Missionen blir det sammanhållande bandet och genom att samla sig kring denna centralt kyrkliga uppgift kunna alla förenas.

I skriften framhåller han nödvändigheten av en kyrklig mission i luthersk anda på grundval av bekännelsen. Samtidigt avvisar han all pietistisk känslostämning. Det skall vara bekännelsen, som driver till mission, ty intet annat kan i längden vara motiv. Däri ligger ock missionens kyrklighet. Liksom bekännelsen inom kristenheten skapar den kyrkliga samhörigheten, driver bekännelsen kyrkan att missionera.[13] Framställningen utmynnar i ett praktiskt förslag, att alla de lutherska

[11] Om dess betydelse vittnar bl. a. det faktum, att den förbjöds i de romersk-katolska och grekisk-katolska länderna.

[12] Jfr ovan sid. 6.

[13] Det är lätt att förstå, att de missionärer, som fostrats i denna anda, på missionsfältet skulle bliva principfasta i bekännelsefrågor. Bekännelsen var helt enkelt för dem ett missionens raison d'être, ett conditio sine qua non. Närmare om dessa synpunkter se nedan sid. 31 f.

»kyrkoprovinserna» skulle förenas i ett gemensamt företag, där det dock borde finnas plats för självständighet och enskilt ansvar.

Visserligen kunde denna plan inte förverkligas, så som Graul hade hoppats, men i övrigt blev hans skrift av stor betydelse för de olika kyrkorna. Missionssaken hade framförts på ett så auktoritativt och övertygande sätt, att den icke längre kunde skjutas åt sidan.

Genom personliga besök vann Graul ock gehör för sina synpunkter på olika håll, men samtidigt mötte han opposition icke endast från Basel, utan även inom den unierade kyrkan i Preussen. Man fann Dresden-missionssällskapets avgränsning gentemot andra kyrkor för snäv och även okristlig. Graul var ock personligen under hela sin tid som missionsdirektor utsatt för angrepp från detta håll. Visserligen utjämnades motsatserna till en del genom personliga sammanträffanden och samtal,[14] men då Graul saknade förhandlingssmidighet, kvarstodo likväl motsättningarna i avsevärd grad och det sachsiska sällskapet betraktades såsom något exklusivt i ett flertal missionskretsar. Men trots detta rönte sällskapet en stor anslutning, vilket icke minst framgår av de ökade inkomsterna under åren 1844—45.

Ifråga om missionssällskapets inre angelägenheter genomdrev Graul två viktiga förändringar. Den första gällde missionstidningen, som från och med 1846 erhöll namnet »Evangelisch-lutherisches Missionsblatt»,[15] vilket innebar ett medvetet utvidgande av dess syfte. Men viktigare var, att dess innehåll förändrades. Tidigare hade det uppbyggliga momentet dominerat

[14] En dylik konferens ordnades t. ex. av Dr Richter i Barmen 1844, varvid missionsmän från olika läger i Tyskland förhandlade om praktiska missionsproblem. Därvid knötos personliga vänskapsband, och Graul fick tillfälle att närmare förklara sin ståndpunkt. Men man hade likväl svårt att förstå den strängt konfessionella lutherdom han företrädde.

[15] Hittills hade tidningen hetat Dresdner Missionsnachrichten och utkommit en gång i månaden. Samtidigt med namnförändringen började den utgivas var fjortonde dag.

dess spalter, men nu fick detta ge vika för missionshistoriska överblickar och skildringar, varvid rena fakta om missionen erhöllo stort utrymme. Även däri låg en programförklaring från Grauls sida. Mission är inte i första hand uppbyggelse utan strategi. För Graul var det något högst nödvändigt att i hemlandskyrkan skapa en sund och nykter förståelse för missionsarbetets förutsättningar och villkor. Missionens understödjare måste få leva med i kampen och svårigheterna på missionsfälten och icke endast ta del av uppbyggliga skildringar av hedningars omvändelse. Det var ett djärvt steg av Graul att på detta sätt »blotta» missionsarbetets vardag. Men hans realism och ärlighet krävde det.

Som medarbetare i »Missionsnachrichten der Ostindischen Missionsanstalt zu Halle» och efterhand som den ledande kraften i denna tidskrift fick han ännu mer tillfälle att i sakkunniga översikter, kritiska studier och principiella uttalanden fullfölja sin linje härvidlag. Graul var här en föregångsman och det skulle dröja länge, innan man allmänt insåg det riktiga i detta slag av »missionspropaganda». Men han trodde så fast på missionen, att det för honom var tillräckligt, att den fick tala för sig själv utan någon förgyllning.

Den andra förändringen var av mera genomgripande natur. Den innebar en självuppgivelse för sällskapet såsom speciellt Dresdensällskap. Graul föreslog nämligen en nyorganisation av sällskapet, och att högkvarteret skulle förläggas till Leipzig. För en sådan förändring talade den utveckling, som ägt rum. De understödjande sällskapen hade nämligen blivit nära nog lika stora som modersällskapet men hade inte medbestämmanderätt, när det gällde arbetets ledning. Det var därför i sin ordning, att Dresden frånträdde sin dominerande ställning och inordnade sig i ett större sammanhang vid sidan av övriga föreningar. Så skedde ock 1847, då beslut fattades om nyorganisationen och förflyttning till Leipzig. För Graul var det av vikt, att missionen fick sitt säte just i Leipzig, enär det här fanns ett universitet, till vilket seminariet kunde finna anknytning. Det hade ju, som vi sett, från början varit ett önskemål inom

denna mission att giva de blivande missionärerna en så grundlig utbildning som möjligt. Och med seminariet i Leipzig hade Graul alla förutsättningar att fullfölja Wermelskirchs intentioner i detta hänseende.[16] Helst såg Graul, att alla missionärer vore universitetsbildade, och hans plan var att utbilda ett fåtal väl skickade teologer, som i sin tur kunde utbilda inhemska medarbetare. På så sätt, menade han, skulle målet att upprätta en stark, självständig kyrka snabbast kunna förverkligas. Ty missionens syfte var icke endast att vinna enskilda själar för Kristus, utan att upprätta en kristen kyrka. Och liksom han ifråga om missionärerna önskade en liten väl kvalificerad kår, så borde man ock beträffande missionsfält inskränka sig till ett enda område. I årsberättelsen för 1847 framlägger han sina synpunkter i följande ord: »Einerseits wenige aber nach Herzensstellung, Gaben und Bildung möglichst tüchtige Missionare auszusenden, anderseits aber ihre Kräfte auf wenige Punkte zusammenziehen. Dieser Punkt ist uns in Ostindien gegeben».[16 a]

För Graul med hans respekt för och kärlek till traditionen var det mycket naturligt, att det område, varest en gång luthersk mission varit i verksamhet, borde bli det fält, där den lutherska kyrkan skulle göra sin insats. Här funnos ock anknytningspunkter i församlingsliv, litteratur och tradition.[17]

På kort tid satte sig Graul in i missionsarbetet både princi-

---

[16] Professorn vid Leipzigs universitet, Dr Fr. Lindner, hade så tidigt som 1831 varit inne på tanken, att universitetet i Leipzig skulle kunna tjäna missionen som utbildningsanstalt. Han yttrar nämligen enligt Handmann, a. a., sid. 18 f., i sin skrift Andeutungen zur zweckmässigen Einrichtung eines evangelisch-protestantisches Missions-Seminarium bl. a. »Die Bildung der Zöglinge, die eine wissenschaftliche Vorbereitung empfangen haben, könnte der Universität Leipzig übertragen werden». För övriga missionärskandidater rekommenderar han, att ett missionsseminarium upprättas i Dresden av föreningen därstädes.

[16a] ELM 1847, sid. 313.

[17] Att han samtidigt studerat andra områden och sökt skaffa sig så grundlig överblick som möjligt av missionsläget, framgår bl. a. av att han 1847 utgav en liten skrift betitlad Die christlichen Missionsplätze auf der ganzen Erde. I denna ger han en kort karakteristik av de olika missionsfälten.

piellt och praktiskt, men en viktig sak återstod dock, och det var att besöka missionsfältet. Redan från första stund hade han haft detta i sikte. Och vad han åsyftade var icke blott en kort visitation utan ett längre uppehåll, varvid han kunde bli i tillfälle att grundligt sätta sig in i förhållandena. Han förberedde färden omsorgsfullt och framlade ganska detaljerat sin plan.[18] Han ville bl. a. undersöka, hur man bäst borde organisera de inhemska församlingarna och hur dessa skulle kunna frigöras från europeiskt understöd, vidare vad som kunde göras för lärarutbildningen och den litterära verksamheten. Därjämte önskade han lära känna andra missioner, jämföra olika praxis och resultat. Särskilt intresserade det honom att se i vad mån sällskapens redogörelser stämde med den verkliga situationen på fälten. Vad som föresvävade honom var att bli i stånd att kunna lägga grunden till en missionsteori, som också vetenskapligt höll måttet.[19] Få missionsledare torde såsom Graul ha haft den teoretiska och vetenskapliga sidan av missionen i sikte och så målmedvetet arbetat med dess problem. Men besöket i

[18] ELM 1848, sid. 318 f.

[19] I Missionsnachrichten der Ostindischen Missionsanstalt zu Halle. (MOMH) 1849 diskuterar han även ingående motiven för sin resa. Denna tidskrift hade faktiskt startats delvis i syfte att vara ett språkrör för Graul, där han kunde lägga fram sina erfarenheter från resan. I första häftet nämner han motiven för sitt besök i Indien och lägger stor vikt vid det vetenskapliga syftet. Det fattas en vetenskaplig undersökning av den moderna indiska missionen. Han hoppas kunna åstadkomma ett allmänt missionsteoretiskt verk. »Bis jetzt ist fast alles mehr oder minder Experiment gewesen. Nun scheint die Zeit gekommen zu sein, wo man von den verschiedenen Experimenten sichere Resultate abzuschöpfen im Stande ist», a. a., hft 1, sid. 80.

»So steht denn auch zu hoffen, dass nach und nach ein anderes Verhältniss zwischen Mission und Wissenschaft eintrete. Bis hierher haben Wissenschaft und Mission mit wenigen Ausnahmen sich in einer gewissen Entfernung von einander gehalten; die Wissenschaft — ich rede von der gläubigen — theils aus einer gewissen Vornehmheit, theils aus übertriebener Ehrfurcht die Mission theils aus mehr oder minder begründetem Misstrauen, theils aus einer gewissen Lichtscheu (noli me tangere!) das muss anders werden. Die Mission muss aus dem Halbdunkel sentimentaler Gläubigkeit zur Mittagshelle gläubiger Wissenschaft erhoben werden». Ibm.

Indien avsåg icke blott ett studium av missionen utan även av land, folk och språk.

Sommaren 1849 anträdde han färden och återkom våren 1853. Sina erfarenheter har han framlagt i en resebeskrivning, omfattande 5 band, av vilka III—V innehålla skildringar från Indien.[20]

Han hade under denna tid ivrigt studerat de politiska, sociala och religiösa förhållanden i de områden, han genomrest. Med vaken blick observerade han utvecklingen i olika avseenden. Klagomålen mot det engelska herraväldet från indiernas sida hade icke undgått honom, och här och där instämmer han livligt i kritiken mot engelsmännen. Så kritiserar han lagarna, som icke ge rum för verklig rättvisa, ävenså regeringsskolornas ineffektivitet. Man nöjde sig med att bibringa eleverna ytlig europeisk bildning i stället för att ge dem en grundlig kunskap om sitt eget land och dess historia. För den händelse man gör försök därmed, stannar detta vid mycket vaga ansatser. Han anför som exempel studiet av sanskrit, som blott blivit en smula filologi i stället för ett hinduteologiskt studium med historiska aspekter. »Viel wäre schon gewonnen, wenn dabei auch nur der eine Gedanke klar würde, dass das indische Religionssystem aus der Naturanschauung entsprungen ist, dass es in Laufe der Zeiten sich unter mancherlei historischen Einflüssen gemodelt hat, und dass sich auch durch die wirrsten Irrthümer ein rother Faden der Wahrheit zieht».[21] Hans huvudanmärkning gentemot engelsmännen är, att de alltför ytligt och lättvindigt löst det problem, som de ställts inför.

Med stort intresse studerade Graul det sydindiska folkets sociala och religiösa liv. Han förskaffade sig en grundlig kännedom om de olika folklagren och deras karaktär, kasterna, de religiösa föreställningarna m. m. Om varje plats han besöker, söker han skaffa sig så grundlig kännedom som möjligt. Hans

---

[20] Graul, Reise nach Ostindien von Juli 1849 bis April 1853. I—V. De två första banden äro ägnade åt Palestina, Egypten och Sinai.

[21] A. a. del III, sid. 112.

omdömen äro ofta mycket intressanta och träffande.[22] Även naturen är föremål för hans vakna iakttagelse. Men först och sist söker han sätta sig in i missionens arbete, dess metoder och resultat. I Bombay studerar han amerikansk, engelsk och skotsk mission, vars skolarbete, litteratur och evangelisatoriska verksamhet livligt intresserar honom.[23] Han är angelägen att ge sina läsare så exakta upplysningar som möjligt. Han har emellertid en känsla av att dessa känna sig besvikna över att han har så litet att berätta om missionsarbetets framgångar och tillfogar därför: »Das alles aber sage ich dir, lieber Leser, nicht, um dich in deinem Missionseifer kühl, sondern nur um dich in deinen Missionshoffnungen nüchtern zu machen und dich von dem menschlichen Standpunkte des Erfolgs auf den göttlichen Standpunkt des Gebots und der Verheissung hinauf zu ziehen».[24] Detta uttalande är typiskt för Grauls syn på missionen, och liknande uttalanden återkomma ofta.[25]

Från Bombay gick färden utefter kusten genom Tululand till Mangalore och därifrån över de s. k. Blå bergen till Ostkusten och Tranquebar, dit han anlände i början av maj 1850. Under färden hade han haft tillfälle att bl. a. gästa Baselmissionen, för vars arbete han lämnar en noggrann redogörelse. Två sidor av missionens verksamhet tilltala honom särskilt: det som göres för att i skolor och genom litterär verksamhet bana väg för evangeliet och »uppluckra» marken, samt dess försök att nå de högre kasterna, eftersom de tongivande och folkets sedliga kärna äro att söka hos dessa.[26]

---

[22] En stor svaghet hos det indiska folket och ett hinder för dess framtida självständiga utveckling menar han ligga däri, att det saknar föreställning om begreppet folk och fosterland. Det har därför icke någon historia i djupare mening. A. a., sid. 122 f.

[23] A. a., sid. 133 ff.

[24] A. a., sid. 145.

[25] A. a., del V., sid. 292 f.

[26] »Herr Gundert (en Basel-missionär) machte hierzu eine Bemerkung, die in Deutschland schwerlich Jemand erwarten wird. Obgleich die niedern Kasten durch den Uebertritt zum Christenthume steigen, so seien sie doch zur Aufgabe ihrer Kaste viel schwerer zu bewegen, als die höheren, die,

Men Graul ser ock andra viktiga uppgifter skymta inom ramen av missionsarbetet. En av missionärerna i Tululandet var sysselsatt med att utgiva ett urval av det förnämsta i den kanaresiska litteraturen. Han hade bl. a. samlat över 3,000 ordspråk. »Diese letztgenannten Bestrebungen stehen zwar in keiner unmittelbaren Beziehung zur Arbeit, weder an den Heiden, noch an den bereits gesammelten Gemeinden, sind aber dess ungeachtet von der grössten Bedeutung für Beides. Nur so kann es den Missionaren mit der Zeit möglich werden, in den Sinn und Geist des Volkes, mit dem sie es zu thun haben, völlig einzugehen, sich der Sprache mit allen ihren Hülfsquellen zu bemächtigen, die heidnische Literatur zu verdrängen und eine christliche an deren Stelle zu setzen. Möchten doch alle Missionen diesem Beispiele folgen.»[27] Graul har i sin »Bibliotheka Tamulica» själv givit ett värdefullt bidrag till detta litterära arbete.

I ett längre avsnitt i slutet av sin reseskildring berör han de olika missionernas verksamhet i Tamullandet.[28] Hans allmänna slutomdöme är, att den lutherska missionen har den fördelen framför övriga protestantiska missioner, att den är den äldsta, vilket spelar en stor roll enligt hinduernas sätt att se; de gamla lutherska missionärerna hade ett anseende som »heliga» män; de grundade även sin missionspraxis på skriftens rena ord och en sund historisk blick. Vidare ha lutheranerna en psalmskatt, som är »herzschmelzend», och innerliga andaktsböcker.[29] Trots den stränga lutherdom han företräder, är hans uttalande om de övriga missio-

---

einmal vom Licht des Christenthums angeschienen, sich eines minder beschränkten Blicks erfreuen. Auch Miss. Gundert behauptete — und das liegt schon in der genannten Bemerkung eingeschlossen — dass der sittliche Kern des Volkes in den höhern Kasten zu suchen sei und dass mithin das Absonderungssystem offenbar auch eine wohltätige Wirkung geäussert habe». A. a., del III, sid. 218. Jfr nedan kap. om kasten.

[27] A. a., sid. 208.

[28] A. a., del V, sid. 208—312.

[29] A. a., sid. 288.

nerna på något undantag när positivt, och han citerar med gillande flera uttalanden av olika missionärer.

En stor svårighet för att församlingarna skulle bli självunderhållande var den stora fattigdom, vari de flesta kristna levde. Här måste till en början missionen träda hjälpande emellan, samtidigt som församlingarna borde vänjas vid att ge regelbunden avgift till arbetet. Som ett resultat av den bristande förmågan till självunderhåll följde, att församlingsmedvetandet var klent utvecklat. Som det nu var, representerade missionären och kateketen församlingen. Och att få goda kateketer var en svår fråga, som sammanhängde med utbildningen av infödda församlingstjänare. Att det fanns så få infödda medarbetare berodde på, att det var så ont om tamuler med god karaktär. Därtill kom, att missionärerna saknat målmedveten kraft för utbildning av infödda präster, eller också hade man ej haft blicken öppen för nödvändigheten av att den inhemska kyrkan får egna ledare och lärare. Ofta hade även missionärerna själva saknat den utbildning, som behövts för att fostra infödda ledare.[30]

Ett undantag utgjorde härvid den skotska frikyrkan, där det fanns ett talrikt inhemskt prästerskap, som dock var alltför engelskt utbildat. Enligt Graul var den dag mycket avlägsen, då den tamuliska kyrkan ifråga om andlig ledning och organisation skulle kunna stå på egna ben. Det skulle inte kunna förverkligas, förrän den i både inre och yttre hänseende nått en sådan utveckling, att den både i fråga om personliga krafter och finansiellt blivit oberoende av de västerländska kyrkorna.[31]

---

[30] A. a., sid. 294 f.

[31] »Natürlich liegt die Zeit, wo die tamulische Kirche auch in kirchenregimentlicher Beziehung auf eignen Füssen zu stehen verspricht, noch viel ferner, so fern dass sich noch gar nicht darüber sprechen lässt; man müsste denn, wie das wohl hier und da geschehen ist, die Missionare für die Pastoren und die Pastoren für die Gemeinden selbst ansehen. Die Zeit kann überhaupt nicht eher eintreten, als bis die tamulischen Kirchen innerlich und äusserlich ausgebaut sind und weder der persönlichen noch der finanziellen Kräfte der Heimath wesentlich mehr bedürfen. Bis dahin wird die Mutterkirche in Kraft ihres Patronats auch das Oberregiment führen müs-

En annan fråga, som sysselsatte honom, gällde den kristna litteraturen. De äldre missionärernas myckna arbete med bibel- och psalmboksöversättningar måste fullföljas. Det behövdes likaså fler teologiska läroböcker och bättre apologetisk litteratur.[32] Det var ock nödvändigt att få fram en folklig litteratur på basen av folkets egna litterära källor.[33] Här framskymtar

---

sen; ja und die anglikanische Kirche, deren Organismus durch geographische Klüfte nicht unterbrochen wird, nimmt die Missionskirchen allmählig in ihren Organismus auf: ein für die schwankenden, ungeordneten Verhältnisse junger Kirchen von Einer Seite her äusserst günstiger Umstand.» A. a., sid. 300.

[32] »In apologetisch-polemischer Beziehung hat die Neuzeit nichts Besseres, wohl aber viel Schlechteres hervorgebracht, als die ersten derartigen Versuche unsrer alten Missionare, namentlich des Schwarz und Fabricius. Eine Doppel-Apologie des Christenthums, die eine für das Volk, die andere für die Gebildeten, ist ein grosses desideratum, das noch tausend Tractate und Tractätchen mehr nicht zu gewähren im Stande sind.» A. a., sid. 303 f.

[33] »Es muss auch eine Aufgabe der Mission sein, eine gesunde Volksliteratur ausserhalb des religiösen Bereichs allmählig zu schaffen. Die heidnische Literatur der Tamulen ist überreich an solchen Volksschriften, wie Fabeln, Mährchen, Anecdoten, Räthseln, romantischen und moralischen Erzählungen u. s. w. Leider aber sind nur wenige dieser Volksschriften, die in neuester Zeit auch gedruckt zu haben sind, von heidnischem Bodensatz und von unsittlichen Elementen frei. Es ist daher gewiss nicht ohne Wichtigkeit für die zunehmende christliche Bevölkerung des Tamulenlandes, dass dieser heidnischen Volksliteratur mit der Zeit eine christliche entgegengestellt werde; wo nicht, so liegt für den lesenden Theil der christlichen Bevölkerung, dessen Geschmack für Lectüre in demselben Maasse zunimmt, als die Schulen ihre Wirkung erweitern, die Gefahr nahe, in Ermangelung einer vom christlichen Geiste getragenen Volksliteratur zu dem heidnischen Surrogat zu greifen. Das thut's freilich nicht, dass man europäische Volksschriften hernimmt und sie einfach in's Tamulische überträgt; dazu möchten sich nun wenige eignen. Das tamulische Volk ist auf einem andern Boden gewachsen, als das deutsche oder englische, und Schriften, die auf dieses Volk berechnet sind, sollten auch den Charakter dieses Landes an sich tragen. Die hednischen Volksschriften müssten in formeller Beziehung jedenfalls zum Muster dienen; ja sie enthalten selbst Stoffe, die nur durch einen christlichen Läuterungsprozess zu gehen brauchten. Einer der Missionare im Tamulenlande, der das Bedürfniss einer nicht religiösen Volksliteratur neben der religiösen lebhafter zu fühlen

åter Grauls förkärlek för »Volksthum». Särskilda missionärer borde få till uppgift att tränga in i den tamuliska litteraturen och tamulernas idévärld — utan detta är ett i längden framgångsrikt arbete icke möjligt.[34] Till sist ställer Graul den viktiga frågan om hur långt den kristna missionen förmått påverka Indiens folk. I sitt svar låter han oss genom en karakteristisk vändning få en god uppfattning av sin nyktra missionssyn samtidigt som han utvecklar sitt älsklingstema angående missionens ställning till folklig sed och tradition. Hans »preterea censeo» om »ein mittleres natürliches Gebiet» och dess rättmätiga plats också i kyrkans och missionens liv går igen även här.[35]

Grauls tid i Indien upptogs icke endast av resor och studier,

scheint, hat bei Ermangelung derselben den Plan gefasst, ein periodisches Volksblättchen zu eröffnen, das, obschon nicht übel geschrieben, doch wesentlich einen europäischen Charakter trägt.» A. a., sid. 304 f.

[34] »Das aber muss ich bedauern, dass die betreffenden Missionsgesellschaften selbst noch allzu wenig Bedacht darauf genommen haben, ja hier und da, von einem falsch-geistlichen Standpunkt aus, wohl gar hindernd dazwischen getreten sind. Wenn doch unter den Arbeitern jeder Gesellschaft wenigstens Ein dazu besonders gerüsteter und darauf besonders angewiesener Mann gefunden würde.» A. a., sid. 309.

[35] »Fragen wir endlich, wie weit sich denn die allgemeine Wirkung der christlichen Missionen erstrecke, so sollte man gewissen Berichten zufolge, die, weil sie von *besonderen* Wirkungen wenig zu sagen wissen, gern in's Allgemeine hineinmalen, fast auf den Gedanken kommen, die Zeit sei schon nahe vor der Thür, wo die Pagoden in den Staub fallen und die Götzenbilder in 'die Löcher der Maulwürfe' geworfen werden, und bloss die Anhänglichkeit an dem Althergebrachten und die Scheu, den Anfang zu machen, halte die Massen ab sich dem Evangelio zu ergeben. Dem ist leider nicht so und kann auch um so weniger in Bälde so werden, als eine zu grosse Anzahl von Missionaren ohne Sinn für geschichtliche Entwickelung und nationale Eigenthümlichkeit, überhaupt ohne Sinn für ein mittleres natürliches Gebiet zwischen dem Dämonischen und dem Göttlichen, sich mehr oder minder in einer schiefen Stellung zum indischen Volksthum befinden, und in Folge davon nicht blos von Aussen her gegen tamulische Volks-Sitte und Brauch *unterscheidungslos* anstürmen, sondern auch hier und da das Studium der tamulischen Literatur, worin sich der Volksgeist so klar zu erkennen giebt, geradezu verschmähen.» A. a., sid. 309 ff.

utan han fick även taga itu med missionsproblem av svårlöst natur. Ett av dem var de ritualistiska och romaniserande tendenser, som den svenska missionären J. B. Glasell och hans tyska kollega Mylius lade i dagen. De båda missionärerna kommo därigenom i strid med sitt missionssällskap, och Grauls försök att få dem att inse, att de voro inne på en felaktig väg, misslyckades. Det hela slutade med att de båda missionärerna begärde sitt utträde ur missionen.[36] De största problemen voro dock icke av intern natur utan rörde Leipzigmissionens förhållande till andra missioner och den därmed sammanhängande frågan om kasten. Särskilt när det gällde det senare problemet utvecklar Graul i sin skrift »Explanations concerning the principles of the Leipzig Missionary Society, with regard to the caste question» [37] de synpunkter som vi redan mött i hans resebeskrivning. Vi få tillfälle att i det följande återkomma till dessa frågor.[38]

Efter återkomsten till Tyskland grep han sig an med uppgiften som missionsdirektor med stor energi. Han företog resor till Sverige och Ryssland för att befästa banden mellan missionsvännerna i dessa länder och Leipzigmissionen. Därjämte bearbetade han det religionshistoriska material, han medfört

---

[36] Glasell var född i Marstrand 1824 och hade studerat i Lund. Genom Fjellstedts inflytande vanns han för missionen och utreste till Basel. Men på grund av konfessionella skäl lämnade han Baselmissionen och inträdde i Leipzig 1848 i samband med årsfesten och anlände till Madras i mars året därpå. Sedan han brutit med Leipzigmissionen, lämnade han 1851 Indien och återvände till Sverige. Han dog 1895 som kyrkoherde i Skåne.

Mylius hade fått sin utbildning i Dresden under Grauls ledning. Denne var varmt fästad vid honom och hyste stora förhoppningar beträffande hans arbete i sällskapets tjänst. Utgången av schismen blev därför en mycket djup besvikelse för Graul. Mylius återvände till Tyskland och övergick så småningom till Hermannsburgsmissionen samt återvände i dess tjänst till Indien 1864. Han blev ledare för arbetet i Telugulandet och utnämndes till prost. Angående denna schism hänvisas f. ö. till Hermanns skrift, Dr. Karl Graul und seine Bedeutung für die lutherische Mission samt Sandegren, Svensk Mission och Indisk Kyrka.

[37] Den utgavs i Madras år 1851.

[38] Se avd. III.

från Indien. Första delen av Bibliotheka Tamulica utkom 1854 och följdes av en andra och tredje del 1855 och 1856. Den fjärde avdelningen utkom efter hans död. Som redaktör för »Halles Missionsnachrichten» framlade han där i historiska och principiella artiklar sina missionsvetenskapliga synpunkter. I sin syn på missionen kom han i kännbar motsättning till mycket i gängse uppfattning. Framförallt avveko hans meningar från en annan luthersk mission, det av Harms bildade sällskapet med säte i Hermansburg.

I »Zeitblatt für die Angelegenheiten der Lutherischen Kirche» hade Harms framlagt sin missionssyn: »Es ist mein glühender Wunsch die Heidenbekehrung so zu treiben, dass alle 3 bis 4 Jahre und später vielleicht in noch kürzeren Zwischenräumen immer eine Anzahl von Zwölf in die Heidenwelt soll hinausgeschickt werden». De första tolv skola stanna på samma plats och »sich ansiedeln». Sedan skola de arbeta bland hedningarna och förtjäna sitt uppehälle. De skola fördenskull vara utbildade lantbrukare och hantverkare och slå sig ned och utföra sitt yrke som de anglosachsiska missionärerna gjorde i Tyskland, vilka andligen och lekamligen voro folkets lärare. Skapas det en hednaförsamling omkring dem, skola endast två eller tre stanna kvar och de övriga förflyttas ett litet stycke därifrån och börja på nytt och bereda mark för dem, som komma efter. Så skall inom kort tid ett helt land omgivas av ett nät av missionsstationer och folk omvändas och en kristlig sed och bildning skapas, som kan motstå den fördärvbringande europeiska kulturens framträngande. »So steht es *mir* vor den Augen. Ist es nicht Phantasie? Mir ist's Wirklichkeit».[39]

Graul framför sin starkt avvikande mening i Halles Missionsnachrichten.[40] Inledningsvis säger han sig uppskatta Harms glödande nit och iver men framför sedan en stark kritik av hans projekt.

---

[39] Årg. 1851, sid. 85 ff.

[40] Detta skedde först 4 år efter Harms artikel och infördes i årg. 1855, sid. 54 ff. Graul hade fått Harms artikel sig tillsänd i Indien men säger sig ha dröjt med genmälet för att icke förhasta sig.

Det arbete, som Hermannsburgsmissionen planlade, avsåg av allt att döma en verksamhet bland ett rent primitivt folk. Området skulle vara lämpligt för lantbruk, ty missionärerna själva skulle arbeta som åkerbrukare. Fältet förutsättes vara oberört av Europa, emedan missionen även har till uppgift att vara ett bålverk mot ännu icke inträngande sekulariserad europeisk kultur. Det måste då förutsättas, att området blir skonat under minst ett par århundraden från europeiskt inflytande.

»Da aber, wenn wir die Geschichte fragen, meist Jahrhunderte dazu gehören, ehe das frischgepflanzte Reislein des Christenthums nur rechte Wurzel fasst, geschweige denn, neben den Früchten der Gottseligkeit auch wahrhaft naturwüchsige Cultur-Früchte trägt, so muss jenes Heidenland auch die Gewähr haben, dass die Europäer, wie sie es bis jetzt unberührt gelassen, es mindesten noch für ein paar Jahrhunderte verschonen werden.»

Det skulle förvåna, om det funnes ett hednaland med dessa betingelser. Man må ock komma ihåg, att den kristna missionen själv drar med sig den västerländska »Speculation». Graul syftar här på den ekonomiska utvecklingen, som missionen är med om att skapa.[41]

Om det nu emellertid skulle finnas ett sådant orört hednaland, är det långt ifrån säkert, att de missionärer, som sändas ut, gå i land med uppgiften. De ha ej riktig utbildning för den saken. Det är för mycket av svärmeri i planen för att man skall kunna tro på den.

Men bortsett från detta har det aldrig varit en regel inom kyrkan, »von der civilisirten Welt möglichst weit abgetrennte Punkte aufzuziehen um dort die Fahne des Christenthums aufzupflanzen. Die griechisch-römische Cultur war gewiss nicht besser als die europäische der Gegenwart und doch sehen wir den grossen Heidenapostel die Länder, wo jene Cultur herrschte

---

[41] »Viele englische Missionare machen es gar kein Hehl, dass sie selbst dem Handel, in welchem sie die europ. Cultur verkörpert sehen, neue Bahnen zu öffnen suchen.» Ibm.

und wo er sich auserdem auf sein Bürgerrecht berufen konnte, mit Nichten meiden» . . . det är inte nödvändigt att uppsöka ett land, där det alls icke finns något engelskt inflytande. »Warum wollte man denn das Land, wo der Herr selbst einen grossen Theil der Schwierigkeiten gnädig hinweggeräumt hat, geflissentlich meiden».[41 a]

Slutligen framhåller Graul på det bestämdaste »dass die lutherische Kirche — und namentlich die deutsch-lutherische — ihr Pfund weit vor theilhafter unter civilisirten als unter rohen Heiden anlegen könne. Sie hat für praktische Dinge ein besonderes Geschick nie an den Tag gelegt; dagegen besitzt sie vorzugsweise eine christliche Wissenschaftlichkeit», som gör henne lämplig till arbete bland civiliserade hedningar.

Graul är även kritisk mot Harms uttryck »*binnen kurzer Zeit*». Man måste ha tålamod. »Ich fürchte der liebe Verfasser stellt mehr in Aussicht als die Kirche Christi zur Zeit ihrer Blüthe je geleistet hat». Vad den kristna kulturen beträffar, »so muss sie dem Christenthume nicht nothwendiger Weise im Sturmschritt folgen. Ihr Gedeihen hängt von einer Masse natürlicher Bedingungen und Umstände ausserer und innerer Art ab die in keines Menschen Hand liegen und wehe dem Volke dem sie mit Gewalt aufgepfropft wird. Nur wo sie sich natürwüchsig entwickelt, ist sie wahrhaft gesund und kräftig».[41 b]

Man kan inte skylla det klena resultatet av missionsarbetet på en felaktig missionspraxis utan det beror på att kyrkan befinner sig i en andlig ebbtid.

Harms hade åberopat sig på de metoder, som de anglosaxiska missionärerna använt sig av, men Graul varnar för att kopiera metoder från en tid till en annan och »Was der abendländische Colonist unter einem abendländischen Himmel zu thun im Stande ist kann er nicht darum auch unter einem tropischen Himmel leisten; ferner was an unbedingte Unterordnung gewöhnte Ordensleute des Mittelalters durch Gemein-

[41 a] Ibm.

[41 b] Ibm.

schaftlichkeit auszurichten vermochten, vermögen unsre an die Idee persönlicher Freiheit all zusehr hingegebenen Glaubensgenossen der Gegenwart schwerlich zu leisten; endlich was Leute die eine fest geschlossene Kirche mit einem sichbaren Oberhaupt an der Spitze im Rücken hatten hinauszuführen vermochten, kann man von Leuten nicht erwarten denen nichts als ein religiöser Privat-Verein zur Lehne dient».[41 c]

Detta bestämda avståndstagande från Harms missionsmetoder ledde till en bitter schism mellan de båda missionssällskapen till stor skada för den lutherska missionen i Tyskland.[42]

Här möter ett drag hos Graul, som beredde honom flera svårigheter. Han var en mycket rättfram natur, som, utan tanke på hur hans ord skulle uppfattas, sade sin mening. Han kunde ibland även säga ifrån på ett rent stötande sätt utan att fatta, att han sårat motparten.[43] Han saknade den smidighet, som en man i hans ställning måste äga. Men han var ingen kämpanatur, som älskade striden, tvärtom gav han måhända vika alltför

---

[41 c] Ibm.

[42] Harms reaktion framgår av följande yttrande: »Wenn Graul auch in einzelnen Urtheilen richtiger gesehen hat, wie wir, wenn wir überhaupt vielleicht der menschlichen Seite der Mission zu wenig Nachdenken und Studium widmen, weil wir vielleicht zu ausschliesslich auf die göttliche Gewicht legen, auf das Abglauben und Gebeterhören, so bleibt doch, dass uns *Graul* beurtheilt hat, ohne uns zu kennen, ohne einmal zu uns herzukommen, und sich Alles bei uns anzusehen.» Citat ur Hermann, a. a., sid. 145.

[43] Hermann berättar ett dråpligt exempel på detta: »Ein auch von ihm sehr geschätzter Missionsfreund, der eben aus der Ferne durch Leipzig kommend die Anstatt besuchte, trat mit diesen Worten ein: 'Ach, liebster Graul, nicht wahr, wir bauen auch noch ein Missionsschiff?' — 'Unsinn', erwiederte Graul. Der werthe Missionsfreund war etwas erschreckt, und es dauerte ein Weilchen, ehe das Gespräch wieder in Gang kam, was der unbefangne Graul gar nicht bemerkte. Als der geehrte Gast weg war, sagte ich: 'Aber Herr Director, mussten Sie denn so grob sein?' — 'Ich? Grob? Wie so denn?' — 'Nun, als Sie mit dem Worte 'Unsinn' die Schiffsidee abwiesen'. — 'Ja, ist denn das nicht die Wahrheit? Wäre es nicht ein Unsinn, wenn wir einen Ostindienfahrer bauen, befrachten und aussenden wollten, um alle Jahre einen oder zwei Missionare darauf nach Indien fahren zu lassen?'» A. a., sid. 179.

ofta, när han mötte motstånd.[44] Minst av allt var han någon debattör.

Vi ha i det föregående redan antytt något av Grauls principiella syn på missionen,[45] dess ställning inom kyrkan och teologien, dess metoder och mål, men några av hans synpunkter må sammanfattningsvis ytterligare understrykas. Vad först missionsmotivet beträffar, har Graul ett klart uttalande i sitt tal vid årsfesten i Leipzig 1848. Han besvarar där tre frågor: »Wer seid ihr», »was wollt ihr», och »was befugt euch zu solchem Werke?» I svaret på den sista frågan, ger han besked om motivet. »Nicht die Liebe Christi in unserem Herzen sondern der Befehl Christi an unser Herz verleiht uns den rechten sichern Grund und Boden zu unserem Missionswerke.»[46] Missionen springer således icke fram ur någon hos oss inneboende känsla eller kraft, utan motivet och grunden ligger utanför oss i befallningen, som Kristus riktar till oss och som vi i tron bejaka.[47] Vi få icke låta känslan dominera för mycket.[48] Visserligen får Jesu Kristi kärlek, »die eigentliche Spring-Quelle alles

[44] »Was man Ihnen selbst zur Last legen könnte», skriver en vän till honom, »ist vielleicht, dass Sie zu liebend und etwas zu nachgiebig gewesen sind». (Citat efter Hermann, a. a., sid. 178.) Hermann fortsätter på tal om angreppen mot Graul: »Obgleich die Angriffe so heftig, wie möglich waren, er griff nie an. Ruhig auf dem für recht und wahr Erkannten bestand er, in immer neuen und unermüdlichen Auseinandersetzungen legte er es dar, bewies es, suchte es klar zu stellen, — und so eigentlich weniger kämpfend, als vielmehr den Ankämpfenden gegenüber nur fest und unbeweglich auf seiner Position verharrend; das war, und das bleib seine Weise». Ibm. Jfr hans position i kaststriden år 1855—57, Fleisch, a. a., sid. 55.

[45] Man har beträffande denna med rätta sagt, att den kan inrymmas i orden: »Kirchensache daheim, apostliche Nachfolge draussen.» Hermann, a. a., sid. 76.

[46] ELM 1848, sid. 305 ff.

[47] »Ja, befohlen, das ist das rechte Wort.» Ibm, sid. 307.

[48] I en tidigare artikel i ELM heter det om wesleyansk mission: »Dem Wesleyaner ist über seine *eigne* Heilsmethode die göttliche Heilsordnung in etwas abhanden gekommen; er giebt zu viel auf sein eignes *Fühlen* und *Empfinden*, und zu wenig auf Gottes *Thun* und *Handeln* in Wort und Sakrament. — Wir sind auch weit entfernt, dem dürren herzlosen

evangelischen Thuns», icke fattas i hjärtat. Men man kan ändå icke motivera just *missionen* genom att hänvisa till denna kärlek. Den kan ej ge den rätta frimodigheten att gå åstad till långt bort belägna orter, så länge det finns tillräckligt med nöd i vår omedelbara närhet, som kallar på kärlekens ingripande. Vi måste ha en direkt befallning som motiv för missionens företag i fjärran land. Och detta bud har kyrkan i Matt. 28.

Kristi befallning anger emellertid icke endast missionens grund och motiv utan även dess *mål*. Missionen skall icke taga

---

Vortrage der christlichen Glaubenswahrheiten das Wort reden zu wollen, meinen vielmehr, man müsse es einem rechtschaffenen Prediger abfühlen, dass ihm das, was er vorträgt, auch Herzenssache sei; dennoch verräth sich in obigem Ausdruck das innerste Wesen methodistischer Predigt-Weise: denn einmal ist doch immer ein grosser Unterschied zwischen wahrhaftiger innerer Herzenstheilnahme und eigentlicher Inbrunst, indem die erstere vorhanden sein, die letztere aber als von besonderer Stimmung, ja sogar von Temperaments-Eigenthümlichkeiten abhängig, gar oft fehlen kann; sodann aber müssen wir daran erinnern, dass es auch in dem Leben eines treuen Hirten, nach Gottes weisem Rath, oft dürre Zeiten giebt wo selbst alle Herzentheilnahme, geschweige denn Inbrunst, erloschen zu sein scheint und dem Prediger kaum ein andrer Trost übrig bleibt, als der Gedanke: 'es ist Dein Beruf zu predigen', und 'das Wort Gottes ist an und für sich eine Gotteskraft'; endlich aber liegt bei obiger Forderung die Gefahr nahe, eine rein natürliche Aufregung des Gemüths für eine aus dem göttlichen Geiste stammende Herzensbewegung zu halten, und die noch schlimmere Versuchung, solche einmal für nöthig gehaltene Aufregung methodisch herbeizuführen.» Ibm, sid. 40 f. På ett annat ställe i samma tidning yttrar han: »Wohl uns, dass das Werk der Mission nicht steht und fällt mit unserer Herzensfreudigkeit dazu, — wohl uns, dass es mit seinem eigentlichen Schwerpunkte weder auf unserer *persönlichen Liebe* zu den Heiden, noch auf den *erfrulichen Erfolgen* unserer Wirksamkeit für die Heiden ruht. — Ist doch unser Herz ein löchrichter Brunnen, der selbst kein Wasser giebt, und das Wasser, das aus dem Urquell der ewigen Liebe durch den Canal des Glaubens einfliesst schnell wieder von sich lässt. — — darum so ist es gut, dass sie mit ihrem eigentlichen Gewichte weder auf unserer persönlichen Liebe zu den Heiden noch auch auf dem segensreichen Erfolge unserer Thätigkeit für die Heiden ruht, sondern vielmehr auf dem unwandelbaren *Befehle* des Herrn: Gehet hin in alle Welt und lehret alla Völker! auf dem ausdrücklichen Befehle des Herrn.» Årg. 1848, sid. 111.

sikte på att omvända enskilda utan att kristna *hela folk*.[49] Missionens yttersta mål är hela folkets omvändelse.[50]

En mission, som på detta sätt medvetet inriktar sig, måste bli *kyrkobildande*, och därför kan man även ur en missions målsättning utläsa dess ställning i kyrkligt hänseende. Med Grauls starka förankring i det traditionella folkliga och kyrkliga arvet och hans uppskattning av detta följer nära nog nödvändigt hans folkkyrkotanke. Man märker Grauls inflytande på utformningen av Leipzigmissionens stadgar. I stadgarna från 1840 heter det med avseende på församlingsbildning på missionsfältet: »— und mit den Bekehrten aus den Heiden Gemeinen auf den Grund der rein biblischen Lehre unserer ev.-luth. Kirche zu erbauen —».[51] Denna bestämmelse är förtydligad och skärpt i de reviderade statuterna: »Ihr Streben geht dahin, durch Aussendung von möglichst durchgebildeten Missionaren nicht bloss *Einzelne* aus der Heidenwelt für das Evangelium zu gewinnen, sondern auch die Gewonnenen zu *Gemeinden* evang.-luth. Bekanntnisses zu sammeln. — Ihr letztes Ziel aber ist, die so gesammelten Gemeinden durch Heranbildung eines einheimischen Lehrstandes, so wie durch Anleitung zu Bestreitung ihres kirchlichen Bedürfnisse aus eignen Mitteln mit der Zeit selbständig zu machen.»[52]

[49] Att denna synpunkt helt delades av Leipzigmissionens kollegium framgår av den årsberättelse, som avgavs genom professor Kahnis 1851, där det bl. a. heter: »Zweck der Mission kann nicht sein, einzelne Seelen dem Herrn zuzuführen, sondern vielmehr Gemeinden zu gewinnen, welche durch Wort und Sakrament sich fortzeugen». ELM 1851, sid. 339.

Landgren har i sin »Öfversigt af de Protestantiska missionernas uppkomst och närwarande tillstånd» en intressant anmärkning i detta stycke om Graul. Sedan han framhållit, att Graul bedömde »hwarje enskildt missionssällskap och hwarje missionär hufwudsakligen efter dess confessionela karakter» fortsätter han: »likaså lägger han icke synnerlig wigt på indiwidernes grundliga pånyttfödelse. Det är på det nationela lifwets omskapning i sin helhet som han will hafwa missionsverksamheten riktad». Del I, sid. 453.

[50] Se MOMH 1854, sid. 63.

[51] Citatet hämtat ur Handmann, a. a., sid. 442.

[52] ELM 1848, sid. 317. Jfr hans uttalande i MOMH 1854, sid. 63 f., där han kraftigt understryker samma sak.

Men för att nå detta mål kräves *väl utbildade missionärer.* Hellre ett fåtal grundligt förberedda missionärer än en stor skara mindre väl utrustade.[53] Med detta sammanhängde ju förflyttningen av missionen till Leipzig. Grauls tanke var, att samtliga missionärer borde vara akademiskt utbildade teologer,[54] och det var en stor dag för honom, när han sommaren 1857 kunde utsända fem teologer, av vilka två voro svenskar.[55] Vi ha i det följande berört Grauls uppgörelse med Harms i Hermannsburg i fråga om missionens arbetsmetoder o. s. v. Vi kunna här ytterligare påpeka att det på denna punkt gick en ganska bestämd skiljelinje mellan dem eller om man så vill mellan Leipzig och Hermannsburg. För Harms gällde det att sända ut en ansenlig skara till missionsfältet, som inom en kort tid skulle föra ut evangeliet till stora områden i hednavärlden. Hermannsburgmissionen kunde därför utrusta ett helt skepp i likhet med Londonmissionen. För Graul gällde det att utsända så få missionärer som möjligt, vilka icke i första hand skulle evangelisera eller driva pionjärarbete i vanlig traditionell mening utan ta sikte på utbildningen av inhemska krafter i kyrkor, skolor och seminarier »denn es handelt sich ja nicht darum, dass man möglichst viele Missionare hinaussende und sie dort erhalte, sondern vielmehr darum, dass man wenigen, möglichst tüchtigen Missionaren die Mittel in die Hände gebe, Kirchen, Schulen und Seminare in der Heidenwelt zu gründen, und eingeborene Lehrer auszubilden und zu unterhalten».[56]

Vi ha kanske det klaraste och mest pregnanta uttrycket för

---

[53] »Wenige, aber nach Herzensstellung, Gaben und Bildung möglichst tüchtige Missionare auszusenden.» ELM 1847, sid. 313.

[54] I en artikel 1847 i ELM betitlad »Was für Missionsarbeiter hauptsächlich sind einer luth. Mission von nöthen?» (sid. 173 f.) nämnes initiativet Lund som föredömligt: »So hat sich jezt in Lund eine schwedische Missionsgesellschaft gebildet, die es sich, dem Vernehmen nach, gradezu zum Grundsatz gemacht hat, nur studirte Theologen auszusenden.» (Sid. 176).

[55] Dessa missionärer voro Anders Blomstrand, Sven Rydén, Christian Kelber (Blomstrands svåger), Vilhelm Stählin och H. W. Wendlandt. Jfr Fleisch, a. a., sid. 41 f.

[56] ELM 1847, sid. 312 f.

Grauls syn på missionens både metod och mål i hans tidigare citerade föredrag vid årsfesten i Leipzig 1847.[57] Motivet att sända få välkvalificerade missionärer ligger inneslutet i målet att skapa en självständig folkkyrka i Tamullandet, som för sin existens icke skall vara beroende av en allt större skara missionärer. Även om Graul inte kunde fullfölja denna plan beträffande den *akademiska* utbildningen släppte han dock aldrig efter på grundligheten. Denna hade också sin *dogmatiska* motivering. Den lutherska kyrkan har en särskild kallelse att värna om »das reine Wort und Sacrament» och tjäna som ett »Leuchtthurm» för de andra kyrkorna »die sich mehr oder minder vom Wind menschlicher Lehre von der Fährte göttlichen Wortes haben verschlagen lassen». Men detta är icke möjligt utan en vetenskaplig utbildning. Graul citerar härvid Melanchton. »Da die *Reinheit* der göttlichen Lehre nicht ohne Gelehrsamkeit erhalten werden kann, da viele wichtige Streitpunkte nach dem Wortsinn entschieden werden müssen und zur Auslegung eine Fülle treffender Ausdrücke zu Gebote stehen muss: was wird hernach ein Kirchenlehrer, der von Grammatik nichts versteht, anders sein, als eine stumme Larve oder ein recht unverschämter Schreier.» — »Gewiss», fortsätter Graul, »wenn es wahr ist, dass die lutherische Kirche den Beruf hat, den wir ihr oben zugeschrieben haben, so kan sie diesen Beruf ohne möglichst gründlig und vielseitig gebildete Theologen nur in sehr geringem Grade erfüllen.»[58]

Genom detta ha vi kommit fram till ännu en synpunkt, som f. ö. måste vara något självklart för en luthersk kyrka. Missionen måste för att kunna kallas kyrklig ha sin utgångspunkt i en klar och rätt *bekännelse* till Guds ord och sakrament. Ordet och sakramenten äro de viktigaste medlen för missionens bedrivande, och det som gör en kyrka till kyrka är bekännelsen. Därför kan ej heller någon annan mission vara kyrkobildande än en konfessionell mission.[58 a]

[57] A. a., sid. 313 ff.

[58] A. a., sid. 175.

[58a] Jfr ovan sid. 11.

Sommaren 1864 höll Graul sin habilitationsföreläsning vid Friedrich-Alexanders-Universitetet i Erlangen, betitlad» Ueber Stellung und Bedeutung der christlichen Mission im Ganzen der Universitätswissenschaften».[59]

Då denna föreläsning i viss mån kan betraktas som Grauls missionsvetenskapliga testamente referera vi några av dess huvudtankar. Efter att inledningsvis ha uppehållit sig vid den avvaktande och kritiska inställning, som präglat förhållandet mellan mission och vetenskap [60] framhåller han, att missionen, genom den världshistoriska roll den börjat spela, icke längre kan förbigås. Den har givit den profana vetenskapen många värdefulla tillskott men är ingalunda »bloss eine handlangende Magd für einige profane Wissenschaften», den har rätt att fordra en plats »im Hause der königlichsten aller Wissenschaften, der Theologie».[61] Här hänvisar han till de Schleimacher, Stier och Ehrenfeuchter, vilka var och en på sitt sätt berett missionen rum i den teologiska forskningen. — Missionen tillhör emellertid den praktiska teologien,[62] som har att behandla kyrkans »Selbsterhaltung» och »Fortpflanzung». Här har evangelistiken, »die Theorie des Missionswesens», sin naturliga plats. Dess in-

---

[59] Denna föreläsning trycktes sedermera och utgavs i Erlangen 1864.

[60] »Es gab eine Zeit — und sie liegt noch nicht weit hinter uns — wo Wissenschaft und Mission sich in allzu gemessener Entfernung von einander hielten, ja zuweilen gar einander den Rücken zukehrten. Die Schuld lag wohl auf beiden Seiten.» A. a., sid. 4. Jfr MOMH 1849, sid. 80 f.

[61] Även kyrkan har mer än förut fått upp ögonen för missionen: »In der Kirche selbst, wo die Mission sonst, ich möchte sagen, zur Hinterthüre auf den Zehen hereingeschlichen kam und mit dem ersten besten Winkel des elterlichen Hauses vorlieb nehmen musste, in der Kirche selbst tritt sie jetzt wohl auch durch die hohe Pforte ein und es werden vor ihr hie und da selbst beide Flügelthüren geöffnet, denn als nun der Strom des Missionsgeistes innerhalb der Gemeinden immer mehr zum Heerstrom anschwoll, konnten selbst die widerwilligsten Diener der Kirche nicht mehr gegen diesen Strom schwimmen, und wie die Hirten von den Gemeinden vorwärts geschoben, gedrängt und getrieben wurden, so die Kirchenregenten von den Gemeindehirten.» A. a., sid. 5.

[62] »Soviel aber ist sicher, in das *Gebiet* der practischen Theologie gehört sie». A. a., sid. 9.

nehåll kan sammanfattas i missionens väsen och uppgift, dess arbetsområde och »die Zurüstung in der Heimath».

I fortsättningen uppehåller han sig huvudsakligast vid den tredje punkten: missionsfältet, varvid han påpekar skillnaden mellan att ha att göra med »intelligenz- und charactervollen Ariern oder mit nach beiden Seiten hin schwach begabten Negern». Man måste också förstå skillnaden mellan olika religionstyper. Missionären behöver för den skull en allsidig utbildning både etnografiskt, kulturellt, religionsvetenskapligt och språkligt.

Men missionen tillhör hela teologiens område och kan verka befruktande på olika discipliner. Den har både med kyrkohistorien och religionshistorien att göra. Beträffande den sistnämnda påpekar han t. ex. den märkbara skillnaden mellan Indiens religion under vedatiden och den nuvarande hinduismen, »ein Unterschied wie zwischen dem ahnungsvollen Dunkel des freien Walds und der unheimlichen Nacht der engen Pagode; ein Unterschied, wie zwischen den frischen herzerhebendrn Lauten der Natur und den sinnverwirrenden Tönen der indischen Tempelmusik.» Missionsvetenskapen tangerar på denna punkt en »Allgemeinen Mythologik» vari man från kristen filosofisk ståndpunkt har att behandla »Wesen und Ursprung des Mythus; worin die verschiedenen Mythologien nach ihren unterscheidenden Merkmalen charakterisirt werden; worin von den religiösen Grundanschauungen des Gesammtheidenthums die Rede ist; worin die historischen Zusammenhänge zwischen den einzelnen heidnischen Systemen zur Sprache kommen; und worin der religiös-sittliche Gehalt der einzelnen heidnischen Systeme auf der Goldwage der christlichen Offenbarung gewogen wird».[63]

Det behövs emellertid en självständig vetenskaplig missionsforskning. Denna har ett dubbelt syfte: att utforska missionen rent teologiskt-vetenskapligt och att ge missionären den utrustning, som krävs av honom för hans verksamhet. Graul kommer

[63] A. a., sid. 11.

här tillbaka till sin älsklingstanke angående väl utbildade missionärer för det missionsfält, som blivit den lutherska kyrkan anförtrott.[64] Den lutherska kyrkans uppgift är att gå på djupet i missionsarbetet, och för detta ändamål behöva missionärerna en grundlig utbildning.[65] Den lutherska kyrkan har att intaga en förmedlande position mellan de katolska och de reformerta missionerna, »die nach zwei entgegengesetzten Seiten hin aus einander streben». Graul slår i detta sammanhang även ett slag för sin ståndpunkt i kastfrågan.[66]

Under vistelsen i Indien fick Grauls hälsa en svår knäck, vilket hindrade honom att fullfölja sin forskargärning. Sjuk-

---

[64] Historien själv har anvisat Indien, detta gamla kulturland, åt Leipzigmissionen. »Ostindien hat eine uralte Bildung von solcher Breite und Tiefe, dass das bildungsstolze Abendland es nicht unter seiner Würde hält, an allen seinen Universitäten eigne Lehrstühle dafür zu errichten.» A. a., sid. 13.

[65] A. a., sid. 14. Jfr MOMH 1863, sid. 27 ff. och ovan sid. 14.

[66] Några för Graul mycket typiska ord må anföras: »Unsere Kirche mit ihrer weltumfassenden, weitherzigen, ächt 'humanen' Richtung, mit ihrem gründlichen Eingehen auf alles Fremde, mit ihrem richtigen Ausgangspunkt von innen nach aussen, mit ihrer nüchternen Stellung zu den sogen. 'Mitteldingen', ihrem damit zusammenhängenden Annerkentniss eines natürlichen Mittelgebiets zwischen Göttlichem und Dämonischen und mit ihrer haarscharfen, aber eben so weisen als liebvollen Unterscheidung dessen, was in der natürlichen Entwicklung der heidnischen Völker für immer oder doch vorest noch geschont werden darf von dem, was für immer auf der Stelle fallen muss — ich sage, unsre deutschlutherische Kirche hat den besondern Beruf empfangen, zwischen den katolischen und reformirten Missionen, die nach zwei entgegengesetzten Seiten hin auseinanderstreben, die rechte Mitte einnehmend, nach beiden Seiten hin einen ermässigenden, heilsamen Einfluss zu üben und der Centrifugalkraft jener gewissermassen eine Centripetalkraft zur Seite zu stellen, und auch dazu wieder bedarf es der bessern, ja der besten Kräfte unserer Universitäten — Männer, die klar sehen, fest stehen und weitherzig vorgehen. Die evangelische lutherische Kirche Deutschlands, die von jeher die Fahne der Wissenschaft am höchstengehalten und am lebhaftesten geschwungen hat wird sich ja nicht von andern Kirchen — überflügeln lassen —.» Ueber Stellung und Bedeutung . . . sid. 13 f.

domen nedbröt honom trots upprepade vistelser vid kurorter, och den 10 november 1864 avled han.[67]

Grauls betydelse och insats som luthersk missionsledare kan knappast överskattas. Ingen har tidigare som han så målmedvetet fört in missionen i kyrkans centrum, motiverat den utifrån bekännelsen och kyrkans eget väsen. Hans försök att ena de lutherska kyrkorna i en gemensam missionsuppgift för att skapa en sydindisk folkkyrka vittnar om en kyrkostrategisk blick med väldiga perspektiv.[68]

Även i fråga om missionsmetoder och planläggning var han långt före sin tid, vilket till en del kan förklara det motstånd han fick röna från olika håll. Men oberoende av detta gick han sin egen väg och lade grunden till en utveckling, som skulle

---

[67] Bland omdömena med anledning av hans bortgång kan professor Luthardts ord anföras, som torde vara typiska för uppfattningen på universitetshåll: »Von vorn herein hat er die Mission unter einem höhern Gesichtspunkte aufgefasst. Er setzte sie in Zusammenhang mit dem allgemeinen Christenleben und den grossen Aufgaben der Menschheit überhaupt. Nicht bloss einzelne Wenige sollte sie bekehren, sondern ihren Beruf an den Völkern überhaupt erfüllen, um eben dadurch jener andern Aufgabe der Seelenrettung um so völliger genügen zu können. Mit dem Geistesleben der Völker sollte sie sich in inneren Zusammenhang setzen, um das innerste Herz des Volkes zu treffen und seine von Gott geschaffene nationale Eigenthümlichkeit durch das Christenthum nicht zu vernichten, sondern zu erneuern und zu verklären.

Aus dem Winkel der Conventikelversammlung und den Hinterzimmern der Pfarrhäuser ist die Mission eingezogen in die grossen weiten Kirchenräume. Aber sie sollte auch in die hellen lichten Räume der theologischen Wissenschaft einziehen und mit dem geistigen Gesammtleben und ihren Aufgaben sich in Zusammenhang setzen. Das sah der Heimgegangene als seinen Beruf an. Jeder steht unter dem Gesetz seiner Schranken. Auch der Selige war ihm unterworfen. Aber innerhalb seiner Schranken, die Gott ihm angewiesen und die er kannte, hat er seinen Beruf erfüllt. Da eben, als er das Beste geben und wir empfangen wollten, wird er uns genommen. Die Gegenwart ist nie völlig gerecht weder in Lob noch in Tadel. Was die Gegenwart vielleicht zum Theil noch ihm weigert, wird die Zukunft ihm zugestehn. Man wird eine neue Periode der Mission in unserer Kirche mit dem Namen *Graul* beginnen.» (Citat enligt Hermann, a. a., sid. 227 f.)

[68] Det är intressant att i detta stycke jämföra Graul och Warneck med varandra.

ge honom rätt i många väsentliga stycken. Få, om ens någon missionsledare, ha därtill ägt en sådan ingående kännedom om det folk, där missionen arbetade och en sådan inlevelse i dess säregna liv.

KAPITEL 2.

De båda svenska missionssällskapen och deras förbindelse med Dresden—Leipzig under 1840-talet.

Inom loppet av ett decennium bildades i vårt land vid 1800-talets mitt de två missionssällskap, som under några år skulle bli bärare av det svenska missionsintresset, och med vilka det tyska missionssällskapet trädde i förbindelse på 1840-talet. Bägge voro arvtagare till den herrnhutiska missionsrörelsen, som var den viktigaste väckaren av intresset för mission under 1800-talets första årtionden, särskilt i södra och mellersta Sverige. Skillnaden mellan de båda organisationerna ligger antydd först i deras namn: *Svenska Missionssällskapet* och *Missionssällskapet i Lund*.[1] Det ena var vittomfattande med syfte att samla allt svenskt missionsintresse och hade ett flertal lekmän i ledningen. Det hade sitt starkaste officiella stöd i högre ämbetsmannakretsar och till beskyddare excellensen, greve M. Rosenblad, i vars hem sällskapet bildades och som tog aktiv del i dess tillkomst. Det andra var koncentrerat till de sydligaste provinserna och räknade sitt främsta stöd hos prästerskapet. Bisko-

[1] Det första bildades i Stockholm 6/6 1835, det senare i Lund 3/7 1845. Namnet å det senare ändrades år 1855 till Lunds Missionssällskap. — Framställningen i detta kapitel är till viss grad referat av Sundkler, Svenska, Missionssällskapet 1835—1876, och Anshelm, Peter Fjellstedt II. Sundkler ger en sakrik och omfattande framställning av svenskt missionsliv under mitten av 1800-talet och är oumbärlig för kännedom om detta. Han har i ett stort svep inhöstat det viktigaste materialet från en period av 40 år. — Den senare är värdefull särskilt för studiet av uppkomsten av Lunds Missionssällskap och dess förbindelse med Leipzigmissionen. Detta gäller även om Lindeberg, Ett sekel i missionens tjänst.

pen i Lund var dess patronus, och domprosten blev dess förste ordförande. Det hade därigenom sitt officiella stöd hos de klerikala myndigheterna.

En annan skillnad ligger i formuleringen av stadgarna: Svenska Missionssällskapet var instiftat till »Protestantiska lärans utbredande». Missionssällskapet i Lund anger sitt syfte i orden: »1:o att, så vidt möjligt är, stifta ett Svenskt Missions-Institut, som efter den evangelisk-lutherska kyrkans grundsatser bildar missionärer och använder dessa till hedningarnes omvändelse. 2:o att deltaga i den verksamhet, som andra missions-sällskaper utöfva.»[2]

Svenska Missionssällskapet ville i första hand vara något av en allmän propaganda- och understödscentral för missionen, där skriftspridning var ett viktigt medel.[3]

Det egendomliga och för sällskapet ödesdigra var dess mycket försiktiga hållning, när det gällde det direkta missionsarbetet. Det fick här från början karaktären av ett slags ämbetsverk, som förmedlade gåvor men icke närmare engagerade sig.

Orsaken till detta var förvisso icke brist på missionärskandidater eller avsaknad av medel — hade sällskapet blott gjort allvarliga försök att starta ett eget arbete, skulle det säkert ej saknats arbetare och offervillighet — utan anledningen låg tvivelsutan i direktionens sammansättning och inte minst hos dess ordförande, den visserligen uppriktigt missionsintresserade, men reaktionärt konservative och försiktige 76-årige justitiestatsministern Rosenblad.[4] Det fanns överhuvud i sällskapets

---

[2] Lindeberg, a. a., sid. 199.

[3] I detta stycke företer sällskapet en viss likhet med sällskapet Pro Fide et Christianismo.

[4] Man saknar hos Sundkler, att han i sin teckning av Rosenblad (a. a., sid. 57 ff.) ej säger något om dennes politiska ställning, då vi onekligen däri har en icke oväsentlig förklaring till att sällskapet hos prästerna mottogs med förtroende. R. hade ju även i Evangeliska sällskapet ivrat för dess nära anslutning till domkapitlen. Å andra sidan var Rosenblad i de kretsar, som stodo under mer eller mindre liberalt inflytande, föga ägnad att vinna förtroende för sällskapet. Hans till sist ohållbara politiska ställning kan ej ha varit till gagn för detsamma. Jfr Westin, George Scott och

ledning ingen autoritativ missionsman, som gav inspiration till självständig verksamhet. Hade så varit fallet, är det möjligt, att Sverige haft ett eget arbete år 1845, och då hade näppeligen Lunds Missionssällskap kommit till stånd som ett självständigt sällskap.[5] De förhoppningar om en egen svensk missionsverksamhet, som voro levande på flera håll under 1820- och 1830-talen, fingo alltså ej sin uppfyllelse genom Svenska Missionssällskapets stiftande.[6] Fältet stod öppet för nya initiativ.

Den avgörande faktorn härvidlag blev Fjellstedt och hans resor i Sverige. Denne var en missionsman och entusiasmerar av första ordningen, som lät människor se syner och som kom dem att längta efter att på allvar göra något för missionen. Han hade ju själv varit ute och sett hedningarnas nöd och kunde berätta om evangeliets framgångar. Det bör inte förvåna, att både präster och lekmän började skymta möjligheten av en direkt svensk missionsinsats och att man ville samla sig kring den uppburne missionsmannen i detta syfte. Fjellstedt, som var Baselmissionens ombud, och som till en början såg som sin uppgift att verka för detta sällskap, rycktes med av den allmänna

---

hans verksamhet i Sverige I, sid. 84 ff., och Lindeberg, Ett sekel i missionens tjänst, sid. 11 f.

[5] Undantag utgöra på visst sätt Scott, sällskapets utrikessekreterare 1835—42, vilken dock i intresse för sitt eget samfunds mission icke kunde ha någon större lust att medverka till skapandet av en självständig svensk missionsverksamhet (jfr Westin, a. a., sid. 311 ff.) samt Keyser, sällskapets skattmästare, men denne var icke heller mannen för en sådan uppgift.

[6] Bl. a. hade den herrnhutiskt sinnade komministern Joh. Waetterdahl i Stockholm, sekreterare i Evangeliska sällskapet, redan 1821 haft planer på svensk mission. Brev från Waetterdahl till Wieselgren 13/11 1821, återgivet av Newman i Nordskånska väckelserörelser under 1800-talet, sid. 85. — I samband med Ansgarsjubileet 1830 gjordes av Wingård en framstöt, som var ett förebud till Svenska Missionssällskapet. — Samma tankar förfäktade Johan Ternström i sina publikationer Siaren och Nordisk Kyrkotidning. Han blev dock som bekant efter Svenska Missionssällskapets bildande under många år dess häftigaste kritiker på grund av dess i hans ögon kompromettерande ståndpunkt i konfessionellt hänseende och dess brist på initiativ.

Vi skola i det följande beröra Wingårds bemötande av Ternströms kritik.

stämningen. Kärleken till fosterlandet gjorde sig även påmind, och han greps av iver att göra en insats för missionen i sitt eget land.

Dessa tankar och känslor synas särskilt ha mognat hos honom under slutet av hans resor i Sverige 1843—44. Hans deltagande i diskussionen om bildandet av en förening i Lund i maj 1844 vittnar därom. »De sade», skriver Fjellstedt, »att de blott väntat på att jag skulle komma och sätta saken i gång».[7] Av det ofta citerade viktiga brevet, som han skrev i Lübeck till Wieselgren försommaren 1844, framgår det ännu tydligare, att han ansåg, att Sverige hade en egen och självständig uppgift i fråga om missionen. Beträffande sin egen ställning är han beredd att ställa sig till förfogande men anser det lämpligt, att han får förena arbetet för missionssaken med prästerlig tjänst, om möjligt i Lunds stift. Han ber, att Wieselgren bl. a. skall förhandla med sällskapet i Stockholm, som torde vara med på att det hela förlägges till Lund.[8] En man, som ock omfattade denna tanke med sympati var prosten Kallenberg i Tygelsjö, som genom herrnhutiskt inflytande tidigt blivit en varm missionsvän. Svenska Missionssällskapet hade från första början i honom en ivrig förespråkare. Hos honom tillbringade även Fjellstedt några dagar efter besöket i Lund.[9]

Den krets, som i Skåne slöt upp omkring Fjellstedt, tillhörde icke någon i konfessionellt hänseende sträng riktning; man brukar räkna några av dem till den s. k. schartauanska vänstern.[10] Icke heller kan man säga, att det hos dem fanns någon framträdande kritisk inställning till Svenska Missionssällskapet.[11]

---

[7] Citatet ur Anshelm, a. a., II, sid. 113.

[8] P. Fjellstedt odat. brev t. P. Wieselgren 1844, GbgSB, utförligt citerat av Anshelm, a. a. II, sid. 122 f.

[9] Om Kallenberg se Malmberg, Jacob Berndt Kallenberg. En kyrkans märkesman för hundra år sen.

[10] Jfr Newman, a. a., sid. 349 f. och Sundkler, a. a., sid. 115.

[11] Att Kallenberg åren 1843—44 icke insände några gåvor till sällskapet berodde mindre på hans kritiska inställning än på att han avvaktade sakernas utveckling i Lund. Med undantag av Ternström är det icke känt,

Fråga vi efter de motiv, som lågo bakom begynnelsen till det beslut, som skulle leda till bildandet av Lunds Missionssällskap, torde det alltså icke vara att söka i den framväxande konfessionalismen utan i en önskan att från svensk sida göra en direkt aktiv insats för missionen. Denna önskan hade Fjellstedt, om icke direkt framkallat, så dock väsentligt ökat.[11 a] Att han själv känt på samma sätt framgår av det omnämnda brevet, som han vid avresan till Tyskland skrev till Wieselgren. I detta motiverar och skisserar han även planer på ett sällskap med denna uppgift. Missionen måste bliva en nationell angelägenhet och Sverige börja en egen mission, vilket vore ägnat att framkalla ökat intresse för saken. Den planerade missionsföreningen borde bliva huvudorganet härför. Något missionsinstitut för utbildning av missionärer vore inte nödvändigt, då man hade universiteten. Att finna ett missionsfält borde icke heller vara omöjligt. Själv är han villig att ställa sina krafter till förfogande för den blivande verksamheten.

Detta brev blev för Wieselgren och hans likasinnade av avgörande betydelse i deras arbete för det sydsvenska missionssällskapet. Wieselgren vände sig åt olika håll för att sondera terrängen.

Sedan det visat sig, att marken på olika håll var väl förberedd för att bilda ett nytt missionssällskap, kom man till ett avgörande vid ett sammanträde med prästerskapet, som utlysts

---

att Stockholms-sällskapet hade några deciderade motståndare i Lunds stift utom möjligen i det högkyrkliga lägret, men där saknade man överhuvudtaget intresse för missionssaken. Det är dock intressant att lägga märke till, att när planerna för det nya sällskapet gjordes upp, föreslog Bring, att Wieselgren skulle ställa om så att några av Svenska Missionssällskapets ledamöter lade ett gott ord för Fjellstedt hos biskop Faxe. Brev från E. G. Bring till P. Wieselgren 2/9 1844 GbgSB. Alltså åtnjöt sällskapet förtroende hos biskopen. Kallenberg å sin sida torde icke ha tagit några starkare intryck av sin obalanserade svåger, utom när det gällde det svenska missionssällskapets passivitet. En annan sak är att konfessionalismen vinner mark under 1840-talet. Enligt vad Sundkler uppvisar tog icke heller den högkyrklige Reuterdahl avstånd från SMS på grund av dess konfessionellt-toleranta inställning, se Sundkler, a. a., sid. 184.

[11a] Jfr Malmberg, a. a., sid. 118.

till den 2 och 3 juli 1845 av domkapitlet i Lund. Initiativtagarna hade i Fjellstedt sett den man, som skulle bli sällskapets inspirerande ledare. Denne kom dock aldrig att bli den starke man, de hoppats på. Härtill bidrog, att det nära sambandet med stiftsledningen, som Fjellstedt från början varit emot, blev ett hinder för en lyckosam utveckling. Lunds Missionssällskap var från början dömt att misslyckas.[12]

Den svenska faktorn i det från 1853 begynnande samarbetet i Sydindien skulle därför icke för någon längre tid bli detta sällskap utan sällskapet i Stockholm. Under sin korta självständiga tillvaro hann dock Lunds Missionssällskap uppleva *en* viktig fas i den gemensamma verksamheten, nämligen den konfessionella striden samt därjämte taga en begynnande del i självständighetssträvandena från svensk sida.

I sin avhandling om Svenska Missionssällskapet uppställer Sundkler den frågan, varför direktor Graul i det evangeliskt-lutherska missionssällskapet i Dresden 1846 vände sig till Svenska Missionssällskapet med ett erbjudande till samarbete och inte till Lunds Missionssällskap, »om vars lutherskt-kyrkliga intentioner han nogsamt informerats av Ternström».[13]

Grauls förslag till samarbete är ganska egendomligt. Det kommer plötsligt och oförmedlat samt försvinner spårlöst. Brevet börjar med att Graul instämmer i Keysers klagan över missförståelse och svårighet i arbetet för missionssaken. Han återger Keyser med följande ord: »Sie klagen in Ihrem werthen Schreiben über traurige Missverständnisse unter denen, die das Werk der Mission in einem Glauben, in einer Leibe und in einer Hoffnung einträchtig treiben sollten». Därefter framställer han helt oförmedlat sitt förslag. Det är som om han velat säga: Låt oss, som på ömse håll plågas av söndringens ande, gå samman och göra en gemensam insats. »Und nun, im Herrn geliebter

[12] Jfr Rundblom, Den första ansatsen till självständig svensk mission. Svenska Kyrkans Missionsstyrelses årsbok 1945, sid. 80 ff.

[13] Sundkler, a. a., sid. 238 f.

Bruder, habe ich noch einige wichtige Frage an Sie zu thun.» — »Wie wäre es, wenn wir gemeinschaftlich die Hand an den Pflug legten.» Han frågar, hur det är med missionen i Finnmarken och på ön S. Barthélemy, den svenska kolonien. Han omtalar, att man i Leipzig har flera duktiga missionärskandidater, som skulle kunna användas för denna uppgift, och begär svar på sin förfrågan med det snaraste. Han omnämner även, att han tänker göra en resa till Sverige till sommaren.[14]

Man kan med skäl fråga efter orsaken till Grauls förfrågan. Enligt Sundkler skulle Graul ha framlagt sitt förslag närmast därför, att man i Dresden behövde ett nytt arbetsfält.[15] Det är visserligen sant, att verksamheten i Australien hade ringa framgång, men för den skull behövde man icke ett nytt fält, ty arbetet i Sydindien befann sig i stark utveckling och det ingick i Grauls plan att koncentrera hela missionsverksamheten dit.[16] Fleisch

[14] Graul till Keyser 22/1 1846. SMS Prot. 1846—49, sid. 88. Det kunde ligga nära till hands antaga, att detta beklagande av bristen på enighet i Sverige borde ses mot bakgrunden av det nybildade företaget i Lund, som naturligtvis kunde tolkas som ett utslag av bristande samarbete. Men det torde icke förhålla sig så, utan helt säkert är det andra ting, som ligga bakom yttrandet. Det måste vara angreppen från Ternström, som förorsakat Keysers ord och kanske attityden från Västsverige. Vid årsfesten i Leipzig 1847 spårar man Keysers klagan över bristande enighet i Grauls ord: »So haben auch schon die lieben schwedischen Brüder *in gerechtem Schmerz über die Zersplitterung derer, die durch Ein und Dasselbe theuerwerthe Bekenntniss innigst verbunden sind*, (kurs. av mig) und doch, auch zusammengenommen, nur, 'eine kleine Kraft' haben, uns die 'warme Bruderhand' zu möglichst gemeinsamen Wirken in diesem Sinne entgegengestreckt,» ELM 1847, sid. 315. Vad Graul syftar på i detta uttalande, är ett brev från Lund med en trevare mot Leipzig i samarbetssyfte, som vi senare få tillfälle återkomma till. Lundensarna kunna inte ha åsyftat sällskapet i Stockholm, när de talat om »Zersplitterung» utan det måste ha gällt inställningen i Göteborgs stift.

[15] »Den närmaste anledningen till att Karl Graul just vid denna tidpunkt orienterade sig emot ett nytt missionsfält var den omständigheten, att Dresdensällskapets sedan år 1838 bedrivna missionsverksamhet i Syd-Australien befann sig på fallrepet och så småningom tvangs att upphöra år 1846. Det gällde alltså att se sig om efter ett nytt verksamhetsområde.» Sundkler, a. a., sid. 239.

[16] Vid årsfesten 1847 deklarerade Graul: »so scheint uns der Herr selbst

framhåller, att man i detta syfte helt enkelt gav upp Australien.[17] Grauls ord vid årsfesten tyder ock på detta. Han talar nämligen om en »Versetzung auf ein hoffnungsvolleres Arbeitsfeld».[18]

Det torde sålunda vara helt andra motiv, som drivit Graul att framkasta denna plan på samarbete. Och det är lätt att finna orsaken, om man jämför detta förslag med några ord, han i ett brev till Lund fäller senare på året. Även där är han redo att föreslå arbete på gemensamt fält. »Wir sind auch durchaus nicht abgeneigt in China zu arbeiten.»[19] Vi ha att se förslaget mot bakgrunden av Grauls ivriga önskan att förena alla lutherska missioner i ett gemensamt företag. Gällde det att nå detta mål, kunde Graul vara med överallt: i den svenska Finnmarken, på S:t Barthélemy och i Kina. Graul var en impulsiv man, som utan tvekan kunde tänkas medverka i olika företag, blott det tjänade hans stora huvudsyfte.[20] Man var i Stockholm

durch die Zuwendung der dänischen Mission in Ostindien den Punkt zeigen zu wollen, wo wir vor der Hand 'unsere kleine Kraft' zusammen zu nehmen haben». ELM 1847, sid. 313 f. Jfr talet vid årsfesten 1848. ELM 1848, sid. 305 f.

[17] Fleisch, a. a., sid. 27. Jfr Handmann, a. a., sid. 146. »Darum war es eine weise Massregel des Dresdner Komitees, dass es zur Zeit der Übernahme Trankebars sich ganz von Australien zurückzog. Besonders Graul war seitdem sich völlig klar, dass Ostindien das ausschliessliche Missionsfeld seiner Gesellschaft sein müsse. Darum ging er sogar so weit, dass er neben anderen Erwägungen auch mit im Blick auf die in Indien übernommenen Verpflichtungen und die daraus ervacksenden Mehrausgaben das Missionsseminar für einige Zeit eingehen liess.»

[18] ELM 1847, sid. 308.

[19] Graul till LMS odat. (koncept) KSMS LpzgMA. Graul har visserligen icke själv undertecknat det i konceptet utan där står endast »Das Comité etc.», men det är skrivet med hans stil. Det är i Leipzigs arkiv placerat under felaktig beteckning. Av innehållet framgår dock tydligt, att adressaten inte är Missionssällskapet i Stockholm utan Lundasällskapet. Av senare brev från Lund framgår, att det är skrivet 24/12 1846.

[20] Då Sundkler, som framgår av hans senare resonemang, även uppfattat detta Grauls förslag som ingående i hans stora projekt beträffande paulutherskt samarbete, är det, som ovan påvisats, ingen anledning att söka efter andra skäl för dessa trevanden ifråga om Svenska Missionssällskapet. Sundkler, a. a., sid. 239 f.

emellertid icke intresserad av Grauls förslag, och därför förföll det hela.[21]

När Graul på detta sätt vände sig till Svenska Missionssällskapet med inbjudan till samarbete, voro han och Svenska Missionssällskapet ingalunda främlingar för varandra, ty redan hösten 1841 hade initiativ till förbindelse mellan Dresdenmissionen och Sverige tagits av Svenska Missionssällskapet. I ett brev av den 12 november 1841 till Dresden meddelar skattmästaren i Svenska Missionssällskapet, att han översänt 100 Rd. Banco.[22] Han sänder brevet via Herrnhut, emedan han ej är säker på sällskapets adress. Samtidigt anhåller han att få höra om dess verksamhet för att kunna meddela missionsvännerna i Sverige något därom. Han nämner även, att Svenska Missionssällskapet inskränkt sitt arbete till att biträda andra missioner, samt att man nu börjat arbeta bland lapparna, vilket i sin tur kommer att betyda, att gåvorna till de andra sällskapen måste bli något mindre.

En månad senare sänder man från Dresden en längre tackskrivelse för den kärkomna gåvan. Bland vännerna i Sverige, till vilka man säger sig stå i tacksamhetsskuld, nämnes särskilt professor Fahlcrantz i Uppsala. I brevet beröres sedan den tyska missionsverksamheten och planerna i Tranquebar.[22 a]

Keyser omnämner i ett följande brev, att missionssällskapet i Dresden åtnjöt stort förtroende hos många missionsvänner, varför han har glädjen förmedla ännu en penningsumma.[22b]

I svarsbrev från Dresden berättas, att gåvan kom mycket väl

[21] Som vi redan påpekat, var Graul ingen diplomat, som genom överläggningar och jämkningar kunde föra fram sin sak. Det är icke alls omöjligt, att han diskuterat saken i Dresden med missionssällskapets styrelse och att han där mött motstånd och så givit vika. I Stockholm behandlades Grauls skrivelse blott som ett meddelande och lades till handlingarna: Den var ju icke heller ställd till styrelsen utan till en enskild medlem. SMS Prot. 22/1 1846.

[22] Keyser till Dresden 12/11 1841. KSMS LpzgMA.

[22a] Das Committé der evang. luth. Miss. Gesellsch. 11/12 1841 till SMS. Ibm.

[22b] Keyser till Naumann i Dresdensällskapet 26/4 1842. Ibm.

till pass bland annat som bidrag till missionär Ochs' utrustning och resa. Ordalagen ger vid handen, att man känner stark släktskap med det svenska missionssällskapet i konfessionellt hänseende.[23] Därmed var den förbindelse inledd, som med tiden skulle spela en betydelsefull roll i svenskt missionsliv, och vars verkningar vi kunna spåra än i dag.

I ett senare brev från Stockholm betonar man likaledes trosgemenskapen mellan de båda sällskapen,[24] och i brev från Dresden framhålles det gemensamma missionsverket som en angelägenhet för kyrkan, »die ja unsere gemeinsame Mutter ist». Det är ju underförstått, att »kyrkan» i detta fall är den lutherska kyrkan icke endast i Tyskland utan i alla lutherska länder. Brevet slutar: »Im Bewustsein der Gemeinschaft an unserem allerheiligsten Glauben». Man skulle inte ha skrivit på detta sätt, om man ej betraktat sällskapet i Stockholm som en gren av den rent lutherska missionen.[25] Men Dresden stod även i förbindelse med enskilda missionsvänner i Sverige. Till dessa hörde prosten Lindberg i Varberg, som med anledning av 300-årsminnet av den svenska bibelöversättningen översände en gåva till det tyska sällskapet. Bland dessa svenska vänner var det emellertid en som hyste allt annat än vänskapliga känslor till Svenska Missionssällskapet och som av allt att döma hade mycket litet reda på det goda förhållandet mellan Stockholm och Dresden. Det var den stridbare Johan Ternström.

Sommaren 1843 skriver Rudelbach i Dresdenmissionen till sina kolleger, att han erhållit en längre skrivelse från en pastor Ternström, Stockholm, vilken riktat skarpa angrepp på den, som han kallar konfessionslösa Missionsanstalten i Sverige. Rudelbach anmärker helt lugnt: »Der Inhalt dieses Schrei-

---

[23] »Auserdem aber hat uns das Gefühl der Glaubensgemeinschaft von der wir dadurch ein so herrliches Zeugniss bekommen in unseren mancherlei Sorgen u. schmerzlichen Erfahrungen wahrhaft erquickt.» v. Wirfing till Keyser 10/5 1842. Ibm.

[24] SMS till Dresden 25/4 1843. Ibm.

[25] Brev från miss.-sällsk. i Dresden till SMS 23/5 1843. Ibm.

bens spricht für sich», och det enda svar Ternström synes få, är, att årsredogörelsen från år 1836 sändes till honom. Skrivelsen innehöll även en del förslag, som man i Dresden ej tyckes ha tagit på allvar, antagligen på grund av Ternströms något obalanserade skrivsätt.[26] Oberoende av Ternström fortsättes den vänskapliga förbindelsen.[27]

Sedan vi nu besvarat den av Sundkler uppställda frågan, återvända vi till utgångspunkten för vårt resonemang och fråga i vår tur, vad som ligger bakom Sundklers undran över att Graul icke vände sig till Lund. Svaret är icke svårt att finna: det är den av flera författare framförda synpunkten, att det i kyrkligt-konfessionellt hänseende rådde en markerad skillnad mellan de båda sällskapen.

När man bedömt Svenska Missionssällskapets konfessionella ställning, har man alltför ensidigt fäst sig vid uttrycket »till Protestantiska lärans utbredande bland Hedningarne», som om det innebure någon slags interkonfessionalistisk programförklaring.[28] Sällskapet ville därmed endast ge uttryck för sin redo-

[26] Rudelbach an die Mitglieder des Committés etc. 23/6 1843. Ibm.

[27] I sällskapets protokoll för den 19 maj 1845 omnämnes, att Graul sänt sin skrift »Die evangelisch-lutherische Mission zu Dresden an die evangelische Kirche aller Lande etc.» till Ternström med begäran att denne skulle översända den till direktionen. Detta hade Ternström ej gjort utan infört den i sin tidning »med bifogande af sina vanliga origtiga uppgifter och hätska reflectioner öfver härvarande Sällskap». I föredragningslistan har Keyser, som ju drabbades hårdast av Ternströms utfall, föreslagit, att man skulle kalla Ternströms uttalanden för direkt »osanfärdiga». Att Graul sände skriften till Svenska Missionssällskapet visar, att han betraktade detsamma som en luthersk mission. SMS Prot. 19/5 1845.

[28] »Sällskapet [d. v. s. Lunds Missionssällskap], vill stå på luthersk grund och bestämmelsen härvidlag kontrasterar alltså starkt mot Svenska Missionssällskapets mera allmänna uppgift att 'utbreda den protestantiska läran bland Hedningarne'.» Lindeberg, a. a., sid. 22. Jfr Malmberg, a. a., sid. 112 ff. Westin synes även luta åt den uppfattningen, att den nämnda formuleringen i stadgarna var något slags programförklaring, och att sällskapet därigenom gick utanför den konfessionella lutherdomen:

bogenhet att samarbeta med andra evangeliska missioner. Men den omständigheten får givetvis icke undanskymma det faktum, att sällskapet ansåg sig som ett organ för tillvaratagandet av det missionsintresse som fanns inom Svenska kyrkan.[29] Domkapitlen, till vilka man vände sig med en cirkulärskrivelse, intogo ock en välvillig inställning till det nya företaget och anbefallde det varmt till prästerskapet.[30]

»Sällskapets allianskaraktär var säkerställd genom kungl. maj:ts stadfästelseresolution och stadgar, där det klart angavs, att man avsåg den 'Protestantiska lärans utbredande bland hedningarna', *icke den lutherska* (kursiv. av mig). Denna formulering fick senare en viss betydelse.» Westin, a. a., sid. 319. Men med all sannolikhet hade man icke inom den krets, som bildade SMS, någon medveten tanke på att genom en interkonfessionell programförklaring säkerställa en allians med andra missioner. Det förhöll sig blott så, att om man i det lutherska Sverige överhuvudtaget ville göra en insats för missionen på 1830-talet måste man »alliera» sig med andra missioner, såvida man icke upptog ett eget arbete. Och då det icke fanns någon luthersk missionsverksamhet hade man intet val. Herrnhut och Basel voro ju dessutom kända missionshärdar för dem som i Sverige voro intresserade för missionen. Man behöver ju blott tänka på Fjellstedts förbindelser med Basel. Genom Scotts förhållande till SMS var det också naturligt, att metodisterna fingo understöd för sin missionsverksamhet, så mycket mer som de voro verksamma på S. Barthélemy, den svenska kolonien i Västindien.

[29] Jfr Sundkler, a. a., sid. 51. Att som Lindeberg kalla sällskapet »konfessionslöst», är en fullständigt oriktig bedömning. Lindeberg, Den evangeliska missionen, sid. 60.

[30] Typisk för uppfattningen av Missionssällskapet som en officiell inrättning är cirkuläret från Uppsala, där det talas om »den kungliga direktionen». Angående Missionssällskapets verksamhet uttryckes denna med orden: »Svenska Missionssällskapets åliggande att befrämja dess kristliga ändamål». (SMS Ver. 1835—39). Lunds domkapitel utsände en uppfordran till prästerna att samla bidrag till Missionssällskapet. Man använde där uttrycket »den protestantiska läran» omväxlande med »Kristi rikes utbredande på jorden». Ibm. När Göteborgs stifts missionssällskap bildades i febr. 1836 med anledning av SMS:s cirkulärskrivelse heter det i dess stadgar, som av allt att döma voro författade av biskop af Wingård: »Föremålet blifve christendomens spridande till de folk, som inte bekänna Christus». (Göteborgs stifts missionssällskaps protokoll 1836). Denna programförklaring är ju ännu vidare och går, om man skall pressa orden, över protestantismens område. Men så har det säkert icke uppfattats av någon. I

Ifråga om den allmänna kyrkliga opinionen finns det på något undantag när, intet som låter oss förstå, att man var osäker på sällskapets hållning i konfessionellt hänseende. I korrespon-

---

sin 1843 utgivna »Öfversigt af Christna Kyrkans senare händelser och nuvarande tillstånd» kommer Wingård, då ärkebiskop, in på frågan om Svenska Missionssällskapet, som han tar i försvar gentemot angrepp från ultrakonfessionellt håll. Det är icke att ta miste på att det är Ternström som åsyftas i följande: »Mera störande är Zelotypien — och den är myndig — som påstår, att inga andra Missioner än de *Lutherska* få understödjas. I förväg anmärkes, att *Svenska Missions-Sällskapet*, i sina af Konungen gillade Stadgar, åtagit sig att vara öfverbringare af gåfvor till utländska Missions-Sällskap, och således måste fullgöra hvilket sådant uppdrag det får. I sjelfva saken hemställde vi — likväl med en Apostel: »*Hvad äret då? Att ju Christus förkunnad varder, i hvad måtto det ske kan, antingen af tillfälle, eller sannskylleliga; deraf fröjdar jag mig och jemväl fröjda vill*», Phil. 1: 18. Åtminstone tillåta vi vår glädje sträcka sig ut till *Protestantiska* Missioner, ehuru företrädesvis till de *Lutherska*. Hittills hafva Missionärerna, ehuru af olika Protestantiska bekännelser, nog enigt verkat för det stora gemensamma föremålet.» (a. a., sid. 146). Det är gott och väl, menar Wingård, att man hänvisar till den lutherska missionen i Dresden, och man får hoppas den är en »allvarlig och renlärig bildningsanstalt för Missionärer», annars är Dresden mest känd för »*Rationalism* och *Stephanism*, två stora kyrkliga olater». Huvudsaken är, att »Svenskarna göra personlig uppoffring för storverket» (ibm). Stephanismen var en rörelse, som grundats av pastor P. Stephan i Dresden. Denne var ledare för det ovan (sid. 2) omnämnda Kristendomssällskapets dotterförening därstädes. Även om han aldrig kom att spela någon direkt roll i missionsarbetet, tillhörde dock hans förening de grupper, som stodo bakom tillkomsten av Dresdens missionssällskap 1819 (Handmann, a. a., sid. 3 f.). Han karakteriseras av Wingård som en ränkfull och i hemlighet lastbar man med ett oerhört »välde öfver sina anhängare» (Wingård, a. a., sid. 118). Sekten, som räknade 7—800 anhängare, utvandrade till Missouri 1838 för att under ledarens oinskränkta regemente bilda en ren luthersk kyrka. Här avslöjades emellertid Stephan och störtades från sin maktställning. Det hela ledde till sektens upplösning (jfr Karsten, a. a., sid. 13 och Handmann, a. a., sid. 54). Wingård är även vidsynt nog att draga en lans för den då så förkättrade Scott. »Rättvisa, billighet, tacksamhet ålägga oss likväl att förklara, det han [Scott] äfven genom sitt vistande här gagnat vår Kyrka och de fromma Stiftelserna. *Amica veritas*». (Wingård, a. a., sid. 162).

Linköpings domkapitel ger sin fulla anslutning till det nybildade sällskapet och skriver i september 1835: »Härhos får Domkapitlet äran att

densen med sällskapet under 1830-talet möter man ideligen uttryck såsom »Missionssällskapet i Stockholm för hedningars omvändelse till Protestantiska Läran», »Till Christna religionens spridande», »Guds rikes utbredande och förökande bland hedningarna» och liknande. Mycket vanligt är att man helt enkelt använder uttrycket »missionsverket».[31]

En anledning till att t. ex. Ternström så hårt angrep Svenska

---

i ödmjukhet öfverlemna förteckning på de personer, hvilka anmält sig till deltagande i Missions Sällskapets wälsignade afsigt, att för Christi Läras utbredande bland Hednafolken med understöd bidraga.» SMS Prot. 6/11 1835.

Biskop Franzén i Härnösand gav i cirkulär år 1836 uttryck åt sin uppskattning av det nya initiativet. (Hernösands Consistori Cirkulär nr. 364 27/5 1835). Det bör heller icke förglömmas, att biskoparna J. O. Wallin och C. Fr. af Wingård voro medlemmar av styrelsen jämte två kyrkoherdar i Stockholm. Alla dessa voro bekännelsetrogna lutheraner, men 1830-talet var icke så strängt konfessionellt medvetet som en senare tid. Därför kunde det i sällskapets styrelse vid sidan av dessa finnas rum för andra än lutheraner, och man kunde understödja olika missionssällskap utan att därmed sällskapets ställning som organ för den svenska kyrkan i något avseende äventyrades eller sattes i fråga. Det fanns förresten icke, som redan påpekats, någon rent luthersk mission vid tiden för sällskapets bildande. Man torde därför kunna säga, att sällskapet i kyrkligt hänseende representerade den allmänna åskådningen i Sverige på 1830-talet, varför man i domkapitlen och bland biskoparna mötte sällskapet med sympati och förtroende, om man överhuvudtaget hade något intresse för den sak, sällskapet gjort till sin.

[31] Några stickprov från de olika stiften må belysa detta.

När gåvor insändes till sällskapet medföljde i regel ett brev, där översändaren gav uttryck för sitt intresse för missionen och sällskapets arbete. Och av dessa ibland mycket korta ibland ganska utförliga brev kan man utläsa vederbörandes uppfattning av Missionssällskapet.

Exemplen äro valda från tiden 1835—39, inom parentes är vederbörandes stift angivet: »Till Hedningarnes Cristendom upplysning.» »För Christendomens befordrande ibland Hedningarne.» (Upsala) »Christendomens utbredande bland Hedningarne.» (Linköping). »Till Hedningarnes omvändelse och upplysning.» »Till Hedningarnes upplysning och räddning.» (Lund). »Jesu Rikes utbredande bland Våra bröder Hedningarne.» »Sändninge-Buds-Sakens Befrämjande ibland Hedningarne.» (Västerås). »Christi Kunskaps utbredande bland Hedningarne.» (Växjö). »Den Evangeliska lärans utbredande ibland Hedningarne.» (Härnösand). »Svenska missionen för Hedningarnes omvändelse.» (Strängnäs). SMS Ver. 1835—43.

Missionssällskapet var ju den engelske metodistpastorn Scotts förbindelse med detsamma.[32] Här var, kan det tyckas, en sårbar punkt för sällskapet och ett bevis för, att dess konfessionella position var opålitlig. Det är emellertid intressant att avläsa det högre prästerskapets inställning till Scott och metodismen sådant detta kommer till uttryck vid riksdagen 1840—41.[32a] Den 7 mars 1840 framlade friherre H. R. Fleming en motion, som gick ut på att »kraftiga åtgärder» skulle »vidtagas mot det metodistiska proselytmakeriet». Om »denna sekt» över huvud taget skulle få behålla sin kyrka i huvudstaden, så borde, ansåg motionären, i varje fall ingen gudstjänst på svenska språket där tillåtas.[32b] Till samma riksdag hade av Thomander inlämnats en motion, som avsåg att stäcka det romersk-katolska inflytandet i landet. Flemings motion hade remitterats till allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet och Thomanders till Lag-Utskottet. Dessa båda utskott hade sammanfattat motionerna i ett betänkande,[32c] som av prästerståndet slutbehandlades den 24 och den 27 mars 1841.[32d] Thomander, som öppnade diskussionen i prästerståndet den 24 mars, betonade bl. a., att han inte kunde biträda de beskyllningar, som den andra motionen innefattade mot metodisterna, varvid han framhöll, att »Kyrkan i alla tider haft sina svåraste och farligaste fiender inom

---

[32] I sin avhandling om Scott påvisar Westin hurusom det sedan gammalt rådde vänskap mellan Kallenberg och denne. Att vänskapen fortsatte trots brytningen mellan Ternström och Scott framgår av ett brev till den sistnämnde från Thomander, »Prosten Callenberg som bor här hos mig, helsar hjertl.». Westin, a. a., II, sid. 389. Om Scott och hans insats i SMS se a. a., I, sid. 311 ff. och 473 ff.

[32a] Jfr Westin, a. a., sid. 577 ff.

[32b] Protocoll, hållna hos Högloflige Ridderskapet och Adeln, vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, År 1840, III, sid. 213 ff.

[32c] Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens Betänkande N:o 35, Åren 1840—41, i anledning af väckta framställningar om förändringar och tillägg till Kongl. Kungörelsen av den 24 januari 1781, angående Religions-friheten.

[32d] Högvördiga Preste-Ståndets Protokoll vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, Åren 1840—41, XIV, s. 425 ff.

sitt eget sköte».[32e] I detta instämde flera talare, vilka lika litet som Thomander kunde anse metodismen som någon fara. Tvärtom ansågo flera, att den vore ett manande exempel för kyrkan. Man vände sig ock bestämt emot, att kyrkan skulle värnas genom »några yttre tvångsåtgärder». Några voro visserligen en smula betänksamma vid tanken på metodismens aktivitet och menade, att då den i konfessionellt hänseende stode nära lutherdomen, kunde det finnas en viss risk för proselytmakeri. Ingen röst höjdes emellertid mot Scott eller hans förbindelser med SMS.[32f] Förföljelserna mot honom kommo från

[32e] Om Thomanders förhållande till Scott vid denna tid se Westin, a. a., sid. 495 ff.

[32f] Några yttranden må anföras som belägg för detta. Kontraktsprosten Sandberg instämde i Thomanders ord »att Kyrkan i alla tider haft sina svåraste och farligaste fiender inom sitt eget sköte», och framhöll, att »Indifferentismen så väl som den döda bokstafs-orthodoxien äro farligare än både Herrnhutism och Methodism, ja till och med än sjelfva Katholicismen». v. Talmannen, biskop Hedrén yttrade bl. a.: »Jag måste sålunda vidblifva min yttrade öfvertygelse, att vår Kyrkas trygghet säkrast försvaras af evangelii egen sanning och kraft,» — skulle ett anfall ske mot kyrkan vore hennes största trygghet förlitandet på de egna skyddsvapnen, »i ett renlärigt förkunnadt Bibelord och en vidmakthållen efterdömlig kyrklig ordning och tukt». Polis- eller straffåtgärder vore både olämpliga och fördömliga. — »Jag ville tillstyrka afslag, icke blott af motionerna, utan äfven af Betänkandet, på det att man icke må tro oss med för stor sjelfförnöjelse hafva emottagit vittnesbördet om upplysning, värme och nit.» Biskop Holmström: »Hotas vår Evangelisk-Lutherska Kyrka verkligen af några vådor, icke värnas hon deremot af några yttre tvångs-åtgärder.» Pastor primarius Hagberg ansåg, att man visserligen med uppmärksamhet borde följa dessa problem men kunde icke finna, att »någon verklig fara ännu är förhanden, som kunde påkalla några utomordentliga åtgärder». — Han instämde för övrigt i Thomanders ord, att kyrkan i alla tider haft sina svåraste och farligaste fiender inom sitt eget sköte, och dessa voro »i vår tid lättsinnigheten och indifferentismen». Kyrkoherde Bergwall framhöll bl. a.: »Beträffande slutligen Methodisterne, så har väl talats något om deras nit och öfverdrift; men någon öfvergång till deras Kyrka är icke heller känd.» Biskop Nibelius ansåg det ej bevisat, att »någon våda för den Lutherska bekännelsen — — — uppstått genom främmande religionsbekännares kyrkor» men ansåg det skadligt med »nya restriktioner och prohibitioner, hvilka blott skulle tjena till att väcka misstanka om en intolerance hos våra trosförvandter». Prosten Säwe ansåg,

andra håll än från det tongivande prästerskapet, nämligen från enstaka representanter för adeln och från den liberala pressen. Från debatten i borgarståndet den 3 mars 1840,[32g] må erinras om Geijers ord, »då man af det s. k. proselytmakeriet ej gör något bråk, är detta ej farligt». För övrigt uttalade man sig också här erkännsamt om det sätt på vilket Scott förrättade gudstjänsterna.[32h]

»Methodistiska Gudstjensterna vara en nödig väckelse och nyttig erinran för det Svenska Presterskapet och jemväl vår Kyrkas styresmän, att i vårt land söka tillvägabringa ett på en gång allvarligare och mer Evangelistiskt predikosätt, än som nu är möjligt, då samma föreskrifna texter år efter år begagnas och en så stor del af den Heliga Skrifts öfriga lika lärorika och djupa innehåll sällan kommer till folkets kännedom». Kyrkoherde dr J. Wallin instämde med biskop Nibelius: »Vore något för vår Kyrka att befara af de fria religionsutöfningarna i främmande kyrkor och predikandet i dem på Svenska språket, så vore det utan tvifvel af Sekt. Kyrkan, den Methodistiska, just derföre, att den så föga afviker från den Lutherska i trosmeningar — och vådligare, ja skadligare skulle visserligen Sekt-Kyrkan blifva, ju mera den förrådde ett syftemål att vara schismatisk. Men jag fruktar äfven i detta afseende icke för något långvarigt eller djupt verkande ondt.» Prosten Sundblad ansåg katolska faran överdriven. »Deremot torde de Wesleyanska Methodisternas Religions-öfningar, förutsatt att de afvika från våra egna, vara förtjenta att följas med spänd uppmärksamhet.» Då han emellertid ansåg, att det icke var styrkt, att metodismen »stört samhällets lugn eller allmän förargelse åstadkommit» vore det med tidehvarfvets religiösa tolerance föga öfverensstämmande att samtycka till de repressiva åtgärder Motionärerne föreslagit». Kontrakts-prosten Nordhammar vitsordade den goda förkunnelsen i Wesleyanska kapellet. Ett högt betyg åt metodismen och gudstjänsterna i den engelska kyrkan gavs av kyrkoherde Osterman. Se Westins utförliga referat av dennes anförande. Westin, a. a., sid. 585 ff. Ärkebiskop Wingård, som avslutade debatten påminde om att metodismen vore den »Protestantiska kyrkans barn» och sade »att den vore »en af Kyrkans största företeelser i det sista århundradet». Ärkebiskopens uppfattning av metodismen och Scott är känd från hans tidigare här ovan citerade yttranden. Den enda röst, som direkt höjdes till varning för metodismen kom från prosten Lindmark, som erinrade om J. O. Wallins kamp mot »Methodismens inrotande i landet». Han önskade att åtgärder måtte vidtagas för »hämmande av proselytmakeriet» men hade för övrigt intet yrkande. Jfr not 32d.

[32g] Protocoll, hållna hos Välloflige Borgare-Ståndet vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, Åren 1840—41, VI, sid. 469—473.

[32h] Så yttrade t. ex. G. F. Ekholm, en av riksdagens mest framstående

Från 1840 börjar emellertid en ny terminologi att märkas i breven till sällskapet. Den 24 april 1840 insände prosten Schultzberg i Leksand, medel från husförhör »till understöd åt missionärer utaf Lutherska trosbekännelsen».[33] Sedermera komma sådana uttryck som »för Ev. Lutherska Missionen», »för lutherska missionen», »att användas åt Lutherskt missionssällskap i Tyskland eller annorstädes» ofta igen. Gåvor till Dresdensällskapet börja ock nu inflyta.[34] Att det under 1840-talet särskilt i Sydvästsverige växte fram en ganska stark betoning av det konfessionella bl. a. på grund av inflytelser från Schartau är ett faktum,[34a] men detta behövde icke leda till bildande av ett särskilt sällskap. Det vore mycket oriktigt att utan vidare draga den slutsatsen, att det nya sällskapet i Lund motiverats av denna nyorientering, även om vi i dess styrelse återfinna män, som stodo den konfessionella fraktionen nära. Det rent konfessionella torde alltså icke haft någon som helst väsentlig betydelse för Lundasällskapets tillblivelse.[35] Att många präster i mellersta och norra Sverige under 1840-talet insände sina gåvor till Svenska Missionssällskapet med önskan, att medlen skulle användas för Dresdensällskapet eller delas mellan detta sällskap och något annat var icke någon kritik mot Stockholmssällskapet utan snarare ett förtroende. Man var övertygad om att sällskapet också ville understödja

---

män: »Jag har sjelf bevistat en Gudstjenst i Engelska Methodistiska Kyrkan, hvarest jag fann mycket folk samladt, men hörde Methodist-Presten ej yttra något ord, i strid med den Lutherska lärans hufvuddogmer. Hans ifver var stor, men han talade vackert, och jag tror, att ingen skada, utan snarare nytta derigenom kunde beredas.» Ibm.

[33] SMS Ver. 1835—43. Detta är så vitt jag kunnat finna första vittnesbördet om de nya vindarna i Uppsverige.

[34] SMS Ver. 1835—43. Jfr Lindeberg, De svenska missionerna, sid. 45 f.

[34a] Jfr Westin, a. a., sid. 551 f.

[35] Det ligger emellertid nära till hands, att av det faktum, att det fanns ett framväxande intresse för en strikt konfessionell hållning och att män som hyllade denna ståndpunkt voro med i sällskapet, dra den felaktiga slutsatsen, att dessa synpunkter haft avgörande betydelse vid sällskapets tillkomst.

ett rent lutherskt missionsföretag.[36] Det var ganska stora summor som på detta sätt förmedlades till Dresden. Men det är ett intressant faktum att under 1844—45 insändes betydligt större belopp avsedda för Dresden från mellersta och norra Sverige än från södra delen av landet, varifrån gåvorna till *Basel* voro vida större än till det sachsiska missionssällskapet.[37]

---

[36] Malmberg påpekar i Lunds stift och missionen (sid. 33) hurusom ett brev från Kallenberg 1840 varslar »om vad som var i färde». Han citerar därur bl. a. följande: »F. ö. är den önskan lika odelad som billig, att de missionssällskaper, som äro av vår confession och vars sändebud förkunna vår evangelisk-lutherska lära, måtte komma i synnerlig åtanke.» Kallenberg vill dock icke för närvarande utesluta de andra enär »en uppblandad religion ändå är bättre än ingen, ehuru en ouppblandad är bäst».

För att vi icke av detta citat skola draga förhastade slutsatser om Kallenbergs inställning till SMS och hans konfessionalism, må hela brevet återgivas så att vi kunna se uttalandet i dess rätta sammanhang. Kallenberg skriver: »Äfven i år förunnas mig den glädjen att till det wälgörande och agtningsvärda Missions-Sällskapet öfversända bidrag till befrämjande af den angelägnaste af alla angelägenheter; RB 420.

Dessa 420 RB öfverlämnas till Respect. Missionssällskapets fria Disposition med undantag af 20 RB, som blifvit lämnade med denna påskrift och anordning: Hjertligt och välment från en quinna hvars gjerta blöder för de arma quinnornas nöd på Fegéeöarna. Till Fegéeöarna. För öfrigt är den önskan lika odelad som billig, att de Missions-Sällskaper etc. . . .»

Slutorden lyda: »Dock: vigtigare än alla materiella bidrag är ock blir en trogen bön men bön i fri Evangelisk anda.» Kallenberg till SMS 8/2 1840. Ver. 1835—43. Orden »confession» och »vår evangelisk-lutherska lära» torde mindre vara att anse som en något slags pekpinne för direktionen i Stockholm än som en reflexion med anledning av gåvan till Togoöarna. Ett par år senare är emellertid Kallenberg mer kritisk mot sällskapets verksamhet. Och denna gång kan man verkligen skönja inflytelser från Ternström. Det gäller missionsmedlens användande. Kallenberg anbefaller Dresdensällskapet och det är väl troligt, att just Ternström, som hade förbindelser med detta sällskap, gjort honom uppmärksam på denna rent lutherska mission. Hans kritik mot Stockholms-sällskapet gäller dock närmast icke dess förmenta brist på en bestämd konfessionell ståndpunkt utan på initiativ. Utförligt citat ur Kallenbergs skrivelse av den 8 mars 1842 hos Malmberg, a. a., sid. 36.

[37] De största beloppen till Dresden kommo från Västerås, Skellefteå och Tuna i Medelpad. SMS Ver. 1844—45. Man kan fråga sig om Svenska Missionssällskapet ändrade kurs under 1840-talet och intog en mer kon-

Lindeberg framhåller, att stadgarna för Lunds Missionssällskap starkt avvika från Svenska Missionssällskapet i konfessionellt hänseende.[38] Motsatsen är emellertid något för starkt framhävd. Lunds Missionssällskap hade satt två arbetsuppgifter som sitt mål: att utbilda missionärer och att verka i hednavärlden, antingen genom dessa eller genom missionärer från andra sällskap. Skall man jämföra de båda sällskapens verksamhet, bör man ha båda sidorna av Lunds verksamhet i minne och först och främst ställa mot varandra den senare av Lunds arbetsuppgifter och Svenska Missionssällskapets uppgift, eftersom Stockholmssällskapet ej utbildade några missionärer. Lund uttrycker då saken så: »1:o — och använder dessa [missionärerna] till hedningarnes omvändelse. 2:o — deltaga i den verksamhet, som andra missions-sällskaper utöfva». Detta är målet. Kontrasterar detta verkligen starkt mot Svenska Missionssällskapets arbetsuppgift att »utbreda den Protestantiska läran bland Hedningarne»? Är det senare en »mera allmän uppgift»?

Det är särskilt intressant, att andra punkten, som talar om samarbete med andra missioner, ingenting nämner om dessa missioners konfessionella karaktär. Hade man varit så mån om den konfessionella synpunkten, som en del forskare framhållit, hade det väl i stadgarna gjorts en distinktion härvidlag. Man kunde ha väntat ett sådant ord som »luthersk» även här, men det saknas. Hade Svenska Missionssällskapets förbindelse med icke lutherska missioner varit en så stor stötesten, att man för

---

fessionell hållning och att prästerna för den skulle fingo ökat förtroende för detsamma. Detta tycks vara Sundklers uppfattning, (Sundkler, a. a., sid. 142 f.). Det är sant, att man i direktionen medvetet sökte giva sällskapet en mer kyrklig karaktär eller rättare *betona* dess kyrkliga karaktär. Man företog ock en stadgeändring, som förde sällskapet rent organisatoriskt närmare kyrkan, d. v. s. prästerskapet, men detta skedde nog mera av taktiska skäl än av konfessionella bevekelsegrunder. Svenska Missionssällskapet kan sägas ha varit konfessionellt-tolerant till sin karaktär i motsats till den framväxande schartauanskt-högkyrkliga riktningen, som blev konfessionellt polemisk.

[38] Lindeberg, Ett sekel i missionens tjänst, sid. 22.

den skull ansett sig böra upprätta ett eget missionssällskap i Lund, borde man väl på denna punkt givit klart besked i samarbetsfrågan.[38a]

Sundkler framhåller, att man i Lund hade tvenne fraktioner, en som var schartauanskt, konfessionellt inriktad och en annan, som förhöll sig oppositionell mot stiftsledningen och som samlade sig kring Fjellstedt och Wieselgren.[39] Till den förra räknas bl. a. J. B. Kallenberg och E. G. Bring. Beträffande den förre kan det tänkas, att han påverkats av sin svåger, Johan Ternström, och att han var konfessionellt orienterad är ju ett faktum.[40] Men det är svårt att bevisa, att det var något annat, som motiverade hans intresse för Missionssällskapets bildande än att genom Fjellstedt få till stånd en aktiv självständig mission. Kallenberg kände Fjellstedt mycket väl, och han visste, att denne var knuten till en mission (Basel) med utpräglat interkonfessionellt drag. Han måste även ha förstått, att en mission under ledning av Fjellstedt skulle få sin prägel av dennes allt annat än konfessionellt bundna principer.

Detsamma kan sägas om Bring. Denne gjorde förresten sådana uttalanden före sällskapets bildande, att han omöjligt kan ha stått i någon oppositionsställning till Svenska Missionssällskapet. I ett brev till Wieselgren hösten 1844 föreslår han, att Svenska Missionssällskapet och det blivande lundensiska före-

---

[38a] Lindeberg har även observerat detta: »Men ett litet finger räckte man åt det alliansbetonade hållet genom bestämmelsen, att sällskapet skall deltaga i den verksamhet, som *andra missionssällskaper* utöva.» Men när han sedan i fortsättningen framhåller att menige man »säkerligen inte kunde tänka sig stöd åt andra än dem, som äro av 'vår konfession'» är hans slutsats förhastad. Lindeberg, a. a., sid. 22 f. Ty det var just menige man som givit och alltfort gav de största beloppen t. ex. till Basel, alltså till en icke direkt luthersk mission. Hade man i Lund syftat till en bestämd kursförändring därvidlag bort ifrån SMS:s principer hade detta nog behövt sägas ifrån på ett tydligare sätt, allrahelst som enligt vad vi sett gåvorna till Basel vid mitten av 1840-talet voro betydligt större från LMS:s »uppland» än från något annat håll i Sverige.

[39] Sundkler, a. a., sid. 183 f.

[40] Jfr Malmberg, Jacob Berndt Kallenberg, En kyrkans märkesman för hundra år sen.

taget gemensamt skulle antaga Fjellstedt till resepredikant samt att någon av de ledande i Svenska Missionssällskapet skulle framlägga saken för bestyrelsen i Lund.[41] För att få planerna igenom i Lund tänkte sig alltså Bring, att man skulle erhålla hjälp från Stockholm. Han torde icke gärna ha kunnat framlägga ett sådant förslag, om han haft konfessionella betänkligheter mot det äldre sällskapet och befunnit sig i oppositionsställning till detsamma. Detta styrker vårt tidigare antagande, att Lunds Missionssällskap icke kom till stånd på grund av konfessionella skäl utan för att genom Fjellstedts medverkan skapa ett självständigt aktivt missionsföretag.

Det är också intressant att lägga märke till att vid det förberedande sammanträdet den 2 juli 1845 framlade prosten Kallenberg ett förslag till bildande av ett missionssällskap, där det alls icke nämnes något om detta sällskaps konfessionella karaktär. Prosten Kallenberg uppläste en skrivelse från en vän till missionen, vilken föreslog, »att det wore önskwärdt om ett missionssällskap för södra Sverige kunde upprettas, samt i förening dermed ett seminarium till bildande av Missionärer för hvilket lämpligaste stället borde vara Lund». Vid sammanträdet upplästes sedan prästerskapets cirkulär vid riksdagen 1845 angående svenska missionsverket och utdrag ur Svenska Missionssällskapets årsberättelse.[42]

Att det förelåg en skillnad mellan situationen då SMS bildades och den tid, då man tog initiativ till Lunds Missionssällskap låter sig inte förnekas. Av det vi ovan sökt framhålla torde emellertid framgå, att det vore en alltför stor förenkling av problemet att fördenskull beteckna sällskapen som icke konfessionell respektive konfessionell mission.

För det första var en självständig luthersk mission ett okänt begrepp när Svenska Missionssällskapet bildades. Vidare var det kyrkliga livet i vårt land vid denna tid präglat av en tolerant inställning till andra, den lutherska kyrkan, närbesläktade konfessioner. Detta innebar, att man kunde ge sitt stöd

[41] Bring till Wieselgren 2/9 och 23/9 1844, GbgSB. Jfr ovan sid. 40.
[42] LMS Prot. 2/7 1845. LUB.

både till Herrnhut och Basel och även till metodistmissionen och sedermera lika villigt till Dresden. Men vi böra även observera en annan sak. Det fanns åtskilligt kvar av neologiens terminologi i den kyrkliga förkunnelsen ännu fram på 1830-talet.[43] Vi ha redan observerat, att uttryck som »lära», »undervisning» och »upplysning» ofta förekomma i sällskapets brevväxling. Kristendomen som en lära är också ett älsklingsuttryck hos neologiens talesmän. Likaså älskade man ordet »protestantisk». Så hette t. ex. en ganska spridd bok: »Tillfredsställande Grunder i anseende till de nya förändringarna i Protestantiska Kyrkans lärobegrepp». Ännu tydligare se vi neologiens termer i det nämnda cirkuläret.[44]

---

[43] Vi ha i det föregående (sid. 53) sett hur 1840 markerade en ny mera bestämd luthersk linje, som innebar, att de mera allmänna, vaga uttrycken, som varit gängse ända sedan upplysningstiden undan för undan försvunno.

[44] Det heter bl. a. »Väl har genom den wälsignelse Försynen deråt förlänat särdeles under sednast förflutna 30 åren mycket ja efter menniskosätt att döma och beräkna oförmodat mycket blifvit av den Protestantiska Kyrkan, nitfulla medlemmar i andra länder för Missionsverket uträdtat men emot det stora hela som återstår, är det dock att se såsom en ringa del, blott såsom gryningen för den Guds Klarhet, hvilken bör bestråla hela jordens krets.»

»Och skola wäl vi som af andra emottagit Uppenbarelsens wälsignande Lära och med den en ordnad Kyrko- och Samhällsinrättning icke önska att sprida Kännedom om denna Lära och dess för tid och evighet lycksalighetsbringande frukter till våra medmenniskor, barn af samma fader, som lefva i okunnighet derom, men som enligt Hans vilja äfven böra komma till Salighetens kunskap? Eller skall vår medverkan för deras välfärd uppskjutas till en framtid, den vi icke äga i vår hand?» »Icke heller är detta den christliga kärlekens werk förbehållet de större och rikare Folken; äfwen de mindre vällottade deltogo deruti, och ur denna brödrakrets bör intet utesluta sig» — — »Så hafva några Christendomens vänner tänkt.» — — »Deras böner woro förenade till ljusens Fader, att Han wille låta Ordets stjerna upplysa hedningarnas väg till Helgedomen.» — »Till Dig Swenska allmänhet, föres nu denna uppmaning att du wille deltaga i det menniskokära företaget.» — »Nitälskar Du för dina hednabröders sannskyldiga upplysning och deltager Du i den öfriga Christenhetens werksamhet för denna Guds wilja, så skall Du ock en gång se dina lust och utbrista, och ditt hjerta skall förundra och utwidga sig etc.» — —

Vi ha i det föregående sökt besvara Sundklers undran över att Graul vände sig till Stockholm: »Det har varit mig omöjligt uppspåra, på vilka vägar Graul kan ha förts till sitt beslut att vända sig just till Svenska Missionssällskapet med ett dylikt erbjudande. Allting tycktes ju peka i en annan riktning. Varför vände han sig icke med sina samarbetsplaner till Lunds Missionssällskap, om vars lutherskt-kyrkliga intentioner han nogsamt informerats av Ternström?»[45] Genom vårt föregående resonemang ha vi sökt visa, att Leipzig-missionen icke hyste några betänkligheter mot Svenska Missionssällskapet i konfessionellt hänseende. De båda sällskapen stodo inte heller främmande för varandra. Vad Grauls känslor åter gentemot Lund beträffar, voro de till en början ganska svala. I ett brev från 1846 meddelar Keyser, att Svenska Missionssällskapet nog för framtiden ej kan insända så stora bidrag, enär ett nytt sällskap uppstått i Lund, »welche gesonnen ist unter der Leitung des lieben Prediker Fjellstedt, vormals in Basel, ein Missions-Institut anzulegen um Prediker von der schwedischen Lutherischen Kirche nach America ausgehen zu lassen».[46] På detta brev svarar Graul omgående och uttrycker sitt beklagande över att krafterna splittras genom det nya förslaget.[47] Graul såg i Lund en splittrande faktor.[48]

»De wänner af christendomen och menskligheten, hwilka önska deltaga i det nu stiftade Missions-sällskapet behagade etc.» — SMS Prot. 3/4 1835. Ordalydelsen är ett ganska typiskt exempel på den blandning av neologisk och herrnhutisk terminologi, som utmärkte fromhetslivet under de första decennierna av 1800-talet.

[45] Sundkler, a. a., sid. 238.

[46] Keyser till Graul 24/4 1846 KSMS 1846. LpzgMA. Keysers antydan om Amerika är mycket egendomlig och visar hur oviss man var om LMS:s verkliga intentioner, men den är samtidigt ett intressant vittnesbörd om att man i LMS måtte ha umgåtts med vissa planer att göra något för de svenska emigranterna.

[47] Graul till Keyser 4/5 1846. SMS Handl. 1846—49. »Indem ich Ihnen für die under dem 24. t. April gütigst eingesandten Missionsbeiträge Quittung übersende mit herzlichem Danke kann ich nicht unterlassen mein Bedauern auszudrücken, dass durch Errichtung einer neuen Missionsanstalt die so schon nicht zureichenden Kräfte aufs neue zersplittert werden.»

[48] Som Keyser angivit, att det nybildade sällskapet skulle utsända

Vi skola alltså inte förvåna oss över att Graul i första hand ej vände sig till Lund med sitt förslag om samarbete. Antagligen kände han icke till att Lundasällskapet existerade, förrän han fick denna underrättelse av Keyser, och vidare hade han fullt förtroende för sällskapet i Stockholm.

Det skulle emellertid icke dröja länge, förrän han trots sin tvekan trädde i förbindelse även med detta sällskap för att söka förverkliga sin dröm om samarbete med svenskarna. På sommaren 1846 besökte Graul Köpenhamn och gjorde därifrån en avstickare till Hälsingborg för att träffa Fjellstedt men misslyckades.[49] När han sedan återkom till Dresden, fick han besök av den svenske missionärskandidaten A. Elgquist, som från Basel sökt sig dit av konfessionella skäl. Och det var främst genom denne, som förbindelsen med Lund kom till stånd. Elgquist tillråddes att fortsätta och avsluta sina studier i Lund.[50]

präster till Amerika, hade ju ock Graul föga hopp om att erhålla hjälp till Indien. Han skulle senare i Köpenhamn få höra mer om det nybildade sällskapet.

Vi kunna i detta sammanhang erinra om A. N. Sundbergs inställning till LMS och dess tillkomst. I sin anmälan av SvKMT 1876 ger han en kortfattad återblick på missionens historia i vårt land från 1835 till nämnda år och säger däri bl. a.: »Det hade måhända warit för missionssakens widare utweckling och framgång fördelaktigast, om Swenska missionssällskapet fått bibehålla sin ställning orubbad. Så skedde likwäl icke. Mot slutet af år 1845 bildades nämligen Lunds Missionsällskap såsom en sjelfständig förening, som i staden Lund inrättade ett eget missionsinstitut under doktor Fjellstedts ledning satte sig i förbindelse med evangelisk-lutherska missionskollegiet i Leipzig och utsände efter någon tids förlopp missionärer till Ostindien, hwilka hade att samverka med den derstädes förut anordnade Leipziger-missionen. Hwilka fördelar och olägenheter häraf uppkommo, är ej nu tillfälle att beskrifva. Wisst är, att äfwen de senare woro ganska stora, mest derigenom, att missionswännernas både intresse och bidrag kommo att sålunda delas mellan *två* inom riket warande och af hwarandra alldeles oberoende missionsstiftelser, till skada för dem begge. Om det war en tioårig erfarenhet af dessa olägenheter eller det war andra skäl, som ändtligen föranledde en sammanslutning, wåga wi icke afgöra.» SvKMT 1876 sid. 3.

[49] Graul till LMS (odat. men ant. skrivet 24/12 1846, jfr ovan sid. 43, not 19) KSMS.

[50] »Der junge Schwede Elquist, der sich kurz vor der letzten Jahres-

I december skriver Graul till Lunds Missionssällskap med anledning av ett brev från Elgquist, däri denne berättat, att han knutit förbindelse med detta sällskap. Därjämte synes Elgquist ha sagt tyskarna, att de kunde räkna på samarbete från Lunds sida. Detta var ju en sak, som han genom sina starka sympatier för Leipzig ytterst gärna ville se förverkligad. Brevet ger uttryck för stor optimism. Man märker, att Graul förhoppningsfullt ser fram mot förverkligandet av sin stora samarbetstanke. Han omnämner således även förbindelsen med Danmark, vars missionskollegium nyligen i samband med Leipzigs övertagande av Tranquebar överlämnat en större gåva. Även det danska missionssällskapet hade givit ett ansenligt bidrag.

Graul nämner också den svenska missionärskandidaten Glasell i sitt brev. Förbindelsen med de två svenskarna är liksom en garanti för ett samarbete med Lund.

Brevet slutar med följande ord: »Wir sprechen nochmals unsere innige Freude aus über die bereits geschehene Annährung, indem wir der Überzeugung sind, dass die Mission unserer theuren Kirche nur durch die *Vereinigung* aller ihrer Kräfte er-

---

feier bei uns einfand, studirt bereits in Lund.» ELM 1847, sid. 312. Årsfesterna höllos i regel de sista dagarna i aug., varför man kan beräkna, att det var i augusti, som Elgquist knöt förbindelse med Dresden. Jfr Lindeberg, a. a., sid. 53 och Anshelm, a. a., II, sid. 241 f. och 285 f. angående Elgquists förhållande till Leipzig och Lund. Enligt Grauls yttrande vid årsfesten i Leipzig 1847 betraktade denne Elgquist som en blivande Leipzig-missionär i Indien. ELM 1847, sid. 312. Jfr uttalandet med anledning av ett angrepp mot Leipzig-missionen för att den hade ett så ringa antal missionärskandidater: »Zu der Zeit, als der Herr Verfasser schrieb, hatten wir laut unsers Missionsblattes Nr. 19, 1848 nur drei Zöglinge; zwei, die Theologie studirten und noch studiren (der Eine hier unter unserer Leitung, der Andere, ein Schwede, in Lund, unter Aufsicht der dortigen Missionsgesellschaft)». ELM 1849, sid. 60. Detta yttrande korrigerar i viss mån Anshelms uppgift, att man i Leipzig ansåg Elgquist som Lunds Missionssällskaps blivande missionär. Ända fram till våren 1849 ansåg man tydligen honom i Leipzig som sin missionärskandidat. Jfr Anshelm, a. a., II, sid. 286.

starken kann». Vi känna igen Grauls speciella älsklingstanke från denna tid i sagda yttrande.[50a]

I Lund synes av svarsbrevet att döma Grauls brev ha väckt intresse och sympati. Först och främst ville man väl där något närmare lära känna tyskarna och önskar för den skulle få sig missionstidningen från Dresden tillsänd. För övrigt går man inte in på Grauls förslag annat än i allmänna ordalag: »Die Bereitwilligkeit Ihrer verehrten Gesellschaft zu vereinigter Wirksamkeit freut uns sehr und wir reichen Ihnen die warme Bruder-Hand zu treuem Bundes-Gruss». Beträffande missionsfält kan man ännu icke säga något bestämt, men man nämner, att Elgquist möjligen kommer att utsändas till Hindustan. Beträffande ett samarbete härvidlag ställer man sig positiv, även om man icke vill säga något bestämt: »Uber [über] seiner Aussendung werden wir leicht zum Einverständniss kommen.»[51]

Graul fick emellertid den uppfattningen, att saken var klar och att Elgquist efter utbildningen i Lund skulle utsändas till Indien, gemensamt av Lund och Leipzig. För honom var samarbetet redan ett faktum. I sitt tal vid årsfesten sommaren 1847 annonserar han ock detsamma i följande ord: »Desgleichen die schwedischen Brüder in Lund, die unsern Elgquist unter ihrer Leitung und auf ihre Kosten für die ostindische Mission ausbilden lassen, um ihn dann gemeinschaftlich mit uns auszusenden». Han hade i det föregående talat om samarbete med danskarna.[52]

Indien blev dock icke det första svenska missionsfältet, i stället startade Lunds Missionssällskap sitt arbete i Kina utan samarbete med tyskarna. Graul reste till Indien 1849, och därmed följde några års avbrott, innan förbindelsen åter upptogs från en helt ny utgångspunkt.

[50a] Graul till LMS, samma brev som omnämnes i not 49 härovan.

[51] LMS till Dresden 31/3 1847 KSMS LpzgMA. Brevet är skrivet av Bring men även undertecknat av Faxe, J:sn Bergqvist, Naumann och Thomander.

[52] ELM 1847, sid. 314.

AVDELNING I

Den konfessionella schismen

KAPITEL 3.

Lunds Missionssällskap ingår förbindelse med Leipzigmissionen.

När Lunds Missionssällskap i början av 1850-talet drabbades av den katastrof, som helt ödelade dess påbörjade arbete i Kina, råkade hela sällskapet in i en kris, från vilken det sedan aldrig helt hämtade sig.[1] Man beslöt visserligen att fortsätta arbetet i Kina, men de två nya missionärerna, C. A. Ouchterlony och G. E. Lundgren, som under vintern 1852—53 förberett sig för Kina, dirigerades 1853 till norra Indien för att där söka självständigt arbete, möjligen i anslutning till engelsk mission.

Samtidigt med detta upptog man i Lund förhandlingar med Leipzig om samarbete. Redan 1851 hade Fjellstedt sökt inträde för ett par elever i missionsinstitutet i Leipzig. Men tanken på en verklig förbindelse mellan Lund och Leipzig börjar ock taga form. Anshelm behandlar i sin Fjellstedtsbiografi utförligt dessa förhandlingar, varför vi här blott behöva antyda gången av det hela.[2] Fjellstedt hade efter samråd med professor Bring kommit till den slutsatsen, att det vore tryggast för Lund att för framtiden få till stånd ett ordnat samarbete med missionssällskapet i Leipzig och skrev därför till magister Schneider,

[1] Fast mördades i nov. 1850, och Elgquist reste helt nedbruten hem i okt. 1852. Det var dock icke blott förlusten av missionärerna, som skakade sällskapet, utan även den agitation i tidningarna mot missionen och Fjellstedt, som följde på de olyckliga händelserna i Kina genom Elgquists utfall mot sällskapet. Härom se Anshelm, a. a. II, sid. 343 ff.

[2] A. a. II, sid. 361 ff.

som tjänstgjorde som direktor under Grauls besök i Indien.[2a] Han inför ock en artikel i Lunds Missionstidning för år 1852 i denna fråga. Styrelsen hade i november samma år preliminära överläggningar därom. Förslaget till samarbete, som Fjellstedt översände till Leipzig, innehåller sex punkter. Det rör framför allt de personliga krafter, som av Lund kunna ställas till Leipzigs förfogande. Den intressantaste punkten är den sista, där det uttalas önskemål om att missionärerna måtte sändas antingen till Kina eller till Norra Indien. Vi få anledning återkomma till denna punkt i annat sammanhang. I Leipzig ville man icke fatta något beslut i saken, förrän Graul återvänt från Indien. Det kom emellertid ej fram till något avgörande så snart. Årsmötet i Lund hade icke tagit ställning till frågan, och i Leipzig tvekade man synbarligen att fatta ett bestämt beslut.

Men det viktigaste hindret blev det motstånd, som förslaget väckte i Sverige. Här menade man, att en sådan förbindelse skulle omintetgöra Lunds självständighet. Starkast var motståndet från Svenska Missionssällskapet, som framhöll, att förslaget vore »mindre värdigt Svenska Kyrkans heder», emedan det vore uttryck för »en misströstan om Guds Andas kraft i och öfver Svenska Kyrkans arbete å Missionsfältet».[3]

Förslaget föll också vid årsmötet i Lund. Frågan kom emellertid upp igen, sedan en del missförstånd angående förslagets verkliga innebörd undanröjts, och Fjellstedt sökte åter förbindelse med Leipzig. Nu hade han ett direkt praktiskt förslag att framlägga. Det gäller Ouchterlony och Lundgren, som nyss avrest till Indien. Fjellstedt frågar, om direktionen kan taga emot dem i Indien och placera dem på lämplig plats.[4] Man hoppas

---

[2a] För enkelhetens skull användes stundom uttrycken Lund, Stockholm och Leipzig i stället för respektive sällskaps namn.

[3] SMS Prot. 16/4 1853.

[4] — »entweder auf eine von den gesündesten Stationen, die Sie dort haben; oder noch besser, wenn es Ihnen möglich wäre eine neue Station zu gründen, wo das Clima so gesund und mässig wäre als man es dort finden kann, so weit es andere nöthige Rücksichten für Ihre Mission und Ihr Plan der Wirksamkeit möglichst es gestatten.» LMS till Leipzigkollegiet

i Lund att kunna förse dem med nödigt underhåll. För övrigt har man inga villkor utöver dem, som angivits i de sex punkter, man tidigare översänt.

På detta brev svarar Graul omgående i en längre skrivelse, att direktionen beslutat mottaga svenskarna »versuchsweise». Han kan ock meddela, att han redan skrivit till Indien och inbjudit dem. Tyvärr kan han inte tillmötesgå önskemålet beträffande upprättandet av en ny station i norra Indien; därtill äro Leipzigs krafter för ringa. Men han försäkrar, att klimatet är hälsosamt i Tranquebar och trakten däromkring.[5] I fråga om samarbetet menar han, att man kan fatta definitivt beslut, när provisoriet beträffande de båda missionärerna upphört.[6] Han säger sig slutligen dela den förhoppning beträffande gemensam insats från alla nordiska länder, som man i Lund givit uttryck åt och framhåller nödvändigheten av en gemensam luthersk insats i Tamullandet.[7]

9/7 1853. LpzgMA. (Denna brevväxling är översatt av Anshelm och återgiven i hans Fjellstedtsbiografi, a. a. II, sid. 369 f.)

[5] — »Auf Ihren unmassgeblichen Wunsch, dass wir doch lieber eine eigene Station für die Brüder im Norden errichten möchten, ist es uns in Folge des grossen Mangels an Kräften auf unsern alten gesegneten Arbeitsfeldern einzugehen leider nicht möglich; wir können Sie aber versichern, dass fast alle unsere Stationen sich eines gesunden Klimas erfreuen, insbesondere Trankebar und Umgebung.» Graul till Fjellstedt 19/7 1853. SMS Prot. 16/3 1857. Litt. B. 770.

[6] — »Wir sind der Meinung, dass eine nähere Vereinbarung zwischen uns am besten dess zu erzielen sei, wenn das Provisorium in Bezug auf die beiden Missionare aufhört und wir zu einem definitiven Beschluss gelangen; denn bis dahin werden sich auf dem Wege der Erfahrung die festzustellenden Haupt-Punkte von selbst ergeben haben.» Ibm.

[7] — »Wir selbst haben das gute Gewissen, dass wir bei unserm Drängen auf gemeinschaftliche Arbeit nicht unsere Ehre im Auge haben; das aber ist ganz gewiss, dass die lutherische Kirche, welcher in den Heidenländern fast alle Äusseren Vortheile abgehen, die der englischen Kirche so reichlich zu Gebote stehen, bei ihren geringen Kräften och Mitteln sich nur durch den engsten Zusammenschluss aller ihrer Kräfte ihre verlorene Bedeutung für die Mission wiedergewinnen kann, und das ist auch sicher, dass zunächst das Tamulenland das ihr vom Herrn der Kirche geschichtlich zugewiesene Missionsfeld sei.» Ibm.

Ouchterlony och Lundgren hade anlänt till Calcutta i mitten av november 1853 och satte sig där i förbindelse med olika missioner. Efter tre veckor nådde dem det av Graul omnämnda brevet. Inbjudan kom synnerligen lägligt, ty det såg bekymmersamt ut för de båda svenskarna att finna ett arbetsfält i Bengalen.[7a]

Vistelsen i Calcutta hade dock icke varit enbart nedslående. De hade rönt stor vänlighet från olika håll och fått göra värdefull bekantskap med olika missionärer.

»Af allt wi hafva sett och hört här i Calcutta hafva wi hemtat den största uppmuntran», skriver Lundgren i sin dagbok.[8] Han omnämner även sina intryck av de olika missionerna. Det starkaste intrycket gjorde den skotska frikyrkan genom sitt skolarbete. Och efter ett besök i en av skolorna skriver han: »Fröjddruckne genomwandrade wi dessa salar. Ynglingarna i sin sköna snöhwita drägt, smärta gestallter, intelligent uttryck i deras ansikten och ögon, förmåga att tänka och fråga intogo wåra sinnen. Wi wille gerna stanna här för alltid.» En annan sak, som ock imponerade, var, att missionen så väl sörjde för sina arbetares välbefinnande. Missionärerna hade goda löner och bodde »i svala rymliga hus». Den episkopala kyrkans mission tilltalade dem däremot mindre. »Deras missionärer äro klent utrustade. Engelska presterskapet här är ganska skröpligt med få undantag.» Londonmissionen bedrev sitt arbete huvudsakligen genom predikoverksamhet ute i byarna. De båda svenskarna fingo vara med på en dylik färd, som tydligen mycket tilltalade dem. »Jag fann mig bättre i detta ringa kapell än i den sublimaste cathedral. Jag wälsignade mitt kall som missionär och will bli mycket glad att en gång komma i utöfning af detsamma», heter det vidare.[9]

Även baptisternas mission studerades av nykomlingarna och fick gott betyg. Om missionärerna heter det, att de »äro mycket

---

[7a] Ouchterlony, Återblick på 35 år i missionen, LMT 1885, sid. 134.

[8] Dagbok av G. E. Lundgren, Svenska Kyrkans Missionsstyrelses arkiv, Uppsala. (Boken är icke paginerad. I forts. förkortad L. Dagb.)

[9] Ibm. Jfr LMT 1854, sid. 35 ff.

aktade för deras christendom. En av dem, Robinson, behandlade oss med all förekommande kärlek. Också derföre att wi woro från Swerige och förr än wi erhållit brefvet från Leipzig rådde de oss att förena oss med dem».[10]

Underrättelsen från Graul gav de båda svenskarna nytt mod. Lundgren skriver härom: »Jag kan ej uttala min glädje öfver att Sällskapet hemma handlat så visligen. Intet bättre kunde göras. Wi äro wid bästa mod. Ja en innerlig fröjd, outsäglig, har fyllt mig hela tiden från mitt landstigande här. Ty jag ser att här står stora ting före och intet ärofullare kan finnas än få bidraga till detta stora werk.» [11]

Ouchterlony har i Lunds Missionstidning givit uttryck åt samma känslor. Tanken att grunda en svensk mission i »Hurdwar vid Gangesflodens stränder» avråddes på det bestämdaste av missionärerna i Calcutta. En av dem, Mullens, anför som skäl: »här i norra Indien kunnen I, som lutheraner, ej räkna på mycken sympati bland idel reformerta missionärer; deremot, om Ni ansluter eder till lutherska missionen i södra Indien, så skulle Ni komma att känna Eder lyckliga, jag har sjelf besökt Leipzigska missions stationer och jag är öfwertygad, att Ni der skullen finna det rätta fältet för eder werksamhet.»[12] Ouchterlony tillfogar: »Medan wi woro i detta pinsamma läge, kom ett bref från director Graul i Leipzig, hwari han underrättade oss om, att Lunds Missionssällskap förenat sig med Leipzigs. Hwilken underbar Herrans skickelse! 'Ja, menniskan spår, Gud rår'. Sedan wi i 3 weckors tid liksom legat på halster, fingo wåra lifsandar nu swalka och tröst».[13]

Den 9 december 1853 anlände de båda missionärerna med båt till Madras, där de fingo fira jul hos Leipzig-missionären Kremmer.[14] De begåvo sig därifrån till Mayavaram, där Ochs

[10] L. Dagb.

[11] Ibm. Det nämnda brevet från Graul bar adressen Landgren, Poste restante, Calcutta, varför det dröjde en tid, innan det kom Lundgren tillhanda.

[12] Ouchterlony, ibm, sid. 134. Mullens tillhörde Londonmissionen. Jfr LMT 1854, sid. 35.

[13] Ibm.

[14] Ibm, sid. 135. Lundgren fäller följande omdöme i sin dagbok om

residerade,[15] varifrån de anlände till Tranquebar vid missionärskonferensen i början av februari 1854. De tyska missionärerna fäste stora förhoppningar vid dem och deras framtida insats.[16] Själva torde de också med glädje sett fram mot den nya uppgiften. »De osägliga fördelar af hemmet blekna i det härliga kallet att vara missionär».[17]

Lundgren stannade i Tranquebar, där han, som nämnts, efter språkstudier skulle inträda i arbetet vid seminariet.[18] Ouchterlony for till Ochs i Mayavaram,[18a] men skulle enligt Kollegiets

Kremmer, som med stor hjärtlighet hade mottagit dem: »Om någon beder och arbetar som en trogen Herrens tjenare, så är det han».

[15] Ouchterlony till Koll. 4/5 1854. Briefe einzelner Missionare LpzgMA. Han anger att de blevo fördröjda i Madras på grund av hans »Unpässlichkeit».

[16] Om deras inträde där heter det i årsberättelsen för 1854, som återgives i ELM 1/8 1855: »Im Jahre 1854 konnte die Plenarsitzung erst am 2. Februar beginnen. Sie dauerte bis zum 14. Febr. Neun Missionare waren gegenwärtig, und unter ihnen drei, die erst neulich (im Decbr. 1853) an unserm Ufer gelandet waren. Zwei derselben, die beiden schwedischen Brüder, gaben ihre förmliche Beitrittserklärung ab, indem sie bemerkten, dass sie als 'Priester der evangelisch-lutherischen Kirche Schwedens' sich 'von Herzen freueten zu sehen, dass die lutherische Kirche ihre Missionskräfte nicht zersplittern wolle'. O, dass doch dies Wahrheit werde! dass doch die Einheit des Glaubens und Bekenntnisses sich in der Einheit dieses grossen Glaubens- und Liebeswerkes bethätigen möchte! — Miss. Lundgren zog in Folge der Conferenzbeschlüsse nach Trankebar, wo er das Seminar übernehmen sollte».

[17] Det kan i detta sammanhang vara intressant att erinra om Lundgrens omdöme i dagboken angående Ouchterlony: »Angående honom kan jag endast säga att han i en framtid will bli om ej en annan Schwarz likwäl något deråt. Ingen hemma anade den rikedom af härliga gåfwor han är utrustad med; just sådan karaktärsstyrka, jämnhet, fasthet, kraft i bönen, undergifwenhet [under] Guds ledning och wilja, brinnande tro och kärlek.»

[18] Prot. Coll. 7/2 1854. LpzgMA. Jfr LMT 1854, sid. 118.

[18a] Han uttrycker i det ovannämnda brevet stor beundran för Ochs: »Ich habe in Bruder Ochs einen theueren und erfahrenen Bruder gefunden, mit dem ich in allem sympathisieren kann. Ich könnte auch nicht eine Station finden wo alles in besserer Ordnung wäre oder wo ich mich besser vorbereiten könnte.» Ouchterlony till Koll. 4/5 1854. Briefe einzelner Missionare. LpzgMA. Även Lundgren beundrade Ochs: »I afseende på karaktärens fast-

beslut byta med den i maj utkomne Meischel och fara till Trichinopoly.[19]

Emellertid reste han i juli till Tranquebar för att besöka Lundgren, som då insjuknat. Han synes sedan ha återvänt till Mayavaram.[20]

Svenskarna tyckas ha funnit sig väl till rätta och kommit väl överens med de tyska missionärerna, särskilt Kremmer och Ochs.[21]

KAPITEL 4.

Konflikten mellan svenskarna och de tyska missionärerna.

Samarbetet i Sydindien hade inletts under ömsesidiga förhoppningar. Men det skulle inte dröja länge, förrän alla förväntningar grusades och hela samarbetet hotade att gå om intet.

Anledningen härtill anges av en del forskare vara den, att svenskarna indrogos i kaststrider.[1] Det äger sin riktighet, att kaststriden vid den tiden flammade upp bland de tyska missionärerna, men detta var ingen anledning till schism mellan svenskar och tyskar. Ouchterlony har visserligen själv i sin artikel i Lunds Missions Tidning angivit detta som en av anledningarna till brytningen.[2] Men fakta tala ett annat språk, och Ouchterlony missminner sig i flera avseenden i denna artikel. Läser man protokollen och breven från Indien från denna tid, anges icke kastfrågan i något fall som orsaken. Svenskarna hade

---

het och klar blick står broder Ochs högst ibland våra missionärer så vitt jag kan bedöma.» L. Dagb. Jfr LMT 1854, sid. 91 f.

[19] Konferenzen 28/7 1854. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Jfr Prot. Coll. 7/2 1854. LpzgMA.

[20] Ibm.

[21] LMT 1854, sid. 117. Ochs skulle emellertid, som vi snart skola se, bli ett verkligt gissel för svenskarna.

[1] Se Anshelm, a. a. II, sid. 385 f., Sundkler, a. a., sid. 215 och 247 f. och Lindeberg, SvKMT 1943, sid. 118.

[2] Ouchterlony, a. a., sid. 169.

förenat sig med Ochs och missionärskårens majoritet i fråga om ställningen till kasten, när det gällde Nallatambis ordination och även delgivit styrelsen i Lund sin uppfattning.[3] Därtill kommer ett direkt uttalande av Lundgren, som ger vid handen, att svenskarna på denna punkt befunno sig i samförstånd med majoriteten av de tyska missionärerna, Cordes och Kremmer m. fl. I april skriver nämligen Lundgren i sin dagbok: »De äldre missionärerna tålde hwad jag nu mera tror är nödvändigt kastväseendet. Sedan för(samlingen)[4] kommit i engelsmännens händer försökte de att afskaffa detta ondo och drogo icke i betänkande att taga en parias till katechet». Så följer en redogörelse för de engelska missionärernas fåfänga försök att komma till rätta med problemet, vilket dock slutade med att församlingsborna vände sig till de lutherska missionärerna i Tranquebar.[5]

Vi måste alltså söka efter orsaken på annat håll. Och härvidlag visa Karsten, Fleisch och Sandegren vägen.[6]

Dessa framhålla, att brytningen hade sin grund i konfessionella skiljaktigheter, särskilt rörande nattvarden.[7] Karsten behandlar konflikten under rubriken »Der unionistische Streit». Det är också här vi ha att söka orsaken till schismen.[7a]

Under sin utbildning i Lund hade Ouchterlony och Lundgren stått under Fjellstedts ledning. Denne hade sina starkaste

---

[3] Angående LMS:s ställning till kastfrågan, se Anshelm, a. a. II, sid. 386.

[4] Detta gäller Madras.

[5] »Då beslöto dessa män, som woro under ett slags excommunication och hwilket de ej kunde uthärda, att wända sig till Missionärerna i Trankebar, som ej plågade dem med kastwäsendets afskaffande. Broder Kremmer afsändes genast att undervisa dem om den stora skillnaden mellan wår och engelska kyrkans nattvardslära. Efter en kort undervisning och som de beredwilligt emottogo det klarare ljus wi hafwa blefvo de upptagna i L. K. och broder Kremmer har med mycken välsignelse arbetat ibland (dem).» L. Dagb. Jfr nedan kap. 12. Jfr LMT 1854, sid. 115.

[6] Karsten, a. a. I, sid. 380 ff., Fleisch, a. a., sid. 40 f., Sandegren, a. a., sid. 28 f.

[7] Jfr Sundkler, a. a., sid. 248.

[7a] Anledningen till att man satt konflikten i samband med kastfrågan torde bero på att denna var det allt överskuggande problemet vårterminen 1854. Om Nallatambi se vidare nedan kap. 16.

intryck från Basel och England. Det genuint lutherska hade för honom som bekant icke någon dominerande betydelse, utan hans inställning präglades av en stor uppskattning även av andra kristendomstyper än den rent lutherska.[8] Till Leipzig ställde han sig närmast avvisande.[9] Vi ha därför anledning förmoda, att denna Fjellstedts »unionistiska» eller interkonfessionalistiska orientering även i viss mån satt sin prägel på de båda missionärskandidaterna. Därtill kommer, att de under vistelsen i England emottagit starka intryck av den engelska kyrkan och engelsk mission.[10]

Det var ju ock meningen, att de i Indien skulle arbeta i anslutning till därvarande engelsk mission. Allt detta gjorde, att de voro väl hemmastadda med engelskt kyrko- och missionsliv men föga förtrogna med det kynne, som utmärkte det sällskap, med vilket de nu hade att samarbeta. I synnerhet kände sig Lundgren desorienterad i den nya omgivningen. Man märker även, att både han och Ouchterlony starkt känt skillnaden mellan vad de upplevat i Calcutta och det som nu mötte dem på det tyska fältet. Icke minst torde minnet av den skotska missionen ha lekt dem i hågen.

Situationen i Tranquebar blev besvärlig för Lundgren. Församlingens andliga nivå var låg, seminariet var i dåligt skick, lärarna försumliga och eleverna hållningslösa. Det allmänna intrycket var, att missionärerna för att ej stöta sig med församlingen prutat av på kristendomens enklaste krav.

Här skulle nu Lundgren ta itu med språkstudierna och sätta sig in i uppgiften som ledare av seminariet. Det blev en tung och arbetsam tid. Språket var besvärligt, han hade ont om pengar och hans hälsa började vackla.[11] Därtill kom, att han började vantrivas med tyskarna. Här finna vi den psykologiska bakgrunden till den schism, som sedan blev så ödesdiger. Handmann har observerat detta, ehuru han inte närmare gått in på

---

[8] Beträffande Fjellstedt se Anshelm, a. a. I—II.

[9] Se citat hos Sundkler, a. a., sid. 179.

[10] LMT 1885, sid. 92 ff.

[11] Konferenzen, 28/7 1854. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

saken.[12] Anledningen är alltså i första hand att söka i den personliga relationen mellan Lundgren och tyskarna, vilken störddes av teologiska debatter, där olikheten både i kynne och uppfattning starkt trädde i dagen.[13] Denna motsats skulle längre fram nå sin höjdpunkt i förhållandet till Ochs, vartill vi få återkomma senare. Nattvardsstriden uppkommer först sedan den inre klyftan redan uppstått och den skulle säkert icke fått så ödesdigra konsekvenser, om det ej tidigare brustit i ömsesidigt förtroende. »Aldrig», klagar Lundgren i dagboken, »har jag warit mött med aktning, wänskap och förtroende». Därför åstundade han att skiljas från tyskarna.[13a] När Lundgren senare i brev till Skarstedt talar om konflikten, anför han visserligen som närmaste orsak deltagandet i den engelska nattvardsgången, emedan denna blev anledning till att man förvägrade

---

[12] »Während Ochterlony sich eng an Ochs anschloss, machte Lundgren in Trankebar je länger, je weniger Hehl aus seinem Gegensatz zu seinen Kollegen.» Handmann, a. a., sid. 266. Vi böra observera, att det påfrestande klimatet under maj månad i Tranquebar måste gjort sitt till att irritera sinnena.

[13] Vid konferensen i juli 1854 märkes den irriterade stämningen av den inlaga, som Ouchterlony och Lundgren inlämnade till konferensen: »Zugleich zeigen *die beiden schwedischen Brüder* an, dass ihnen von Seiten ihrer Missionsdirektion in Lund eine Mittheilung gemacht worden ist, aus der hervorgeht, dass als Bedingung ihres Vereins mit der Leipzigermission ihre absolute Unterwerfung in ihren persönlichen Angelegenheiten verlangt zu sein scheint. Dass Sie ihre Verbindung als eine zu gemeintschaflichem Wirken ansehen und sich allen dahinbezüglichen Anordnungen fügen, haben sie bereits in der Plenarsitzung in Februar erklärt. Nun sehen sie sich aber veranlasst wiederum zu erklären, dass, so lange bis Fragen in Besiehung auf persönliche Angelegenheiten in dieser Mission als: Salarium, Heirath, Mittel zu erziehung der Kinder, Versogen der Wittwen und Waisen, Unterhalt arbietsunfähiger Missionare oder Mittel zur Recrutirung der Gesundheit u. s. w. nicht genügend gelöst worden sind, müssen sie entschieden wünschen ihre persönlichen augelegenheiten bloss von ihrer Gesellschaft in Lund abhängig zu sehen. Darüber haben sie auch an ihre Gesellschaft in Lund bereits Mittheilungen gemacht. Gegebene Versprechen und Aussagen von Seiten ihrer Gesellschaft berechtigen sie zu dieser Erklärung.» Konferenzen 28/7 1854. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[13a] L. Dagb.

honom att deltaga i nattvardsfirandet vid konferensen i Tranquebar, men därjämte även andra där bakom liggande orsaker.[14]

Det drog ihop sig till lärostrid. Vid bibelstudierna hade det nämligen visat sig, att man ej drog jämt i teologiska frågor. Det kunde hända, att tyskarna rent ut sade, att den svenska missionären hyste kätterska meningar och uttalade »hiskliga ord». Så förnekade Lundgren bl. a. »att tigrar och lejon ätit gräs i paradiset».[15] Efter sådana sammanstötningar kan man i viss mån förstå hans hårda omdöme, att tyskarna voro »okunniga, råa och bigotta». Han hade också läst den engelska missionären Popes i Tanjore stridsskrift mot tyskarna, som beskylldes för proselytmakeri, och tagit starka intryck av densamma.[16] I samband med den nämnda konferensen i Tranquebar i juli avsände de båda missionärerna ett beklagande brev till Lund och uttryckte sitt missnöje med tyskarna. Detta brev som var »skrifvet i oväntadt bitter, anspråksfull ton», väckte sorg och bestörtning i Missionssällskapet.[16a] Vi återkomma senare till denna sak.

Det var en verklig lättnad för Lundgren, när han på grund av hälsoskäl måste lämna Tranquebar i augusti för att söka vila längre in i landet.[17] I dagboken skriver han: »Jag Gud i lof känner

---

[14] Brev till Skarstedt torsdagen före Mikaelidagen 1855. L. Dagb.

[15] En av missionärerna yttrade om Lundgren: jag kan nu ej säga ett enda ord mer efter att hafva hört br. Lundgren uttala sådana hiskeliga ord. Jag måste sluta. De andra pressade på mig att taga mina ord tillbaka. — Min reputation förlorades ock när jag ej wille medgifva att tigrar och lejon ätit gräs i paradiset.» L. kallar det hela en storm i ett vattenglas, men det blottar en motsättning, som ej skulle gå att utjämna. L. Dagb.

[16] »Jag hade läst denna hans skrift för länge sedan och jag har ock sagt till Cordes och andra att herr Popes facta wore för mycket bindande; hwartill de swarat, att de werkligen gjort sig skyldige till prosel. m. men skulden hwilade hos herr Schwarz, hlkn är så ifrig lutheran att han skyr hwarken eld eller watten för att bringa folk öfver till den rena kyrkan.» Ibm. Det spända förhållandet mellan Lundgren och tyskarna berodde även på att han flitigt umgicks med kaplanen vid engelska högkyrkan i Tranquebar. Anshelm, a. a. II, sid. 386 f.

[16a] LMS Prot. 4/9 1854, LUB. Jfr Anshelm, a. a. II, sid. 387.

[17] I ELM heter det därom: »Um diese Zeit (d. v. s. 8—9 aug.) »reiste

mig friare och bättre efter skilsämssan från Tyskarna än jag hittills gjort». Målet var Tanjore och första uppehållet gjordes i Mayavaram. Där vistades Ouchterlony men även Ochs. Den senare varnade Lundgren för att besöka den engelske missionären Pope, enär denne låg i bitter fejd med de lutherska missionärerna på grund av de nämnda övergångarna till Leipzig-missionen. Men det var just detta Lundgren hade för avsikt. Han önskade nämligen avlägga ett studiebesök i Popes skola, som hade ett gott anseende i missionärskretsar.[18] Och när han över Kumbakonam anlände till Tanjore, skrev han till Pope och begärde att få besöka skolan. Denne svarade med en vänlig inbjudan. Lundgren fann den engelska missionären helt annorlunda, än han väntat sig.[19] I fyra dagar gästade han Popes hem och församling, där han trivdes utmärkt. Han deltog även i nattvardsfirandet utan tanke på att han därmed enligt tysk uppfattning faktiskt övergick från den lutherska till den anglikanska kyrkan, enär nattvardsgemenskap var detsamma som kyrkogemenskap.[20] I det ovannämnda brevet till Skarstedt försvarar han sitt handlingssätt med att hänvisa till att den svenska kyrkan erkände viss släktskap med den engelska kyrkan, då biskopen i Göteborg konfirmerade engelska barn på uppdrag av biskopen i London. Han hänvisade ock till att styrelsen i Lund uppmanat honom och Ouchterlony att träda i nära förbindelse med den engelska kyrkan.[21] Konflikten utlöstes emellertid i rask följd. Redan un-

---

Miss. Lundgren nach Vediarpuram und Tanjore, um, wie es hiess, die dortigen Einrichtungen zu sehen.» Årg. 1855 sid. 227.

[18] Sandegren anger felaktigt, att även Ouchterlony vid detta tillfälle skall ha gästat Pope. Sandegren, a. a., sid. 28.

[19] »Då jag hört denne man beskrifvas af wåra bröder som en tyran, jesuit hycklare, väntade jag en Guds och msks owän och i stället fann jag i honom en energisk och mild man. Dragen kring munnen lika prosten Ahnfeldt, ögot mildt och christtroget. Jag glömde ögonbl. alla de warningar jag fått att inlåta mig med honom och ej gå i hans kyrka.» L.Dagb.

[20] »Jag ville ock taga nattvarden med hans förs. utan att tänka något ont deri. Jag gjorde så och den söndagen war mig wälsignad.» Ibm.

[21] »Icke heller kunde jag rimligen tro att Lunds Missions Sällskap war emot engelska kyrkan på samma sätt som tyskarne, då samma Sällskap som du wäl minnes skref till oss, ännu i London, att wi skulle komma att

der vistelsen i Tanjore fick han ett bekymrat brev från Ouchterlony, som lät honom ana, vart det skulle bära hän. Ochs angav honom för konferensen, enär han brutit mot den 10 artikeln i Augsburgiska bekännelsen. Av dagboken framgår att det till en början så goda förhållandet mellan de båda missionärerna förbytts i misstämning. Lundgren kunde ej gilla Ochs själavårdsmetoder, som han ansåg alltför bryska. Det gällde i synnerhet kravet på enskild bikt. Även Cordes synes på denna punkt ha tagit avstånd från Ochs. Enligt Lundgren hade han fällt yttrandet: »Det är likt Ochs' despotiska natur. Jag kunde ej lefva ett halft år med honom.» [22] Han ville dock ej blanda sig i den andres pastoralvård. Det var alltså dubbelt ödesdigert att det just blev Ochs, som kom att föra talan mot Lundgren.

Handmann har givit en utförlig beskrivning av konfliktens förlopp.[23] Men som hans framställning icke är fullt tillfredsställande beträffande Ouchterlony, och då det råder en viss oklarhet om det verkliga förloppet, är en grundlig utredning av denna ödesdigra händelse på sin plats. Vi skola därför låta fakta i de indiska protokollen från sensommaren 1854 tala och följa händelsernas gång efter de anvisningar, som där givas.[24]

Då konferensen sammanträdde i Tranquebar 31 augusti stod som sista punkt på föredragningslistan »Ein Brief des Br. Lundgren vom 31 aug». Förhistorien till detta ärende var en

---

bli recommenderade till Lord B. af Calcutta och träda i så nära förening med engelska kyrkan som möjligt. Och i ett annat bref »wi gifve eder tillstånd — — att träda i ett annat sällskaps tjenst t. ex. ett *engelskt*; ty engelska kyrkan fordrar ej uppgifvande af Luthersk bekännelse.» Hwad är då min synd och mitt brott åtminstone inför eder att jag tog nattvarden i engelska kyrkan? Jag blef för denna saken alldeles ohörd excommunicerad af tyskarne och wilkoret för mitt återupptagande war första »Kirchenbusse» men sedan endast ett erkännande att jag handla illa. Jag åter begärde att först blifva öfvertygad från den heliga Skrift och wåra Symbola att hafva handlat orätt. Det bewiset ären I mig ännu skyldige, som dömen mig lika med Tyskarne och till dess jag fått detta bewis, står jag ännu oskyldig.» Ibm.

[22] Ibm.

[23] Handmann, a. a., sid. 266 ff. Jfr Sandegren, a. a., sid. 28 f.

[24] Konferenzen 31/8—2/9 1854. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

brevväxling föregående dag mellan Cordes och Lundgren med anledning av den sistnämndes nattvardsfirande i Tanjore.

Cordes hade i sitt brev meddelat, att Lundgren enligt en anmälan från Ochs gått till nattvarden hos Pope och så frågat rakt på sak, om det verkligen förhöll sig så. Detta hade Lundgren bejakat samt tillagt, att han även önskade deltaga i den tyska nattvardsgången dagen därpå.[25]

Cordes hade då tillställt honom en formell skrivelse, vari han uttalat sin sorg över det inträffade och påmint honom om, att han brutit mot Augsburgska bekännelsens 10 artikel samt förklarat, att han för den skull var förhindrad att giva honom sakramentet.

Ouchterlony, som naturligtvis i hög grad kände sig berörd av det hela, hade även han tillställt Cordes en skrivelse, vari han förutsatte, att Cordes för sitt samvetes skull ansett sig böra utesluta Lundgren från nattvarden. För egen del förklarar han emellertid, att han hyser samma mening som Lundgren: att det ej är någon synd att begå nattvarden i en engelsk kyrka. I sin solidaritet med Lundgren avstår han från nattvardsfirandet »as long as such an exclusive principle is practized».[26]

Enär ordföranden, missionär Cordes, ansåg detta sista ärende av största vikt, upptogs det först till behandling. Lundgrens brev innehöll en fråga till konferensen, om den godkände Cordes förfarande gentemot honom.

Konferensen förklarade, att den helt gillade Cordes handlingssätt och beslöt samtidigt tillställa svenskarna en förklaring av bl. a. följande innehåll: »Wir müssen zuerst erklären dass wir das Verfahren des Br. Cordes der sich ausser Stande sah dem Bruder Lundgren das Heil. Abendmahl zu reichen, auf ein solches Zugeständniss hie als dieser Brief enthielt, entschie-

[25] Enl. protokollet angav Lundgren följande skäl för sitt handlingssätt: »wenn meine Seele ermattet und betrübt war». I den cirkulärskrivelse, som han sedan utsände på engelska äro de orden strukna. Skrivelsen var betitlad A Statement of the reasons which prevent the missionaries of the swedish church from continuing to labour with the lutheran missionaries of the Leipzig Society, (Bilaga till prot.).

[26] Ibm, 31/8 1854.

den billigen. Wir glauben dass Br. Cordes dem Bekenntniss und der Praxis unserer Kirche gemäss gehandelt hat. Wir bitten Euch, liebe Herren und Brüder, die Sache noch ein mal in der Furcht Gottes überlegen zu wollen und erklären uns von Herzen bereit zu Unterredungen über den Gegenstand. Unsrerseits aber sind wir völlig überzeugt, dass Brüder, die in Sacramentsgemeinschaft mit andern Kirchen treten, sich damit von unsrer Kirche und Mission ausscheien.»[27] Detta brev var hållet i en försonlig anda och öppnade möjligheter till diskussion. Dock antydde slutraderna, att det inte kunde råda någon tvekan om resultatet av en sådan överläggning.

Den följande dagen förelågo två nya skrivelser från Lundgren och Ouchterlony.[28] Lundgren förklarade, att han icke hade anledning att ytterligare betänka sig, enär hans uppfattning stod fast. Men han var beredd att lyssna till Cordes, om denne ville ge honom »better instruction».

Emellertid tog han bestämt avstånd från lutherdomen. »I say I am no Lutheran, have never been, will never be.» Han förklarade sig vara trogen den svenska kyrkan och att tyskarna inte kunna fråntaga honom hans prästerliga värdighet. Han påtalade, att konferensen i sin skrivelse undvikit att ge honom den titel, han som präst var berättigad till. Man märker tydligt, hur uppriven och nervös skribenten är. Brevet slutade dock med den förklaringen, att han kände mest sympati med den lutherska kyrkan, och att han helst ville mottaga sakramentet där, men han beklagade den sekteriska anda, som tyskarna visat.[29]

I svarsbrevet beklagar konferensen, att Lundgren bedragit missionärerna och kan endast konstatera, att han, då han uttryckligt sagt, att han icke är, ej heller vill vara lutheran, ut-

[27] Ibm.

[28] Om den kyliga atmosfären i det tyska lägret mot Lundgren vittnar den omständighet, att man i protokollet kallar honom »Herr» under det att Ouchterlony fortfarande får heta »Bruder». »Eben laufen zwei Schreiben, eins von Hr. Lundgren das andere von Br. Ouchterlony ein.» Ibm.

[29] I sin nämnda cirkulärskrivelse, har Lundgren utelämnat vad han förebrått tyskarna i fråga om titeln, tyskarnas ironiska svar på detta är heller inte återgivet.

trätt ur missionen. Tillika säger man sig icke känna till någon svensk kyrka, som icke vore luthersk.

Efter Lundgrens fräna förklaring fanns ju ingen möjlighet längre att överbrygga klyftan. Dock gjorde Ouchterlony ett dylikt försök i sitt brev. Han beklagar Lundgrens handlingssätt i Tanjore. Men han kan inte gå med på att denne för den skull avfallit från den lutherska kyrkan, ty i så fall måste han själv komma under samma dom. Båda hade nämligen deltagit i engelska kyrkans nattvardsfirande i Calcutta, emedan det icke fanns någon luthersk kyrka där. Detta hade de inberättat till Lund, varest man ej haft något att invända. Ouchterlony menar vidare, att det varit tillräckligt, om Cordes varnat Lundgren och ej företagit en så drastisk åtgärd som excommunication.

Slutligen tar han avstånd från »that branch of the Lutheran church which says that it is better to take no sacrament, than to partake of it in the english church».

Därefter frågar han konferensen direkt, om den efter denna deklaration betraktar honom som präst i den lutherska kyrkan. Ävenså frågar han, om man verkligen behandlat Lundgren på ett rättfärdigt sätt. Genom det handlingssätt, denne och han själv fått röna, tvingas de att begå nattvarden i den engelska kyrkan.

Ouchterlonys brev besvarades med stor vänlighet. Att de deltagit i den engelska nattvardsgången i Calcutta, hade konferensen ej känt till. Men eftersom de inför Kremmer medgivit, att nattvardsgemenskap med de reformerta vore orätt, har man intet att säga därom. Denna upplysning är ganska märklig, enär Ouchterlony i sitt brev ej med ett ord omnämner mellanhavandet med Kremmer, när han talar om nattvardsgången i Calcutta. Tydligen har Kremner, när saken kom på tal i konferensen, berättat därom.[30] Kremmer hade alltså den gången lyckats

[30] Kremmer har icke undertecknat protokollet, men han torde dock ha varit närvarande, ty dels tyder ordalagen på att det just var vid detta tillfälle, som förklaringen lämnats. »Und da wir nun hören», heter det i skrivelsen, vilket måste tolkas så, att Kremmer just då lämnade en redogörelse för saken. Vidare omtalas han på annat ställe i protokollet i samband med en del äskanden. Ibm.

övertyga svenskarna om det riktiga i principen att ej deltaga i engelskt nattvardsfirande. Men här i Tranquebar samverkade omständigheterna på ett ödesdigert sätt till en brytning. I denna skrivelse motiverar man nu ytterligare, varför en lutheran ej kan deltaga i en reformert eller engelsk nattvardsgång; det skulle nämligen innebära, att man gav sitt erkännande åt en falsk nattvardsuppfattning och därmed förnekade den lutherska läran.[31] Ouchterlony hade menat, att om det ej vore rätt att begå nattvarden i engelsk kyrka, skulle det innebära, att det vore bättre att hedningarna förbleve hedningar, än att de »receive the means of grace from Reformed ministers»! Detta kan konferensen ej alls gå med på, enär kristendom icke är detsamma som nattvardsgemenskap.[32]

Konferensen ville slutligen inbjuda Ouchterlony till en överläggning i saken. Denna ägde rum dagen därpå, varvid Ouchterlony efter någon diskussion förklarade sig fullt överens med tyskarna i grundsatsen, att den lutherska kyrkans medlemmar ej kunde ha nattvardsgemenskap med andra kyrkor.[33] På denna punkt avvek han alltså direkt från Lundgren.[34] Genom detta medgivande lyckades han göra tyskarna bevågna för ännu ett försök med Lundgren, emedan dennes båda fysiska och psykiska tillstånd vore sådant, att han kunde behöva få tid att åter tänka över saken.[35] Han föreslog även, att man skulle utse en person att underhandla med honom särskilt i fråga om en del

[31] »weil dies allein schon eine Zustimmung zu der falschen Abendmahlslehren der betreffende Kirche und somit eine Verleugnung unserer Lehren ist.» Ibm.

[32] »da ja das Christenthum nicht in der Abendsmahlgemeinschaft aufgeht». Ibm.

[33] I en not till protokollet är anmärkt: »Nach geschehener Unterredung.» Ibm.

[34] Handmanns påstående, att Ouchterlony var enig med Lundgren i princip måste alltså modifieras. Han stöder sig därvid bl. a. på den omnämnda nattvardsgången i Calcutta. Handmann, a. a., sid. 267. Men som vi sett, hade svenskarna i Madras lämnat sitt bifall till den tyska nattvardsprincipen. Sandegren har tydligen följt Handmann, Sandegren, a. a., sid. 29.

[35] — »der leibliche und geistige Zustand des Br. Lundgren der Art sei, dass man die Sache einstweilen auf sich beruhen lassen möge,» ibm.

uttryck i brevväxlingen. Det blev Baierlein, som fick denna uppgift, och han kunde så småningom meddela, att Lundgren vore fri från »Animosität» gentemot konferensen. Men i principfrågan gåve han ej vika. Han förklarade dessutom, att man i Sverige tagit avstånd från namnet »lutherisch» som beteckning på den svenska kyrkan.[36] I likhet med den svenska kyrkan förklarade han sig dock stå på den Augsburgska bekännelsens grund.

Därmed var Lundgrens förbindelse med tyskarna för alltid avbruten och schismen ett faktum.

Men Ouchterlony var alltjämt medlem av konferensen. Han står ock med bland undertecknarna av protokollet.[37] Att man bland tyskarna räknat med honom som medlem i missionärskåren för framtiden framgår av beslutet i protokollet. Som vi erinra oss, hade kollegiet i Leipzig missiverat honom till Trichinopoly. Innan detta blev känt, hade han emellertid rest till Mayavaram, där Meischel placerats av kollegiet. Ouchterlony framlade nu saken inför konferensen, som förklarade, att det icke vore nödvändigt, att han begåve sig till Trichinopoly, förrän ett avgörande besked i saken anlänt från Leipzig.

Första skedet i schismen slutade således med att Lundgren lämnade missionärskåren, medan däremot Ouchterlony stannade kvar.

---

[36] »För det andra wille de jag skulle återkalla mitt uttryck jag är ingen lutheran. Jag kunde ej återkallat ty som en trogen son af Swenska kyrkan kan jag ej tillegna mig ett epithet som hon förkastar. För det tredje wille de att jag skulle erkänna ingen lutheran kan taga sacr. i engelska kyrkan utan att förn(eka) sin tro. Jag kunde ej bifalla ty jag har att fråga: fit sacramentum? Jag går ej till sacramentet att bekänna 10 art. af Conf. Aug. ty jag har före under och efter nattv. ännu aldrig ihogk(ommit) den.» L. Dagb.

[37] Bredvid Ochs namnteckning står: »Mit der Bemerkung Ein wenig Sauerteig versäuert den ganzen Teig», vari Meischel instämmer: »Wie der Obige». Visserligen hade Ouchterlony förklarat sig enig med sina tyska kolleger i princip, men han ansågs tydligen ändock opålitlig i konfessionellt hänseende.

Det fanns emellertid en punkt, där Ouchterlony icke var överens med de övriga i missionärskonferensen. Det gällde rätten att deltaga i nattvardsfirandet i en engelsk kyrka, för den händelse man komme till en plats, där det ej fanns någon luthersk kyrka. Dessutom var det berättigade i tyskarnas handlingssätt gentemot Lundgren alltjämt en öppen fråga för honom. Bägge dessa omständigheter skulle leda till ett andra skede i schismen. Och det inträffade redan inom en månad.

I protokollet 28 september 1854 heter det nämligen »Die versammelte Conferenz sieht sich genöthigt zu Protocoll zu erklären, dass sie die Verbindung auch mit Hr. Ouchterlony als aufgehoben betrachten müsste».[38]

Anledningen var den, att han inte ville taga tillbaka sin förut uttalade grundsats om nattvardsfirande med de reformerta i händelse av en nödsituation, »in sogenannten Notfällen». Ouchterlony hade i sin sista skrivelse uttryckligen sagt, att han inte tvekade att begå nattvarden i en engelsk kyrka på en plats, där det inte fanns någon luthersk.[39]

Konferensen hade icke svarat på detta utan nöjt sig med att konstatera, att i Lundgrens fall kunde det icke bli tal om att en sådan situation förelåge.[40]

Förmodligen hade man räknat med, att Ouchterlonys medgivande vid sista överläggningen inneburit, att han även givit tyskarna rätt i fråga om detta. Men det hade nu visat sig vara ett felaktigt antagande. När Ouchterlony på denna punkt ej ansåg sig kunna ge vika, föreslog han, att saken måtte få avgöras av respektive kyrkor. Förmodligen har han menat, att saken skulle hänskjutas till Leipzig och Lund.[41] Och tills detta skett, ville han stå utanför konferensen. Men det hade även skett något annat, som skärpt läget. Påverkad av Lundgren hade

[38] Konferenzen, 28/9 1854. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[39] »Where there is no Lutheran church then I should without hesitation receive the Lords supper in the english church», ibm.

[40] »Uebrigens handelt es sich hier gar nicht einmal von Notfällen da bei Hrn Lundgren ein solches gar nicht vorhanden war», ibm.

[41] »I can and will therefore not be considered as one of your member till the matter is settled between our Churches.» Ibm.

han närmat sig engelsmännen på ett sätt, som i hög grad förargat tyskarna. Båda hade deltagit i en engelsk jordfästning och därvid iförda mässkläder stått på var sin sida om den engelske prästen i kyrkans kor. Visserligen hade konferensen intet stöd i Augsburgska bekännelsen för att stämpla detta som ett brott mot den lutherska kyrkan, men att de tyska missionärerna ansågo det i alla fall som ett brott mot lutherdomen är utom allt tvivel.[42]

Cordes försök att vinna Ouchterlony för konferensens uppfattning var också förgäves, varför han ansågs ha lämnat missionen. Man uttrycker saken i protokollet i följande ord: »Hat Ouchterlony auch lieber sich des Empfangs des Heil. Abendmahls bei uns begeben, als sein falsches Unionsprincip anerkennt u. aufgegeben.»[43]

Protokollet slutar med den anmärkningen, att unionen en gång förut nära nog lett till kyrkans och missionens ruin,[44] varför konferensen ser sig nödsakad besluta att för framtiden underkasta de missionärer, som söka sig till den lutherska missionen, en »Colloquio orthodoxiae».[45]

Något tal om att inhämta råd från respektive hemstyrelser blev det inte. Förmodligen ansåg konferensen saken så pass klar från tysk sida, att det icke behövdes något stöd från Leipzig, eller också kände man sig kanske osäker på uppfattningen i Lund och ville för den skull icke ta några risker.

Schismen och dess utlösning väckte stort uppseende i indiska missionärskretsar och gav eko även i Tyskland och Sverige, icke blott hos respektive styrelser utan också i pressen. I Lund

---

[42] I sin dagbok skriver Lundgren: »Dock hwad är det egentligen O-y erkänt som fel: Det att han wisade sig i swensk prestdräkt wid en engelsk begrafning och för hwars skull den nitfulle och hugstore Cordes ej kunde med glädje gifva honom nattvarden?» Till Skarstedt thorsdagen före Michaelidag 1855. L. Dagb.

[43] Konferenzen, 28/9 1854. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[44] Syftar förmodligen på konflikten med Mylius och Glasell, se ovan sid. 22.

[45] Konferenzen, 28/9 1854. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

blev bestörtningen stor och slaget drabbade sällskapets sekreterare Anders Blomstrand särskilt hårt.[46]

För Kollegiet i Leipzig blev ock det inträffade en stor besvikelse, ty man hade väntat sig mycket av de båda svenskarna. Saken relaterades vid årskonferensen den 21 augusti 1855 med följande ord: »Die mit den beiden schwedischen Missionaren geknüpfte Verbindung musste nämlich leider im Laufe des Jahres gelöst werden, weil sie der Lehre und Ordnung unsrer Kirche Treue weigerten. Es ist eine kummervolle Geschichte.»[47]

Lundgren och Ouchterlony begåvo sig i oktober till Pope i Tanjore,[48] och i början av år 1855 lämnade Lundgren Indien sjuk och desillusionerad. Före avfärden skrev han under inflytande av Kremmer, vars hem han gästade strax före avresan, till Ouchterlony och bad honom bränna den stridsskrift mot tyskarna, som han låtit trycka och som det var meningen att denne skulle sprida. Han bad sin olycksbroder förena sig med tyskarna, vars uppfattning dock var den rätta. Han sade sig även ha tagit miste beträffande sin missionärskallelse och slutade med den vemodsfulla bekännelsen: »Jag passar ej till missionär.»[49]

Det är emellertid tydligt, att detta yttrats under djup depression och icke svarar emot Lundgrens djupaste inställning. Därom vittna uttalanden i brev till Skarstedt efter hemkomsten till Sverige.[50] Mot Ouchterlony, som stannat kvar och blivit för-

[46] I redogörelsen av det skedda inför årsmötet skriver Blomstrand: »Smärtsammare än något av de föregående var särskilt för mig ett brev, varav jag fick del årsdagen av missionärernas resa härifrån, en halvtimme förrän jag efter överenskommelse skulle möta några bröder i Lund för att gemensamt med dem bedja och tacka Gud för bröderna i Indien. Ehuru det så var förberett, har dock nästan aldrig något slag hårdare träffat mig, än då jag några dagar därefter först måste öppna brev, som på en gång hitkommit från Indien och Leipzig, att våra missionärer upplöst förbindelsen med de tyske missionärerna, eller, efter sin egen tydning, av dem blivit utstötta.» Efter Anshelm, a. a. II, sid. 389.

[47] ELM 1855 sid. 294.

[48] Ibm, sid. 227.

[49] Karsten, a. a. I, sid. 383. Jfr L. Dagb.

[50] »Med sorgbundet hjerta lemnade jag Indien i febr. Någon gång och

sonad med tyskarna, känner han en viss avundsamhet, som tar sig uttryck i bittra tonfall.[51]

Själv hade han ock velat försoning.[52] Genom omständigheternas underliga lek kom han icke heller till Amerika[53] utan

---

ofta nog, händer att jag drömmer att Styrelsen ånyo utsändt mig; de äro mina lyckliga drömmar; men när jag waknar så har jag endast sorg och saknad.» Till Skarstedt dagen före Mikaelidagen 1855. L. Dagb.

[51] »Så mycket kärare bör då Ouchterlony bli eder, som uppoffrar så oändligt mycket för att betyga sin lydnad och gör så mycket för fridens skull. Jag känner hans höga anda. Jag känner hans tålamod, hans frid, hans bön, hans kärlek, hans trohet. Hwad som förmått honom att erkänna sitt förhållande som fel wet jag wäl icke, förmodligen har något ditt eller Blomstrands bref wållat det; hwarföre har ingen af eder den barmhertigheten med mig? Jag begär intet annat än att blifva bättre underrättad. Neken mig det icke!» Ibm.

[52] »Jag hoppades på bref från Blomstrand eller dig; jag wille ej lemna Indien; jag trodde Blomstrand eller du skulle skrifva något som kunde beweka mig att stanna quar. Hemligt längtade jag efter försoning med lutheranerne; men intet kom». Ibm. På Skarstedt gjorde detta brev ett starkt intryck och han blev benägen att ge Lundgren rätt. »Från Lundgren har jag haft ett rätt glädjande bref, som gör mig öfvertygad att han i grunden är oskyldig.» Skarstedt till Blomstrand 11/11 1855. LUB.

[53] Anledningen härtill var följande: Styrelsen i Lund hade sänt ett brev till sin kommissionär i London, Mr. Young, för vidare befordran till Lundgren, vari den givit besked att man önskade, att han skulle begiva sig till Amerika för verksamhet bland de svenska emigranterna. När Lundgren på hemresan passerade London, besökte han icke kommissionären. De möttes visserligen men något sammanträffande blev icke av, enär Lundgren icke önskade tala med denne Young, som enligt Lundgrens skildring handlat svekfullt mot honom och Ouchterlony. Saken förhöll sig nämligen så att under den första vistelsen i London, hade fru Young sammanfört de båda svenskarna med tvenne engelska missionärsdöttrar. De unga fattade tycke för varandra och Ouchterlony förde saken på tal med Mr. Young. Denne ställde sig emellertid avvisande, enär han ansåg det som en mesallians för flickorna att gifta sig med de obetydliga svenskarna. Emellertid gav han med sig och lovade sitt samtycke. Men han lyckades omintetgöra det hela genom att undanhålla de båda damerna de brev, som sändes till dem från Indien av de båda missionärerna. Efter detta kunde Lundgren icke fördraga den opålitlige engelsmannen. Ibm. Jfr LMS Prot. 5/3 1855. Att det verkligen varit tal om giftermål framgår bl. a. därav att Ouchterlony och Lundgren i maj 1851 anhöllo hos LMS, att Ochs skulle få beledsaga deras

måste som misslyckad missionär återvända till hemlandet och utsättas för misstro, blandad med medlidande och förakt. Hans brev till Skarstedt och Fjellstedt vittna om att han efter hemkomsten i hög grad var psykiskt uppriven. Så småningom fick han prästerligt förordnande i Strängnäs stift och utnämndes till kyrkoherde i Mörkö församling, där han avled år 1889. Kärleken till missionen släppte han aldrig, och förbindelsen med Ouchterlony uppehölls genom åren.

Hans levnadsteckning i Strängnäs stifts herdaminne har på ett riktigt sätt framhållit både hans förtjänster och svagheter.[54]

Denna strid, vars första skede sålunda ändade i full schism mellan tyskarna och de nyutkomna svenskarna, visade den tyska konfessionalismens styrka och konsekvens. Dess missionärer voro fostrade i en anda, som var främmande för de båda svenskarna. Det var den lutherska ortodoxien tillämpad i dess yttersta konsekvenser och det kunde därför ej gå annorlunda än det gick. Förr eller senare måste det komma till strid mellan Fjellstedts lärjungar och Grauls missionärer. Trots allt som skrivits om gemenskapen i trosfrågor, var det en avsevärd skillnad emellan Leipzig och Sverige i konfessionellt avseende. De tyska missionärerna voro bundna vid Konkordiebokens samtliga sju symbola och konfessionellt medvetna på ett helt annat sätt än svenskarna. När frågan om samarbete mellan de två sällskapen gjordes upp, hade det varit av vikt, att man ock tagit upp den konfessionella frågan till behandling. Hade så skett, skulle samarbetet måhända aldrig kommit till stånd eller man kunde haft möjlighet att förebygga, vad som nu skedde.

Vi skola ock i det kommande se, vad Graul i det fallet drog för lärdom av det inträffade.

»blifvande hustrur» till Indien, när han skulle återvända dit efter hemmavistelsen. LMS Prot. 8/5 1854. LUB.

[54] Ett sammanfattande uttalande återgives av Sandegren, a. a., sid. 31.

KAPITEL 5.

Ouchterlony återknyter förbindelsen med Leipzigmissionen.

Som vi sett av det föregående, hade Ouchterlony efter schismen med tyskarna tagits om hand av Pope i Tanjore, där han stannade till våren 1855. Han umgicks med planer på ett nytt arbete. Så nämner han i brev, skrivet i november från Cumbaconams missionsstation, att han har planer på att grunda en svensk missionsstation i Cuddalore eller Madras. Han är på väg till Tanjore i sällskap med Lundgren och den engelske missionären Taylor för att rådgöra med Pope därom. SPG:s missionärer säges vara välvilligt inställda mot tanken på att Svenska kyrkans mission såsom Engelska kyrkans systermission finge ett oberoende arbete i Sydindien. Då det tyvärr av häloskäl är omöjligt för Lundgren att stanna i Indien »will jag», säger Ouchterlony, »med Guds hjälp försöka om ej en svensk station kan grundas».[1] Några månader senare gick han ännu längre i sin förbindelse med engelsmännen och översände till styrelsen en någon egendomlig skrivelse från de engelska missionärerna, ställd till den engelska biskopen i Madras, vari dessa å Ouchterlonys och Lunds Missionssällskaps vägnar begära, att denne skall få verka i gemenskap med Engelska kyrkans missionärer. Som skäl anföres, att den svenska kyrkan har episkopal författning samt avsagt sig benämningen »luthersk».[2]

Hans planer och förhoppningar skulle emellertid snart av olika skäl förbytas i svårigheter och bekymmer. Han fick inga underrättelser från Lund och samarbetet med engelsmännen, som från början tett sig så lovande, visade sig ganska snart vara svårt att genomföra, varför Ouchterlony insåg, att de måste skrinläggas. Icke heller motsvarade den engelska missionen de förväntningar, han ställt på densamma.[2a] Därtill kom

---

[1] LMT 1855, sid. 21 f. Jfr Anshelm, a. a. II, sid. 391.

[2] LMS Prot. 5/3 1855.

[2a] Ouchterlony, Återblick på 35 år i missionen, LMT 1885, sid. 170.

att Lundgren före sin avresa, som vi sett, ändrade uppfattning angående tyskarna och uppmanade honom att förena sig med dem.

Av brev till Lund framgår, att han genomgått en hård kris. Han säger sig vara nära att uppgiva allt hopp, då förbindelsen med engelsmännen ej kunde bliva av och vill därför bli hemkallad. Men innan han hinner få svar på detta, får han ett privat brev från Lund, som kommer honom att på nytt söka förbindelse med de tyska missionärerna.

Det första vittnesbördet därom är hans brev till konferensen i Tranquebar av den 23 april 1855, vari han omnämner, att han inte fått något svar från Lund på de förslag, han hemsänt, samtidigt som han berör den tidigare konflikten i Tranquebar och det förhållandet, att han och Lundgren i samband därmed erhållit besked från Lund, att de hade frihet att förena sig med engelsmännen, fara hem eller grunda en egen mission, ifall de icke kunde samarbeta med tyskarna.[3] Men detta privata brev, som var skrivet den 29 mars, hade nu låtit honom förstå, att styrelsen måste ha menat något annat, eftersom där säges, att för den händelse han och Lundgren förenade sig med den engelska missionen, måste förbindelsen mellan dem och Lund upphöra. De hade frihet att grunda sin egen mission, men i Sverige ville man hålla fast vid förbindelsen med Leipzig.[3a]

Hade han blott vetat om denna styrelsens inställning tidigare, säger han i det ovan nämnda brevet till Tranquebar, skulle han ha handlat på helt annat sätt. Han hade fattat styrelsens besked hösten 1854 så, att han fått rätt att ingå visst samarbete med engelsmännen. Tanken på att de lutherska och engelska

---

[3] Brev från Ouchterlony till de tyska missionärerna 23/4 1855. Konferenzen. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[3a] You are at liberty to join the English mission, but in such a case you would be lost for our mission: 'You are at liberty to form a mission of your own, but we do not feel justified to break off the union with Leipzig.' Brev från Ouchterlony till de tyska missionärerna 23/4 1855. Konferenzen. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

kyrkorna på så sätt skulle »present to the heathen around an united Christian Church» hade glatt honom. Med vemod hade han måst konstatera, att idén icke kunde förverkligas. Han säger vidare, att han för sin del hade tänkt på ett dylikt samarbete, förrän detta styrelsens brev nämnt denna möjlighet.[4] Som saken nu utvecklats, återstår det intet annat för honom än att återvända hem, för så vitt det icke på nytt kan etableras ett samarbete mellan honom och tyskarna. För att vara fullt ärlig och uppriktig framlägger han de punkter, där deras åsikter skilja sig från varandra. Först säger han sig vara skyldig att lyda Svenska kyrkans lag och ordning. Den jurisdiktionella auktoriteten över honom tillkommer i första rummet hans biskop och konsistorium, icke Leipzigmissionen. I fråga om kasten hyllar han principen »kein Unterschied in der Kirche Christi». Han kan icke vara med om att döpa någon som ej förkastar kasten likaväl som varje annat djävulens verk.

I frågan om förhållandet till andra kyrkor, medger han, att det är en nödvändig ordning, att var och en håller sig till sitt eget samfund. Däremot kan han icke finna det riktigt att använda namnet »luthersk» på en kyrka. Ett sådant bruk strider både mot Kristi befallning, mot Paulus och Luther. Slutligen kan han icke förstå, hur man kan anse sig ha rätt att göra tillägg i nattvardens instiftelseord.[5]

Sedan han framlagt dessa synpunkter, framställer han slutligen den direkta frågan, huruvida det trots dessa skiljaktigheter kan bli fråga om ett samarbete.

Det är åtskilligt i denna skrivelse, som förtjänar att uppmärksammas. I fråga om sin konfessionella ställning framlägger han icke utan frimodighet sin uppfattning. Han har inga personliga anspråk,[6] men han kräver, att man skall taga hänsyn

---

[4] »Here I may remark that I had never proposed nor even had the slightest idea of joining the English mission until my own Society mentioned, what I have stated above,» ibm.

[5] I det nattvardsritual, som användes inom Leipzigmissionen, heter det nämligen vid distributionen »der wahre Leib Christi».

[6] »Regarding personal matters I would make no stipulations», ibm.

till vad som för honom är samvetsfrågor.[7] Fritt och öppet nämner han, vad som för honom är en stötesten hos den andra parten. Så hade en gång Lundgren också gjort, men när man sökte förmå honom att ta tillbaka och att underkasta sig, ledde detta till fullständig separation. Vi skola i det följande se, hur Oucherlony reagerar, när han i sin tur möter samma oböjliga principer som Lundgren.

Men dessförinnan skola vi återvända till Lund och något uppehålla oss vid situationen i styrelsen från hösten 1854 till våren 1855 för att söka efter anledningen till att styrelsen synes ha ändrat mening.

Vi erinra oss hurusom Lundgren och Ouchterlony under sommaren beklagat sig hos styrelsen över beroendeförhållandet till Leipzig. Styrelsen var icke ovillig att medverka till en självständigare ställning för sina missionärer blott detta på något sätt kunde ordnas. Man beslöt den 4 september uppmana dem att inkomma med förslag till ett självständigt arbete.[8] Samtidigt ansåg man emellertid, att de behövde en reprimand och uppdrog åt enskilda medlemmar i styrelsen att i privatbrev ge dem de »broderliga tillrättavisningar och varningar, som de behöfvde». Tillika framhölls att det stode dem fritt att »med uppgifvande af deras missionstjenst i Indien antingen vända sig till de svenska colonisterna [i Amerika] eller återvända hem». Dagen efter sammanträdet eller den 5 september fullföljdes styrelsens beslut genom ett längre brev till Ouchterlony och Lundgren, vari man närmare utvecklade de synpunkter, som framkommit vid sammanträdet. I detta brev fanns en passus, som emellertid gick utöver ordalagen i beslutet, i det att de båda missionärerna lämnades frihet att ansluta sig till den Engelska kyrkans mission, då den engelska kyrkan ej stode i strid med luthersk tro.[8b] Det var detta löfte, som Ouchterlony tagit fasta på, när

[7] »For the great object I would sacrifice every thing except conscientious convictions», ibm.

[8] »Så beslutades att styrelsen — skulle uppmana dem att gifva förslag till en sjelfständig mission.» LMS Prot. 4/9 1854. LUB. Jfr Lindeberg, Ett sekel i missionens tjänst, sid. 78 och Anshelm, a. a. II, sid. 387.

[8b] Anshelm, a. a. II, sid. 387 f.

han efter konflikten trätt i förbindelse med engelsmännen. Men hur förhöll det sig egentligen med styrelsens inställning. Var styrelsen så enig som brevet synes ge vid handen? Det fanns en medlem, som knappast kunde ha gillat orden om anslutning till den engelska missionen. Det var styrelsens sekreterare, Anders Blomstrand, vars synpunkter vi kunna spåra dels i hans uttalande i styrelsen den 1 november 1854 och vid årsmötet 1855, dels finna klart utsagda i hans brev till modern.

Underrättelsen om vad som inträffat vid konferensen i Tranquebar hade ingått dels från Leipzig och dels från Ouchterlony och Lundgren. På grundvalen därav lämnade Blomstrand i Fjellstedts frånvaro vid novembersammanträdet en utförlig rapport, varav framgick att söndringen var föranledd av inflytelser från de engelska missionärerna Taylor och Pope, vilka »båda utmärktes från Leipzig såsom swåra fiender till vår mission».[9] Dessa ord låta oss förstå varåt Blomstrands sympatier lutade. Hans uttalande vid årsmötet om att missionärerna upplöst förbindelsen med de tyska missionärerna eller »efter sin egen tydning af dem blifvit utstötta» [10] peka i samma riktning. Men allra tydligast märka vi hans motvilja mot tanken på en fortsättning av missionsarbetet utan förbindelse med tyskarna eventuellt tillsammans med engelsmännen i följande ord till modern: »Men då han [Ouchterlony] vill upplösa förbindelsen med Leipzig och grunda en sjelfständig mission anser jag det (äfven om det omöjliga vore möjligt, att kunna undvika beroende af den engelska kyrkan till hvilken han redan till hälften är affallen) såsom ett sådant bevis på sjelfförtroende, att jag omöjligt kan gå ut, om styrelsen bifaller hans förslag. Jag kan det icke heller om den beslutar att grundlägga en ny station i hvilket annat land som helst.»[11]

[9] LMS Prot. 1/11 1854. LUB. Brevet från Leipzig innehöll bl. a. följande: »Mit tiefem Schmerzen überschicken wir Ihnen ein Schreiben, aus welchem Sie leider ersehen werden dass die Herren Lundgren und Ouchterlony sich in einer durchaus falsche Stellung zu unsrer Mission in Trankebar befinden.» Koll. till LMS 25/10 1854. Heim. Corr. LpzgMA.

[10] Jfr Blomstrand till Koll. 2/11 1854, ibm. Cit. Anshelm, a. a. II, sid. 390.

[11] BSB 11/1 1855.

Man kan från hösten 1854 skönja två grupper inom styrelsen, vilkas intressen, när det gäller förhållandet till det strängt lutherska Leipzig och möjligheten för Sverige att ha ett eget missionsarbete i Indien, gå mot varandra.

Vi kunna kalla dessa två riktningar inom styrelsen Fjellstedts-linjen och Blomstrands-linjen. Vi få väl icke förstå detta så, att här skulle ha förelegat en uppenbar klyfta eller en utåt markerad skillnad. Både Blomstrand och Fjellstedt voro fridens män.[12] Motsatserna voro kanske outtalade men icke desto mindre verkliga, vilket återspeglas av besluten, som än bära prägel av Fjellstedts mening, än av Blomstrands. Lika tydligt som man kan spåra Blomstrands mening i protokollet från den 1 november, i årsberättelsen och i brevväxlingen med modern, lika tydligt se vi Fjellstedts uppfattning i septemberbrevet till de båda missionärerna och i Lunds Missionstidnings redogörelser för det inträffade. Avbrottet i Indien förklaras huvudsakligast ha sin grund i Lundgrens dåliga hälsa. Ouchterlonys skrivelse från Cumbaconam om eventuellt samarbete med engelska kyrkans mission införes även in extenso och förses med följande kommentar: »Lyckligtwis hafva wi det glada hoppet snart kunna sända Ouchterlony två medarbetare — — —.»[13]

Vid två viktiga sammanträden under vintern märkes en stark spänning, och tiden emellan dem är kanske den mest dramatiska i styrelsens historia. De höllos måndagarna den 8 och 15 januari 1855. Anledningen är det nämnda förslaget av Ouchterlony om samarbete med engelsmännen, som han förgäves väntat svar på. Detta förslag gav upphov till en längre resultatlös överläggning vid första sammanträdet. Man beslöt uppskjuta avgörandet till nästa sammanträde, till vilket professor E. G. Bring, som tidigare tillhört styrelsen och där varit föredragande, skulle kallas.[14] Förmodligen utgick detta förslag om bordläggning från Blomstrand, som i Bring hade ett pålitligt stöd för sin uppfattning. Förbindelsen med Leipzig hängde på

[12] I breven till modern kritiserar dock Blomstrand stundom Fjellstedt.
[13] LMT 1855, sid. 22.
[14] LMS Prot. 8/1 1855. LUB.

ett hår. »De flesta syntes vara benägna att bifalla Ouchterlonys förslag.»[15] Det var blott beslutet att kalla Bring till det kommande sammanträdet, som gav Blomstrand hopp om att man överhuvud skulle kunna fortsätta något svenskt missionsarbete.

Men Blomstrand företog ock andra mått och steg för att rädda förbindelsen med Leipzig. Samma dag som sammanträdet ägde rum, skrev han till Graul och erbjöd sig att resa ut som missionär.[16] Han tillkännagav sitt beslut för Fjellstedt och vid sammanträdet den 15 januari kunde Fjellstedt anmäla, att både Blomstrand och Rydén voro redo att gå i missionstjänst.[17] Visserligen hade Blomstrand bett Fjellstedt att icke yppa något därom, men för Fjellstedt var Blomstrands beslut av sådan betydelse, att han måste kungöra det.[18] Båda hade, var och en på sitt sätt, betraktat situationen med ängslan. Fjellstedt fruktade, att om Ouchterlony ej finge rätt att träda i förbindelse med engelsmännen, skulle han lämna Indien, och därmed ginge det svenska missionsföretaget helt om intet. Blomstrand å sin sida ängslades för att förbindelsen med den engelska missionen skulle komma till stånd, ty då vore enligt hans mening den svenska missionen förlorad. Blomstrand förstod, att om han erbjöde sig att gå ut, skulle han därmed vinna Fjellstedt på sin sida, ty denne skulle däri se en säker garanti, att missionen bevarades. Att Blomstrand ansåg det tillräckligt att tala med Fjellstedt visar, att det berodde på denne, om man skulle följa Ouchterlonys förslag eller icke. Fjellstedt, som tidigare fått uppleva, att Blomstrand dragit sig tillbaka, vågade nu icke taga en sådan risk,

---

[15] BSB 11/1 1855.

[16] Brev till Graul 8/1 1854. Briefe. Acta. LpzgMA. Han ber, att Graul skall omnämna hans beslut i privatbrev till Fjellstedt, eftersom han icke önskar, att saken ännu bringas till offentlighet. Jfr Anshelm, a. a. II, sid. 392 f.

[17] Rydén, som sedan hösten 1849 vistats hos Fjellstedt i Lund som elev vid missionsinstitutet, var förlovad med Blomstrands syster Eva. Om honom se vidare Sandegren, a. a., sid. 38 f.

[18] BSB 26/1 1855.

utan band denne vid beslutet genom att i styrelsen ge offentlighet åt detsamma. Blomstrand säger själv, att Fjellstedt därigenom tvingade honom att gå ut.[19]

Genom detta tillkännagivande var frågan avgjord. Styrelsen beslöt, att Ouchterlony skulle avvakta de båda missionärernas ankomst och under tiden icke »inlåta sig i några förbindelser med Engelsmännen» utan i lugn och ro studera språket och på annat sätt förbereda sig för sin verksamhet.[20] Det intressanta är, att man icke uppmanar honom att återknyta förbindelsen med tyskarna. Man kan nog här spåra Fjellstedts återhållsamhet gentemot Leipzig. Frågan angående framtiden lämnas alltså på denna punkt öppen.

Ett mycket egendomligt förhållande är, att Ouchterlony icke synes ha underrättats om detta beslut.[21] Vi kunna icke finna någon annan rimlig förklaring till detta, än att brevet kommit bort på vägen till Indien. Hade han fått del av styrelsens beslut, torde han icke ha fortsatt sina förhandlingar med engelsmännen, som han gjorde.[22]

Svaret på den antydda frågan om den situation som förelåg i styrelsen ligger alltså i de båda riktningarna inom Lundastyrelsen, som vi nyss pekat på. Det privata brevet är skrivet av Blomstrand den 29 mars och föranlett av styrelsens beslut den 5 mars att underrätta Ouchterlony, att, om innehållet i hans senaste brev [23] uttryckte hans övertygelse, han icke längre kunde

---

[19] Ibm.

[20] LMS Prot. 15/1 1855. LUB.

[21] Vi kunna härvidlag stödja oss på Ouchterlonys egna ord. I brev till konferensen i Tranquebar 1/5 1855 skriver han nämligen: »I have not received a single from my Society since last October.» Konferenz. 26/4—4/5 1855. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[22] Visserligen talar Ouchterlony i sin »Återblick» om brev hemifrån, vari Fjellstedt framhållit, att tanken på en självständig mission måste uppgivas, enär man saknar nödiga personliga krafter och pekuniära medel. LMT 1885, sid. 170. Men detta brev är skrivet senare på året, vilket framgår av protokollet från sept. 1855. LMS Prot. 18/9 1855. LUB.

[23] D. v. s. det brev där han föreslog de långtgående förbindelserna med den engelska kyrkan. Se ovan sid. 86. Jfr BSB 30/3 1855.

vara styrelsens missionär. För Ouchterlony innebar brevet en stor överraskning, eftersom han satte det i samband med brevet från styrelsen, som han erhöll i oktober, och av vilken anledning svenskarna, som vi sett, begåvo sig till Tanjore. Han visste ju ingenting om den förskjutning i uppfattningen, som ägt rum i Lund, och som nu Blomstrands brev ger besked om. När han nu fått klart för sig, att han fullständigt saknade stöd i hemlandet för sina strävanden, återstodo för honom blott att resa hem eller förena sig med tyskarna.

Vi återvända nu till Ouchterlonys situation den 23 april. Omedelbart efter den ovannämnda skrivelsen sände han ett privat brev till Cordes i Tranquebar, vari han tackar denne för inbjudan till samarbete. Ouchterlony förklarar sig beredd att komma »mit Freundigkeit».[24] Av detta brev framgår, att Ouchterlony och Cordes fört privata skriftväxlingar vid sidan om de officiella förhandlingarna redan före den 23 april. Orden »You sent me again» antyder dessutom, att Cordes gjort flera framställningar och alltså var angelägen om att en återförening måtte ske. Troligen ha de också diskuterat de avgörande frågorna och nått fram till ett samförstånd i princip. Det såg alltså lovande ut med avseende på Ouchterlonys återvändande till den tyska missionen. Och av hans egen skildring i Lunds missionstidning tycks hans återvändande skett lika snabbt som smärtfritt.[25] Men så gick det likväl icke.

Konferensen var icke villig att utan vidare taga emot Ouchterlony. Den 26 april får han svar från missionärerna i Tranquebar, och innehållet är allt annat än uppmuntrande. Inledningsvis framhålles, att missionskonferensen välkomnar varje trogen luthersk missionär till gemensamt arbete. Men detta kan icke tillämpas på Ouchterlony, som genom tidigare handlingssätt och nu senast i sitt brev visat, att han befinner sig i

---

[24] »Let me thank you especially for the last lines you sent me again to work with you.» Ouchterlony till Cordes 23/4 1855. Konferenz. 26/4—4/5 1855. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[25] »jag — beställde en kärra och for tillbaka till Trankebar och åter anslöt mig till Leipzigermissionen.» LMT 1885, sid. 170.

motsatsställning till den lutherska kyrkan. Motivet till hans önskan att återknyta gemenskapen kan sålunda icke ligga i att han ändrat sina konfessionella principer utan måste vara någon yttre omständighet såsom fruktan för att han genom att övergå till den engelska kyrkan skulle förlora de förmåner, han ägt i den svenska kyrkan.[26] Det var sålunda icke att tänka på att ett samarbete skulle kunna etableras, så länge en ändring härvidlag icke komme till stånd hos Ouchterlony. Man stödde sig därvid ock på ett tidigare besked från kollegiet i Leipzig, att Ouchterlony icke kunde erkännas som medarbetare, enär han hölle fast vid principen om ett unionistiskt nattvardsfirande.[27] Detta ber man honom lägga på hjärtat, ty det var den avgörande punkten ifråga om möjligheten till ett kommande samarbete.

Man kan knappast tänka sig ett för Ouchterlony mer kränkande svar än detta aktstycke, där man icke drar sig för att insinuera, att det vore fruktan att förlora yttre förmåner, som tvingat honom att ta det första steget till närmande. Inte nog med att man kräver full underkastelse, utan man gör också allt för att förödmjuka honom. Någon hänsyn till vad han kallat samvetsfrågor är det alls icke fråga om.

Det vittnar gott om Ouchterlonys ödmjuka sinnelag, att han efter detta hårda slag reagerade, som han gjorde. Den 1 maj avlät han nämligen en ny skrivelse till Tranquebar-missionärerna, där han uttryckte sin stora ledsnad över vad som hänt, förklarade sig vara ense med dem i princip och frågade, om de alltfort ville ha honom till medarbetare, när han nu ber både Gud och dem om förlåtelse.[28] Han längtar efter att få leva i frid, och

---

[26] »Es ist also nicht irgend eine Aenderung Ihres Principes, was Sie veranlasst sich wieder zu uns zu wenden, sondern lediglich äussere Umstände, als dass Sie mit dem Eintritte zur englischen Kirche Ihre Privilegien in der schwedischen Kirche verlieren würden u. dergl.» Konferenzen, 26/4 1855. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[27] »dafern er bei dem Princip unionistischer Abendmahlsgemeinschaft beharren sollte», ibm.

[28] Ouchterlony till konferensen i Tranquebar 1/5 1855. Ibm.

även om han måste lämna Indien, önskar han komma i ett gott förhållande till de tyska missionärerna och åter bli betraktad såsom »Missionary of the Church of Augsburg».

För den händelse han skulle kunna bli erkänd som sådan, frågar han, hur han skall förfara för att bli upptagen i deras gemenskap. Ensam och isolerad från sina forna arbetskamrater, överraskad för att inte säga uppskakad av underrättelserna från hemlandet samt besviken på den engelska missionen, kapitulerade sålunda Ouchterlony för de villkor, som han ställdes inför, även om de voro hårda och framlades i en för honom förödmjukande form.

Detta är den ena linjen i de förhandlingar, som fördes, men det finns också en annan linje, vilken delvis kan ge förklaring till den hastiga reträtten från Ouchterlonys sida.

Jämsides med den officiella skriftväxlingen ha vi skymtat en annan underhandling av privat natur och av helt annan art. Denna förbindelse hade, som vi påpekat, kommit till stånd, innan den första skrivelsen sändes och föranlett Ouchterlony att vända sig till samtliga missionärer i Tranquebar. Men när Cordes överlämnade Ouchterlonys skrivelse till konferensen och redogjorde för den privata underhandling, han fört med honom, kom saken i ett allvarligare läge. Cordes kollegor Wolff och Appelt nöjde sig icke med mindre än att Ouchterlony toges i kraftig upptuktelse, och så avläts det genomsamma hårda svaret till honom.

På något annat sätt kunna vi knappast förstå saken. Cordes tvangs att medverka i en behandling av Ouchterlony, som han icke från början velat eller tänkt vara nödvändig. Det låter sig av ordalydelsen i Ouchterlonys brev till Cordes t. o. m. tänkas, att denne gjort sig vissa förebråelser att ha behandlat Ouchterlony för rigoröst, då han vägrade att ge honom nattvarden, och därför varit ivrig att åstadkomma förlikning. Det låter sig ock tänkas, att Cordes själv, när han tagit del av Ouchterlonys första utförliga skrivelse till konferensen, tyckte, att Ouchterlony ännu hade litet för mycket kvar av den gamla »surdegen» och därför lättare lät sig övertalas att medverka i en rigorösare be-

handling av denne, som därigenom fick tillfälle att visa, om han verkligen menade allvar med sitt uttalande om förnyat samarbete. Skrivelsen skulle då också kunna fattas som ett prov.

Det goda förhållandet mellan Ouchterlony och Cordes störtes emellertid icke av den plumpa skrivelsen från Tranquebar, som måhända åtföljdes av ett privat brev. Att en sådan skriftväxling faktiskt ägt rum framgår av några rader från Cordes.[29] Ouchterlony var visserligen hårt prövad av omständigheterna och tvingades av dessa till full underkastelse, men samtidigt underlättades detta steg genom de förtroliga underhandlingar, han fört med Cordes. Det var dennes kärlek och vänskap, som övervann Ouchterlony, vilken alltifrån denna tid orubbligt stod på Cordes sida.

Ouchterlony hade begärt svar, hur han skulle handla. Av Cordes fick han också antagligen det beskedet att han kunde fara till Tranquebar enligt vad som framgår av dennes nyss nämnda yttrande.[30] Men officiellt besked fick han först sedan hans andra brev cirkulerat bland missionärerna. Och nu mottogs han med öppna armar. Man tackade Gud, som givit honom nåd att begynna återvända.[31] På frågan huruvida de voro villiga att taga emot honom, när han nu erkänt sitt felsteg, fick han ett enhälligt ja. Konferensen förutsatte dock härvidlag, att han skulle komma att avge ett nöjaktigt bevis på sin rättrogenhet i nattvardsfrågan. Man förväntade, att han enligt den insikt, som Gud nu givit honom, fullständigt skulle förkasta unionsprincipen. Han borde göra detta i så bestämd form, att man kunde rekommendera hans återupptagande hos kollegiet i Leipzig.

---

[29] Noch einen Brief erhielt ich heute (4/5) von dem Ouchterlony, dem zu Folge er in einigen Tagen hier zu erwarten ist.» Prot. 4/5 1855. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[30] Se ovan not 29.

[31] »es freut uns sagen zu können, dass die hochehrw. Konferenz, Gott lobend für die Gnade, die er Ihnen gegeben hat zur angefangenen Wiederkehr, von Herzen bereit ist, Ihnen in rechter Liebe und Treue entgegen zu kommen,» brev från Cordes, Apellt och Wolff 18/5 1855. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

Ävenså förväntade man, att han genom ett offentligt uttalande skulle gottgöra den skada och förargelse, som vållats församlingarna genom hans tidigare handlande.

I den principiella sakfrågan är man alltså orubblig. Ouchterlony tilläts icke ens att närmare förklara sig. För missionärskonferensen i Tranquebar fanns det intet annat tänkbart motiv för en avvikande nattvardsuppfattning, än att hjärta och samvete voro förmörkade av villfarelse och synd. Ouchterlonys alla samvetsfrågor sopas undan utan argument. Någon diskussion, där Ouchterlony kan få framlägga sina synpunkter, blir det aldrig tal om; det enda som föreslås honom är — examination.

I övrigt — t. ex. i författnings- och disciplinfrågor — måste han underordna sig de gällande lagarna, eller också skulle hans överordnade i Tyskland och Sverige fatta beslut om hans ställning. Vad kastfrågan beträffar ser man fram emot en lösning under den närmaste framtiden.

Detta besked blev av avgörande betydelse för Ouchterlony. Till konferensen den 31 maj avgav han en förklaring, att han fogade sig i de villkor, som angivits. Samtidigt frågade han, om man ville upptaga honom i sin gemenskap. Därmed var från hans sida steget taget till hel och full återförening.

Denna skrivelse är ett övertygande bevis på konfessionalismens seger. Av Ouchterlonys tidigare uppfattning återstår inte mycket. Blott ifråga om rådande kastpraxis är han ännu en smula undrande men förklarar sig fullt solidarisk med tyskarna.

Han säger rörande huvudfrågan, att Gud genom inre och yttre skickelser fullkomligt övertygat honom om att konferensen handlat riktigt gentemot honom och Lundgren, vilka på grund av bristande insikt och svaghet i tron handlat orätt. Han ber både Gud och bröderna om förlåtelse och förklarar sig villig att offentligt varna församlingarna för nattvardsgemenskap med andra kyrkor. För egen del avsäger han sig fullständigt all nattvardsgemenskap med icke lutherska församlingar och fogar sig helt och obetingat i de anordningar och statuter, som gälla för missionen. Han tar ock tillbaka, vad han skrivit i sitt första

brev den 23 april. Slutligen kan han meddela, att han erhållit brev från Lund, vilket omtalar, att man där håller fast vid förbindelsen med Leipzig och är beredd att sända ut nya missionärer till Indien.[31a]

[31a] »Sie wissen recht wohl die Umstände, die unsere Separation im vorigen Jahre veranlaßten, so daß ich nicht etwas darüber zu sagen brauche, aber was Sie vielleicht nicht wissen, ist, daß der barmherzige Gott, der Vater unserers Herrn Jesu Christi, der Vater des Lichts, in dem keine Finsterniß ist, mich durch innere und äußere Fährung völlig überzeugt hat, daß Sie in Jhren Principien und in dem, was Sie gethan haben mit Rücksicht auf mich und Bruder Lundgren, im Recht sind. Jch habe aus Unwissenheit und Schwachenheit des Glaubens gesündigt, aber mir ist Barmherzigkeit widerfahren. Jch bin nun sehr betrübt des Aegernisses wegen, das ich durch mein Verhalten gegeben habe und ich wünsche nichts mehr, als daß der barmherzige Gott mir es vergeben wollte und auch, daß Sie, lieben Brüder, verzeihen und vergessen möchten, worin ich mich gegen Sie versündigt habe mit Worten und Gedanken. Jch bin auch bereit, Jhren Gemeinden dieß öffentlich zu sagen und sie zu warnen vor aller Abendmahlgemeinschaft mit anderen Kirchen. Jch wünsche von Herzen mich wieder Jhrer Mission mit Leib und Seele anzuschließen und dieß nunmehr ohne alle Bedingungen. Jch frage Sie nun, lieben Brüder, ob Sie mich wieder in Jhre Mitte aufnehmen wollen als Jhren Mitarbeiter in dem schönen Weinberge des Herrn? Jch entsage völlig aller Abendmahlsgemeinschaft mit anderen Kirchen, ich werde mich auch unbedingt in die hiesigen Anordnungen und Statuten der Conferenz fügen und die nähere Anordnung unseres gegenseitigen Verhältnisses den resp. Gesellschaften überlassen. Die Kastenfrage bekenne ich mich, noch nicht zu verstehen, aber was ich auch darüber denke, die Brüder können sich überzeugen, daß ich gegen die Kaste nie in irgend einer unevangelischen Weise verfahren will oder werde. Was ich übrigens in Bezug auf diese Fragen in dem Privatbriefe vom 23. April (den ich gern zurücknehme) gesagt habe, bitte ich nicht mehr zu beachten. Es ist mir eine besondere Freude, Jhnen mitteilen zu können, daß ich neulich einen Brief aus Schweden bekommen habe, worin man mir schreibt, daß die Gesellschaft in Lund die Verbindung mit Jhrer Gesellschaft nicht aufgeben will, sondern im Gegentheil schon im August zwei schwedische Missionare für die hiesige Mission absenden werde.» Ouchterlony till konferensen i Tranquebar 30/5 1855. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Jfr hans ord till Kollegiet: »Zuvor muss ich bemerken dass ich wünsche, eine Däcke wäre über das Verflossene geworfen und auch dass Sie, geehrte Herren, den Schmerz, den ich Ihnen mag verursacht haben, mir verzeihen wollen. — — — Ich habe wohl für meinen Theil nie Bedenken gehabt, das h. Abendmahl von meinen Brüdern zu empfangen,

Inom loppet av drygt en månad hade Ouchterlony alltså bringats att lämna sin tidigare uppfattning och reservationslöst böja sig för den strängt konfessionella, lutherska ståndpunkten. Man kan med skäl fråga sig, hur detta kunde vara möjligt. Svaret måste vara att finna i den omständigheten, att Ouchterlony kände sig ställd inför valet mellan sin konfessionella uppfattning och sitt fortsatta arbete som missionär, och i den situationen tvekade han ej. Han ville stanna i Indien och fortsätta sitt arbete som missionär — kosta vad det ville. Visserligen hade man i Lund sagt ifrån, att han skulle avvakta de nya missionärernas ankomst och med dem rådgöra om fortsatt verksamhet.[32] Men innan detta besked nådde honom, fattade han sitt beslut. Han måste träffa avgörandet själv. Från Sverige hann han icke få någon hjälp. Lundastyrelsens beslut, att han skulle avvakta Blomstrands och Rydéns ankomst, hade väl icke nått honom, förrän återföreningen var ett faktum. Och han hade förresten icke kunnat avvakta deras ankomst, då de först måste utbildas i Leipzig.

Ouchterlonys förklaring mottogs med glädje av konferensen, som hälsade honom som »Bruder und Glied unserer Kirche».[33] Men det slutliga avgörandet angående hans ställning som missionär måste träffas i Leipzig. Som redan nämnts, var konferensen dock så övertygad om Kollegiets inställning, att man upptog frågan om hans stationering. Ouchterlonys sak behand-

---

ich habe auch nie bezweifelt, dass unsere Kirche im recht sey, wenn sie in Form. koncord. bekennt, dass diejenigen, die Gottes Wort verkehren, (die Sacramentschwärmes), kein rechtes Sacrament haben; es schien mir aber, als ob dies auf die Englische Kirche (ecclesia lutheranzians) keine Anwendung leiden könne. Ich denke nun anders. — — — Ich kann Ihmen versichern, dass ich jetzt weit von allen Unionistischen Tendenzen entfernt sey, und mit Leib und Seele den so viel gelästerten Lutheranern zugehöre. Als solcher hoffe ich durch Gottes Gnade zu leben, wirken und zu sterben. Der Herr der Kirche segne den Frieden, den Er gemacht hat und erhalte mich und uns alle im rechten Glauben zum ewigen Leben. Möge Er Ihnen weitere Bekümmernisse der Art ersparen.» Ouchterlony till Kollegiet 22/9 1855. Briefe Acta. LpzgMA.

[32] LMS Prot. 7/5 1855. LUB.

[33] Prot. Konferenz. 31/5 1855. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

lades i Leipzig den 19 juli samma år. Och därvid beslöts, att han på grund av sitt visade vankelmod skulle antagas »nur provisorisch» i missionen, och att man efter en längre prövotid skulle anställa ett »colloquium de ortodoxia» med honom.[34]

Schwarz, som hade ansvaret för de s. k. västra stationerna, fick taga det närmaste ansvaret för Ouchterlony. De två etablerade ett mycket gott samarbete, och Schwarz ger i rapporterna till Leipzig sin svenska arbetskamrat vackra vitsord.[35] Denne försökte så gott han kunde reparera vad som brustit i hans dogmatiska kunskaper, ehuru han hade svårt att finna tid för studiet av de symboliska böckerna.[35a]

Den 21 juli 1856 ägde »förhöret» rum med Ouchterlony och resulterade i att konferensen hos Kollegiet rekommenderade hans definitiva antagande.[36] Detta skedde den 9 oktober samma år.[37] Beskedet därom nådde Tranquebar först i slutet av januari 1857, varför det dröjde inemot två år, innan Ouchterlonys ställning var definitivt avgjord.[38] Hans förhållande till de tyska missionärerna efter återinträdet har bedömts olika. Karsten och

---

[34] Prot. Coll. 19/7 1855. LpzgMA.

[35] »Erfreulicher war das Ereignis, dass Br. O-y durch Gottes unaussprechliche Gnade von den ihm umgarnenden Schlingen los und zur Erkenntnis von dem Irrthum seines Weges kam, eine Aussöhnung mit uns suchte, und den Wiedereintritt in unsere Reihen wünschte.» Schwarz till Kollegiet 29/6 1855. Briefe Acta. LpzgMA.

[35a] »Br. O-y bemärkt, dass er durch seine vielfachen Reisen behindert worden sei, sich aufs neue mit den symbolischen Büchern speciell zu beschäftigen.» Prot. Konferenz. 21/1 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[36] »Das vom Hochw. Collegio angeordnete Colloquium mit B. Ouchterlony (s. Prot. vom 27. Sept. 1855) wurde heute abgehalten. — Die Conferenz erklärt, dass die Ueberzeugung, B. Ouchterlony sei von seinen früheren Missverständnissen und Irrungen zurückgekommen und entsage von Herzen allen unionistischen Principien, auch durch dieses Colloquium bestärkt worden sei. Das Hochw. Collegium soll gebeten werden, den B. Ouchterlony nun definitiv anzuerkennen.» Prot. Konferenz. 21/7 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[37] »Miss. Ouchterlony soll nach genügend bestandenem Colloquium definitiv anerkennt werden. Prot. Coll. 9/10 1856. LpzgMA.

[38] Prot. Konferenz. 30/1 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

efter honom Anshelm och Sandegren [38a] hålla före, att han fann sig väl till rätta, under det Sundkler är av annan mening. Han skriver: »Men det gick trots detta icke lång tid förrän den impulsive Ouchterlony återigen hotade med utträde. Denna gång var visserligen anledningen icke sympati med engelsk mission, utan misshälligheterna förorsakades tvärtom av klagomål från en engelsk missionär, Addis (i Londonmissionssällskapets tjänst), som protesterade emot det sätt, varpå Ouchterlony och tysken Johann Schwarz förforo vid upptagandet av medlemmar av den engelska missionen i Leipzigmissionen. Kollegiet i Leipzig godtog den engelske missionärens kritik, och enligt Ouchterlonys version utdelade det med anledning därav 'befallningar och föreskrifter, som några af oss ej med godt samvete kunna åtlyda'. Omedelbart var han därför beredd att lämna Leipzigmissionen, och direktionen i Stockholm kände sig säkerligen icke enbart glatt överraskad över hans slutsats med anledning av kollegiets beslut: 'Jag beder därför Herrarne vara beredda på möjligheten af min snara hemkomst till Europa.'»[39]

Sundkler stöder sitt påstående på ett brev, som Ouchterlony skrev till Svenska Missionssällskapet sommaren 1857, vari han skildrar den svåra situationen, som missionen råkat in i genom kaststriden. Orden »befallningar och föreskrifter» gälla dock ej Londonmissionen utan den skrivelse i kastfrågan, som utfärdades av Leipzigkollegiet sommaren 1857, och som brukar gå under namnet »Entscheid».[40] Läser man fortsättningen av brevet finner man, att Ouchterlony ansluter sig till Cordes och Schwarz i denna fråga. Men han befarar, att hela missionen kan gå under genom kaststriden och anser sig därför böra förbereda Missionssällskapet på att han ev. måste resa hem.[41] Det är mot den bakgrunden, som vi ha att bedöma

---

[38a] Karsten, a. a. I, sid. 384; Anshelm, a. a. II, sid. 396 och Sandegren, a. a., sid. 30 f.

[39] Sundkler, a. a., sid. 248 f.

[40] Fleisch, a. a., sid. 57 f.

[41] »Missionärerna Cordes, Schwarz och Kremmer äro ock beredda att gå hem om ej Collegium vill lyssna till de föreställningar, som vi ännu en

Ouchterlonys brev. Londonmissionens skrivelse och dess behandling i Kollegiet skall beröras i annat sammanhang.

Som vi erinra oss, anmälde Blomstrand redan i januari 1855 för Graul sin önskan att resa ut till Indien och det var hans och Missionssällskapets avsikt, att detta skulle ske redan på sommaren samma år. Men vis av skadan ville icke Kollegiet tillåta, att ännu en svensk inträdde i missionen utan grundlig prövning i Leipzig. Graul tog god tid på sig, innan han förelade sina kolleger ansökan från Blomstrand. Det skedde icke, förrän en officiell skrivelse ingått från Lund, undertecknad av Reuterdahl. Blomstrand hade då redan på sommaren begivit sig till Leipzig för att personligen träda i förbindelse med missionsledningen.[42] För egen del var Graul villig att mottaga Blomstrand, men han var angelägen, att full enighet därom skulle råda i Kollegiet. Magister Schneider ansåg sig icke i stånd att avge något votum, och skattmästare Hercher var tveksam men ville dock ej motsätta sig hans antagande. »Wir haben zwar mit den Schweden manche betrübende Erfahrung gemacht, dürfen aber dieses Anerbieten doch wohl darum nicht von der Hand weisen.»[43]

Blomstrand antogs den 28 oktober 1855 tillika med kand. Sven Rydén för vidare utbildning. Det dröjde emellertid två år, innan de utsändes. Denna åtgärd från Leipzigs sida är det slutliga beviset på den tyska konfessionalismens fullständiga seger i Tamulmissionen. Genom erfarenheten med Glasell, Ouchterlony och Lundgren ansåg Graul det tydligen nödvändigt med en grundlig luthersk skolning av de svenska missionärskandidaterna.

---

gång skola göra genom vårt ombud, missionär Cordes, som för detta ändamål snart kommer till Europa. O, bedjen att vår mission ej måtte gå under genom dessa bedrövliga förhållanden.» Ouchterlony till SMS 1857 odat. Behandlat vid sammanträde 17/10 1857. SMS Handl. 1857—61, 63.

[42] BSB 19/7 1855.

[43] Prot. Coll. 28/10 1855. LpzgMA.

KAPITEL 6.

Konfessionella efterdyningar.[1]

Leipzigmissionen lyckades i stort sett hålla sina missionärer fria från inflytande från andra missioner. Fallet Lundgren var en episod, som icke upprepades. Det var åtskilliga som utträdde, men det var uppfattningar rörande andra ting som därvidlag voro motivet.[2] Ett undantag härvidlag var dock Wilhelm Herre, en f. d. Baselmissionär, som i början på 1860-talet inträdde i Leipzigmissionen.[3] Denne hade sitt arbete i Coimbatore[4] och visade tendenser till allians, vilket Schwarz, som i sällskap med Ouchterlony i början av 1870-talet besökte honom, sorgfälligt rapporterade till Kollegiet.[5] Han hade bland annat upplåtit missionens skollokal till missionär Stanes i Londonmissionen. Detta var tillräckligt för att det skulle bli klagomål från församlingens sida. Man nöjde sig icke med att klaga för Schwarz och Ouchterlony utan insände även en rapport om hans förfarande till Missionskyrkorådet i Tranquebar. Men den egentliga anledningen torde ha varit, att Herre låtit pariakvinnor få tillträde till nattvardsbordet före sudrakvinnorna. Herre måste hos Missionskyrkorådet framföra sin ursäkt och lova bättring. Men efteråt lät han i förargelsen över det inträffade några församlingsbor få del av klagoskriften, som inlämnats i Tranquebar mot honom. Detta föranledde en reprimand från hans över-

---

[1] Ehuru innehållet i detta kapitel tillhör en senare tid, har jag dock med tanke på de frågor, som där förekomma ansett det bäst passa in i det sammanhang, där det konfessionella problemet behandlas.

[2] Så utträdde t. ex. Ochs på grund av kaststriden. Stählin lämnade missionen i samband med svårigheterna i skolarbetet. Gehring och Nerling utträdde, enär de var på sitt sätt opponerade mot ledningen i Leipzig. Fleisch, a. a., sid. 62, 106 f. och 113 f.

[3] A. a., sid. 99.

[4] Angående arbetets begynnelse i Coimbatore se kap. 15.

[5] Schwarz till Hardeland 20/7 1872. Ind. Prot. 1870—73. Jfr Schwarz, »Bericht über meine Reise 18/6—23/7 1873». Ind. Prot. 1870—73. LpzgMA.

ordnade och han fick order att lämna Coimbatore. Samtidigt förebrådde man honom för hans förbindelser med Baselmissionen.[6]

Ungefär tjugo år efter det Ouchterlony och Lundgren suttit på de anklagades bänk i Tranquebar återfinna vi en annan svensk missionär i en något liknande situation. Det är Anders Blomstrand, som alltifrån sitt inträde i arbetet haft den litterära verksamheten som sin huvuduppgift.[7] Han var missionens lärdaste man,[8] som emellertid i många hänseenden gick sin egen väg. Detta visade sig icke minst, när det gällde den nya bibelöversättningen. Under flera år hade frågan om en revidering av Fabricius bibel stått på dagordningen utan att man kommit till något resultat. Ett försök till samarbete med de andra missionerna misslyckades, enär man ej kunde acceptera det förslag som Bower framlagt.[9] Blomstrand nedlade ett oerhört arbete härvidlag, men som han föreslog alltför radikala ändringar, möttes hans förslag av hårt motstånd från de övriga missionärernas sida. Man ansåg dels att han gjort onödigt många förändringar och dels att hans språk icke var tillräckligt folkligt.

Vid synodkonferensen 1861 höll Blomstrand ett längre anförande, vari han uppdrog riktlinjerna för missionens litterära verksamhet. Frågan var särskilt aktuell vid detta tillfälle, enär missionens nya tryckeri just var färdigt att tagas i bruk.

I detta sammanhang gjorde han även ett uttalande om Indiens inhemska litteratur, som visar vilken god lärjunge till Graul han var. Han framhöll, att man inte får anse denna som ett »Teufelswerk». Man kunde tvärtom där finna många värdefulla ting och lämpliga »Anknüpfungspunkte» för missionsar-

---

[6] Prot. MKR 12/3 1873. Ind. Prot. 1872—77. LpzgMA.

[7] Se därom Fleisch, a. a., sid. 151 och Svenskt Biografiskt Lexikon, V, sid. 62 f. samt Tottie, Anders Blomstrand . . ., sid. 11 f.

[8] Han förlänades teol. dr.-graden vid Köpenhamns universitet 1879. LMT 1879, sid. 47.

[9] Jfr Fleisch, a. a., sid. 151 och Karsten, a. a., sid. 335.

betet. Helst borde även missionären studera sanskrit, som vore oumbärligt för religionshistoriska studier.[10] Här är det den vidsynte vetenskapsmannen, som talar. Denna vidsynthet skulle emellertid stå honom dyrt, när han sökte tillämpa den på ett annat område och därmed äro vi framme vid den konfessionella rättegången mot honom.

Blomstrand hade i det nämnda föredraget bebådat en tidning för tamulförsamlingarna. Denna började även utgivas 1863 med honom själv som redaktör. Den var på sitt sätt hans ögonsten, ty här fick han en ersättning för det praktiska församlingsarbetet. Han predikade, undervisade och övade själavård genom sin tidskrift, som fick namnet Arunodayam, »morgonrodnad». Det dröjde emellertid ej länge, förrän han fick uppbära samma förebråelser här som i fråga om det övriga litterära arbetet. Man gillade ej namnet, den borde ha hetat »Blatt der lutherischen Mission», eftersom vilken missionstidning som helst kunde heta »Arunodayam».[11] Värre blev det dock, när han på 1870-talet började införa artiklar om fromma katoliker.[12] Måttet rågades genom en artikel hösten 1876, som drogs inför Synoden i januari 1877 av Blomstrands gamla antagonist Baierlein.[13] Denne påtalade med skärpa de i hans ögon katoliserande tendenserna i tidningen och sade sig icke längre kunna

---

[10] Synodalkonferenze 1861 Synode. Ind. Prot. 1859—70. LpzgMA.

[11] Kritiken blev särskilt hårdhänt i samband med synoden 1868. Man förargade sig över att han offentliggjort bibelrevisionsförslag, över innehållet f. ö. och över språket. 10. Synode Febr. 1868. Synode 1859—70. Ind. Prot. LpzgMA.

[12] »— weil in demselben immer wieder Sachen vorkommen, die doch sehr stark papistisch sind, so ist es unsre Pflicht unsre Augen drauf zu werfen. Ich muss gestehen, dass ich das Blatt selten lese, aber wenn ich es gelesen habe, so habe ich, ich will nicht sagen immer, aber sehr oft Sachen gefunden, worüber ich den Kopf schuttelte». Baierlein vid 18. Synode 31/1 1877. Synode. 1871—80. Ind. Prot. LpzgMA.

[13] Blomstrand hade i samband med kaststriden uttalat sig synnerligen skarpt om Baierlein och kallat honom för »Erzlügner». Schwarz till Koll. 8/3 1858. Ind. Prot. 1858—59. LpzgMA.

sprida densamma i sin församling.[14] Artikeln i fråga vore icke endast romerskt anstucken utan rent av buddhistisk.[15]

Samtidigt påpekar Baierlein, att en artikel ur »Der Lutheraner», som han tillställt Blomstrand, ej intagits i tidningen. Den anstötliga artikeln återfinnes i septembernumret 1876 och ingick i en serie om tjugo artiklar under rubriken »Några berättelser om Herrans bön». Den utgjordes av en legend om den medeltida biskopen Ulrich i Augsburg, vilken med stöd av uttalanden av påven vid ett tillfälle prisat värdet av Fader Vår. I sin kommentar förklarade Blomstrand, att änskönt detta blott vore en legend, den dock innehölle den sanningen »att Herrens bön är dyrbarare än all världen».[16]

---

[14] »Nun habe ich seit Septbr. das Blatt meinen Leuten nicht mehr ausgetheilt, weil in der Septbr. Nummer etwas ist, was das papistische opus operatum in der stärksten Weise vor die Augen unserer Gmde [Gemeinde] legt — ausserdem die falsche Vertretung, wie sie nur unter den crassesten Papisten gelehrt wird u. endlich noch der Papst als allg. Lehrer der Christenheit hingestellt in einer Weise, das es nur schaden kann. Baierlein vid 18. Synode 31/1 1877. Synode. 1871—80. Ind. Prot. LpzgMA.

[15] »Ich möchte sagen nicht papistisch, sondern buddhistisch.» Ibm.

[16] Artikeln, vilken liksom det övriga innehållet i Arunodayam är skriven på tamuliska, har översatts av indiamissionären pastor Gustav Eriksson, och lyder i sammandrag: Biskop Ulrich i Augsburg hade ingått ett avtal med en tiggare att denne skulle tre gånger om dagen läsa Fader Vår för honom mot att biskopen gav tiggaren mat. Emellertid försummade denne en dag att bedja och biskopen råkade ut för en olycka. Då biskopen förebrådde honom detta, svarade han att kocken ej givit honom den överenskomna maten. Då biskopen hörde sig för hos kocken, undrade denne om Herrens Bön verkligen vore så värdefull. Sedan kocken på biskopens befallning gjort flera besök hos påven fick han det slutliga beskedet, att den vore lika värdefull som ett guldmynt, vars omfång vore lika stort som hela världen och vars tjocklek lika med avståndet mellan himmel och jord. När kocken inberättade detta sade biskopen: »Förstår du nu att Herrens bön är dyrbarare än hela världen? Var det då ej ett stort misstag att ej ge denne fattige mat?» Arunodayam 1856, sid. 133 f. Flera liknande artiklar finnas i tidningen där det talas om romerska präster »som i likhet med protestantiska kristna trodde att människan blir rättfärdig genom tron allena.» A. a., februarinumret 1876. — Eriksson fäller i samband därmed följande omdöme: »Vid strövtågen i Arunodayam möter man mycket sparsamt hänvisningar till katoliker som

Det i Leipzigmissionärernas ögon betänkliga i artikeln var givetvis, att påven framställdes som en auktoritet för lutherska kristna, och att läsandet av Fader Vår, som i den katolska kyrkan hade karaktär av ett opus operatum, här framställdes som förebildligt för de tamulkristna. Blomstrand framhöll till sitt försvar, att det vore uppenbart, att han med denna berättelse icke velat lära någon papism utan endast velat framhålla värdet av Fader Vår. Men detta hjälpte föga. Den ene efter den andre av missionärerna stod upp och uttalade sig i starka ord om de falska läror, som med sådana artiklar spriddes i församlingarna, varvid man även fann ett lämpligt tillfälle att kritisera tidigare artiklar och Blomstrands sätt att sköta redaktörskapet. Man frågade rent ut, om Arunodayam vore Blomstrands privatföretag och ifrågasatte överhuvud taget hans ställning i det litterära departementet.[17] Man var tydligen ej heller tillfreds med hans konservativa syn på kastfrågan.[18] Schwarz, som nu var senior, hade svårt att försvara Blomstrand. Han påpekade, som man tidigare framhållit, att en redaktör måste ha en viss frihet. Samtidigt kunde han inte förneka, att artikeln hade »sehr bedenkliche Seiten». Dock önskade han icke, att några extra ordinära åtgärder skulle vidtagas. Gent emot detta framhöll man, att Blomstrand i tio års tid lovat bättring,[19] varför det vore nödvändigt att få en

---

våra föredömen. — Det är alltid fråga om katoliker, som förtjäna att bli våra föredömen genom att de enligt författaren trots sin katolska kyrkotillhörighet ägde en evangelisk tro. — Varningar för katolska villfarelser finnas i Arunodayam under denna tid, och dessa klassificeras på traditionellt sätt.» Gustav Eriksson till författaren 13/4 1948.

[17] »Wir sind noch gar nicht klar geworden über die Stellung des Bruders im liter. Departement. Z. B. Wer ist verantwortlich? — ob das Arunodayam ein Privatunternehmen oder ein Organ unsrer Mission ist.» Ihlefeldt vid 18. Synode, ibm.

[18] »Wenn es sich um einen Kastenpunkt handelt, sagt der K. Rth. das es ohne ihn nicht gedruckt werden kann, da er verantwortlich sei. Wer ist verantwortlich bei solchen Artikeln?» Ibm.

[19] »Seit 10 Jahren ist darüber verhandelt. Br. Blomstrand hat Versprechungen gemacht. Es ist aber geblieben, wie es war. Er ist nicht der Mann für die Arbeit. — — Es ist schlimmer geworden. So arg ist es noch

ny redaktör, möjligen kunde man tänka sig, att han finge en medredaktör, som hölle ett öga på honom.[20] Ouchterlony, som sökte försvara Blomstrand, ansåg, att även om denne skulle nödgas lämna redaktörskapet, finge detta icke betraktas som en avsättning utan som »eine Erleichterung» för honom. Man hade ej handlat rätt och broderligt mot Blomstrand, då man icke velat ge honom ett ord av erkännande. Han föreslog, att Blomstrand skulle få en medredaktör.[21] I denna konflikt visade Blomstrand prov på en sällsam ödmjukhet. Han förklarade stillsamt, att han skulle lämna sin tjänst med glädje, då man tydligen icke hade förtroende till honom. På detta skyndade man sig förklara, att det inte var fråga om »Misstrauen im schlechten Sinne». Baierlein fick dock Synoden att uttala sitt beklagande över de katoliserande artiklarna i tidningen. Han ville emellertid ha sagt, att han därmed icke menade, att Blomstrand avsiktligt infört falska läror i Arunodayam. Han försäkrade även, att han omfattade Blomstrand med »Liebe, Ehre und Achtung».[22]

Synoden stannade vid beslutet, att Arunodayam för framtiden skulle redigeras av en kommitté bestående av indier och missionär Schäffer.[23] Därmed var Blomstrand avsatt och historien

---

nicht gewesen. — — Die Mission bezahlt das Blatt u. das kann sie nicht auch noch bezahlen, das das Gift unter unsre Gmde kommt. — Warum diese Papierverschwendg.» Ibm.

[20] »Die Redaction muss in andre Hände übergehn, sonst wird das Arunodayam eingehn. Es muss ein Mann sein, der mehr Discretion ausüben kann.» Ibm.

[21] »Br. Blomstrand hat sich so viele Jahre so redlich bemüht, dass die jetzige Veränderung nicht als eine Art Absetzung sondern als eine Erleichterung für Br. Blomstrand angesehen werden sollte. Es scheint mir auch nicht gut u. brüderlich gehandelt zu sein, wenn ihm kein Wort des Dankes zu Theil wird.» Ibm.

[22] »Ich habe noch hinzuzufügen, dass ich nicht sagen wollte dass Br. Blomstrand falsche Lehre ins Blatt zu bringen beabsichtigte. Ich will Br. Blomstrand das Ehrenzeugnis geben u. ihm versichern, dass ich gegen seine Person auch nicht das geringste habe u. ihm alle Liebe, Ehre u. Achtung nach wie vor erweisen werde.» Ibm.

[23] Ibm.

ur världen. Längre fram på året berör Blomstrand saken i Svenska Kyrkans Missionstidning. Han redogör för innehållet i Arunodayam och artiklarna om Fader Vår och hur han brukar använda dessa artiklar vid sina andaktsstunder för eleverna i seminariet »för att göra dem det kära Fader Vår ännu kärare än förut». Ehuru synodens beslut ha smärtat honom,[24] försöker han tyda allt till det bästa.[25]

Synodens behandling av denna fråga liksom ställningstagandet vid den konfessionella schismen på 1850-talet är ett bevis på Leipzigmissionens stränga lutherska observans, som icke lämnade den enskilde missionären mycken frihet utanför de uppdragna konfessionella linjerna.[26]

---

[24] »Jag gjorde äfwen första numret af den 14:de årgången, nyårsnumret för detta året färdigt till tryck utan att ana, att jag för sista gången hade att sörja för tidningens utgifwande.» SvKMT 1877, sid. 208 f.

[25] »Wid den tamuliska pastoralkonferensen i synodens början, uttalade några af wåra infödda prester och kandidater sin önskan att få trycka en fyra gånger om året utkommande ny tidning i wårt tryckeri. Då wi icke lätt kunna utgifwa twå tidskrifter, och några af de infödda bröderna, såsom kandidat Samuel och Pakiam, lärare i centralskolan, äro mer egnade än jag att utgifwa en tamulisk tidning beslutade wi att öfwerlemna utgifwandet af Arunodayam åt de tamuliska bröderna.» Ibm.

[26] Fleisch, som f. ö. uttalar sig erkännsamt om Blomstrands trägna litterära arbete, omnämner angreppet vid synoden utan kommentar. »In aller Harmlosigkeit nahm er in das von ihm seit 1863 her ausgegebene Monatsblatt, Arunodayam (Morgenröte) ungeeignete, etwa katholisierende Aufsätze auf, so das 1877 seine Schriftleitung heftig angegriffen wurde.» A. a., sid. 152.

AVDELNING II

De svenska självständighetssträvandena

Ett av de intressantaste dragen i det svensk-tyska samarbetet allt ifrån dess början och sedan under hela 1800-talet är de svenska strävandena efter självständighet. Från svensk sida är det tre personer, som framför andra arbeta med detta mål för ögonen, nämligen Fjellstedt, Ouchterlony och Sandegren. Liksom en röd tråd går denna »svenska linje» genom samarbetets historia. Av dessa tre gjorde Fjellstedt de svagaste försöken, Ouchterlony de ivrigaste och Sandegren de segaste. Det blev ju ock den sistnämnde, som sent omsider skulle föra saken igenom. Men det måste tilläggas, att den yttre situationen dock var vida gynnsammare för Sandegren än för de andra. Hade t. ex. Ouchterlony på 1860-talet haft samma stöd i svensk opinion och hos svenska missionärer som Sandegren, skulle säkert utgången blivit en annan än den blev.

KAPITEL 7.

Ansatser till svensk självständighet under 1850-talet.

Vi ha redan i det föregående sett, hurusom Fjellstedt och de som stodo honom närmast i Lund gång efter annan voro inne på tanken att i en eller annan form få till stånd ett självständigt svenskt arbete i Indien. En självständig svensk missionsinsats hade ju allt ifrån Lunds Missionssällskaps begynnelse hägrat för sydsvenskarna och jämväl omfattats av många missionsvänner i hela vårt land alltifrån Svenska Missionssällskapets stiftande. Det var säkerligen också detta, som avhöll Lunds Missionssällskap från att acceptera det samarbete med Leipzig, som Graul sökte få till stånd. Och även sedan Kina-försöket misslyc-

kats och Lund inlett nya underhandlingar med Tyskland önskade man hålla en så långt möjligt självständig linje.[1] I det efter Kina-katastrofen förtvivlade läget hade man visserligen kommit till den slutsatsen, att det vore bäst att ingå en fullständig allians med Leipzig, men det egendomliga är, att man föreslår Kina eller norra Indien som verksamhetsfält för de svenska missionärerna, ehuruväl Fjellstedt måste ha varit medveten om att Leipzig icke hade någon verksamhet där. Fjellstedt synes efter de olyckliga händelserna i Kina varit redo att giva upp. Vi ha redan påpekat, att han ingalunda var den starke man, som Lunds Missionssällskap skulle ha behövt. Å andra sidan kunde han icke släppa tanken på ett självständigt svenskt arbete. Det intressantaste i detta sammanhang är emellertid, att det nu blev Svenska Missionssällskapet, som skulle svara för vakthållningen om det svenska missionsföretaget. Men förslaget om samarbete med Leipzig mötte motstånd även på annat håll, varför det ej kunde förverkligas vid det tillfället.

När det sedan kom upp från en ny utgångspunkt och gällde Ouchterlony och Lundgren, föreslogs från Lund, att de allrahelst skulle placeras på en ny station. Det är önskan om ett eget arbete, som åter går igen.

Nästa gång vi möta denna tankegång är under schismen i Indien. Vid sammanträdet hösten 1854, då styrelsen behandlade klagomålen från Lundgren, beslöts undersöka möjligheterna av en självständig svensk mission.[1a]

Av vår föregående framställning har det framgått, att man även vid sammanträdet den 8 januari 1855 var inne på samma

[1] I den följande framställningen har det varit omöjligt att undvika att beröra en del i föregående kapitel framlagda fakta. Detta beror på att den konfessionella linjen ideligen korsas av självständighetssträvandena. Materialet är mycket sparsamt, och för att kunna följa de olika trådarna måste man behandla samma aktstycken flera gånger. Jag har därför uteslutit en del nothänvisningar i den första avdelningen av detta kapitel.

[1a] »Så beslutades att Styrelsen i swar på deras bref skulle uppmana dem att gifva förslag till en sjelfständig mission och om det befanns antagligt, förbinda sig att gifva dem så mycket penningar, som årligen inflyta.» LM Prot. 4/9 1854. LUB.

linje. Man diskuterade Ouchterlonys förslag att grunda en ny mission i samråd med engelsmännen utan att komma till något avgörande,[2] ehuru de flesta voro benägna att följa Ouchterlonys förslag.[2a]

Det var ju detta, som drev Blomstrand att fatta det avgörande beslutet att bli missionär. Han trodde inte på möjligheten för Sverige att gå i land med en sådan uppgift.

När styrelsen sedan tog förnyad ställning till frågan, delgav Fjellstedt Blomstrands och Rydéns beslut att fara till Indien. Man beslöt med anledning därav tillråda Ouchterlony att icke inlåta sig i någon förbindelse med engelsmännen utan blott avvakta de nya missionärernas ankomst. Man uppmanade ej Ouchterlony att söka uppnå förnyad förbindelse med tyskarna utan blott att studera språket och på annat sätt förbereda sig för sin verksamhet. Vi skymta också i detta en benägenhet att hålla fast vid möjligheten av ett eget svenskt företag.

Ouchterlonys olyckliga brev strax därefter om samarbete med den engelska missionen föranledde en skarp skrivelse från Lund. Men någon tid senare, då han mycket bekymrad skriver hem, skyndar man sig att underrätta honom om Rydéns och Blomstrands planerade utresa. Med dem skulle han rådgöra om möjligheten av en fortsatt verksamhet med Leipzig. Men om en sådan icke kunde komma till stånd, skulle de undersöka möjligheten »af en sjelfständig svensk mission i Indien».[2b]

Även sedan Ouchterlony återförenat sig med tyskarna samt fullständigt underkastat sig deras villkor och Blomstrand rest till Leipzig, lever tanken kvar fast mycket vingklippt. När Fjellstedt i september 1855 på Reuterdahls uppmaning utvecklar skälen för föreningen med Leipzig, framhåller han Lunds Missionssällskaps svaga krafter, vilket gjorde det omöjligt att upprätthålla »en fullkomligt sjelfständig mission». Vi märka, hur ogärna Fjellstedt vill släppa tanken på självständigheten, åt-

[2] Jfr ovan sid. 92 f.

[2a] Brev till Severina Blomstrand 11/1 1855. LUB.

[2b] LMS Prot. 7/5 1855. LUB.

minstone i någon form. När man betänker, att Blomstrand åtta dagar före detta sammanträde meddelat, att han i Leipzig kommit underfund med att han ej dugde till missionär, kan man ej förundra sig över att Fjellstedt måste uttala sig med försiktighet om det svenska missionsarbetet, som ett helt självständigt företag. Därmed var emellertid Lunds Missionssällskaps historia som ett självständigt sällskap i det närmaste avslutad.

Men det fanns en missionär i Indien, som visserligen böjt sig för det tyska konfessionella kravet, men som därmed icke givit upp tanken på den svenska linjen. Det var Ouchterlony, som med stor frimodighet upptog den gamla tanken. När denne åter inträtt i missionen och fått till uppgift att svara för Pudukotah [3] betraktade han allt ifrån första stund sitt arbete här som ett svenskt arbete och vädjade i brev till Svenska Missionssällskapet och till svenska missionsvänner att anse Pudukotah missionsstation som en svensk station. När kaststriden hotade att riva ned hela missionen, och Ouchterlony övervägde att resa hem, talade han om stationen i Pudukotah som ett svenskt verk.[4] Men, inte nog med det, utan *varje* station, som i framtiden överlämnas till en svensk missionär, borde underhållas av Sverige.[5]

Han hade tydligen framlagt dessa tankar vid konferensen i Tranquebar, där de vunno genklang främst därför, att det inne-

[3] »Anfangs des Monats Juni ist Br. Ouchterlony — — — durch Gottes Gnade als Mitarbeiter in dieses ausgedehnte Feld [de västra församlingarna] eingetreten und hat sich seitdem besonders der Station Pudukutta angenommen». ELM 1855, sid. 274. Jfr Ind. Prot. 24/1—18/2 1856. LpzgMa. Jag använder här i strid med tidigare angiven regel den nu vedertagna svenska stavningen av »Pudukotah»: enär så många engelska stavningsvarianter finnas.

[4] »Jag har ock det hopp att Herren skall hjelpa oss till frid i vår Mission, så att jag ej behöfver gå hem till Sverige. Men äfven i denna händelse behöfva Herrarne ej ångra grundandet af en station i Puducotta.» Brev från Ouchterlony hösten 1857. SMS handl. 1857—61. Bilaga till Prot. 17/10 1857.

[5] »Vi hysa nu alla den förhoppningen att Sv. Missionsvänner vilja åtaga sig att betäcka alla kostnader för Puducotta stationen eller öfverhufvud för hvarje station som blifvit öfverlemnad till en Svensk Missionär.» Ibm.

bure en ekonomisk lättnad för den i detta stycke beträngda missionsverksamheten. Att Ouchterlony emellertid syftade längre framgår av hans förslag till Svenska Missionssällskapet några år senare.

Men redan nu märker man hos honom vissa tendenser att vilja bli självständig gentemot Kollegiet i Leipzig. Det gäller framför allt penningtransaktionerna. Det synes ha varit Ouchterlonys önskan, att de medel, som av sällskapet beviljades för hans räkning, skulle sändas direkt till honom och icke genom Leipzig, där de dels fördröjdes och dels kunde komma att inflyta i den allmänna kassan.[6] I brev till Missionssällskapets sekreterare påtalar ock Graul Ouchterlonys förbindelse med Stockholm i ekonomiskt hänseende.[7] Visserligen sökte Ouchterlony vara lojal i sitt förhållande till Leipzig, vilket han ock gång efter annan betygar i sina brev. Men samtidigt kan han inte släppa tanken på en självständig svensk missionsverksamhet.

Här möter ett typiskt drag för Ouchterlony i hans syn på situationen i Indien. Han utstakar faktiskt för sig och för Missionssällskapet en självständig linje, som han fasthåller och söker följa under så gott som hela sin verksamhet.

---

[6] »Då jag ej ännu vet huru mycket penningar äro skickade till Leipzig för kyrkobyggnaden i Pudukottah, så beder jag med första att blifva underrättad derom. Gode Herrar förliten Eder alldeles icke på Leipzigska skattmästarens accuratess, utan låten mig veta hvarje gång hvad I skicken mig; jag kan då genom Conferencens ordförande påminna Collegium om de summor som blifvit skickade till Leipzig såsom en gåva till mig från några församlingar i Sverige. Af dessa 40 Rup. har jag ej ännu fått en enda — för hvilken orsaks skull Br. Cordes skrifvit till Collegium och bedt dem skicka mig desamma. En bedröflig oordning råder i missionsräkenskaperna. Br. Schwarz och andra berättade mig att mångfaldiga summor, som enskilda vänner bestämt för dem blifvit helt enkelt lagda till den allmänna Cassan i Leipzig.» Ibm.

[7] »Sie werden vollkommen einverstanden sein, dass ich im Sinne unserer Verabredung, an Ouchterlony geschrieben habe, er habe künftighin alle »persönlichen sowohl als sachlichen Gesuche an die schwedische Gesellschaft mit einem Gutachten der Kirchenleitung (in Trankebar) für uns versehen durch unsere Hände gehen zu lassen. Wir haben dabei nichts als das Interesse einheitlicher Leitung im Auge.» Graul till SMS 5/12 1857.

Vid konferensen i Tranquebar 1856 hade man påtalat Sveriges ringa insats och gjort för Ouchterlony förödmjukande jämförelser mellan vad Bayern och Sverige offrade till missionen. Ouchterlony kände sig kränkt å sitt fosterlands vägnar men erkände samtidigt det berättigade i anmärkningen.[8] På samma gång som han ansåg det som en prestigesak för Sverige att mera aktivt taga del i missionen, fattade han det som sin kallelse att för egen del arbeta för att den svenska kyrkan får en bestämd uppgift med egna missionärer i Indien. Det gäller icke blott en yttre prestigesak utan åtlydnad för Guds bud.[9]

Han vädjar om direkt hjälp till Pudukotah, i det att han begär 1.000 rupees till kyrkbygget. Missionssällskapets direktion beviljade ett anslag på 5.000 rupees till kyrkobyggnaden. Medlen skulle »ofördröjligen» sändas till Leipzig för kyrkans fullbordande med anhållan att dessa medel »måtte rätt snart remitteras till Indien».[10]

Det gick emellertid icke alldeles enligt Ouchterlonys och direktionens önskan. Pengarna »fastnade» i Leipzig och i augusti 1857 måste Ouchterlony avlåta en ny begäran till sällskapet om hjälp. Man märker på tonen i brevet, att han är irriterad över dröjsmålet.[11]

[8] Bayern hade med sina 1.000.000 invånare givit 5.000 thaler och Sverige med över 4.000.000 blott 550. »Detta skar mig som en knif och jag ber Gud att mina landsmän måtte aftvå sig sin skam genom mera frikostighet för framtiden.» Brev från Ouchterlony 31/10 1856. SMS Handl. 1857—61.

[9] Brev till SMS sensommaren (odat.) 1856. SMS Handl. 1857—1861.

[10] SMS Prot. 14/1 1857.

[11] »Hvad kyrkobyggnaden beträffar har jag tyvärr inga glada nyheter att berätta. Först och främst skickades ej penningarna i tid från Leipzig. Vidare hafva vi ej funnit någon, som kunnat göra en ordentlig plan samt utföra densamma. I Puducottah äro endast hedniska byggmästare, som ej förstå christlig byggnadskonst. Jag har sjelf gjort en plan och insändt den till Conferensen; de flesta gillade densamma, men då man ville göra mig ansvarig för utförandet, och jag omöjligen kunde åtaga mig detta ansvar, så har hittills intet byggnadsarbete kunnat begynnas. Måtte Herren hjälpa i detta så väl som i allt annat. — — — Ett annat trängande behof är byggandet af ett litet boningshus för mig i Puducottah. Hittills har jag bott

Missionssällskapet behjärtade hans situation och gav honom tillåtelse att börja bygga det hus, han var i behov av med de medel, han hade »under händer» och dem som för hans räkning blivit sända till Leipzig för den ännu icke påbörjade kyrkobyggnaden. Han skulle sedan meddela vad som ytterligare behövdes för husets och kyrkans byggande.[12]

Detta beslut är intressant, så tillvida som det visar, att man även i direktionen är benägen att betrakta Pudukotah missionsstation och Ouchterlonys arbete som något man självständigt kunde besluta om i Sverige. Ouchterlonys ovan antydda tankar hade tydligen burit frukt i Missionssällskapet. Vi ha att se det anförda uttalandet av Graul mot bakgrunden av dessa självständighetstendenser. Denne hade själv en gång varit inne på tanken att ge en viss självständighet åt de enskilda kyrkorna, som samverkade i det lutherska missionsföretaget.[13] Men sedermera, då hans plan härvidlag icke kunde förverkligas såsom han tänkt sig den, blev det för honom en mycket angelägen sak, att kollegiet i Leipzig skulle behärska och i detalj leda det hela. Till årshögtiden, som alltid ägde rum i Leipzig, fingo de medverkande sällskapen visserligen sända delegater, som hade rätt att

i en liten lerhydda, ett hus byggdt på infödingarnas vis, i hvilket min helsa lider för mycket för att kunna stå ut dermed i längden. Då det ej är afgjordt att jag alltid skall förblifva ungkarl, så behöfver jag ett någorlunda ordentligt och rymligt hus, med åtminstone 3 boningsrum och uthus dessutom. Detta kommer att kosta ungefär 1.500 Rupees. (Vanliga Missionshus sådana som Missionshusen i Trichy och Mayavaram, ej att tala om Engelsmännens boningar, kosta 3 à 4.000 Rup.) Det är nu min ödmjuka begäran att Herrarne utan uppskof ville anhålla att penningarna utan dröjsmål måtte remitteras till Conferencen för det uttryckligt bestämda ändamålet: byggandet av ett boningshus för Missionären i Puducottah; (han må nu heta Per eller Pål.) Jag måste härvid göra uppmärksam på den omständigheten att i Puducotta finnas inga hus att hyra och att jag om jag nödgas bo i Trichinopoly (5 1/2 Sv. mil avlägsna från min församling) måste betala 25 Rupees i månatlig hushyra.» Brev till SMS 18/8 1857. Handl. 1857—61.

[12] SMS Prot. 17/10 1857.

[13] Graul, Die evangelisch-lutherische Mission zu Dresden an die evangelisch-lutherische Kirche aller Lande. Offene Erklärung und dringende Mahnung. Vorwärts oder Rückwärts.

deltaga i förhandlingarna, men för övrigt dirigerade Kollegiet arbetet utan inblandning utifrån. Grauls besök i Sverige och hans brevväxling med sällskapet syftade till att knyta detsamma fast vid Leipzigmissionen, men det lyckades honom aldrig att helt eliminera det drag av strävan till självständighet, som antytts och som så småningom skulle mogna till ett medvetet och bestämt krav på ett eget arbetsområde. Att Ouchterlony aldrig kände sig bunden vid Leipzig i någon hög grad såsom t. ex. Blomstrand gjorde, är ju förklarligt även ur den synpunkten, att han icke fått sin utbildning där. Han hade rest ut för att arbeta på ett svenskt missionsfält eller åtminstone för att finna ett område, där ett svenskt arbete kunde bedrivas.

När Ouchterlony 1859 överflyttades till Tanjore, gav han uttryck åt samma tankar i brev till Svenska Missionssällskapet. Liksom Pudukotah av honom betraktats som svensk missionsstation, talar han nu om den nya stationen som svensk. Men Ouchterlony framförde dess synpunkter icke endast till Svenska Missionssällskapet utan även till sällskapet i Göteborg, där Wieselgren var ordförande. Han önskar att göteborgarna ville övertaga alla utgifter för den stationen, där han arbetar.[14] Innan vi vidare följa självständighetslinjen skola vi nu närmast kasta en blick på den persons utveckling, vilkens mening skulle få ett starkt inflytande på tyskarnas ställningstagande till de svenska självständighetssträvandena. Vi syfta på Anders Blomstrand, vilkens väg till missionen kommer att tecknas i nästa kapitel.

---

[14] »Öfverhufvud skulle det vara mig kärt om Sällskapet i Göteborg ville övertaga alla utgifter för den station hvarest undertecknad deras landsman är eller blir posterad. Medel lära ej fela då till och med Sällskapet tänker på att grunda en svensk mission i Afrika, hvartill Herren gifve sin välsignelse.» Ouchterlony 6/4 1863 till Wieselgren. GbgSB.

Slutet på brevet är betecknande för Ouchterlonys kynne. Han drar slutsatser tvärtemot de flesta andra. För flertalet ansvariga i Sverige var det klart, att man ej kunde ta ansvar för mer än *ett* område, och börjar man i Afrika kan det inte bli tal om någon egentlig insats i Indien. Men så ser inte Ouchterlony på saken. Börja gärna i Afrika. Pengar behövdes för den skull ej saknas för ett självständigt arbete i Indien!

KAPITEL 8.

Anders Blomstrands väg till missionen.

I sin avhandling om Svenska Missionssällskapet säger Sundkler, att Blomstrand avgjorde sig för missionärskallet på grund av krisen i Indien.[1] Detta äger sin riktighet i så måtto, att den uppkomna situationen *på nytt* aktualiserade missionstanken hos honom och att han beslöt sig för Indien på grund av nödläget därstädes. Men han hade vid ett tidigare tillfälle beslutat sig för att bliva missionär, ehuru han av skäl, som här nedan skola beröras, icke kom att sätta sin plan i verket. I båda fallen är dock lojaliteten ett avgörande motiv.

Anders Blomstrands utveckling och hans kamp för missionärskallet är ett märkligt kapitel i den svenska missionshistorien. Vi få även genom denna episod en ganska klar bild av den bildade allmänhetens inställning till missionen denna tid. Det är framför allt Blomstrands brevväxling med modern, som ger besked härom. Och i de många breven,[1a] som finnas bevarade från honom, kan man väl följa hans egen inre utveckling. Breven röja en sällsynt tillgivenhet. Han företager sig ingenting utan att hålla modern à jour därmed. Varmt fästad som han var vid henne, syntes han fullständigt beroende av hennes mening i allt som rörde hans personliga angelägenheter.[2]

Modern å sin sida var medveten om sin makt över sonen och drog sig tydligen icke för att använda den. Särskilt kommer

[1] »Det drag av solidaritet, som drev honom att bliva missionär för att därigenom kunna rädda Ouchterlony åt Leipzigmissionen — — —.» A. a., sid. 250. »Det var just denna allvarsamma situation, som mer än något annat bestämde sällskapets sekreterare, Anders Blomstrand, *för att bliva missionär.*» (Kursiv av mig.) A. a., sid. 215.

[1a] 309 st.

[2] Han led under hela sin ungdomstid och långt in i mannaåldern av mindervärdekomplex, som hindrade honom att göra rättvisa åt sig själv och sin begåvning. Själv anser han, att denna nedvärdering bottnar i högmod. »Det öfverdrivna misstroendet till mig sjelf hvilar till slut på ett slags högmod.» BSB 23/7 1847.

detta till synes ifråga om hans beslut att bliva missionär. Blomstrand gjorde ett energiskt försök att gå sin egen väg tvärtemot moderns önskan. Han misslyckades första gången, men till sist kunde intet hindra honom. Hans beslut stod fast trots alla påtryckningar.[3]

Blomstrand, som var född i Växjö 1822, avlade 1840 i Lund en mycket vacker studentexamen med laudatur i latin, grekiska och historia och fick i december samma år lärarkondition i Värnamo.[4] Här stannade han till våren 1842, då han återvände till Lund, där han blev filosofie kandidat samma år. Under tiden i Värnamo höll han sina första predikningar och förvå-

---

[3] I detta sammanhang har jag icke ansett det nödvändigt att närmare ingå på personalia. Måhända förtjänar det dock omnämnas, att modern, Severina Blomstrand, född Rodhe, var änka efter lektor Johan Blomstrand och bosatt i Växjö. Dottern Eva, som ofta förekommer i brevväxlingen, blev senare gift med missionär Sven Rydén. År 1943 besökte jag en släkting till Severina Blomstrand, fru Elisabet Oseen, som då ännu levde. Hon berättade många intressanta ting, som kom henne att på visst sätt framstå i en ny dager. Av breven får man ett intryck av att Severina Blomstrand var en myndig, nära nog despotisk kvinna, som på allt sätt sökte driva sin vilja igenom. Men fru Oseen hade intet intryck av att hon ville dominera och göra sin vilja gällande. Om inte Severina Blomstrand hade ändrat sig, när hon blev äldre, bestod hennes makt över sonen inte i någon yttre myndighet, utan gjorde sig gällande i en moderlig ömhet, där dock icke den starka viljan saknades. Fru Oseen sade sig ock veta, att när Severina Blomstrand en gång accepterat sonens kallelse, följde hon hans arbete med intresse. Blomstrands syster Wilhelmina, gift med P. E. Oseen, kyrkoherde i Villstad, synes däremot liksom Eva, till en början ha varit avgjort emot hans utresa till Indien. Severina Blomstrands liv hade varit fyllt av möda och prövningar. Änka redan 1830 fick hon försörja sig och barnen genom att ha skolpojkar i inackordering. Vid de stora eldsvådorna 1848 och 1853 förlorade hon mycket av sin egendom. Men dessa hemsökelser kunde inte bryta ner henne. Ännu in i den sena ålderdomen bevarade hon sitt klara huvud och goda minne. I sin omgivning åtnjöt hon aktning och respekt icke minst för sin gammalkyrkliga fromhet, ehuru hon var ganska förtegen om sitt religiösa liv. Kanske blottade hon sig mest i sina brev till sonen Anders.

Till sist kan nämnas, att hon var kusin till Carolina (Lina) Ouchterlonys mor, Charlotta Kuylenstierna, f. Bagge.

[4] BSB 4/12 1840.

nade sig över att han vann mesta bifallet av »läsarna».[5] Han deltog i missionsböner på Herrestad, och tanken på att bliva präst, möjligen missionär, vaknade hos honom under vistelsen i Värnamo.[6]

Om hans ödmjuka syn på sig själv och sin framtida gärning vittna breven till modern under dessa första år i Lund.[7]

I febr. 1846 hade studierna fortskridit så långt, att han förklarade sig ämna söka docentur i kyrkohistoria. Tidigare hade han tänkt speciminera i exegetik. Men då Flensburg lämnade kyrkohistorien och övergick till dogmatiken, övergav Blomstrand å sin sida exegetiken och inriktade sig i stället på kyrkohistoriska studier. Han höll på hösten provföreläsningar bl. a. om den spenerska pietismen och den engelska metodismen.[7a]

Vid denna tid gjorde han bekantskap med Fjellstedt, som, nyss anländ till Lund, sökte docenturen i exegetik. Han tog från början starkt intryck av denne och berättar om hans missionsböner.[8] Han besväras emellertid alltjämt av sin blyghet och återkommer ofta till denna sak. Han är dock klar över orsaken till sin svaghet: den bottnar i bristande tro på Gud. Typiskt är ett uttalande som detta: »Om jag kunde blifva rätt from, om jag kunde tro, då skulle allt vara godt: då skulle jag icke längre vara blyg. Hur ringa jag är hör jag dock Gud till, skulle jag icke då frimodigt se in i en menniskas ögon, hvem det måtte vara. Skulle jag icke då glad och frimodig möta framtiden; i allt skulle jag söka Guds ära icke min. Jag skulle icke lita på

---

[5] BSB 2/12 1841.

[6] BSB 2/7 1841.

[7] »Verldens lycka eftersträvar jag ej och hwad som helst som händer mig så vet jag att det är Gud som styr verket och han styr allt till det bästa. Jag är säker att hvilken min plats i lifvet än blir, att det är Gud som utsett den. Blir den platsen än ringa, så blir den hög nog om jag kan uppfylla den kallelse och de plikter den ålägger mig. Vinner jag goda menniskors, framför allt Guds och mitt eget samvetes bifall, så är det mer än ett högt namn i verlden.» BSB 27/3 1843.

[7a] BSB 9/2 1846.

[8] BSB 2/3 1846.

mig sjelf utan på Honom.»[9] Av ett brev från 1847 framgår, att tankar på att bli missionär vid denna tid sysselsatte honom.[9a]

Han prästvigdes av Faxe den 11 juni 1849 tillsammans med Flensburg och Cavallin.[10] Tidigare på året hade han hållit sin första missionsbön.

Hans predikan fick en biton av polemik för vilket han fick uppbära kritik av Reuterdahl. Han hade bl. a. talat om otro hos prästerna, vilka på många håll förlorat medvetandet om att vara kyrkans tjänare, vartill Reuterdahl anmärkte, att det nog i och för sig var gott att han sade vad han tänkte, men att »man dock icke borde säga allt som låg en om hjärtat».[11] Professor Bring, som enligt Blomstrand ogrundat beskylldes för att vara hegelian, hade däremot intet att invända emot denna predikan.

Blomstrand knöts allt fastare till Lunds Missionssällskap och blev år 1849 suppleant i styrelsen. Så förbereddes det beslut att bli missionär, om vilket han berättade i brev till modern i mars 1851. Anledningen är närmast katastrofen i Kina. Men att avgörandet oberoende därav förberetts i hans inre, framgår tydligt av hans ord om missionärskallet. Han framhåller, hurusom det blivit klart för honom, att varje kristen skall leva endast för Guds rikes utbredande och han har särskilt lovat att ägna hela sitt liv däråt. Han anser sig icke passa till akademisk lärare. Endast två vägar stå öppna: »Den ena att söka pastorat, den andra att blifva missionär.» Om han sloge in på den första vägen, skulle han säkra sin utkomst, men han tvekar icke i valet. »Jag anser det till och med icke ens kunna vara fråga

---

[9] BSB 24/4 1846.

[9a] »I går höll prosten Bring missionsbön, som jag tyckte särdeles mycket om. Om jag icke redan hade af Gud blifvit ställd på den plats, hvarpå jag skall verka, vore väl intet som jag heldre ville egna mig åt än att verka som missionär.» BSB odat. 1847.

[10] Om Flensburg fällde Blomstrand det deciderade yttrandet: »Undergår han som prest ingen förändring, så står han icke blott på en falsk ståndpunkt, utan han är en hycklare derjemte.» BSB odat. 1849.

[11] BSB 16/2 1849. Trots sin blyghet sade Blomstrand ofta sin mening med stor skärpa, varom även protokollen från Indien äro vältaliga vittnesbörd.

om, hvilketdera som bör föredragas; jag kan icke annat än välja den sistnämnda vägen utan att strida emot Gud.» Genom Kina-missionens olyckliga utgång hade nu frågan blivit omedelbart aktuell. Han kände sig kallad att resa till Kina för att som han säger »hjelpa till att hämnas Fasts död». Och han tillägger: »Om jag blir den förste hoppas jag att också många andra skola följa mig efter.» Sedan han väl fattat sitt beslut känner han, att han »säkert aldrig skulle få något lugn», om han stannade hemma.

Han tror sig äga de yttre förutsättningarna bl. a. på grund av sin fallenhet för språk. Han är övertygad om att modern skall giva sitt samtycke och berättar även, att han talat med Fjellstedt, »som blef mycket glad». Inför sällskapets styrelse hade han dock ännu icke framlagt saken, då han ej ville att beslutet ännu skulle bliva allmänt känt.[12]

Förhoppningen, att modern och familjen f. ö. skulle förstå honom och ge sitt bifall till det viktiga beslutet, gäckades fullständigt. Reaktionen kom snabbt och bestämt. Man ville ej höra talas om hans planer utan synes, enligt vad som framgår av Blomstrands svarsbrev, ha blivit nästan utom sig vid tanken på hans beslut, som de nu till varje pris sökte göra om intet. Deras invändningar gingo i huvudsak ut på, att då det behövdes präster i Sverige, har han inte rätt att bli missionär, till vilken uppgift han f. ö. genom sin blyghet inte passade. Men om han ändock reste ut, kunde han fresta de sina till högmod, enär han som missionär »kunde bliva berömd i hela Europa med ett namn i historien». En annan invändning var att han bröte mot fjärde budet, om han lämnade sin mor mot hennes vilja. Och denna var för Blomstrand den allvarligaste invändningen.[13]

[12] BSB 22/3 1851. Att beslutet likväl kostade honom ett svårt offer med tanke på modern framgår därav, att han börjar sitt brev med ett bedyrande av att han aldrig någonsin förr känt, hur kär modern var för honom: »I det ögonblick då jag skrifver detta brefvet känner jag mer än någonsin huru kär Mamma är för mig. Jag ville fästa mig vid Mamma med så starka band att ingen kunde sönderslita dem. Likväl har jag nu i sinnet att kanske för alltid skilja mig från Mamma.» Ibm.

[13] BSB 3/4 1851.

Hans yngsta broder, Fredrik, beskyllde honom för ärelystnad, högmod och jesuitism.[14] Blomstrand råkade in i en svår kris, varom hans utförliga brev är ett gripande vittnesbörd. Det ger oss en god inblick i hans syn på missionen och missionärskallelsen. Det är en kristens kallelse att följa de anvisningar Gud ger.[15] När nu Kina öppnats för missionen känner han det som sin plikt att fara dit.[16] Han vet, att det kan synas som om missionärskallet överstege hans naturliga förmåga, men Gud ger varje människa kraft, som han kallar till sin tjänst.[17] Sverige förlorar ej heller på att avstå präster till hednavärlden, tvärtom kommer vårt land att få den största välsignelse av missionsverksamheten. Han menar även, att det vore förmätet att anse att »nitiska och allvarliga lärare» skulle saknas, om han reste till Kina, allra helst som han icke

[14] BSB 16/4 1851.

[15] »Här är icke mer fråga om mänskligt beslut, som efter godtycke kan ändras. Jag kan icke handla mot mitt samvete. Jesus sade: Hvilken som sätter sin hand till plogen och ser tillbaka han är icke beqväm till Guds rike.» »Då jag nu under så lång tid under bön till Gud tänkt derpå; då öfvertygelsen, att det är min plikt, allt mer befästes, ju mer jag tänker efter, då äfven ett sådant bref icke kunnat rubba den, är jag säker att öfverilningen är hos Mamma icke hos mig. Jag är säker att Gud utsänder mig. — — — Jag tror att hos mig den yttre kallelsen så noga sammanträffar med den inre som det sällan är fallet. Gud har ställt mig hit just för att missionstankarna skulle vakna hos mig och för att jag sedan genom Guds kraft skulle gifva dem verklighet.» BSB 3/4 1851.

[16] »De christnas plikt att predika evangelium för hedningarna och särskilt för Chinas hedningar sedan Gud nu öppnat för oss det förut tillslutna landet är så uppenbar att jag åtminstone för Mamma icke mer behöfver tala derom.» BSB 16/4 1851.

[17] »Dock här kan icke vara fråga om, att vi något duga till, hvarken den ene eller den andre. En christen lärares kall är i allmänhet så stort att det öfverstiger alla mänskliga krafter. Framför allt gäller detta om mig, en af de svagaste bland alla. Men jag vet också att Herren kan uträtta desto mer genom oss, ju mer vi söka all vår kraft hos honom, då han därimot icke kan uträtta något genom dem som förtrösta på sig sjelfva. Det har aldrig fattats mig mod och kraft, när de behöfts, nu skall jag alltid behöfva dem. Jag har svårt att umgås med menniskor, men svårigheten skall blifva allt mindre, ju mer jag umgås med Gud, ju mer jag umgås med menniskor endast för att vinna dem för Herren.» Ibm.

fått någon bestämd tjänst i Sverige ännu. Då han inte passar till akademisk lärare och Gud likväl ställt honom där han är, tror han inte, att detta skett för att han skall få ett större pastorat. Mot anmärkningen, att han bryter mot sin prästed om han blir missionär, säger han, att han vill bli det »just för att så mycket mer kunna uppfylla den».[18]

Men situationen skärptes än ytterligare. Blomstrand hade en punkt, där han kände sin svaghet mycket tydligt, och det var hans obotliga känsla att intet duga till. Denna mindervärdekänsla hade som vi erinra oss plågat honom från hans tidiga ungdom. Modern tvekade icke att i sin på en gång ömma och grymma självviskhet sätta in sin stöt just där. Hon kom honom därigenom att vackla. Hans ton i ett brev i slutet av april 1851 är vemodig och en aning bitter.[19]

Blomstrand rådgjorde både med Fjellstedt och Bring. Fjellstedts ställning i denna situation var icke lätt. Hans princip var att aldrig påverka någon när det gällde missionärskallet. Där skulle var och en fritt inför Gud själv träffa sitt avgörande.[20] Och dock var han djupt engagerad i denna sak, ty även

[18] Ibm.

[19] »Är jag verkligen, som Mamma säger, så helt och hållet oduglig till missionär, att sjelfva förtröstan på Guds kraft i min svaghet hos mig icke ens kan tänkas, så följer af sig sjelf att jag icke bör gå ut. Då Mamma *kan* hafva rätt, gifver jag Mamma härmed det begärda löftet: Jag skall icke låta mitt beslut blifva oåterkalleligt före terminens slut. — — —

Emedan Mammas samvetslugn är mig lika kärt som mitt eget, vill jag bedja Gud, att icke några hotelser eller lockelser i de förra brefven och i nya bref må göra något intryck på mig. Endast om det blir min egen öfvertygelse, att jag är alldeles oduglig, kan jag taga tillbaka mitt beslut. — — Ännu har jag likväl icke förlorat allt mod.» — — —

»Mamma frågar, om en förvillelsens anda fattat mig i sista bref[et], så kärlekslöst, så kallt, så bittert, så hånande, äfven Eva finner det vidrigt. Mot sådana förebråelser är icke möjligt att försvara sig. Men då Mamma gör den svåraste beskyllning, som kan tänkas, att jag missbrukar, förtyder Guds Ord måste jag säga något deremot. Jag är säker att Mamma icke sjelf längre vill försvara de påståenden, mot hvilka jag ställde bibelspråken. Men äro de icke orätt använda, hvarföre är det då en plåga att höra dem?» BSB odat. Brevet ankom till Växjö 27/4 1851.

[20] I brev till prostinnan Vilhelmina Oseen i juni 1851 säger han klart och

om Fjellstedt ansåg sig rent principiellt böra stå utanför, kunde han det inte. Han satte sig även brevledes i förbindelse med Severina Blomstrand för att inverka på hennes ställningstagande och sade sig icke tvivla på att Blomstrand hade det mod, som behövdes.[21]

Från sin svåger och syster i Villstad erhöll Blomstrand ock brev med uppmaning att noggrant pröva sitt beslut, innan det bleve oåterkalleligt, så att han icke gjorde sig skyldig till något förhastat. För övrigt rönte han från det hållet mycken förståelse.[22] Men hans bröder, Fredrik och Wilhelm, som nu kommit till Lund, kunde inte förlika sig med tanken på att den äldste brodern skulle bli missionär. Fredrik sade honom, att han skulle älska sin nästa och icke »millionerna», när Blomstrand hos honom ville vinna gehör för sina synpunkter. Hans bröder gjorde ock saken bekant för andra, så att det blev »ett allmänt taleämne i staden». Bl. a. utspreds härigenom ett rykte att Fjellstedt och Skarstedt lockat Blomstrand.[23] Mot detta väjde

---

uttryckligt: »Jag *tillstyrker aldrig* eho den wore som framställde frågan, jag gifver *aldrig* ett tillstyrkande råd, jag talar *aldrig* med någon ett enda ord, som kunde ingiva någon den tanken att jag wille uppmuntra honom att egna sig åt detta kall, ty jag tänker och måste tänka: om någon kallas af Herren så behöfver en menniska icke tillstyrka den kallade att lyda, ty det ligger utom mensklig förmåga att pröfva en annans kallelse. Tillstyrkande råd anser jag således aldrig vara rätt att gifva i något sådant enskilt fall.» Om B. säger han, att han är »timid, men visar aldrig brist på manlig frimodighet i fullgörandet af sina plikter. Hans kropp synes väl icke vara stark, men många som äro svagare egna sig åt detta kall med framgång». Fjellstedt till Vilhelmina Oseen 6/6 1851. LUB.

[21] Att Blomstrand i sin gärning icke visade någon brist på mod och företagsamhet är tydligt. Blomstrand och C. W. Skarstedt, vid denna tid också han docent i Lund, turade om att tjänstgöra som predikobiträden åt kyrkoherden i Dalby. Skarstedt var i motsats till Blomstrand en levnadsglad optimist och besvärades ingalunda av några mindervärdekänslor. Men han beklagade sig ofta över resornas vedermödor och ville gärna komma undan de besvärligaste turerna. Blomstrand däremot fördrog utan klagan de tröttsamma färderna och övertog då och då Skarstedts tjänst med en stilla undran över hur det egentligen stod till med vännens kurage. BSB 8/4 1850.

[22] BSB odat. 1851.

[23] Man drog sig icke heller för att ge spridning åt misstanken att Skar-

sig emellertid denne energiskt. Ingen hade utövat något tryck på honom.

Emellertid beslöt Blomstrand tillmötesgå moderns önskemål om att dröja en tid innan han fattade ett slutgiltigt avgörande. Under tiden ville han förbereda sig på olika sätt bl. a. genom att tala offentligt utan förberedelse.[24] I brev från denna tid berättar han om ytterligare ett skäl för att han borde resa. Han skriver: »Fjellstedt sade, att han troligen alldeles upphört med sin verksamhet för missionssaken, om icke jag hade kommit. Han ansåg det som en vink af Gud, att han skulle fortsätta dermed. Om man betänker till hvilken oberäknelig välsignelse hans verksamhet varit och är, tror jag mig äfven deri se ett bevis att jag icke går på eget bevåg utan att Gud sänder mig. Han vill lämna mig alldeles fria händer, för att göra och låta som jag finner bäst, då deremot de förut utsända missionärerna bundos af missionsstyrelsens föreskrifter».[25] Detta uttalande visar vilket inflytande Fjellstedt hade på Blomstrand och hur mycket dennes beslut å andra sidan betydde för Fjellstedt och därmed för Lunds Missionssällskap. Fjellstedt rådde honom att resa till Kina mycket snart. Det föresvävade honom som om augusti vore den lämpliga tiden. Men som Blomstrand lovat sin mor att skjuta på det hela ett år, blev det intet därav. Därmed hade faktiskt modern vunnit sitt mål, ty under sommarens lopp lyckades hon tydligen genom en överrumpling förmå sonen att avgiva ett bestämt löfte att stanna hemma, vilket dock vid närmare eftertanke plågade honom.[26]

---

stedt ville bli av med B., då denne kunde bli farlig konkurrent till den lediga adjunkturen i teologi.

[24] BSB sista veckan i juni 1851.

[25] BSB våren 1851.

[26] Härom skriver han följande: »Mamma minns, att jag först endast sade att jag funnit, att det var en möjlighet för mig att taga tillbaka mitt beslut. Af kärlek till Mamma och framför allt af öfvertygelse att jag dermed icke gjorde mot Guds vilja lät jag dock sedan förmå mig att gifva Mamma ett bestämt löfte att blifva hemma. Jag gjorde dock icke rätt deri. Jag hade först inför Guds ögon föresatt mig att icke fatta något beslut förrän efter

På hösten besökte han Köpenhamn, och hemkommen därifrån blev det klart för honom att han icke borde resa ut. Han skyndade sig att lugna modern med att han nu var, »lika visst öfvertygad, att jag bör blifva hemma, som då jag reste från Hestra.[26a] Och om jag ännu dröjer att fatta något bestämt besked så är det endast för att under ständig bön till Gud allt mer blifva förvissad derom.» Han hade börjat skriva på sin disputation för pastoralexamen, »hvilken jag redan börjat tänka på i våras men sedan slog ur hågen för missionstankarnas skull.»[27]

Därmed voro alltså t. v. alla planer på missionärskallet lagda åt sidan. Blomstrand inriktade sig på att söka den lediga adjunkturen i teologi och råkade därmed in i en befordringsstrid, som så när knäckte honom. Domprosten Reuterdahl, till vilken han stod i ett gott förhållande, uppmuntrade honom och lovade honom sitt stöd, då han hellre ville ha Blomstrand än Skarstedt eller Olbers.[28]

Men tanken på missionen kan han icke släppa. Det är en vemodig ton i hans ord, när han berättar om en missionsbön, som han hållit i domkyrkan. »Måtte min kärlek till missionssaken blifva allt varmare, min bön för hedningarna allt innerligare! Jag måste ännu mer än de flesta känna mig drifven dertill som ämnat att sjelf gå ut till dem.»[29] Och längre fram, när han fått en tjänst vid lasarettet, som skulle tillträdas i april 1852, säger han att detta alltså blir »ungefär vid samma tid, som jag skulle gått ut till hedningarna, om det hade varit Guds vilja».[30]

---

ett års förlopp för att under denna tid genom beständig bön till Gud blifva viss om Hans vilja. Jag tror att ingen af oss skall ångra om jag nu förnyar detta löfte. Jag behöfver då icke ängslas af den tanken, att jag gjort mig skyldig till förhastande eller till någon egenvilja, då jag tog tillbaka mitt beslut.» Säkert hade hans svåger och syster även påverkat honom, när han på sommaren besökte dem. BSB 15/8 1851.

[26a] Med Hestra åsyftas Södra Hestra där E. Oseen var präst innan han befordrades till Villstad. Växjö stifts Herdaminne I, sid. 303.

[27] BSB odat. hösten 1851.

[28] BSB 30/1 1852.

[29] BSB odat. hösten 1851.

[30] BSB 30/1 1852.

Missionärskandidaterna Lundgren och Ouchterlony, som nu i Lund genomgingo missionärskursen, voro en ständig påminnelse för Blomstrand, att han själv en gång fattat samma beslut, och det lämnade honom ingen ro.[31] Deras utresa hösten 1852 stärkte ytterligare denna känsla och han beskrev utförligt deras resa i brev till Växjö.[32]

Det är tydligt, att Blomstrand under denna tid i sitt inre brottats med tanken på missionen mer än han ville tillstå för modern. Han återkommer ofta till samma tema. Visserligen säger han, att han gläder sig åt att få stanna hemma och att han är viss om att det är Guds vilja,[33] men dessemellan framskymtar en viss otillfredsställdhet med den vändning saken kommit att taga för honom. Han umgås flitigt med Fjellstedt och Skarstedt. Hos den förre hölls på Skarstedts initiativ sammankomster för studenter på lördagskvällarna, och däri tog Blomstrand aktiv del. En god vän hade han i Cedergren, som var kyrkoherde i S:t Peters Klosters församling.[34] Skarstedt och Blomstrand till-

[31] »Lundgren och Ouchterlony komma väl att resa i slutet af månaden. Måtte jag så mycket mer kunna följa dem nu och sedan alltjemt med mina böner, då jag sjelf icke följer med dem.» BSB i okt. 1852.

[32] »Den sist förflutna veckan, då missionärerna reste var så särdeles viktig för mig att jag måste skrifva om den framför allt annat. Söndagen hade jag en af dem, Ouchterlony, ut med mig till Dalby. Jag fick då tillfälle att förtroligt tala med honom om mina missionstankar och hvarför jag slagit dem ur hågen. Jag hade långt förut fått öppna mitt hjärta för Lundgren.» Om sitt tal vid avfärden, säger han: »Efter mina missionstankar mot min vilja blifvit allmänt bekanta förklarade jag nu för de många, som voro närvarande, att jag på det innerligaste bad att jag icke av några köttsliga bevekelsegrunder måtte blifva hemma, då jag allvarligt tänkte på att utgå med dem. Orsakerna dertill voro endast att jag kände mig oduglig dertill och Guds skickelser med mig under den förflutna veckan, af hvilka jag insåg att det icke var mot hans vilja, att jag blef hemma.»

Om Lundgren heter det: »Lundgrens sista ord till mig voro att han säkert aldrig kom tillbaka efter han hade beslutat att egna hela sitt lif åt verksamheten i det land, som Herren bestämde åt honom.» BSB 25/10 1852.

[33] BSB 29/11 1852.

[34] Cedergren, bekant som en av schartaunernas ledare i Skåne och en

bringade julen 1852 hos Cedergrens, men Blomstrand var icke nöjd med deras sätt att fira jul.[35]

Den 12 mars 1853 disputerade Blomstrand för den teologiska adjunkturen på en avhandling: De septuaginta hebdomadibus Danielis IX, 24—27. Sundberg ansåg att den »väl visade lärdom men icke var nog vetenskaplig». Hans medsökande Olbers påstod, att det icke blott var »ovetenskapligt», säger Blomstrand, »utan löjligt att såsom jag gjort i öfverensstämmelse med kyrkan i alla tider på grund af Christi eget vittnesbörd, vilja påstå att en sådan prophetia ens kan finnas».[36] Sundberg lanserade Olbers, som tydligen var hans favorit.[37] Vid dennes disputation opponerade Blomstrand med sådan framgång, att Olbers hade svårt att försvara sig, men Sundberg »upphöjde det förträffliga framställningssättet».[37a] Blomstrand, som plågades av Sundbergs partiskhet, förklarade emellertid, att han vore villig att »tjena under Sundberg», även om Olbers skulle få adjunkturen, ty i annat fall skulle han släppa efter för högmodet.[38] Vid förslagets upprättande satte Melin och Bring Blomstrand i första, Olbers i andra och Skarstedt i tredje rummet. Sundbergs förslag däremot upptog Olbers i första

---

man med stort inflytande, har möjligen påverkat Blomstrand i kyrkligt hänseende och därigenom i viss mån missionssällskapet.

[35] »Der hördes intet Guds ord, vi sutto hela quällen för oss sjelfva, skilda från prostinnan och döttrarna, der var intet julbord, inga julljus, ingen julgran, intet som påminde om jul utom mat och dryck och julklapparna, som utdelades vid bordet.» BSB 31/12 1852.

[36] Däremot vann den Flensburgs gillande. BSB 15/3 1852.

[37] »Skarstedt har sjelf sett ark af Olbers disputation der han känner igen Sundbergs stil. Partiskheten går nog långt om Sundberg så skall döma öfver hvad som är hans eget arbete. Säkert är att Olbers hjelpte Sundberg vid hans professorsdisputation för att göra den nog 'vetenskaplig'. Då Sundberg har hela Uppsalapartiet på sin sida till hvilket också Skarstedt hör som har särskilt anledning till ovilja mot mig, är det mycket osäkert, om det ej går för mig på samma sätt som för Fredrik.» Ibm.

[37a] Ibm. Om den teologiska situationen i Lund på 1840-talet se Aulén, Henrik Reuterdahls teologiska åskådning. Aulén, Martin Eric Ahlman och Ebbe Gustaf Bring, En teologisk strid på 1840-talet.

[38] BSB våren 1853.

rummet och Blomstrand i andra.[39] Vid slutliga förslaget i konsistoriet i oktober hade Sundberg manövrerat så, att Olbers erhöll första, Skarstedt andra och Blomstrand tredje rummet.[40] I december föll avgörandet. Olbers utnämndes till adjunkt. Slaget träffade Blomstrand hårt, enär han ansåg sig orättvist behandlad. Och han sade även sin mening till Sundberg.[41]

Under denna tid av spänning och oro hade han emellertid icke släppt tankarna på missionen. Det var en viktig tid för sällskapet, där Blomstrand nu blivit sekreterare, och frågan om föreningen med Leipzig och i sammanhang därmed Lundgrens och Ouchterlonys blivande arbetsfält var synnerligen aktuell. Detta problem intresserade i hög grad Blomstrand.[42] Längre fram på året berörde han åter i brev till modern missionen och yttrade då närmast med tanke på adjunkturen följande ord, som vittna om en återhållen bitterhet: »Jag dugde icke till missionen. Jag tror att jag måste säga så fastän jag då sökte öfvertyga mig att det var endast nit för Guds rike, som bevekte mig. Men detsamma som då lät mig tvifvla att jag passade till akademisk verksamhet och öfvertygade mig att jag dugde till missionär fortfar ju ännu och gör mig kanske oduglig till adjunct och till hvad annat som helst.»[43]

I början av 1854 sökte han Kalfs pastorat men utan resultat. Han stannade alltså i Lund, där han nu på Fjellstedts anmodan åtog sig att undervisa eleverna i missionsinstitutet. Han startade även en »Förening mellan nitiska prester, som bo i Lund och Malmö och trakten deromkring». I denna förening var han fli-

---

[39] Prot. Teol. Fak. i Lund 30/6 1853. LUB.

[40] Kanslersämbetets Handlingar 8/11 1853. RA. När Blomstrand besökte Sundberg i sept., hade dock denne givit honom goda förhoppningar. BSB okt. 1853.

[41] »Emellertid har jag låtit Sundberg veta att han för alltid utestängt mig från universitet, han sade väl, att jag med säkert hopp om framgång kunde söka en annan gång, då så litet skilde de sökande åt. Jag sade då att jag icke ville söka här mer. Det är troligt att äfven Sundberg sjelf i längden icke kan blifva nöjd med honom [Olbers].» BSB 13/1 1854.

[42] BSB mars 1853.

[43] BSB hösten 1853.

tigt verksam och tvangs genom arbetet i densamma att övervinna mycket av sin blyghet.[43a]

I slutet av nämnda år aktualiserades missionstankarna hos honom med en kraft, som vittnade om att ingenting nu längre kunde hålla dem tillbaka. Anledningen var närmast tvåfaldig. Först ställde de smärtsamma underrättelserna från Indien honom inför nödvändigheten, att sällskapet måste vidtaga extraordinära åtgärder för att rädda vad som räddas kunde av dess arbete. Men därjämte spelade även en annan sak av helt annan art en icke oväsentlig roll. Hans syster Eva stod i begrepp att ingå förlovning med missionärskandidaten Sven Rydén, vilket även gjorde att modern i viss mån ändrade mening.[44]

En annan omständighet bidrog även till det förnyade beslutet. Under hösten 1854 tjänstgjorde Blomstrand som predikant vid lasarettet i Lund. Verksamheten där blev av stor betydelse för hans andliga utveckling icke minst genom att den gav honom en praktisk inriktning. Husmodern vid sjukhuset, Elise Rappe, var nära vän till familjen Fjellstedt.[44a] Vid ett samtal med henne berördes frågan, varför han icke rest ut som missionär. Blomstrand skyllde på sin oduglighet men »kände att det icke var det rätta svaret». Fröken Rappe kunde icke heller godtaga detta skäl utan ansåg honom vara lämplig.[45]

[43a] BSB 28/4 1854.

[44] »Missionstankarna hafva åter vaknat hos mig. Det som uppväckte dem var underrättelsen om Lundgren och Ouchterlony och de lika oväntade brefven från Eva och Mamma som kommo samtidigt.

Jag beslutade förra gången att blifva hemma, emedan jag lät öfvertyga mig, att jag var oduglig till missionär. Jag har börjat tvifvla om jag har rätt till en sådan öfvertygelse. Hvad som händt Lundgren och Ouchterlony visar tydligt att de stora utvärtes gåfvorna icke äro det förnämsta.

»Jag har talt om hvad jag tänker på för Rydén, som blef mycket glad deröfver och för Wille, som visade sig mycket mer förundrad, när han först fick höra om Eva.

För öfrikt vill jag denna gången att ingen främmande skall få veta om mina tankar och vill i det längsta dröja att fatta ett afgörande beslut.» BSB 9/12 1854.

[44a] Anshelm, a. a. II, sid. 347.

[45] BSB 27/12 1854.

Om konflikten i Indien uttalade sig Blomstrand med försiktighet. Han säger bl. a., att det icke skulle falla honom in att förarga sig över att de tyska missionärerna icke äro engelska gentlemen. Men han beklagar dem, att de syntes förlorade icke endast för missionssällskapet utan även för Svenska kyrkan. När nu missionskollegiet i Leipzig äntligen i Lundgren trodde sig finna en passande föreståndare för seminariet i Tranquebar, men förlorade denne, kunde måhända han själv, som hade »större kunskaper än dessa missionärer vanligen hafva», bli till nytta.[46]

Vad som därtill gjorde saken omedelbart aktuell var, att missionssällskapet icke ville utsända Rydén ensam.[46a] Man fruktade måhända, att det skulle gå denne ursvenska smålänning, som det gått de två andra svenskarna. Fjellstedt föreslog honom att fara till Amerika. Någon annan fanns emellertid icke att sända till Indien och Fjellstedt fann läget hopplöst.[47]

Sommaren 1855 begav sig Blomstrand till Leipzig för att där erhålla utbildning för sin kommande uppgift.[48] Modern hade nu funnit sig i skilsmässan och kunde så småningom även säga: »allt är godt, ty Guds vilja har skett».[49]

Samtidigt som Blomstrand installerade sig i Leipzig, hade

---

[46] Ibm.

[46a] »Som jag sedan hört, skulle missionsstyrelsen icke våga att skicka ut Rydén ensam, aldraminst tillsammans med Eva, då deremot intet hinder möter, att han genast följer med oss båda.» BSB 18/12 1854.

[47] »Om verkligen vår mission måste gå under, om jag icke går ut, har jag icke något val. Huru svår anklagelse mot vårt arma land skulle det icke vara, om Herren nu snart återkomme och det icke hade någon enda missionär.» BSB 27/12 1854.
BSB 27/12 1854.

[48] Jfr ovan sid. 103. Att meningarna voro delade bland hans vänner angående det riktiga i detta steg framgår av ett uttalande av Blomstrand om Wieselgren vid avresan från Hälsingborg: »Förut hade han visshet, att jag ej skulle gå ut och bedt Skarstedt göra allt för att afråda mig — — —. Något som mer kunde uppmuntrat mig, vet jag nästan icke.» Blomstrand till Wilhelmina Oseen 5/7 1855. LUB. Detta låter oss även ana något av hans egen sinnesstämning.

[49] BSB 14/11 1855.

betydelsefulla förändringar inträffat i Lund. En förening mellan Svenska Missionssällskapet och det sydsvenska sällskapet hade som bekant en längre tid diskuterats och den 1 januari 1856 trädde den i kraft.[49a] Blomstrand hade sett fram emot denna förening med både oro och förhoppning. Han hade fruktat, att arbetet i Indien skulle lida avbräck. Man hade nämligen i Lund sina tvivel angående Svenska Missionssällskapets vilja till egen missionsverksamhet. Men samtidigt gladde honom tanken att bliva utsänd av »ett gemensamt svenskt missionssällskap och derigenom hela Svenska kyrkan».[50] För Blomstrand var detta ett huvudskäl för föreningen mellan de båda sällskapen.[51] Visserligen kände han icke ledamöterna i Stockholm, men han var »viss om att direktionen är bättre sammansatt och förtjänar större förtroende än styrelsen i Lund».[52]

Blygheten besvärade honom emellertid alltfort, och gjorde honom tveksam om sina möjligheter som missionär. Denna känsla av oförmåga drev honom även att rent ut ifrågasätta, om han icke borde avbryta sin utbildning och resa hem. Graul hade även i början haft sina tvivel om hans lämplighet på grund av hans utpräglade tillbakadragenhet.[52a] Men det var även en annan omständighet, som bidrog till Blomstrands tvekan att stanna i Leipzig. Det var underrättelsen om Ouchterlonys åter-

---

[49a] Se härom Lindeberg, Ett sekel i missionens tjänst, sid. 86 ff.

[50] BSB 23/3 1855.

[51] »Jag har offentligt uttalat min önskan att föreningen mellan de båda svenska missionssällskaperna måtte blifva ingången, framför allt, emedan jag då mer än annars kunde lifvas af det medvetandet att vara hela svenska kyrkans sändebud.» BSB 3/2 1856. Jfr ELM 1856, sid. 255 f.

[52] Ibm.

[52a] »Meine Schüchternheit und Befangenheit im Umgange mit Menschen, welche mich seit meiner frühen Kindheit schwere Kämpfe gekostet hat, erregte den hochverehrten Leitern dieser Mission Bedenken an meiner Aussendung Theil zu nehmen. Alte Zweifel, ob ich zum Missionsdienste fähig wäre, welche mich früher viele Jahre zurückgehalten hatten, erwachten wieder und wurden verstärkt: so zweifelte auch ich an Gottes Willen. In einer solchen Stimmung konnte ich nicht hinausgeben.» ELM 1856, sid. 254. Jfr Sundkler, a. a., sid. 250 och Anshelm, a. a. II, sid. 398 f.

förening med tyskarna. Därmed förföll ju ett avgörande skäl för hans utresa, då den svenska indiamissionen kunde »räddas» utan hans ingripande.[52b] Han beslöt sig dock efter livlig brevväxling med Skarstedt att stanna. Kanske bidrog även den omständigheten, att han ingick förlovning med Eleonore Kelber, dotter till en pastor från Bajern. På så sätt blev han mer hemmastadd i den tyska omgivningen och även mer viss om sin kallelse. Men framför allt var det Grauls fasta och kärleksfulla ledning, som gav honom tillförsikt, så att han trots all känsla av oduglighet till sist icke tvekade att taga det avgörande steget. Tillsammans med sin blivande svåger Sven Rydén, som även erhållit utbildning i Leipzig, samt tre tyska missionärer utsändes han till Indien i slutet av år 1857.

Det är mot bakgrunden av detta som vi ha att se Blomstrands ställningstagande, hans beroende av Leipzig och trohet emot det sällskap, som utsänt honom till Indien. Av sin mor hade han ärvt en stark och seg vilja, som gjorde, att han höll fast vid och försvarade den sak, han ansåg vara riktig. Han hade fått kämpa hårt, innan han blev missionär, och han lät sig icke i första taget rubbas ur den position, där han kände sig övertygad om, att Gud ställt honom. Lika övertygad som han var om sin kallelse och hela Svenska Kyrkans kallelse att missionera, lika viss var han på sin egen och sin kyrkas oförmåga att uträtta något vid sidan om denna begränsade kallelse under Leipzig ledning.

[52b] »Aber ich war erst einige Tage hier gewesen, als ich die ganz unerwartete Nachricht bekam, dass der schwedische Missionar Ouchterlony mit den deutschen Brüdern versöhnt sei. Ich konnte Gott nicht genug danken, denn es war wieder gut geworden. Eine Nöthigung nach Indien zu gehen, war nicht mehr für mich vorhanden.» ELM 1856, sid. 254.

KAPITEL 9.

Allmänna strävanden i Sverige under början av 1860-talet att skapa en självständig mission och reaktionen i Indien med anledning därav.[1]

Under 1860-talet började nya vindar blåsa i vårt land även på missionens område. Nya idéer och initiativ framkommo särskilt i fråga om en självständig insats från Sveriges sida. Lunds intentioner härvidlag på 1840-talet hade gått om intet. Ej heller hade Svenska Missionssällskapet efter de båda sällskapens förening 1855 förmått åstadkomma något i denna riktning. Thomanders motion i riksdagen 1856—58 om inrättandet av ett »Svenska Kyrkans Missionsverk» syftade givetvis till en egen svensk mission och kan måhända ha bidragit till den avvaktande hållningen. Men situationen förändrades icke genom att motionen föll. I och med det nya decenniet kom emellertid hela frågan i ett nytt läge. Från tre håll framkommo år 1861 under loppet av två månader förslag om en egen svensk mission.

Den första framstöten gjordes inom Svenska Missionssällskapets direktion av sekreteraren, kyrkoherde A. Sjöding i Finska församlingen. Detta skedde vid sammanträdet den 18 april. Sjödings förslag gick ut på att sällskapets medel framförallt borde användas för utsändande av missionärer och upprättande av »någon missionsstation i hednalanden».[2]

Direktionen beslöt inhämta Fjellstedts mening samt upptog frågan på nytt ett par månader senare, varvid det bestämdes, att Fjellstedt som en förberedande åtgärd skulle införa en upp-

---

[1] Jfr beträffande detta kapitels första del Sundklers utförliga framställning, a. a., sid. 335 ff.

[2] »Han önskade ett annat användande af dessa medel nemligen till en direkt och omedelbar werksamhet i omvändelsewerket bland hedningarna, genom utsändande af missionärer och upprättande af någon missionsstation i hednalanden hvarigenom han förmodade, att en större välsignelse skulle skördas af dessa missionsmedel, och att på samma gång Missions Vännernas i landet önskningar med afseende på användandet derigenom måtte motsvaras.» SMS Prot. 18/4 1861.

maning i missionstidningarna, att de som önskade utbilda sig till missionärer skulle anmäla sig till direktionen.[3] Ett ytterligare steg på den inslagna vägen togs den 26 sept. samma år,[4] då man ingående diskuterade den viktigaste faktorn i hela frågan, nämligen inrättandet av ett institut för utbildandet av missionärer. Detta hade varit en huvudfråga, när Lunds Missionssällskap bildades, och det blev på samma sätt, när de nya planerna dryftades. Att Fjellstedt borde bli institutets föreståndare, var man i Stockholm nu lika övertygad om, som man en gång varit i Lund. Fjellstedt ansåg sig dock ej kunna åtaga sig uppdraget. Hans hälsa och ålder lade hinder i vägen, men framförallt torde de bittra erfarenheterna från Lund varit avgörande.[5]

Samtidigt som dessa underhandlingar pågingo, fattade Evangeliska Fosterlandsstiftelsen den 18 juni beslutet att upptaga missionsverksamhet. Om de underhandlingar, som med anledning därav kommo att föras mellan de båda sällskapen och som icke lände till något positivt resultat, lämnar Sundkler besked, varför vi icke här ha anledning att närmare ingå härpå.[6]

De nämnda initiativen voro ett tecken på det starka in-

[3] Ibm 17/6 1862.

[4] Sundkler framhåller, a. a., sid. 342, att direktionen var enhällig i sina sympatier för upptagande av ett självständigt arbete möjligen med undantag av direktionens v. ordf., kyrkoherden i tyska församlingen Johannes Rohtlieb, som ivrade för Leipzig. Sundkler finner ock troligt, att Rohtlieb icke var närvarande vid det viktiga sammanträdet den 26 sept. I protokollet saknas förteckning över de närvarande. Emellertid var det Rohtlieb, som utfärdat kallelsen till sammanträdet. Han har ock justerat protokollet. Rohtlieb fick vid sammanträdet även i uppdrag att granska det av Fjellstedt framlagda förslaget om »en egen svensk mission i något hedniskt land.» Allt detta tyder på att Rohtlieb torde ha varit närvarande och givit sitt bifall till projektet, fastän han f. ö., som Sundkler påvisat, ej var någon vän av de svenska självständighetsplanerna. SMS Prot. 26/9 1861.

[5] Brev från Fjellstedt till Naumann 7/1 1862 SMS Handl. 1862—66, 5—7.

[6] Sundkler, a. a., sid. 350 ff. Hans framställning torde belysas med några kompletterande fakta.

Ute i landet hade man med intresse och ej utan oro följt förhandlingarna. Från olika håll inkommo förfrågningar. Så skrev kyrkoherde Nord-

tresse för missionssaken, som under 1860-talet växte fram i Sverige, men de inneburo samtidigt en farlig tendens till splittring och Svenska Missionssällskapet fruktade särskilt för utvecklingen i Lund.[6a] Splittringen markerades ytterligare ge-

gren, Gävle, 3 april 1862: »Kommer Svenska Missionssällskapets verksamhet och Foster-Lands-Stiftelsens för yttre Missionen att gemensamt sammanslås till ett eller skola de hvar för sig arbeta? Här bland missionsvännerna ha frågor rörande denna sak yppats och det vore godt att veta något för att hafva något (att) svara dem som fundera om saken.» SMS Handl. 1862—1868, 188—189. Biskop Anjou i Visby framställer samma fråga. Anjou 25/9 1862 till SMS. Handl. 1862—1864, 358—59. Likaså kyrkoherde Bager i Malmö 3/2 1863. SMS Handl. 1862—1866, 515—516. Kyrkoherde Franzén i Skee uttalade sin ledsnad över att ej enighet kunnat uppnås. Brev från Franzén till SMS 28/12 1863. Handl. 1862—1866, 765—66. Och S. L. Bring frambar sin och många missionsvänners önskan att då en förening inte kommit till stånd, man borde grunda ett eget institut i sällskapet. Bring till SMS 5/6 1863. Handl. 1862—66. Ibland kunde läget te sig förvirrande. En ung man, som ville utbilda sig till missionär, skriver i mars 1862 att han sett i »åtskilliga tidskrifter såsom Budbäraren, Stockholms Missionstidning samt Lunds Missionstidning, att missionsskolor äro grundade för att undervisa och utbilda missionärer. Så kan jag väl förstå att det är två serskilda skolor alldenstund den ena uppmaningen utgår från Evangeliska fosterlandsstiftelsens Expedition och den andra från Svenska Missionssällskapets Direktion». SMS Handl. 30/3 1862—66, 180—181.

[6a] I Lund vaknade under inflytande av »missionsskandinavismen» åter intresset för ett självständigt arbete. Sundkler, a. a., sid. 343 f. Vid den allmänna sammankomsten i maj 1861 i Lund framlade H. B. Hammar förslag om att sällskapet skulle återgå till »sin ursprungliga sjelvständiga verksamhet». Detta innebure bl. a. att de medel som 1855 överlämnades till SMS nu borde återlämnas till Lund. Några år senare framkommo planer på att söka förmå EFS att välja ett missionsfält i Indien i stället för Galla. Sundkler, a. a. sid., 385 f. Jfr Schlyter, Josua Colliander och Lunds Missionssällskap, Sv. M. tidskr. 1948. LMS:s önskan att samarbeta med EFS för att nå enighet i det svenska missionsverket kom igen vid flera tillfällen. »Jag har varit tvenne gånger i Lund. Der afhandlades frågan huruvida Sv. M. Sälls. o. Fosterlandsstiftelsen skulle kunna förenas. Tvenne deputerade valdes för att förhandla med Er derom.» Ouchterlony till SMS 20/10 1865. Handl. 1862—66, 1502—05. Sundkler fäster uppmärksamheten på att LMS under denna tid lämnade sin särskilt under början av 1850-talet markerade konfessionella position och blev mer allianssinnat. De som medverkade till detta voro utom Hammar, Thomander och Colliander. Jfr Schlyter, a. a. Samtidigt framhåller Sundkler, att utvecklingen i Svenska Mis-

nom att även Göteborgs Missionssällskap visade tecken att vilja gå sin väg.[7] För oss är det särskilt intressant, att man

sionssällskapet gick en motsatt väg: från en fri konfessionell ställning till »en mera medveten konfessionalistisk position». Förändringen visar sig i de högkyrkliga biskoparnas inflytande på utgången av frågan om den planerade föreningen mellan sällskapets och Stiftelsens yttre missionsverksamhet, i förbindelsen med Leipzig, i de förändringar av stadgarna, som vidtogs 1866 samt slutligen däri att bidragen till Basel upphörde att utgå samma år. Vad det första beträffar, var det dock en ganska tillfällig historia, som närmast hade karaktären av en kupp. Biskoparna Bring, Björck och Annerstedt blevo medlemmar i sällskapet först 1862 och invaldes på förslag av den lågkyrklige Naumann. SMS Prot. 30/10 1862. Denna omständighet behöver i och för sig icke vara något bevis för att sällskapet vid denna tid stod i begrepp att slå in på en ny väg, ty då borde de högkyrkliga elementen ha tillförts sällskapet genom en någon annan motivering än »till förökande af Sällskapets medlemmar». Inbjudan riktades ej heller enbart till dem utan till prästerna i allmänhet vid riksdagen. Och i detta notvarp följde de högkyrkliga biskoparna med in i sällskapet. Den ifrågavarande paragrafen lyder i sin helhet: »Till förökande af antalet af Sällskapets Medlemmar beslöts, på framställning af Herr Justitiae Rådet och Riddaren Naumann, att inbjudning skulle utföras till de wid Riksdagen församlade Prester, som icke förut äro Sällskapets Ledamöter.» Men man får nog icke lägga alltför stor vikt vid denna inbjudan. Den var närmast ett uttryck för sällskapets tidigare dokumenterade önskan av nära samarbete med domkapitel, biskopar och präster, med ett ord sagt: att tillvarataga missionsintresset inom Svenska kyrkan. Frågan om samarbete med Stiftelsen föll genom de högkyrkliga biskoparnas inflytande. Det är emellertid intressant att observera att Bring några år senare i samband med Ouchterlonys besök å Linköpings stifts Biträdes-Missionssällskaps vägnar föreslår direktionen att undersöka möjligheterna av en förening mellan de båda sällskapen. Skrivelse den 25/6 1867. SMS Handl. 1867—72, 150—151. På detta svarar direktionen, att den vill göra vad den kan för att åstadkomma ett samarbete. — Björck i Göteborg tycks å sin sida ha haft föga förtroende för sällskapets konfessionella position, ty i brev av den 3 mars 1868 meddelar han, att han ej längre önskar vara medlem i sällskapet, då han ej kunnat få klarhet i sällskapets ställning till den lutherska bekännelsen. SMS Handl. 1867—72, 516—17. Detta senare antyder, att sällskapet trots de högkyrkliga biskoparna och trots förändringarna i stadgarna dock intog en modifierad hållning i konfessionellt hänseende. Det starkaste beviset för en förändrad kurs är att anslagen till Basel indrogos. Härvidlag torde Rohtlieb spelat en avgörande roll. — Vad förbindelsen med Leipzig beträffar, vittna

[7] Not 7 se nästa sid. (140).

i Göteborg stod i livlig förbindelse med Blomstrand och Ouchterlony. Man sände bidrag till dem och underströk sin självständighet genom att sända dessa direkt och ej genom Leipzig. När Grauls efterträdare Hardeland vid besök i Göteborg 1863 opponerade mot detta, enades man om att Leipzig skulle hållas underrättat om de medel, som från sällskapet sändes till de svenska missionärerna i Indien.[8] F. ö. var man

---

Ulffs ord vid Leipzigs årsfest 1867 om att sällskapet från och med det året börjat »betona samarbetet och odla förbindelserna med Leipzig.» Sundkler, a. a., sid. 370 f. Men åren dessförinnan hade, som vi i det följande skola se, en annan tendens gjort sig gällande.

[7] Man umgicks i Göteborg med planer på att antaga och utsända P. P. Waldenström möjligen till Gallalandet. Sundkler, a. a., sid. 378 f.

[8] GbgMS Prot. 17/11 1865, jfr Sundkler, a. a., sid. 383. Om Hardelands besök, som utom Göteborg omfattade Stockholm och Lund, skriver S. Rydén, som då befann sig i hemlandet på grund av hälsoskäl: »Det gläder mig att Dir. Hardeland wart i det hela wäl belåten med sitt besök i Stockholm. Hos Fosterlandsstiftelsen hade han wäl icke wäckt något intresse för wår mission, men han hade icke eller wäntat något. Hos Swenska Missionssällskapet fann han mer än han wäntat. Äfven med Göteborg war han belåten. Minst intresse fann han i Lund; men ångrade dock ej att han kom dit.» S. Rydén 27/10 1863 till Rohtlieb. SMS Handl. 1862—66, 750—53. Själv skriver Hardeland till Rohtlieb bl. a. följande på tal om Göteborg: »Und fand zu meiner grossen Freude das herzlichste Entgegenkommen. Die Gothenburger haben mir versprochen, mit uns noch wie vor Hand in Hand gehen zu wollen und waren namentlich sehr bereit, zur Befriedigung etwaiger extraordinarier Bedürfnisse auf den Stationen der Schwedischen Brüder nach Kräften das Ihrige beizutragen. Auch in Lund fand ich die liebreichste Aufnahme. Allerdings scheint das Missionsintresse dort noch weniger lebendig zu sein als bei Ihnen und in Gothenburg, und es that mir leid, dass keine Conferenz des Vorstandes stattfinden konnte — dagegen hatte ich Gelegenheit, mit etlichen der dortigen Herren und Freunde genauer bekannt zu werden, vor allen mit Bishof Thomander und Professor Skarstedt.» Hardeland till Rohtlieb 29/2 1864. SMS Handl. 1862—66, sid. 924. I Kollegiet senare på hösten uttalar han sig mindre optimistiskt om Göteborg och rent pessimistiskt om Lund. »In Gotenburg ist ebenfalls nicht viel Interesse für die Sache, jedoch wollte man die Schweden draussen unterstützen und sie liessen sich bestimmen ihre Gelder über hier gehen und von hier aus auch nähere Anweisungen wegen der Bestimmung der Gelder geben zu lassen. In Lund ist völlige Gleichgültigkeit und war nicht viel zu machen, was sich unter den gegenwärtigen Um-

inom Göteborgs Missionssällskap angelägen om att en enig svensk missionsverksamhet skulle komma till stånd. Som ett utvidgat led i dessa bemödanden att skapa en egen mission ha vi även att se missionsskandinavismen.[9] Från svenskt håll framfördes här tankar på att grunda en skandinavisk-luthersk mission med Blomstrand som ledare, en tanke, som ju var en orimlighet på grund av dennes obrottsliga lojalitet mot Leipzig. Wieselgren sände ett brev om saken till honom i början av 1863.[10] Vi skola i det följande se hur man i Indien reagerade mot de svenska självständighetsplanerna.

Fråga vi vad motiven till de olika strävandena för ett självständigt svenskt arbete äro att söka och var inspirationskällan till det växande missionsintresset finnes är givetvis det viktigaste svaret: i de religiösa väckelserörelserna. Men det finnes även en annan källåder, som icke bör förbises, nämligen Hermannsburgmissionen. Rudin i Evangeliska Fosterlandsstiftelsen var en stor beundrare av Harms. Dennes tidning översattes också under några år till svenska och utgavs av Stiftelsen. Det blev Harms och icke Graul som utlöste de slumrande missionskrafterna i vårt land. Både Graul och Hardeland hade genom personliga besök sökt vinna Sverige för Leipzig men haft klen framgång.[10a] Både i Lund och Göteborg torde ock inflytande från Hermannsburg gjort sig gällande. Och när man både här och

ständen tun lies, ist geschehen. Das Band das zusammenhält sind die schwedischen Missionare selbst. An diesen hängt noch alles.» Prot. Coll. 5/11 1863. LpzgMA. — Om önskemålen i Göteborg se brev från Emma Wieselgren till Hardeland 19/10 1864. Heim. Corr. 1863—64. LpzgMA. Jfr Sundkler, a. a., sid. 383 f.

[9] Denna rörelse skildras ingående av Sundkler, a. a., sid. 387 ff. Jfr Karlström, Kristna Samförståndssträvanden under världskriget 1914—1918, sid. 45 ff.

[10] »— erhielt Br. Ouchterlony durch Br. Blomstrand einen höchst merkwürdigen und bedeutungsvollen Brief des Dr. Wieselgren in Gothenburg an den letzteren. Des Herrn Hand scheint ja dort oben im Norden, in Schweden, Dänemark u. Norwegen gar mächtig daran zu sein für unsere liebe Mission hier im Tamulenlande.» Brev från Nerling, Ouchterlonys medhjälpare i Tanjore, till Hardeland 29/6 1863. Briefe einzelner Missionare. LpzgMA.

[10a] »Dr. Graul scheint vielfach abgestossen zu haben.» Cordes till Hardeland 23/8 1863. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

vid de skandinaviska missionsmötena tog ställning mot Leipzig i kastfrågan, var man utan tvivel inspirerad av Harms, vars synpunkter, som vi sett, i flera avseenden stodo i strid med Grauls tankar.[11] Men icke nog med det, Svenska Missionssällskapet stod ock under påverkan av Hermannsburg. I det av Fjellstedt författade uppropet, vari direktionen framför sin avsikt att börja en egen mission, ställer han upp Hermannsburg jämte Gossnersällskapet som modell ifråga om arbetsmetoder. Då dessa stå i direkt motsättning till de av Graul framlagda synpunkterna kan det ha sitt intresse att anföra Fjellstedts ord, som direktionen gjorde till sina: »Afsikten är att jemte en eller flera prester eller egentliga missionärer äfven sända skollärare och jemväl andra lekmän, som hafva sann och fruktbärande tro, såsom handtverkare och olika arbetare, hvilka så snart som möjligt kunna försörja sig sjelfva i det nya hem som skulle grundas och sålunda tillika med läraren utgöra en mindre församling, en normalförsamling och kärna till en större församsamling, som så småningom ifrån de infödda skulle samlas utur det omgifvande mörkret till en sådan ljusfläck, der Herrens ljus spridde sitt sken och Herrens ande verkade med makt.»[12]

När man bedömer Svenska Missionssällskapets insats vid denna tid, bör man ej glömma, att det faktiskt hade iklätt sig en egen uppgift genom förbindelsen med Leipzig. Sällskapet hade tre missionärer att underhålla från mitten av 1850-talet. Det svarade också för utrustningen och utsändandet av deras

[11] Jfr ovan sid. 23 ff. Vi skola i det följande (kap. 13) upptaga frågan om kasten och missionen till närmare granskning.

[12] Denna Fjellstedts uppskattning av Hermannsburg, måste ha givit anledning till en viss spänning inom direktionen, eftersom ej Rohtlieb var någon beundrare av den mentalitet som uppbar denna mission. Man kan även i det nyligen citerade brevet från Hardeland till hans meningsfrände Rohtlieb utläsa en tydlig kritik av hela den mentalitet, som karaktäriserade Hermannsburg och de kretsar, som uppburo Stiftelsens mission: »Aber die Aufgabe der Mission ist eine zu ernst um durch solche 'Anregungen' gelöst werden zu können.» Hardeland till Rohtlieb 29/2 1864. SMS Handl. 1862—1864. Om Rohtliebs vänskapsförhållande till Hardeland vittnar de många breven dem emellan. Jfr Sundkler, a. a., sid. 411 ff.

hustrur. Därjämte utsändes ansenliga belopp till själva arbetet. Ouchterlony upphörde ju aldrig att framhålla den synpunkten, att där det fanns en svensk missionär, fanns det också en svensk missionsstation. Blomstrand betonade visserligen icke det svenska, men var lika angelägen om att man från Sverige skulle stödja arbetet i Indien.

Vid mitten av 1860-talet gjorde sällskapet emellertid en allvarlig ansats att få en självständigare ställning i Indien och initiativtagare därtill var C. A. Ouchterlony. Men innan vi ingå därpå, återstår det att säga ett ord om hur man såg på de nämnda självständighetssträvandena i Indien.

Redan i början av 1862 synas vissa underrättelser hemifrån ha återverkat på de svenska missionärerna. Cordes skriver nämligen i april till Leipzig: »B. Blomstrand ist betrübt darüber und fürchtet, die Unabhängigkeitsgelüste der schwedischen Missionsfreunde sei nicht ohne Einfluss auf die — hiesigen schwedischen Geschwister geblieben. Gott gebe, dass er sich irrt.»[13] Uttrycket »die hiesigen schwedischen Geschwister» ger vid handen, att ej endast Ouchterlony utan även Rydén börjat diskutera en viss nyordning på fältet. För den förstnämnda vore detta endast i linje med de önskemål han tidigare givit uttryck åt, men det intressanta är, att även Rydén synts vara benägen för »en svensk linje» i Indien. De tyska missionärerna framhålla ock för Kollegiet vikten av att Leipzigs intressen i Sverige tillvaratagas.[14] I sin årsberättelse för 1862 kommer Blomstrand in på det för honom bekymmersamma läget i hemlandet. Tanken på missionens ställning i Sverige hade vållat honom bekymmer. Han hade fruktat att önskemålet om ett eget arbete, som fanns hos sällskapen, skulle omintetgöra förbindelsen med Leipzig.[15]

[13] Cordes till Hardeland 24/4 1862. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[14] »Wenn Sie nach Schweden reisen, vergessen Sie ja nicht nach Gothenburg zu gehen. Da ist, wie ich aus den Schwedischen Briefen ersehe, Glasell, auch er ehemaliger Mitarbeiter hier, Secretär der Missionsgesellschaft. Und die Gothenburger sollen auch kirchlich am richtigsten stehen. Kremmer till Hardeland 15/12 1862. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[15] »Då jag lemnade hemmet var ett enda i afseende på missionsverksam-

Han hade emellertid på sistone fått lugnande underrättelser från Rohtlieb, och han hoppas nu, att lundensarne icke skola svika.[16]

Genom Rydén fick Blomstrand så småningom även höra om de skandinaviska missionsplanerna och meddelade Cordes dessa oroande nyheter. Denne skyndar sig att i sin tur skriva till Hardeland därom.[17] Hur allvarligt man såg på situationen i Indien framgår därav att Cordes blott ett par månader senare ansåg sig åter böra påtala situationen för Hardeland. Han uppmanade honom att besöka Stockholm, Göteborg och Lund för att knyta sällskapen där fastare till Leipzig.[18]

heten i Indien med Leipzig förbundet svenskt missionssällskap. Nu arbeta tre från hvarandra söndrade svenska missionssällskaper. Will Sällskapet i Stockholm gerna fortsätta arbetet i Indien det af Missionssällskapet i Lund mottagna arfvet; vilja de båda andra sällskaperna arbeta utan förbindelse med Leipzig woro frågor på hvilka jag orolig väntade svar. Tillika måste jag frukta att de svenska missionssällskaperna genom ifvern för den sjelfständiga svenska missionen som alla tre syntes vilja börja, alltmera skola förlora deltagandet för den gamla Svenska missionen i Tamullandet.» Blomstrand till SMS 4/4 1863. Handl. 1862—66, 593—604.

[16] »Genom det gemensamma deltagandet för deras missionärer skola de nu förenade svenska missionssällskaperna åter komma hvarandra och Leipzig närmare, och beredvilligt med allt större Guds välsignelse tillsammans deltaga i vår kyrkas gemensamma missionsarbete i Tamullandet. — Efter en lugnande förklaring från danska ecclesiastikministern till collegium i Leipzig frukta vi inte mera, att danskarna skola utränga oss ur Trankebar. Äfven Biskop Martensen hafva vi att tacka därför. Pastor Knudsen, den siste danske presten i Trankebar är icke för en sjelfständig svensk mission i Trankebar utan bevisar sig som en af de ifrigaste och trognaste vännerna af vår mission.» Ibm.

[17] »Aus Br. Rydén's Mittheilungen an Br. Blomstrand erfahren wir, dass Kalkar auch in Schweden viele für eine Nordische oder Scandinavische Mission begeistert hat. Unsre Freunde scheinen zur Zeit wenig dagegen ausrichten zu können, sind auch wohl nicht sehr zahlreich noch sehr thätig. Möchte Ihre Reise dazu dienen, sie zu mehren, zu spornen und zu ermuthigen.» Cordes till Hardeland 22/6 1863 Ind. Prot. 1862—64. — I detta sammanhang uttalar Cordes sina betänkligheter angående fru Ouchterlonys lojalitet. »Rydéns selbst sind treu. Dagegen haben wir für Frau Ouchterlony einige Furcht etc.». Jfr Sundkler, a. a., sid. 408 f.

[18] »Wenn Gott nun Gnade giebt, dass Sie die beabsichtigte Reise nach Schweden noch in diesem Jahre ausführen und die Hauptplätze Stockholm, Lund und Gothenburg selbst besuchen können, so wird es Ihnen gewiss

Synoden hade frågan uppe i januari 1864, varvid man särskilt behandlade Kalkars planer på en skandinavisk mission i Indien.[19] I detta sammanhang framhöll Ouchterlony, att danskarna önskade en egen mission bland annat på grund av Leipzig-missionens ställning i kastfrågan. Annorlunda förhölle det sig med de svenska missionsvännerna, vilka alltfort ville understödja Leipzig, »aber daneben auch noch eine eigene Mission haben möchten». Han trodde dock, att man i Sverige icke skulle kunna vinna gehör för en mission, som trädde i opposition mot tamulmissionen.

Ouchterlonys medhjälpare i Tanjore Nerling[19a] drog en lans för den danska missionen, änskönt Ochs anslutit sig till densamma.[20] Mot Ouchterlony, som framhållit, att det vid Malmömötet betygats, att den danska missionen icke vore oppositionellt inställd mot Leipzig, uttalade Cordes sina stora betänkligheter angående Kalkar och hans missionsplaner.[21] Man märker här tydligt Nerlings och Ouchterlonys positiva inställning till de nya tendenserna i Sverige och Danmark, samtidigt som konferensen för övrigt står ängslig och undrande inför utvecklingen.

Vi kunna lätt föreställa oss, hur Blomstrand och de tyska mis-

gelingen, die dortigen treuen Vertreter unsrer Kirche uns fester zu verknüpfen.» Cordes till Hardeland 23/8 1863. Ind. Prot. 1862—64. Redan i december 1862 hade Kremmer, som vi observerat, ansett sig böra uppmana Hardeland att vid besöket i Sverige ej försumma att fara till Göteborg. Se ovan not 14.

[19] 6. Synode. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA. — Om Kalkar se Sundkler, a. a., sid. 387 ff.

[19a] Arnold Nerling som var från Riga och studerade i Erlangen trädde i Leipzigs tjänst 1862. Han kom från början att stå svenskarna nära och Blomstrand skriver hem med glädje om honom: »Broder Nerling från Riga i Lifland har kommit de svenska bröderna närmre än de andra och har blifvit för oss en mycket kär broder». Blomstrand till SMS 4/4 1863, 593—604. även tyskarna ge honom ett gott vitsord. »Auch Nerling geht es gut. Letzterer hat gestern deutsch gepredigt (sehr gut)». Cordes till Hardeland 24/11 1862. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[20] Jfr Sundkler, a. a., sid. 396 och Kalkar, Den danske Mission i Ostindien de seneste Aar, sid. 1 ff.

[21] Se ovan sid. 141.

sionärerna skulle reagera inför sådana rykten. Hos Ouchterlony och Nerling utlöste de däremot glädje och gåvo näring åt stora förhoppningar för framtiden. Enligt vad Cordes ansett sig nödsakad meddela Hardeland, hade de båda Tanjore-missionärerna även öppet framfört sina sympatier för en självständig svensk mission, varemot de övriga missionärerna kraftigt opponerat sig. Ouchterlony, som icke var någon påstridig natur, gav med sig och förklarade, att om kollegiet i Leipzig vore emot en sådan anordning, skulle han icke hålla på den.[22]

Sommaren 1863 företog Ouchterlony förberedelser för sin hemresa.[23] Han hade då varit i Indien 10 år och behövde en tids vila, men det starkaste skälet för hemresan var, att hans hustru hade svårt att tåla Indiens klimat.[24] Resan uppsköts emellertid på grund av kyrkobygget i Tanjore, vilken station han övertagit i mars 1860.[25] Makarna Ouchterlony hade här ett vitt förgrenat arbete särskilt bland skolungdomen. Bl. a. star-

---

[22] »Wir dürfen es nicht verschweigen, dass die Tanjoreschen Brüder bei dieser Gelegenheit wieder Gedanken an eine schwedische Sonder-Mission laut werden liessen, die aber von allen betreffenden Brüdern aufs Ernsteste zurückgewiesen wurden, so dass wenigstens Br. Ouchterlony am Schlusse sich ganz befriedigend aussprach und erklärte, dass wenn das Hochw. Collegium und wir dagegen seien, er jenen Gedanken keinen Raum gestatten werde.» Cordes till Hardeland 10/11 1864. Ind. Prot. 1861—64. LpzgMA. Tidigare på året hade Rydén i skrivelse till direktionen framhållit vikten av arbetet i Indien: »låtom oss derföre icke tröttna utan fortsätta vårt arbete i Indien, så länge Herren håller dörren öppen för oss — — —. »Det wore derföre önskligt att Sverige kunde fortsätta sitt arbete i Indien och icke låta sina missionärer förminskas eller dö ut.» Brev från S. Rydén till SMS 5/1 1864. SMS Handl. 1862—66, 730—33.

[23] »Die (Ouchterlonys) ebenfalls in Madras sind um in diesen Tagen nach Schweden zu reisen». Ur Eleonora Blomstrands dagboksanteckningar 23/7 1863.

[24] Han hade 1859 ingått äktenskap med Carolina Johanna Kuylenstierna från Sotanäs i Halland, vilken tillsammans med Eleonore Kelber och Eva Blomstrand anlänt till Indien i september samma år. De hade aldrig förut träffats utan bekantskapen hade inletts per brev genom Blomstrands förmedling. SBS odat. 1858. Carolina (Lina) Kuylenstiernas mor var, som vi erinra oss, kusin till Severina Blomstrand (se sid. 120).

[25] Ouchterlony till SMS 17/8 1860 SMS Handl. 1857—61.

tade fru Ouchterlony redan i juli 1860 den flickskola som än i dag äger bestånd.[26] Rydén skriver på tal om att ett förslag varit uppe att förflytta Ouchterlony till Madras: »Finge han dock blifva qvar i Tanjore, der han griper verket an med lust och fröjd.»[27] Hardeland kunde också, när han besökte Stockholm sommaren 1863, tala om stor framgång för missionen särskilt i Tanjore, vilken station höll på att utvecklas till det viktigaste området på hela fältet.[28] Ett nytt kapell kunde ock tämligen snart invigas. Ouchterlonys själavårdsarbete var mycket omfattande och bedrevs metodiskt. Han indelade församlingen i rotar för att lättare kunna öva uppsikt över det vidsträckta området.[29] Hans ansträngningar buro frukt, så att Tanjore efter hand blev en stor och betydelsefull församling. Icke mindre ägnade han sig med iver åt gosskolan, som blev hans ögonsten. Särskilt ömmade han för att de obemedlade skulle få undervisning.[30]

Men det fanns ett orosmoln vid horisonten, och det var hustruns sjukdom och hennes ovilja mot de tyska missionärerna. Fru Lina Ouchterlony kunde aldrig finna sig till rätta med tyskarna. Cordes måste, som vi redan sett, rapportera till Hardeland, att hon rent av hyste antipati mot dem.[31] I sin dagbok fäl-

[26] Ibm.

[27] Brev från S. Rydén till SMS:s direktion 19/10 1860. SMS Handl. 1857—61.

[28] »Wie ich Ihnen schon müntlich sagte, zeigt sich das so sehr erfreuliche Wachsthum unserer Mission namentlich auch auf der Station des Br. Ouchterlonys. Tanjore beginnt ein immer wichtigerer Punkt im gesamten Missionsgebiete zu werden. Hardeland 29/2 1864 till Rohtlieb. SMS Handl. 1862—64, sid. 924—934.

[29] Under 1860 hade 75 personer döpts och 57 upptagits från andra samfund, »100 vänta vid årets slut blifva upptagna». Ouchterlonys årsberättelse för 1860. SMS Handl. 1857—61.

[30] B. O-y legt uns wiederholt die Frage vor, wie er wohl die enge Schule in Tanjore den Bedürfnissen der Zeit und des Orts gemäss einrichten und den Kindern der Gemeinde den nöthigen Unterricht, auch den Unbemittelten die nöthige Unterstützung verschaffen könne». MKR. 93. Sitzung 16/9 1862. Ind. Prot. 1861—64.

[31] »Rydéns selbst sind treu. Dagegen haben wir für Frau Ouchterlony einige Furcht. Sie ist, leider, ziemlich stark antideutsch — — — Eine

ler Eleonore Blomstrand ett omdöme, som visar, att tyskarna å sin sida ej betraktade fru Ouchterlony med blida ögon.[32]

Vi ha redan nämnt hurusom hustruns sjukdom tvang Ouchterlony att vidtaga åtgärder för hemresan sommaren 1863 men att den uppsköts på grund av det stora kyrkobyggnadsprojektet i Tanjore. Hustruns hälsa förbättrades även.[33] Lunds Missionssällskaps anslag i september 1864 med 5.000 R. B. till kyrkan påverkade honom givetvis dessutom, ehuru han redan den 26 april det året hade insänt ansökan om hemresa.[34] I augusti 1864 erhöll Ouchterlony underrättelsen om att hans fader plötsligt avlidit, vilket gjorde att han definitivt beslöt sig för hemresan. Denna kunde dock icke ske förrän i januari följande år, enär det myckna arbetet lade beslag på honom.[35] Det var icke utan oro som de tyska missionärerna och Anders Blomstrand sågo fram mot denna resa, då man visste vilka planer

---

Misstimmung fand sich bei Frau Ouchterlony schon bei ihrer Ankunft in Indien. Und je länger je mehr hat sie sich ihre Freunde unter den Engländern gesucht, statt unter uns.» Cordes till Hardeland 22/6 1863. Ind. Prot. 1861—64. Jfr Sundkler, a. a., sid. 407 f.

[32] »Vielleicht dass sie [Frau Stählin] nun mit Ouchterlonys geht, die ebenfalls in Madras sind um in diesen Tagen nach Schweden zu reisen. Diess berührt mich nun gar nicht, da Lina sich stets und immer mehr von den Deutschen zurückzog ja ihre Verachtung gar nicht genug ausdrücken konnte, so dass ich wünschte sie möchte gar nicht mehr wiederkommen, wenn es nicht um ihn wäre, der ein tüchtiger Arbeiter in der Mission ist». Eleonore Blomstrand, a. a., 23/7 1863. Att Lina Ouchterlony haft viss motvilja mot missionen överhuvud, vittna flera brev från Eleonore Blomstrand åren 1864—67. Makarna Ouchterlony synas även haft svårigheter att finna sig tillrätta med varandra. Brev till Anders Blomstrand från Eleonore Blomstrand 18/6 och 30/6 1867 samt från Severina Blomstrand 4/2 1869. LUB.

[33] »Frau Ouchterlony befindet sich auch leiblich etwas besser und die Geschwister sagten nun ihre Heimreise bis Ende nächsten Jahres aufschieben zu können.» Cordes till Hardeland 23/8 1863. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[34] MKR 128. Sitzung 26/4 1864, ibm.

[35] »För det myckna arbetets skull och den stora bristen på lutherska missionärer hade jag närapå beslutat, att ej för någon tid begagna mig af den erhållna tillåtelsen, men då kom på en gång som ett åskslag den smärtande underrättelsen, att min älskade Fader aflidit.» Ouchterlony till SMS 22/8 1864. Handl. 1862—66, 1118—30. Jfr Cordes till Hardeland 24/8 1864 och MKR 135. Sitzung 24/8 1864. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

som voro å bane i Sverige och huru Ouchterlony påverkats av dessa. Sundkler anser, att »det är höjt över varje tvivel, att Ouchterlony inför sin förestående hemresa samt under första delen av sin vistelse i Sverige åsyftade att verka för den odelade Leipzigmissionens intresse».[36] Sundkler har emellertid själv omedelbart före detta citerade avsnitt framhållit Cordes och Blomstrands betänkligheter och anfört Blomstrands ord till Hardeland, att han hoppades, att Ouchterlony skulle befordra Leipzigmissionens sak i Sverige. Det är ock värt att observera vad Blomstrand skriver före detta citat. »Das beste Mittel der Theilnahme der Schweden für unsere Mission zu erhalten und zu kräftigen ist gewiss, dass schwedische Missionare hier treu und mit gutem Muth unsrer Mission dienen. Traurig ist, dass Br. Ouchterlony gleich nach Rydéns Wiederkunft heimgehen will. Doch dankten wir Gott von Herzen, dass wir nach unserer letzten Besprechung einen so guten Abschied von ihm nehmen konnten.»[37] Det är icke svårt att gissa, vad det rörde sig om vid denna »Besprechung» och vad som låg bakom samtalet. För sammanhanget och klarhetens skull torde emellertid en rekapitulation av vad som skett vara på sin plats. Våren 1862 hade, som redan antytts,[38] både Ouchterlony och Rydén börjat taga intryck av de nya planerna på en självständig mission, vilka då voro aktuella i Sverige. Dessa tankar blevo under den följande tiden allt mer aktuella för Ouchterlony dels genom hans hustrus antipati mot tyskarna och dels genom påverkan från Nerlings sida. Underrättelser hemifrån, särskilt från Wieselgren, bidrogo att öka intresset för en självständig mission.

Vi ha redan lagt märke till att Nerling omfattade de svenska självständighetssträvandena med sympati och att han f. ö. var god vän med makarna Ouchterlony.[39]

---

[36] Sundkler, a. a., sid. 409.

[37] Blomstrand till Hardeland 23/11 1864. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA. Jfr Cordes ord: »Sollte er nun auch in dieser Sache eine recht feste Stellung zu behaupten nicht vermögen.» Cordes till Hardeland 10/11 1864. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[38] Se ovan sid. 143.

[39] Se ovan sid. 145.

Han följde utvecklingen i Sverige med vaken blick och tvekade ej att rättframt säga sin mening till höga vederbörande i Tranquebar och Leipzig. I ett brev till Hardeland hösten 1864 påvisar han hurusom den svenska förbindelsen med den tyska missionen måste skapa ett problem, som det icke gick att vifta bort med allmänna talesätt om missionens övernationalitet. Hans ord förtjäna återgivas eftersom de direkt strida mot Blomstrands intentioner: »Die schwedische Landeskirche ist lutherisch jedoch schwedisch, unsere Gesellschaft ist auch lutherisch jedoch deutsch, — Zwei verschiedene Nationalitäten u. in verschiedener Sprache können unmöglich Verwalter ein u. derselben Sache sein. Wenn in einer Nationalkirche, wie die schwedische eine ist, der Glaube u. Missionseifer so weit erstarkt, dass er Kräfte u. Mitteln (!) genug gewinnt, um das Werk des Herrn selbständig treiben zu können, so muss er auch selbstverständig [selbstverständlich] die Leitung seines Werkes in seiner Hand haben u. es in seiner eigenen Sprache treiben. Niemals wird er sich begnügen können seine Leute u. Geld an eine auswärtige, fremde Gesellschaft abzulassen, u. je tiefer u. lebendiger er ist, desto weniger.» — — —

»— — — Nach der klaren unzweideutligen Lehre unserer Bekenntnisschriften wird die Einheit der Kirche, in Europa sowohl als im Tamulenlande, nicht bedingt durch die Einheit des Kirchenregiments od. der Verwaltung, sondern durch die Einheit in Lehre u. Sacramentsverwaltung. — Wenn daher die Schwedische Kirche sich aufmacht u. eine selbständige Mission im Tamulenlande gründet, so ist damit unsere lutherische Mission hier nicht gespalten, sondern verdoppelt, nicht unsere Gegner sind sie sondern unsere Freunde u. Helfer, nicht Schaden u. Unheil kann daraus entstehen, sondern nur Segen u. eine verdoppelte u. verdreifachte Beschleunigung des Werkes».[40] När han framlägger denna synpunkt, har han stöd icke endast hos Ouchterlony och i någon mån Rydén utan, vad viktigare är, han har en av Sveriges ledande missionsmän bakom sig — Per Wieselgren. Denne hade som vi erinra oss givit uttryck för dylika

[40] Nerling till Hardeland 23/11 1864, Briefe einzelner Missionare. LpzgMA.

tankar till Blomstrand[41] och nu hade Nerling fått del av detta brev från Wieselgren till Blomstrand, som denne i sin tur översänt till Tanjore: »Es spricht sich dieses Bewusstsein so klar u. bestimmt in dem Briefe des Dr. Wieselgren an Br. Blomstrand aus, u. freilich gereicht es uns nicht zu Ehre, dass es von unserer Seite so gar nicht verstanden worden ist.[42] Han vet också berätta att »in allen schwedischen Missionsblättern, u. grade bei den besten am klarsten finden wir überall dieselbe Gesinnung».[43] Detta brev är skrivet efter det avskedstagande från Ouchterlony, som Blomstrand omnämner och utgör en klar bekännelse till självständighetsplanerna. Det råder intet tvivel om att den mening, som Nerling där uttalar, delades av makarna Ouchterlony och med den uppfattningen reste de hem. Att Ouchterlony vid avskedet uttryckte sin lojalitet mot Leipzig, får mera tagas som ett uttryck för en ögonblickets känsla än den djupa övertygelsen.[44] Kanske trodde han även, att det skulle gå lättare att få Leipzigkollegiet med på de nya planerna än Tranquebar-missionärerna. Att han under alla förhållanden icke fann det lätt att samarbeta med dem, förstår man av hans brev till Sjöding, där han talar om att han »haft black om foten genom att vara i Tyskars tjenst».[45]

---

[41] Se ovan sid. 141.

[42] Nerling till Hardeland, ibm.

[43] Ibm.

[44] Strax före sin avresa från Indien skrev han ett brev till Hardeland, vari han tackade för inbjudan till Leipzig. I detta uttrycker han en önskan att tjäna missionen i Indien, för att »das Glaubensband noch inniger zu knüpfen, denn einig sein macht stark!» Han hoppas även, att de fördomar, som finnas i Sverige mot indiamissionen med Guds hjälp skola övervinnas. Men vi få icke, som Sundkler förmodar, tolka dessa ord så att han därmed avsvurit sig sina tidigare planer angående den svenska självständigheten. Sundkler, a. a., sid. 409.

[45] Ouchterlony till Sjöding 19/1 1867. SMS Handl. 1867—72; sid. 85—86.

KAPITEL 10.

Ouchterlonys förslag angående viss svensk självständighet i Indien.

Ouchterlony anlände i början av maj till Göteborg, varest han stannade i två veckor. Genom Wieselgren och andra missionsvänner fick han mycket snart klart för sig, hur landet låg till.[1] Av de underrättelser, han fått från Indien, hade han varit inställd på att möta ett allmänt intresse för missionen i Indien.[1a] Istället fann han, att huvudströmmen i det svenska missionsintresset gick åt helt annat håll, än han förmodat. Från Göteborg for han direkt till Stockholm och höll, annandag pingst i Finska kyrkan, det tal, som redan från början skulle sätta honom i harnesk mot de kretsar, som buro upp Stiftelsens planer och initiativ.[2] Under uppehållet i Stockholm fick han även tillfälle att överlägga med direktionen i Stockholm, som han nu mötte för första gången. Det är tydligt att han i hög grad påverkat dess inställning och fått den att inse att något måste göras om icke indiamissionen skulle bli alltför mycket lidande. Rohtliebs brev till Hardeland den 20 juni bär tydligt vittne om hur allvarligt man såg på läget, men även att Ouchterlonys energiska uppträdande anvisat en utväg att rädda, vad som räddas kunde. Den svenska verksamheten i Indien måste för att kunna omfattas av ett starkare intresse i Sverige få en självständigare ställning än tidigare varit fallet.[3]

[1] Ouchterlony till Hardeland 5/7 1865. Briefe einzelner Missionare. LpzgMA.

[1a] Hans förhoppningar i den vägen hade Cordes observerat, då han skrev till Hardeland, att Ouchterlony hade »Hoffnungen auf reichlichere Unterstützungen aus Schweden». Cordes till Hardeland 10/11 1864. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[2] »Vi borde fortfarande försöka vara trogna i det lilla, akta på Herrens wink och om wi än skulle blifva kallade till ett annat fält dock icke öfvergifwa Indien.» Citat ur Wäktaren 15/6 1865. Talet föranledde tidningens redaktion till en kritisk anmärkning. Jfr Sundkler, a. a., sid. 410.

[3] »Sie kennen seit Ihrer Anwesenheit hierselbst die kritische Stellung unseres Vereins; der Ruf nach einer selbständigen schwedischen Mission

Kollegiet i Leipzig insåg omedelbart det berättigade i detta och var villigt, att så långt möjligt tillmötesgå önskemålen. Intet hinder förelåge att svenskarna finge betrakta de stationer, där deras missionärer arbetade, som sina egna stationer. Närmast tänkte man sig möjligheten av att överlåta Tanjore, som ju genom Ouchterlonys verksamhet fått mottaga betydande belopp icke minst från Lund till det ovannämnda kyrkobygget. Man kunde även tänka sig att en representant för Svenska Missionssällskapet bleve medlem av Kollegiet för behandling av ärenden, som rörde de svenska stationerna.[4] Detta förslag bar prägel av generositet och var dessutom i linje med de tankar, som vi tidigare mött hos Ouchterlony. Denne hade icke endast ivrat för att de stationer, där svenskarna arbetade skulle få betraktas som svenska stationer, utan även insett nödvändigheten av att en svensk bleve medlem i Kollegiet.[5] Rohtlieb hade i sin skrivelse till Hardeland betonat vikten av ett sammanträf-

---

wird immer lauter und allgemeiner. — — — Dennoch aber muss *Etwas* geschehen, und bei einer neulich gehaltenen vertraulichen Berathung tauchte die Frage auf, ob etwa eine Theilung der Gebiete, so dass einige Stationen ganz schwedisch würden, doch im Verein mit den deutschen Brüdern möglich wäre.» Heim. Corr. Rohtlieb till Hardeland 20/6 1865. LpzgMA. Jfr Sundkler, a. a., sid. 411.

[4] »Da von Schweden aus Mitteilungen eingelaufen sind, wonach man dort eine selbständige Stellung und grösseren Einfluss in der Mission anstrebt — ein Verlangen, das allerdings begreiflich ist und dem wir realen Conzessionen begegnen müssen, soweit wir solche zu machen rechtfertigen können, um Separationen zu vermeiden. — — — Nicht minder sind wir bereit anzubieten, dass ein Vertreter der schwedischen Missionsgesellschaft für die Angelegenheiten der eventuellen schwedischen Stationen Mitglied des Kollegiums werde und ihm die betreffenden Protokolle geschickt und sein votum eingeholt werde.» Prot. Coll. 5/7 1865. LpzgMA. »Das Collegium war bereit eine Station etwa Tandschaur in selbständigere schwedische Vervaltung zu geben und einen Schweden ins Collegium aufzunehmen.» Fleisch, a. a., sid. 89.

[5] Redan i Indien hade Ouchterlony föreslagit, att ett par ledande personer i Sverige skulle utses som korresponderande medlemmar av Kollegiet. »Ouchterlony meint, es werde nöthig einen oder ein paar der gewichtigsten Männer in Schweden zu einer Art von correspondirenden Mitgliedern des Collegiums zu ernennen.» Cordes till Hardeland 10/9 1863. Ind. Prot. 1861—64. LpzgMA.

fande och först diskuterat möjligheten av att Ouchterlony i sällskap med honom själv eller någon annan från direktionen reste ned till Leipzig. Att Ouchterlony skulle resa ensam ansåg han däremot icke lämpligt, enär denne icke kände de svenska förhållandena tillräckligt. Men det var nog icke endast detta, som gjorde Rohtlieb tveksam. Han var förmodligen även ängslig för att Ouchterlony genom något oförsiktigt yttrande skulle kunna störa det goda förhållandet mellan sällskapen. Som det var svårt för Rohtlieb själv att resa och han inte vågade lita på någon annan, kom han emellertid till det resultatet, att det vore bäst, att Hardeland reste till Sverige.[6] Kollegiet stannade omedelbart inför det sistnämnda alternativet och Hardeland skrev omedelbart till Rohtlieb och förklarade sig villig komma, över vilket beslut Rohtlieb uttryckte sin glädje.[7]

Samma dag som denna fråga behandlades i Leipzig, skrev Ouchterlony ett brev till Hardeland och berättade om läget i Sverige och att direktionen beslutat, att han eventuellt skulle resa till Leipzig: »Die Verehrte Direction der schw. Missionsgesellschaft druckte den Wunsch aus, dass ich bald nach Leipzig reisen möchte, um mit Ihnen zu berathen über einige mit unsrer Mission in Zusammenhang stehende Fragen. Wann darf ich Sie besuchen? Werden Sie zu Hause sein im Anfang Augusts oder vielleicht noch besser um die Mitte desselben Monats?» Man märker av detta brev, hur ivrig han är att fullfölja den linje, som dragits upp vid överläggningarna i Stockholm.[8]

---

[6] Rohtlieb till Hardeland 20/6 1865. Heim. Corr. LpzgMA.

[7] »Wie herzlich dankbar bin ich, und ich kann sagen, sind wir Ihnen doch für Ihren freundlichen Brief, der uns in unserer Bekümmernis die Hoffnung giebt, durch Ihr Hiersein die Sache einem erwünschten Ziele entgegenzuführen. Ohne alle Frage ist es bei Weitem besser, wenn Sie die Reise nach Stockholm machen, als wenn zwei, ja vier von uns nach Leipzig kommen, was doch immer nur ein dürftiger Notbehelf sein würde. Die näheren Gründe, warum es so ist, erspare ich mir für unser, gebe Gott baldiges und gesegnetes Zusammentreffen.» Rohtlieb till Hardeland 13/7 1865. Heim. Corr. LpzgMA.

[8] Ouchterlony till Hardeland 5/7 1865. Briefe einzelner Missionare. LpzgMA.

Av vad som ovan anförts framgår emellertid, att Ouchterlonys resa icke blev av. Hardeland, som genom missionärerna i Indien var noga underrättad om Ouchterlonys osäkra hållning föredrog givetvis att i denna kritiska situation genom ett personligt besök i Stockholm söka komma till en uppgörelse och få tillfälle att grundligt diskutera igenom hela ärendet med Leipzigs trogna vapendragare Rohtlieb. Men förutom de nödvändiga överläggningarna med Rohtlieb och direktionen torde han även ha ansett sig böra bevaka Ouchterlonys åtgöranden. Sammanträdet i direktionen ägde rum den 19 augusti och diskussionen kom att röra sig kring det förslag, som Ouchterlony på uppdrag av direktionen framlagt i självständighetsfrågan.[9]

I inledningen till sitt förslag kritiserade Ouchterlony Evangeliska Fosterlandsstiftelsen för att den lagt sådan »öfvervägande vigt» vid nationaliteten »att hvarje annat betänkande blifvit åsidosatt». Anledningen till denna hårda kritik av Stiftelsen var icke att Ouchterlony själv lämnat alla tankar på nationalitet när det gällde missionen, utan berodde på, att han funnit Stiftelsens planer vara ett hinder för ett utvidgat understöd till Indien. Ouchterlony ville framförallt försöka rädda så mycket som möjligt av det svenska missionsintresset till förmån för indiamissionen och det är mot denna bakgrund vi ha att se hans positiva uttalanden till Leipzig [10] och hans angrepp på Stiftelsen.

Hans ord ge ett ganska klart bevis för vad som är hans innersta intention. Han framhåller, att innan man kan tala om

[9] »Efter af Svenska Missionssällskapets Direktion erhållit uppdrag, hade missionären Herr C. A. Ouchterlony inkommit till Svenska Missionssällskapets direktion med skriftlig framställning angående Svenska Missionsverkets förhållande till Leipzigska Missionen, särskilt med afseende på Svenska Missionsvenners önskan att få en mera sjelfständig werksamhet och att om möjligt grunda en egen Svensk Mission i Tamullandet. Sedan berörda skrift blifvit uppläst, diskuterades hvarje punkt i densamma. Efter slutad diskussion uttalades enhälligt den åsigten, såsom resultat af öfverläggningen, att Direktionen för sin del wore villig att i allmänhet godkänna de grundsatser, som blifvit framställda i nämnda förslag till en mera sjelfständig missionswerksamhet och till ernåendet af det allmänt önskade målet, ett eget missionsfält.» SMS Prot. 19/8 1865.

[10] Se ovan sid. 151. Jfr Sundkler, a. a., sid. 409.

»en fullkomligt sjelfständig svensk mission i Indien», måste Sverige först och främst bli enigt ifråga om missionen och dessutom ställa flera personliga krafter till förfogande. Även om man i Leipzig vore villig att dela missionsfältet med svenskarna, vore Sverige icke i stånd »att sköta det på egen hand». Målet, som hägrar för Ouchterlony, är givetvis en helt självständig svensk mission, men då detta icke är möjligt att för närvarande nå, gäller det att söka erhålla den självständiga ställning, som det svenska missionsintresset anses kunna bära. Hans förslag är avsett att gälla för den »närmaste framtiden» och betecknas som det för närvarande »enda möjliga».[11] Beträffande själva förslaget överensstämmer det på en punkt direkt med Nerlings yttrande, nämligen att det svenska arbetet borde förläggas till nya trakter.[12] Att Ouchterlony i övrigt föreslog ett så nära samgående med Leipzig hängde samman med, att han ingalunda önskade någon direkt brytning, utan endast att Sverige och han själv skulle få ett arbetsfält, där han kunde arbeta utan »black om foten», och som missionsvännerna i Sverige kunde betrakta som sitt eget fält.[13]

Diskussionen i direktionen ledde till att man biföll Ouchterlonys förslag och fattade »det allmänt önskade målet, ett eget missionsfält i sikte». Hans skrivelse publicerades även omedelbart i sällskapets tidning för att visa de missionsintresserade att nya planer voro å bane.[14]

---

[11] Då emellertid den önskan är temligen allmän att vi måtte få någon mera sjelfständig verksamhet än hittills, så torde det vara vår pligt att vid detta tillfälle (Doctor Hardelands härvaro) öfverväga hvad som kan göras för att tillfredsställa den olika nationalitetens fordringar utan att skada det lutherska verkets enighet. Mig synes för den närmaste framtiden följande vara det enda möjliga etc. Ouchterlony till SMS 18/8 1865. Handl. 1865.

[12] »Die Brüder müssen natürlich in die unbesetzten Theile des Landes gehen oder nach einer Station, die mit dem übrigen Missionsganzen nicht im Zusammenhang steht.» Nerling till Hardeland 23/11 1864. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[13] Se ovan sid. 151.

[14] Angående konflikten med EFS i detta sammanhang se Sundkler, a. a., sid. 413.

I oktober avlade Hardeland rapport till Kollegiet om besöket och diskussionen i Stockholm. Av denna synes framgå, att Hardeland, när han kom till Stockholm, funnit läget mycket kritiskt. Ouchterlonys förslag säges ha varit av den art, att utgångspunkten för diskussionen blivit sämre än förut. Men det lyckades Hardeland att före sammanträdet få några betänkliga punkter strukna ur förslaget.[15]

Denna rapport är ett intressant aktstycke. Är Hardelands utsago riktig, skulle Ouchterlony alltså ha fått direktionen med sig på ett långt gående självständighetsprojekt, innan Hardeland ingrep och lyckades avstyra detsamma. Detta skulle i så fall kraftigt bestyrka vårt tidigare antagande, att Ouchterlony var mycket längre på väg bort från Leipzig än hans brev till Leipzig gåvo uttryck åt. Under alla förhållanden finnes intet i protokollen och den oss tillgängliga brevväxlingen från sommaren och hösten, som kan andragas såsom bevis för att Hardelands uppgift är oriktig eller överdriven.

Om utvecklingen i Sverige under hösten hölls Hardeland underrättad av Rohtlieb, vilken brottades med ett annat alldeles motsatt bekymmer — att Svenska Missionssällskapets självständighetssträvan skulle gå om intet. Han fruktade, att Stiftelsen skulle intrigera mot planerna, enär dessa voro ett streck i räkningen för dess försök att leda in det svenska missionsintresset i sin strömfåra. Han hoppades dock att Ouchterlony, som kallats till årsmötet, skulle påverka både biskopar och missionsvänner.[16]

[15] »Er [Hardeland] fand dort eine Vorlage, von welcher bereits Ouchterlony Aufforderung gemacht hatte, wodurch allerdings die Basis der Verhandlungen schwieriger geworden war. Es gelang vor der offiziellen Versammlung etliche bedenkliche Punkte herauszubringen. Im übrigen zeigte der Vorlage das Bestreben uns gerecht zu werden.» Prot. Coll. 11/10 1865. LpzgMA. Att dessa punkter gällt den enhetliga ledningen framgår av fortsättningen på rapporten.

[16] »Im Anfang des December gedenken wir unser Jahresfest zu feiern da eben der grösste Theil der Bischöfe und Missionsfreunde aus dem Lande hier versammelt sind. Wir haben Ouchterlony unsern Wunsch zu erkennen gegeben, dazu herzukommen, weil wir von seiner Anwesenheit grössere Erweckung des Interesses hoffen. Dann wird auch das Project wegen

Den 2 maj 1866 behandlade Leipzigkollegiet det svenska förslaget och satte fingret på den ömma punkten, nämligen frågan om missionens enhetliga ledning, vilken Leipzig icke på några villkor ville släppa ifrån sig. Man beslöt emellertid att höra generalförsamlingen och inhämta MKR:s i Tranquebar mening, innan definitivt svar skulle lämnas till Sverige.[17] Tre veckor senare fick Kollegiet tillfälle att behandla förslaget i närvaro av Ouchterlony och kom därvid till det resultatet, att, enär förslaget gick utöver de förutsättningar, som legat till grund för förhandlingarna, som förts med svenskarna, kunde man icke ingå på detsamma. Till detta hade Ouchterlony egentligen ingenting att tillägga. Hans styrka låg icke i att göra sig gällande vid förhandlingsbordet. Han framhöll emellertid, att skrivelsen från Missionssällskapet icke voro att betrakta som ett beslut utan blott som förslag och att även om utformningen av det översända förslaget vore något annorlunda än det som Hardeland hade tagit del av, var det dock i sak ingen skillnad.[18]

Liksom i Kollegiet motiverades vid generalkonferensen i maj 1866 det negativa ställningstagandet med att det från Sverige översända förslaget väsentligen skilde sig från det vid Hardelands besök vunna resultatet.

Efter några inledande ord beträffande det svenska önskemålet om en självständigare ställning skildras Hardelands besök i Stockholm. Resultatet vid sammanträdet den 19/8 1865 blev, att

---

grösserer Selbständigkeit vorkommen, wogegen freilich wohl von der anderen Seite intrigiert wird, weil man gerne allein alle unsre Mittel haben möchte.» Rohtlieb till Hardeland 31/10 1865. Heim. Corr. LpzgMA.

[17] Prot. Coll. 2/5 LpzgMA.

[18] »Wenn auch der Ausdruck jener Vorlage jetzt anders laute, doch die Gedanken selbst dieselben seien wie sie in der früheren Besprechung mit Hardeland vereinbart worden seien.» Protocolle des Collegiums 22/5 1866. LpzgMA. Ännu tydligare hade Rohtlieb givit uttryck åt samma uppfattning, när han i dec. 1865 skrev till Hardeland: »Sobald ich im neuen Jahre Zeit bekomme, werde ich die Beschlüsse (die übrigens im Ganzen mit den bei Ihrem Hiersein Verabredeten übereinstimmen) übersetzen und Ihnen zusenden, um darüber des Collegiums und des Kirchenrathes Gutachen zu machen.» Rohtlieb till Hardeland 27/12 1865. Heim. Corr. LpzgMA.

några punkter uppsattes, vars grundton sades vara, att missionen i Indien skulle stå under enhetlig ledning. Detta framginge även av det vid sammanträdet förda protokollet.[19]

Granskar man nu protokollet skall man emellertid finna, att det inte innehåller ett ord om den saken. Däremot är den formulering, Hardeland anför, den första punkten i Ouchterlonys förslag. Vad Hardeland kallar protokollsbeslut och betecknar som ett resultat av diskussionen förelåg faktiskt som fullt utarbetat förslag av Ouchterlony, innan någon överläggning tagit sin början.

Men hans framställning av det som sedan skedde i Stockholm vid årsmötet är än mindre med verkligheten överensstämmande. »Diese allgemeinen Propositionen waren nun noch einer grösseren schwedischen Missionsversammlung vorzulegen. Es scheint aber, dass die Wünsche dieser Versammlung weit über die anfänglichen Verabredungen hinausgegangen seien, da in dem uns übersandten Protokolle derselben der erste Paragraph jetzt lautet: 'Die schwedische Missionsgesellschaft beginnt im Namen des Herrn eine Thätigkeit auf einem *eigenen* Missionsfelde in Indien, sobald eine Uebereinkunft mit dem Missionscollegium in Leipzig über diese Angelegenheit getroffen wird'. Durch diese veränderte Fassung des ersten Paragraphen sind offenbar alle folgenden Punkte in ein ganz anderes Licht gestellt worden.»[20]

För det första bör det observeras, att det inte var Ouchterlonys punkter, som förelades SMS:s årsmöte, utan ett av Roht-

---

[19] Als Resultat dieser Besprechungen wurden etliche vorläufige Punkte aufgestellt, deren Grundton war: die Mission sei Eine und solle Eine bleiben, auch in der Direction. Diese ist die *conditio sine qua non*, die von hier aus festgehalten werden müsse. Daher auch §. 1 des über die Stockholmer Verhandlungen aufgenommenen Protokolls vom 19. August 1865 ausdrücklich besage, 'dass man im allgemeinen mit Beibehaltung gemeinsamer Leitung und Kirchenregierung das Missionswerk in Indien fortsetzen wolle wie bisher'. Ausführliches Protokoll über die Verhandlungen der am 23. Mai 1866 zu Leipzig gehaltenen General-Versammlung der evang.-luth. Mission. LpzgMA.

[20] Ibm.

lieb uppsatt förslag, som dock ifråga om innehållet icke skiljer sig från vad Ouchterlony föreslagit, utom att första punkten preciserar vad det är fråga om.[21] Därefter följa en del detaljbestämmelser, vilka i sak icke gå utöver vad som diskuterats vid sammanträdet. Rohtliebs förslag behandlades under hösten flera gånger och slutbehandlades vid årshögtiden den 11 december 1865, varvid det fick sin slutgiltiga utformning och översändes till Leipzig. Man kan nog vara ganska förvissad om att Rohtlieb, som var en varm Leipzig-anhängare och därtill god vän med Hardeland, med denne noga diskuterat saken och även sitt förslag. Om man jämför vad som enligt protokollet sades vid augustisammanträdet med denna ödesdigra första punkt, finner man, att den blott återger direktionens uppfattning alltifrån början. Självständigheten uttrycktes i ena fallet med orden »ett eget missionsfält» och i det andra med »ett nytt missionsfält». Hela protokollet den 19 augusti 1865 vittnar för övrigt om hur grundligt man sysselsatte sig med problemet om ett nytt eget fält. Ouchterlony hade ju ock föreslagit flera platser.

Vid årsmötet förändrade man den första punkten så att den fick en mer allmän lydelse än Rohtlieb föreslagit, och när det gällde en överenskommelse av mer principiell natur, var ju detta ändamålsenligare.[22] Men någon förändring i sak hade, så som Ouchterlony antydde, icke skett.

Man kunde tvärtom säga, att årsmötet uttryckt sig mer villkorligt än Rohtlieb. Enligt denne skulle SMS börja sitt arbete i Mysorelandet så snart Ouchterlony återvänt till Indien, men enligt årsmötets förslag så snart överenskommelse träffats med Leipzig-kollegiet om saken. Att därför säga att årsmötet gått långt utöver den första överenskommelsen, är minst sagt en underlig tolkning av vad som skett. Vad man i Leipzig fäste sig vid var att Ouchterlonys första punkt med orden om »gemensam ledning och kyrkostyrelse» saknades i förslaget. Men den for-

[21] »Svenska Missionssällskapet börjar i Herrans namn så snart missionär Ouchterlony återvänder till Indien på ett nytt missionsfält, Bangalore i Mysorelandet.» SMS Prot. 19/8 1865. Jfr Sundkler, a. a., sid. 414.

[22] SMS Prot. 11/12 1865.

muleringen hade direktionen aldrig fastslagit utan tydligt sagt ifrån att den »ville formulera de närmare bestämmelser, som äro erforderliga för genomförandet af berörda grundsatser». Man kan vidare vara övertygad om att Rohtlieb aldrig ett ögonblick ifrågasatt den gemensamma ledningen eller missionskyrkorådets auktoritet i Indien.[23]

Om en förändring skett, så var det icke i Sverige utan i Leipzig. Det troligaste är, att Hardeland efter hemkomsten och rådplägning med Kollegiet blivit betänksam inför tanken på förslagets konsekvenser. När han så omsider fick se förslagets tyska text föreföll denna honom som något väsentligt annat än vad han själv diskuterat i Stockholm. Innan vi nu tillfoga ett ord om förslagets slutliga öde återstår det att se, hur saken uppfattades i Indien och särskilt hur Blomstrand reagerade.

I september 1865, alltså strax efter sin återkomst till Leipzig, sände Hardeland indiamissionärerna en rapport om sitt Stockholmsbesök tillika med förslaget om större självständighet för de svenska missionärerna. Meddelandet väckte stor oro och man fruktade för förslagets konsekvenser. Man betonade det orätta i att nationalitetssynpunkter skulle göra sig gällande i missionsarbetet.[24]

---

[23] Från och med 1858 inrättades ett missionskyrkoråd i Tranquebar MKR, där Cordes såsom äldste missionär blev ordförande och Blomstrand mestadels tjänstgjorde som sekreterare. Fleisch, a. a., sid. 59 f. Det finnes ingenstädes i protokollen antytt att Blomstrand valts till sekreterare, men de flesta protokollen äro skrivna med hans stil.

[24] »Der Hr Director theilt uns untern 24. Sept. das Ergebniss seiner Reise nach Schweden mit. Da die Vorschläge der Stockholmer Gesellschaft noch zu erwarten sind u. unser Votum in der Sache später noch gefordert werden wird, so können wir uns jetzt auf einige Bemerkungen beschränken. Es thut uns leid, dass Br. Ouchterlony sich dazu hergegeben hat, Propositionen zur Sicherung grösserer Selbständigkeit der schwedischen Brüder unter uns abzufassen. Wir fürchten die ganze Sache führe zu sehr bedenklichen Consequensen. Wir hälten es überhaupt für Unrecht, irgend eine Nationalität zu betonen, dass die Einheit des Bekenntsnisses dadurch gefährdet wird; u. wohin sollte es doch führen, wenn jede Nationalität unter uns eine solche Selbständigkeit beanspruchen wollte?» MKR 24/10 1865. Ind. Prot. 1865—66. LpzgMA.

Ungefär samtidigt skrev även Ouchterlony till Indien och talade i optimistiska ordalag om de möjligheter för ökat svenskt understöd, som den planerade omorganisationen skulle medföra. Hans brev väckte, som man väl förstår, ingen genklang hos missionärerna. Man menade, att Ouchterlony i väsentlig grad inspirerats av sin hustru och undrade, om han skulle kunna återvända till Indien som missionär i tysk tjänst.[25] Artikeln i Missionssällskapets tidning visade också, menade man, »dass die jetzt gewollte halbe Selbständigkeit nur eine Ueberleitung sein soll zur völligen Selbständigkeit».[26]

Om Ouchterlony beredde de tyska missionärerna bekymmer, var Blomstrand desto pålitligare. I en särskild inlaga till Leipzig i november 1865 uttalar han sig bestämt mot varje försök till självständighet från svensk sida.[27] Det gör honom ont, säger han i denna, att som svensk missionär hävda en sådan mening, men månheten om missionens enhet nödgar honom att taga avstånd från det svenska förslaget.

Han vill först veta, om det är meningen, att de svenska missionärerna skola få sin utbildning i Leipzig och utsändas därifrån eller om utbildning och vigning skall äga rum i Sverige. Om det första är förhållandet, är han inte ängslig. De svenska missionärer, som omfattas med förtroende av Kollegiet, komma icke att låta sig »påtvingas» en större självständighet, medan denna skulle bli ett hinder för det nödvändiga, av Gud välsignade samarbetet.

I det andra fallet skulle kanske de från Sverige utsända mis-

---

[25] »Die schwedische Sache ist doch recht bedenklich. Br. Ouchterlony meint es gut, ist aber sehr sangvinisch, und nicht frei von der Neigung dem grossartigen, englischen Masse nachzustreben, besonders in Geldsachen; und seine Frau, fürchte ich, wird es ihm unmöglich machen, als Missionar einer 'deutschen' Gesellschaft wieder nach Indien zu kommen.» Cordes till Hardeland 10/11 1865. Ind. Prot. 1865—66. LpzgMA. Jfr Sundkler, a. a., sid. 417.

[26] Cordes till Hardeland 10/11 1865. Ibm.

[27] »Ist es gut der schwedischen Mission im Tamulenlande grössere Selbständigkeit zu gewähren.» Blomstrands Gutachten 6/11 1865. Ind. Prot. 1865—66. LpzgMA. Jfr Sundkler, a. a., sid. 414 f.

sionärerna hålla den föreslagna självständigheten för önskvärd, så som nu är fallet »nach dem mir schwer begreiflichen Vorgang eines schwedischen Bruders, der, obgleich nicht von Leipzig herausgesandt, so viele Jahre in Eindracht mit seinen deutschen Brüdern und mit Gottes Segen mit uns zusammenarbeite.»[28]

Hans huvudanmärkning mot förslaget är att enheten, både hemma och ute på fältet, riskeras. För Blomstrand är förslaget om större självständighet för den svenska missionen icke blott felaktigt från missionstaktisk och administrativ synpunkt, utan upprättandet av ett självständigt svenskt fält är rent av något syndigt. »Vad Gud har sammanfogat skall människan icke åtskilja». Att överlämna äldre stationer till svenskarna kan han därför aldrig gå med på. Särskilt viktigt är det för tyskarna att behålla Tanjore. Men om å andra sidan svenskarna inte övertaga gamla stationer utan upprätta ett eget mindre fält, bli båda missionerna lidande. Den svenska missionen skulle i längden inte kunna existera, även om missionskyrkorådet skulle få en permanent svensk bisittare såsom representant för det svenska fältet.

En dubbel protokollföring är vidare en alltför besvärlig apparat, och att en svensk skall vara medlem av missionskyrkorådet vore oförenbart med »Hochw. Collegiums» frihet. Leipzig måste förbehållas rätten att tillsätta förtroendeposter blott med sådana, som det har fullt förtroende till. En sådan medlem skulle ej heller kunna följa budet att blott tjäna *en* herre. Skulle den svenske bisittaren arbeta för de svenska intressena, bleve arbetet lidande.

Enheten i missionsarbetet kan slutligen icke förenas med förslaget, att alla viktigare svenska ärenden skola avgöras av Stockholm och Leipzig gemensamt. Att en svensk representant deltoge i generalförsamlingens sammanträden i Leipzig vore däremot blott att hälsa med glädje.

Till sist undrar dock Blomstrand, om det är troligt, att Gene-

[28] Blomstrand nämner ej direkt Ouchterlonys namn, men det råder icke tvivel om vem han menar.

ralförsamlingen vill köpa det svenska deltagandet för ett så högt pris som svenskarna fordra.

Enheten i bekännelsen är viktigare än de nationella och språkliga skiljaktigheterna. Vill Sverige ha en egen mission kan man ena sig om den i Afrika påbörjade verksamheten. Skulle den planerade ordningen komma till stånd, vill han icke vara medlem av det svensk-tyska missionskyrkorådet.

Detta aktstycke andas en lojalitet mot Leipzig, som gränsar till det orimliga. Kollegiets auktoritet var höjt över varje tvivel. Han talar ock om »die Schweden» som gällde det främmande inkräktare och om »unsere» mission som vore han själv tysk. Det är för övrigt intressant att lägga märke till att, när såväl Blomstrand som Cordes framhålla, att man ej skall anlägga nationella synpunkter på mission, de aldrig tillämpa detta på Leipzig i sitt ställningstagande till önskemålen från svensk sida. Det hade ju annars varit ett tecken på missionens supernationella ställning, om en svensk tagits till bisittare i missionskyrkorådet.[29] Men det är tydligt, att endast Leipzig och den tyska missionen för dem representerade en övernationell storhet. För Blomstrand var det dessutom omöjligt att tänka sig att Sverige skulle kunna bära en självständig mission i Indien. Absolut lojalitet mot Leipzig och bristande tro på de svenska möjligheterna att kunna bära ett självständigt arbete i Indien voro alltså de utslagsgivande faktorerna för honom.

Den nationella självförsakelsen beredde givetvis Blomstrand smärta, men när han i sitt yttrande säger, att det svenska förslaget gör honom »so herzlich leid», så är det inte den nationella självuppgivelsen, som är det svåra, utan det är Svenska Mis-

[29] Blomstrand satt inte där som svensk utan som Leipzigs förtroendeman. Jfr hans uttalande: »Gegenwärtig betrübt uns und besonders mich, als schwedischer Missionar, die noch unentschiedene Schwedische Frage am meisten. Die Schweden wünschen eine selbständige schwedische Mission, und zugleich Verbindung mit Leipzig, besonders vermittelt durch ein schwedisches Mitglied des Missionskirchenraths. Dagegen will ich, aus Treue gegen unsere Mission, mit der selbständigen schwedischen Mission nichts zu thun haben.» Blomstrand till Kollegiet 12/3 1866. Ind. Prot. 1865—66. LpzgMA.

sionssällskapets försök att gå sin egen väg. Det finns ett yttrande av honom några månader senare, där man emellertid märker, att han icke finner det så lätt att motarbeta de planer, som man hyste i Sverige. Det heter där: »Såsom svensk missionär sörjer jag än mer öfver de svenska missionsvännernas önskan att börja en sjelfständig mission i Indien än öfver Rydéns hemresa. Det är så svårt att veta mig vara i motsats mot så många, som önska, att Gud måtte välsigna den svenska missionen ej mindre än jag gör och endast önska mig ont.»[30] Det bereder honom glädje »att deltagandet för missionen i vårt land blir större, att svenska missionärer skickas till Indien, att alla de svenska missionssällskaperna förena sig om gemensamt missionsarbete».[31] Men så kommer den negativa slutsatsen, där de avgörande faktorerna äro desamma, som vi sett här ovan: »Så mycket sorgligare är det att jag af trohet mot vår mission icke kan ansluta mig [till] den föreslagna sjelfständiga svenska missionen. Förberedelsen af en sjelfständig svensk mission i Indien är efter min öfvertygelse outförbar.»[32]

När frågan i januari 1866 åter kom upp i synoden gällde det särskilt problemet om de eventuella svenska missionsstationerna.[33] Som Sundkler anmärker voro de tyska missionärerna mera tillmötesgående än svensken Blomstrand.[34] Den station, som särskilt stod i farozonen, var Tanjore, Ouchterlonys station, där missionen under den sista tiden haft stora framgångar. I sin inlaga betonar Blomstrand särskilt, att Tanjore inte får överlämnas till svenskarna.[35] Med sin stora duglighet och oerhörda energi skulle Ouchterlony på en sådan station som Tanjore bli

---

[30] Blomstrand våren 1866 till SMS 1862—66, 1796—1811.

[31] Ibm.

[32] Ibm.

[33] Protokolle der 8:ten Synode 22/1—27/ 1866. Ind. Prot. 1865—66. LpzgMA.

[34] Sundkler, a. a., 415 f.

[35] »Namenlich wird es uns nicht möglich sein, Tanjore unsere Hauptstation im Westen ihnen zu lassen.» Blomstrand, Gutachten, sid. 2. Denna station hade av Kollegiet föreslagits att bli den ev. svenska stationen. Jfr ovan sid. 153.

en farlig rival för de tyska kollegerna, särskilt om han finge frihet att arbeta efter egna metoder och med det penningunderstöd, Sverige kunde ge honom. Visserligen hade Ouchterlony i sitt förslag utgått ifrån, att det självständiga arbetet skulle upptagas på en ny plats, vilket gladde Cordes, men man kände sig ändock osäker. Förresten fanns Nerling i Tanjore, och det var inte stort bättre.[36] I synodens diskussion framhölls, att det med tanke på eventuella stridigheter vore riskabelt att överlåta missionsegendom. Därför kunde man icke låta svenskarna övertaga redan befintliga stationer. I händelse av full skilsmässa från Leipzig borde dock all egendom återlämnas till denna mission. Flera av missionärerna voro icke direkt motståndare till tanken, att svenskarna skulle få börja arbeta i Bangalore enligt det framförda förslaget. Redan på hösten hade Cordes varit inne på denna tanke [37] och han framhöll samma sak nu och jämförde den svenska missionens ställning med Hermannsburgmissionen, som börjat ett arbete i Telugulandet.[38] Nerling understödde denna tankegång och menade, att det skulle vara en vinst för missionen, om svenskarna upptoge ett eget arbete i Tamullandet, ty det innebure, att tyskarna finge möjlighet att koncentrera sin mission till ett mindre område, vilket skulle gagna arbetet högst väsentligt. För svenskarna skulle det innebära en fördel att slippa söka sig ett nytt arbetsområde. Någon kollision behövde för den skulle icke befaras. I Tinnevelly hade de kyrkliga engelska missionerna sina områden alldeles intill varandra, utan att det vållade några svårigheter.[39] Några

---

[36] »Daher freut es mich, dass Br. Ouchterlony von Tanjore ganz abzusehen scheint», märk det försiktiga »scheint» i uttalandet. Cordes till Hardeland 10/11 1865. Ind. Prot. 1865—66. LpzgMA.

[37] »Hier könnten wir jedenfalls der schwedischen Gesellschaft sofort ein Gebiet ganz einräumen.» Prot. der 8:ten Synode, ibm.

[38] »Bangalore könnte ihnen recht wohl als selbständiges Feld überlassen werden. Wie die Hermannsburger Mission das Telugu Land, so könnten die Schweden Bangalore, wo das Canaresische vorherrscht selbständig bearbeiten.» Ibm.

[39] Ibm. Syftar på CSM och SPG. Mellan dessa missioner uppstod dock senare vissa konflikter.

av de övriga missionärerna understödde tanken att svenskarna tilldelades ett eget avgränsat område. Ett par, utom Nerling, uttalade sig rent positivt på denna punkt om förslaget.[40] Den enda, som var alltigenom negativ, var Blomstrand, som än en gång påpekade, att man från svensk sida icke skulle gå i land med uppgiften. »Wir brauchen nicht zu führten,[40a] dass die Schweden eine selbständige Mission im Tamul-Lande anfangen können, da sie die Mittel dazu nicht haben. Aus eben diesem Grunde wird auch Br. Ouchterlony nur eine halbe Selbständigkeit vorgeschlagen haben.» Den sista meningen är nog en riktig förmodan. Ouchterlony skulle säkert icke ha tvekat att helt lösa förbindelsen med Leipzig, om han blott fått stöd hemifrån. Efter de många samtalen som Blomstrand, vilken var en god psykolog, haft med honom särskilt de sista åren, visste han i vilken riktning Ouchterlonys tankar rörde sig. Detta understryker, vad vi tidigare framhållit om Ouchterlonys intentioner vid hemresan.[41]

Det framhölls emellertid att man kunde tänka sig att en svensk bleve medlem i Missionskyrkorådet, även om det inte vore nödvändigt.[42] Däremot voro alla överens om att den springande punkten i hela förslaget var frågan om den enhetliga ledningen. Blomstrands mening blev utslagsgivande och alla instämde i hans slutreplik: »Der vorliegende Vorschlag kann wohl unmöglich angenommen werden. Eine einheitliche Leitung ist unumgänglich nöthig. Bindende Beschlusse können nicht von Stockholm und von Leipzig zugleich ausgehen». Cordes sammanfattande synodens mening i följande fråga, som alla be-

---

[40] Handmann: »Im uebrigen ist es ja wohl zu wünschen, dass auswärtige Freunde hereingezogen werden.» Ibm.

Doederling: »Neue Stationen dagegen lassen Nichts befürchten sondern nur Segen hoffen.» Ouchterlonys gamle vän Schwarz uttalade sig försiktigare: »Gegen die Besetzung von Mysore ist Nichts einzuwenden.» Ibm.

[40a] Orden vittna vältaligt om Blomstrands protyska inställning.

[41] Se ovan sid. 151.

[42] Handmann: »Was die zu machenden Concessionen betrifft, so möchte ich nur in Betreff des Sitzens im K. Rth bemerken, dass ein schwed. Bruder im K. Rth. sein kann, aber nicht sein muss.» Prot. 8 Synode.

jakande: »Ist es einhellige Meinung der Synode, dass falls die Schweden innerhalb des Tam. Landes eine Mission wollen, wir es nur billigen können, wenn sie die einheitliche Verwaltung u. Leitung der Mission mit uns festhalten?»[43] Därmed var saken avgjord i Indien. Blomstrands uttalande, som insändes till Leipzig, blev ett mycket kraftigt vapen i handen, för detta och hans votum, som översändes till Sverige, tillmättas så mycket mer vägande skäl, som han ju var svensk. Vid Kollegiets sammanträde i juni 1867, där man tog definitiv ställning till förslaget, stödde man sig även på hans yttrande.[44]

Vi återvända nu till generalförsamlingen 1866 och erinra oss därvid Hardelands förklaring, att då det var ett väsentligen nytt förslag, som man ställts inför och som innebar, att den enhetliga ledningen skulle äventyras, kunde detta icke accepteras. Generalförsamlingen godtog detta skäl och därmed var förslagets öde t. v. beseglat.[45]

För Ouchterlony var detta ett svårt slag och hans brev till Sjöding efter Tysklands-besöket bär vittne härom. »Tyskarna i Leipzig voro ej mycket benägna att ingå på några förändringar och bröderna i Indien, mest Blomstrand äro onda på mig derför att jag vågat tala om denna sak och göra de förslagen som framlades i Aug. sistl. år. Vi få väl derför uppgifva detta försök helt och hållet.»[45a] Hans egna känslor gentemot missionärerna i Indien voro ej heller fria från en viss bitterhet. Blomstrand klagar på hösten över ett tråkigt brev från honom, där han riktat förebråelser mot de tyska missionärerna att de vilja utränga svenskarna ur missionen.[46] Längre fram på året berör Ouchter-

[43] Ibm.

[44] Prot. Coll. 7/6 1867. LpzgMA.

[45] Ausführliches Protokoll über die Verhandlungen der am 23 Mai 1866 zu Leipzig gehaltenen General-Versammlung der evang.-luth. Mission. LpzgMA.

[45a] Ouchterlony till Sjöding 26/7 1866. Handl. 1862—66, 1837—39. I Leipzig hade Ouchterlony hållit »einen guten Vortrag». Eleonore Blomstrand till Anders Blomstrand 18/6 1866. LUB.

[46] »von Br. Ouchterlony, habe ich einen sehr traurigen Brief bekommen

lony åter samma sak i brev till Sjöding. Han har då gjort en del resor och mött mycket intresse i olika församlingar, som dock givit en ljusare syn på läget. Det står också klart för honom, att hela frågan hänger samman med bristen på svenska missionärer. Han ser därför som en av sina uppgifter att söka förmå unga präster att ägna sig åt missionärkallet.[47] Under sina omfattande resor fick han tillfälle att ventilera frågor om kyrkan och missionen med både präster och biskopar.[48] Härigenom

mit bitteren Ausfällen gegen seine deutschen Brüder, dass sie die Schweden aus unserer Mission verdrängen wollen, u. s. w.» Blomstrand till Hardeland 22/10 1866. Ind. Prot. 1865—66. LpzgMA. Jfr Sundkler, a. a., sid. 418.

[47] »Jag är dock öfvertygad, att om vi hade ett flertal svenska missionärer i Indien, saken af sig sjelf skulle gestalta sig annorlunda. Vår första omsorg borde derföre vara, att få flera arbetare.» Ouchterlony till Sjöding 21/11 1866. SMS Handl. 1862—66, 1914—20. Om Ouchterlonys resor, se Sundkler, a. a., sid. 419.

[48] Sundkler påtalar Ouchterlonys oklara hållning, när det gäller nationalitetssynpunkten på missionen i hans teser »I Jesu namn», som han föredrog vid Linköpingsmötet i maj 1867 strax före sin utresa till Indien. Han hade å ena sidan verkat för att SMS skulle få en självständig ställning gentemot Leipzig, vilket var »en eftergift åt den nationella synpunkten». Å andra sidan polemiserar han nu mot Fosterlandsstiftelsens nationella synpunkter. Hans uppfatting synes alltså ha svängt efter motgången i Leipzig, så att han nu kan tala om »en gemensam mission för hela lutherska kyrkan». Sundkler, a. a., sid. 441. Att Ouchterlony efter sitt besök i Leipzig släppte tanken på att självständighetsplanerna skulle kunna realiseras så snabbt, som han från början tänkt sig, är ett faktum. Men det innebar hos Ouchterlony icke någon förändring i sak. Han har blott kommit underfund med att förhållandena i Sverige måste förändras, innan det kan bli fråga om en självständig svensk missionsinsats. Fosterlandsstiftelsen stode härvidlag i vägen, eftersom den icke ville samarbeta med SMS. Men bakom detta låg någonting djupare. Kyrkan själv måste väckas till ansvar och icke blott överlämna åt sällskap och föreningar att svara för missionsverket. Först därigenom kan man komma fram till ett självständigt svenskt missionsarbete. De panlutherska tankarna spelade hos honom mindre roll. Hans pläderande för dem berodde på hans omsorg om Indiamissionen. Leipzig var ingen populär mission i Sverige och detta inverkade på intresset för Indien. Genom att kritisera Stiftelsens nationalism och vädja till den allt medvetnare konfessionalismen, hoppades Ouchterlony kunna rädda det som för honom var viktigast — det svenska missionsarbetet i Indien.

var han med och förberedde på sitt sätt marken för genombrottet på 1870-talet. Han kom därvid till den övertygelsen, att det icke bleve något »bevändt med Sveriges missionsverksamhet så framt ej våra krafter bli förenade och kyrkomötet gör saken till kyrkans angelägenhet».[49]

Emellertid hade man både i Indien och Sverige börjat undra, om han icke snart ämnade återvända till missionsfältet. Blomstrand antydde i sin årsberättelse, att han behövdes fortast möjligt, och direktionen begärde under hösten ett direkt besked av honom, när han tänkte resa ut.[50] Vad som hindrade Ouchterlonys avresa, var hans hustrus sjukdom. Det gick sakta med hennes förbättring, och Ouchterlony fann sig föranlåten fråga direktionen, om han skulle resa ensam och i så fall genast, eller om han skulle invänta någon förbättring i hustruns hälsotillstånd och i så fall vänta till sommaren.[51] I ett tillägg till brevet anhöll han samtidigt, att hans svägerska Adelhaide Kuylenstjerna finge följa med till Indien för att hjälpa hans hustru och för övrigt taga hand om flickskolan i Tanjore. Direktionen medgav, att han finge uppskjuta utresan till juni månad; väntetiden skulle användas till resor och studier. Beträffande svägerskan uppdrog direktionen åt Rohtlieb att underhandla med Leipzig.[52]

[49] Han tillägger: »Förhasta Eder derföre icke med sanktionen af stadgarna. Jag har muntligen och skriftligen förhandlat öfver denna vigtiga sak med Biskoparna Bring, Björling, Hultman och Björk samt Flensburg. Björling och Björk träffade jag i Göteborg. De synes alla dela min öfvertygelse och hafva lofvat att taga upp saken på kyrkomötet.» Ouchterlony till Sjöding 1/6 1867. SMS Handl. 1867—72, 1876—79. Detta var hans avskedsord, innan han knappt tre veckor senare begav sig till Indien.

[50] SMS Prot. 15/11 1866. Se ock brev från Rohtlieb till Hardeland 29/11 1866. Heim. Corr. LpzgMA. Jfr Sundkler, a. a., sid. 417 ff. Redan i maj 1866 hade Rohtlieb fäst Ouchterlonys utresa på tal i brev till Hardeland. Han nämner att Ouchterlony på grund av hustruns sjukdom komme att i Leipzig begära ett års förlängd hemmavistelse. »Lieb ist uns das freilich nicht». Rohtlieb till Hardeland 4/5 1866 Heim. Corr. LpzgMA. Jfr Prot. Coll. 22/5 1866. LpzgMA.

[51] Ouchterlony t. SMS odat. men antagligen skrivet i dec. 1866 eller jan. 1867.

[52] SMS Prot. 11/1 1867. Rohtlieb var tveksam om lämpligheten av en

När Ouchterlony fått besked härom, skyndade han sig att i en ny skrivelse anmäla, att svägerskan »på intet villkor vill gå i Tyskarnas tjänst, utan vill blott anses som Svenska Missions-Sällskapets tjenarinna». Om inte detta vore möjligt med tanke på Missionssällskapets ställning till Leipzig, ämnade hon hänvända sig till Göteborgs Missionssällskap, »som ej är bundet af någon öfverenskommelse med Leipzig». Han påpekade därvid det faktum, att engelska missionssällskap utsände kvinnliga arbetare på några år för en bestämd uppgift och tillägger: »Ingen infödd quinna har jag ännu sett som kunde fylla en europeisk uppfostrande lärarinnas plats. Hade jag ej haft black om foten genom att vara i Tyskars tjenst, så skulle jag långt för detta hafva rört i den saken».[53]

Leipzig satte sig direkt emot saken, emedan man däri såg »Separationsbestrebungen».[54] Direktionen avböjde förslaget i

sådan anordning. »Ich persönlich gestehe das ich völlig im Dunkel über diese Frage bin.» Rohtlieb till Hardeland 6/2 1867. Heim. Corr. LpzgMA.

[53] Ouchterlony 19/1 1867 till SMS Handl. 1867—1872, 85—86. Å kollegiets vägnar skrev Keil till Rohtlieb om saken och yttrade sig med stor skepsis. Visserligen hade man sedan ett par år haft frågan om kvinnliga lärarinnor i Indien uppe med anledning av påstötningar från missionärerna men, då man ej kände Ouchterlonys svägerska, och förmodade, att förslaget närmast avsåge att denne skulle få hjälp av »einer helfenden Landmännin», ville man icke ge sig in på ett sådant experiment. Keil till Rohtlieb 15/2 1867. Heim. Corr. LpzgMA. Jfr Sundkler, a. a., sid. 420. — Av Eleonore Blomstrands brev till Indien framgår, att det varit fråga om att utsända en syster till missionär Döderlein. »Döderleins Schwester komt nicht mit [till Indien], sie scheint keine Lust haben nach Indien zu gehen.» Eleonore Blomstrand till Anders Blomstrand 18/6 1866. LUB.

[54] Soll die Schule für unsere Gemeinte in Tanjore bestimt sein, so müssten wir nicht nur Garantien für die Qualification jener Dame, sondern auch strenge Unterordnung u. Einfügung in den Organismus unserer Mission, von Ouchterlony aber solange er unser Missionar ist fordern, dass er diese Sache in der selben Act behandle.»

Däremot stode det fritt för »jene Dame» att upprätta en skola, var hon ville, utanför Missionssamanhanget, det var ju en sak, som missionen ej kunde förhindra. Prot. Coll. 21/3 1867. Man märker på tonen att man i Kollegiet är irriterad, för att icke säga något värre, över Ouchterlonys anhållan.

mars 1867.[55] Någon möjlighet för Göteborg att göra något åt saken fanns ju ej heller, när Leipzig ställt sig avvisande. Ouchterlonys syn på hela denna fråga, vittnar om bristande verklighetssinne. Han borde ju själv ha förstått, att det icke var möjligt att ge fritt utrymme åt kvinnlig missionär på fältet, sedan tyskarna avvisat det svenska förslaget om viss självständighet. Varken Svenska Missionssällskapet eller sällskapet i Göteborg hade något att säga till om i Indien. Men vi få se förslaget som ett desperat försök att undkomma de tyska fångstarmarna och att rädda åtminstone någon liten frihet åt en svensk gärning. Å andra sidan förstår man ock, att tyskarna, när nu ledningen låg i deras hand, inte kunde tillåta, att en missionsskola sköttes utanför deras domvärjo.

Vi återvända nu till vår huvudfråga. Direktionen hade ännu icke fått definitivt svar på sitt förslag till Leipzig, varför man tog upp saken på nytt vid sammanträde i maj 1867.[56] Sundkler framhåller, hurusom Rohtlieb vid denna tid avskrivit alla tankar på en självständig svensk mission och att även direktionen för övrigt undan för undan lämnade det tidigare förslaget. Nya män hade trätt i förgrunden inom sällskapet, där den unge docenten Ulff var en hängiven Leipzigvän. Han var sällskapets officiella representant vid generalförsamlingen i juni 1867 och gav där besked om den nya situationen. I årsberättelsen för 1866—67 annonserades även den nya kursen.[57] Det är emellertid värt att observera att direktionen, såsom ock Sundkler på annat ställe påpekar,[58] våren 1867 med stor iver diskuterade möjligheten av ett självständigt svenskt arbete. Det är riktigt att Rohtlieb ej omfattade självständighetssträvandena med någon entusiasm. Han var ej heller närvarande vid sammanträdet i maj 1867, då man fattade beslutet att åter vända sig till Leipzig och hade så mycket lättare att ta avstånd från detsamma i det privatbrev, han närslöt den officiella skrivel-

[55] SMS Prot. 7/3 1867.
[56] SMS Prot. 17/5 1867. Sundkler, a. a., sid. 420 f.
[57] Ibm.
[58] Sundkler, a. a., sid. 464.

sen.[59] Den 1 april hade direktionen haft frågan uppe om de nya stadgarna. I det föreliggande förslaget fanns då intet nämnt om någon självständig verksamhet. Ouchterlony var närvarande vid detta tillfälle och av hans brev efteråt till Hardeland framgår, att direktionen, måhända på initiativ av Rohtlieb och Ulff, uttalade sig för att lämna de tidigare självständighetsplanerna.[60] Man beslöt dock att fortsätta överläggningen vid ett kommande sammanträde.[61] Detta ägde rum den 24 april och i mellantiden hade ett förslag framlagts, troligen av den nye ordföranden Carl Norrby,[62] där självständighetstanken skymtar i en vändning som denna: »Skulle Sällskapet såsom önskligt vore sättas i tillfälle att upprätta ett eget missionsseminarium och öppna en sjelfständig missionsverksamhet etc.»[63] Protokollet från detta sammanträde, vid vilket varken Rothlieb eller Sjöding voro närvarande, lyder: »Företogs den afbrutna granskningen af förslaget till ändring af Sällskapets stadgar. Efter en lång stunds öfverläggning rörande 3e § i stadgarna, hvarunder den åsigten uttalades af Styrelsens samtliga ledamöter, att man så borde formulera stadgandet för Sällskapets verksamhet att den lemnade full frihet att efter sig företeende tidsförhållanden på bästa och lämpligaste sätt ordna densamma, fattades detta beslut: Att nyssnämnda § skulle uttrycka såsom hufvudtanke, att Sällskapet vill, hvad yttre missionen beträffar, söka verka till befrämjande af ett christligt församlingslif ibland icke christna folk dels *sjelfständigt* genom kallande, bildande och utsändande af christligt sinnade missionärer, dels *i förening* med andra evangeliskt lutherska missionssällskaper i samma syftning.»[64]

[59] Citat hos Sundkler, a. a., sid. 421.

[60] »Den Gedanken, eine selbständige Mission in Indien zu errichten hat man nun aufgegeben, und wünscht sich an die Leipziger Mission anzuschliessen.» Ouchterlony till Hardeland 8/4 1867. Briefe einzelner Missionare. LpzgMA.

[61] SMS Prot. 1/4 1867.

[62] Jfr Sundkler, a. a., sid. 464.

[63] SMS Prot. 24/4 1867. Fortsättningen av förslaget behandlade sällskapets konfessionella inställning.

[64] Ibm.

Vid det nyssnämnda majsammanträdet upprepas och preciseras detta. Det säges om sällskapets ändamål bland icke kristna folk, att sällskapet åsyftar att »grundlägga, och der så ske kan, befästa christligt församlingslif genom att kalla, bilda utsända och underhålla missionärer, vare sig sjelfständigt eller i förening med andra evangeliskt-lutherska missionssällskaper.» Detta beslut upprepades den 28 maj 1867.[65]

Det är mot bakgrunden av dessa diskussioner vi ha att se hänvändelsen till Leipzig. Det är visserligen sant, att man icke hoppades så mycket därifrån och icke kunde tänka sig att ännu upprätta en egen mission, men å andra sidan vittnar besluten om att man våren 1867 rätt ingående sysslade med möjligheten av en egen missionsverksamhet och att man icke kunde släppa tanken på en självständig verksamhet. Sundkler synes därför icke vara fullt rättvis i sitt omdöme om beslutet: »Det ligger knappast längre frisk och målmedveten beslutsamhet i direktionens önskan.»[66]

I Leipzig tog Kollegiet ställning till frågan den 7 januari 1867, då den förmenta förändringen i förslaget åter spökar som orsak till, att man ej kan tillmötesgå detsamma. Ledningen måste obetingat ligga i Leipzigs händer. Man säger sig förstå, att Svenska Missionssällskapet har en svår ställning på grund av de nationella stämningarna i Sverige, men förpliktelserna gentemot den mission, som blivit Leipzig anförtrodd, kunde inte offras för den skull. Emellertid vill man tillmötesgå de svenska intressena så tillvida, att en svensk blir bisittare i MKR och att särskilda protokoll över de svenska angelägenheterna kunna få upprättas i Tranquebar och hemsändas via Leipzig. Enskilda stationer kunna underhållas och nya anläggas av svenskarna, vilka senare finge anses som svensk missionsegendom, så länge Sverige förmådde underhålla dem. Men den dag tyskarna måste inträda, skulle äganderätten utan vidare övergå i deras händer. Någon större generositet utmärkte tydligen icke i Kollegiet.[67] När Har-

[65] SMS 28/5 1867.

[66] Sundkler, a. a., sid. 420.

[67] Det är något av en historiens ironi, att denna maktlystna tyska mis-

deland på sommaren inför generalförsamlingen redogjorde för Kollegiets ställningstagande till frågan, nämner han av taktiska skäl ingenting om detta senare, i stället framhålles att Kollegiet gärna ville diskutera viktigare svenska angelägenheter med Missionssällskapets direktion och inhämta dess mening.[68] Hardeland var en smidig man och en god diplomat, som förstod att göra vältaliga gester, när det behövdes. Ulff kunde meddela, att stora förändringar ägt rum under den sista tiden i Svenska Missionssällskapets ledning. Bl. a. hade sällskapet fått en ny ordförande och man hade kommit underfund med, att man »nicht so weit gehen könne, als man anfangs gehen zu sollen glaubte». Hans uppdrag var nu att knyta bandet fastare med Leipzig, enär man i Sverige allt bättre förstode värdet av förbindelsen med den tyska missionen. Särskilt ville man betona, att missionens ledning skulle vara enhetlig. Reträtten var så fullständig, att han icke ens reflekterade på att ta emot de smulor, som bjödos. Man förstår Kollegiets lättnad inför en sådan deklaration. Ordföranden, v. Harless, uttalade sin glädje över meddelandena, »durch welche dem Leipziger Missionscollegium ein grosser Stein vom Herzen genommen worden sei».[69] Ulff fortsatte på den inslagna vägen genom att framhålla, att för den händelse Leipzig ställt sig alldeles avvisande, skulle man i Sverige dock avstått från försöket att grunda en självständig mission och i stället »nur gebeten hätte das Verhältniss zwischen Leipzig och Schweden zu ordnen, bestimmter und fester zu machen».[70] De svenska självständighetsplanerna gingo alltså till sist om intet, icke därför att tyskarna ställde sig avvisande, utan på grund av svensk självuppgivelse.

---

sionspolitik hämmat sig så fruktansvärt. Genom de sista världskrigen är det tyskarna, som kommit i den situation, vari man 1867 förutsåg, att den svenska missionen skulle komma. Men inga ha varit angelägnare än de, när det gällt dem själva, att betona det orättvisa i just ett sådant förfarande som Leipzig-kollegiet gjorde sig skyldigt till i förhållande till det vida underlägsna Svenska Missionssällskapet.

[68] Ausführliches Protokoll über die Verhandlungen der General-Versammlung der Leipziger Mission am 12. Juni 1867. LpzgMA.

[69] Ibm.

[70] Ibm.

KAPITEL 11.

Ouchterlonys förbindelse med Nerling och hans konflikt med Kollegiet i Leipzig.

Det var en desillusionerad Ouchterlony, som hösten 1867 återvände till Indien, där en förödmjukande upplevelse dessutom väntade honom. Sundkler anser, att han måste hos de övriga missionärerna göra avbön för sina rebelliska handlingar under hemmavistelsen och sätter Ouchterlonys ord till Sjöding om de »ledsamheter», han måste gå igenom, i samband därmed.[1] Det citat ur MKR:s protokoll, som Sundkler anför, syftar emellertid icke på Ouchterlonys handlingssätt under hemmavistelsen utan på något helt annat.[2] Den spänning, som rått och som kulminerade i Ouchterlonys häftiga brev till Indien hösten 1866, hade nu lagt sig, så att han i slutet av maj året därpå strax före sin avresa till England, kunde berätta för Hardeland, att han erhållit »einen freundlichen Brief» från samtliga bröder i Indien.[3] Förmodligen var det i det brevet, som man bl. a. bad honom vädja om hjälp med anledning av den stora penningbristen i missionen. Ouchterlony, alltid redo att hjälpa, inberättade detta omedelbart till direktionen och vädjade om bidrag.[4]

Läser man det sammanhang, ur vilket det av Sundkler anförda citatet är hämtat, skall man finna, att det nu var fråga om en sak, som givetvis måste ses mot bakgrunden av Ouchterlonys självständighetssträvanden, men som för övrigt var en alldeles fristående detalj. Vi ha i det föregående omnämnt samarbetet och vänskapen mellan Ouchterlony och Nerling. När den förre for hem, övertog Nerling ansvar för Tanjore.[4a] Ouchterlony var under hemmavistelsen mycket angelägen att arbetet icke där skulle bli lidande av brist på medel. Han samlade in kollek-

[1] Sundkler, a. a., sid. 422.

[2] MKR 188. Sitzung 24/10 1867. Ind. Prot. 1867—68. LpzgMA.

[3] Ouchterlony till Hardeland 29/5 1867. Briefe einzelner Missionare. LpzgMA.

[4] Ibm.

[4a] MKR 135. Sitzung 23/8 1864. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA

ter till Nerlings arbete och skrev upprepade gånger till direktionen och framlade sina bekymmer.[5] Det var hans oreserverade ställningstagande till förmån för Nerling, som var närmaste orsaken till den kris, mot vilken bakgrund vi ha att se de nämnda citaten ur MKR:s protokoll.

Nerling hade från början av 1863 varit stationerad i Tanjore

[5] »Får ej Nerling den hjelpen så fruktar jag att han afsäger sig bråket med Tanjore och då kommer allt i oordning som vi under så många år med stor ansträngning fått i ordning.» Han framhöll även att Hardeland ej haft något att invända mot att Nerling erhöll hjälp under hans hemmavistelse. Ouchterlony 20/10 1865 till SMS Handl. 1862—64. 1502—05.

Vid ett annat tillfälle ber han att man på remissen till skolan i Tanjore bör angiva »Zur speciellen Verfügung des Missionars Nerling skrifves deremot 'för skolan i Tanjore d. s. v.' så får Nerling aldrig en styfver». Säger sig veta, att många summor ej kommit till Tanjore genom att denna försiktighetsåtgärd uraktlåtits. Ouchterlonys till SMS 3/2 1866. Handl. 1862—66, 1591—92.

Att det faktiskt var svårt för Nerling att få disponera de medel, som sänts till honom från Stockholm via Leipzig, framgår av ett utdrag ur MKR:s protokoll i början av år 1866. »Was dem Specialbetrag von £ 8.22 betrifft den Herr D. Rohtlieb dem B. Nerling neulich angezeigt hat, so wird derselbe ja wohl seiner Zeit uns angezigt werden u. Vorschläge wegen Verwendung desselben werden denn zu machen sein. Wir können natürlich und nach ausdrücklichen Bestimmungen des hochwürdiges Collegeiums nur auf Grund der Collegialanweisung auszahlen.» MKR 161. Sitzung 12/2 1866. Forts. 9/3 1866. Ind. Prot. 1865—66. LpzgMA. Att man även i Stockholm kände en viss tveksamhet inför bidragen till Nerling framgår av ett brev från Rohtlieb till Hardeland. »*Im Vertrauen* will ich dazu bemerken, dass Br. Ouchterlony um diese Summe als eine Gabe für Nerling, der sich in Noth befinde, eingekommen ist, unter diesem Titel konnten wir das schwerlich bewilligen, wünschten jedoch zu helfen, da ja Nerlings Noth eigenlich durch Ouchterlony veranlasst ist. Unbedingt hängt dieselbe ja zusammen mit den Ausgaben für die Schule, den persönlichen Zuschuss zu Herrn Regel's Lose, und darum fanden wir die oben angegehene Form als die passendste.» Rohtlieb till Hardeland 21/10 1865. Heim. Corr. LpzgMA. — I ett senare brev återkommer Rohtlieb till samma sak. »Der liebe Ouchterlony hat aufs Neue die Noth desselben beklagt, und wir wollten nichst zögern, derselben so gut wir können abzuhelfen. Im Vertrauen erlaube ich mir die Frage: Meinen Sie dass es gerathen ist, mit solchen speciellen Unterstützungen fortzusetsen.» Rohtlieb till Hardeland 12/3 1866. Ibm.

som Ouchterlonys medhjälpare. Här fann han sig väl tillrätta och fick god handledning av den äldre missionären.[6] Det dröjde dock ej länge förrän MKR önskade förflytta honom. Man ansåg det nämligen icke lämpligt, att han vistades i Tanjore någon längre tid, men det gällde att finna motiv till förflyttningen utan att såra makarna Ouchterlony. Detta fann man genom att en vakans uppstod i Madras. För att göra det hela lättare erbjöd sig MKR att övertaga utgiften för skolan, som Nerling bestritt. Dessutom föreslog man, att även makarna Ouchterlony av hälsoskäl borde lämna Tanjore under de hetaste månaderna.[7] Av den något krystade formuleringen i protokollet förstår man, hur ömtålig situationen var. Fleisch anser, att Ouchterlony utövade ett mindre gott inflytande på Nerling med hänsyn till samarbetet med tyskarna,[8] under det att Sundkler håller

[6] »So bin ich denn fürs erste wohl aufgehoben. Ja ich kann mit Dank gegen Gott in Wahrheit sagen, dass ich mich leiblich und geistig hier bei den l. Geschwistern so wohl fühle, wie ich's kaum irgendwo anders gethan habe, seit ich meine Heimath verlassen.

Viel dazu beiträgt freilich auch der Umstand, dass ich nun doch wenigstens anfangen kann, mich ins Amt einzuleben. Br. O-y ist sehr eifrig u. sucht mich in jeder Weise in die weitschichtigen u. mannigfaltigen Geschäfte des Missionsberufes einzuführen.» Nerling, Quartalbericht 19/1 1863, Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[7] »Da es sich nun zu seigen scheint, dass Br. Nerling nicht in der ihm zu wünschenden Stellung ist, wir aber andrerseits durch eine einfache Wegnahme von dort ihn und die Geschwister Ouchterlony nicht kränken möchten, so sehen wir das jetzt erscheinende Bedürfnis in Madras als eine Fügung Gottes an u. es soll zunächst dem Br. Nerling die Wahl gestellt werden, ob er selbst nach Madras gehen oder den nach Madras gehenden Handmann ersetzen wolle. Um den Abgang des Br. Nerling von Tanjore den Geschwistern Ouchterlony so wenig als möglich fühlbar werden zu lassen, wollen wir den Gehalt des englischen Lehrers Regal, der jetzt grösstentheils von Br. Nerling getragen wird, auf die Missionskasse übernehmen. Auch meinen wir den Geschwistern Ouchterlony das Anerbieten machen zu müssen, dass sie sich wegen des sehr leidenden Zustandes der Frau Ouchterlony für die noch übrigen heissen Monate ein Haus in Negapatam miethen.» MKR 108. Sitzung 27/5—2/6 1863. Ind. Prot. 1862—64.

[8] »Für Nerling wurde es verhängnisvoll, dass er länger mit Ouchterlony zusammen war, dessen Frau in ihrer Abneigung gegen die Deutschen durch Krankheit bestärkt wurde.» Fleisch, a. a., sid. 101. Jfr Cordes yttrande:

före, att det var Nerling som påverkade Ouchterlony.[9] Det senare är nog riktigt, men kanske kommer man sanningen närmast om man säger, att ledningen i Tranquebar ansåg konstellationen Nerling—makarna Ouchterlony vara ett farligt sprängstoff i missionen, där fru Ouchterlony var den mest riskabla faktorn. Därför gällde det att skingra sällskapet. Det framställda förslaget skapade emellertid irritation i Tanjore och man kände sig utsatt för förföljelse,[10] vilket stärktes därigenom, att den av MKR beslutade tillbyggnaden av missionärsbostaden uppsköts.[11]

I sitt svar till Tranquebar avböjde Nerling att utan vidare lämna Tanjore, då han icke kunde finna något sakligt skäl till den föreslagna åtgärden. Han förmodade, att det är hans »subjektives Verhalten» som föranlett beslutet om hans förflyttning. Därjämte riktade han en anmärkning mot MKR för den uteblivna reparationen.[12] Hans ställning i Tanjore komplicerades därav att han även skulle biträda Schwarz i Trichinopoly.[13] Genom att han stannade i Tanjore och uteslutande ägnade sig åt arbetet där, låg det nära till hands, menade MKR, att missämja uppstode mellan Ouchterlony och Schwarz.[14] Resultatet blev emellertid, att MKR avstod från att fullfölja beslutet om förflyttningen.[15]

— »und seine Frau, fürchte ich, wird es ihm unmöglich machen, als Missionar einer 'deutschen' Gesellschaft wieder nach Indien zu kommen.» Cordes till Hardeland 10/11 1865. Ind. Prot. 1865—66. LpzgMA.

[9] Sundkler, a. a., sid. 408.

[10] »Man hat von Trankebar aus jetzt eine reguläre Hetzjagd gegen mich eingerichtet.» Nerling till Hardeland 25/6 1863. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA. Jfr Fleisch, a. a., sid. 101.

[11] Enligt MKR Prot. 29/10 1862 ansågs det nödvändigt att »für Nerling einige Kämmer einzurichten». Jfr Nerlings Quartalbericht 19/1 1863.

[12] MKR 109. Sitzung 23/6 1863. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[13] »Er ist Br. Schwarz beigeordnet, betont aber fortwährend, dass er sich des Beiraths Br. Ouchterlonys erfreue.» Ibm.

[14] »Lieb ist es uns, dass er verspricht sich zu befleissen jener Anschein einer mögl. Collision zwischen den Brr. Schwarz u. Ouchterlony zu meiden — — —.» MKR 111. Sitzung 28/7 1863. Ind. Prot. LpzgMA.

[15] »Jetzt wird es wohl das Beste sein von dem betr. Beschluss ganz ab-

Man nöjer sig med att protestera mot Nerlings argument och ge honom en skrapa bl. a. för olämpligt skrivsätt.[16] I brev till Leipzig diskuterar Cordes makarna Ouchterlonys delaktighet i Nerlings ohörsamhet och kommer till det resultat, att även ledningen i Tranquebar har skuld i det inträffade.[17] Hardeland som kände Nerling rätt väl [18] sände ock ett lugnande brev till Cordes.[19] Förhållandet melian Tranquebar och Tanjore förlöpte dock i fortsättningen ingalunda friktionsfritt. Vid ett tillfälle protesterade Nerling så kraftigt mot MKR:s förfarande gentemot en kateket, att han fick en varning från Leipzig för subordinationsbrott.[20] Nerling drog sig icke heller för att kritisera själva Kollegiet i en ömtålig fråga. Det gällde förhållandet till den danska missionen, som tagit Ochs i sin tjänst. Han menade, att man, när det gäller missionen, icke kan åberopa någon prioritetsrätt.[21] Nya svårigheter skulle uppstå genom de nya skolstatu-

---

zusehen.» MKR 109. Sitzung 23/6 1863. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA. Cordes påtalar även saken till Hardeland. »Auch mit B. Nerling, hoffe ich, wird Alles wieder gut werden. Vielleicht entschlieset er sich nun zu dem was ich ihm schon bei seinem Einführung sehr rieten und nimmt seine Wohnung in Trichinopoly selbst.» Cordes till Hardeland 10/7 1863. Ind. Prot. LpzgMA.

[16] MKR 111. Sitzung 23/7 1863. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[17] »Aber es wird wohl zugegeben werden müssen, dass den Geschwistern in Tanjore nicht allein alle Schuld zuzuschreiben ist. Auch unsrerseits sind Versehen gemacht. Cordes till prof. Keil 25/9 1863. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[18] Att Nerling under sin vistelse i Leipzig stått i ett nära vänskapsförhållande till Hardeland och hans familj, framgår av några rader i ett brev till denne, där han talar om den vänlighet, som bevisats honom och som »immer in frischer Erinnerung ist». Hela det brevet andas stor förtrolighet. Nerling till Hardeland 9/10 1866. Ind. Prot. 1865—66. LpzgMA.

[19] »Es ist mir lieb, dass Ihr Urtheil über B. Nerlings Character sich auch in diesem Falle als wahr erwiesen hat. Er ist treu, aber verfährt sich leicht, und will dann Zeit haben sich zurecht zu finden; — — —.» Cordes till Hardeland 22/10 1863. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

[20] Hardeland till Cordes 23/12 1864. Ibm.

[21] »In der Beurtheilung der neuen dänischen Mission kann ich leider mit — Hochw. Collegium in den meisten Stücken nicht stimmen. 'Dass nur Christus gepredigt werder sei es selbst des Streites wegen' sagt der

terna, som utlöste en skarp konflikt inom missionskåren, i vilken konflikt Nerling och Ouchterlony blevo inblandade.

År 1854 utfärdades ett regeringsdekret, som syftade till att så mycket som möjligt ställa de privata skolorna under regeringsuppsikt.[22] I gengäld gav regeringen ett bestämt bidrag, »grant in aid», till alla skolor som höllo måttet. Läget blev ömtåligt för missionsskolorna, eftersom man fruktade, att då religiös neutralitet var fastställd i regeringsskolorna, statens skolinspektörer, om de voro kristendomsfientliga, kunde tänkas motarbeta missionens kristendomsundervisning. Cordes grep emellertid denna chans att få ekonomisk hjälp till skolan och begärde regeringsanslag till seminariet och flickskolan i Tranquebar redan 1855. Detta ställdes också i utsikt under förutsättning, att missionen hade en kompetent person att ställa i spetsen för skolorna. Av den anledningen utsändes W. Stählin samtidigt som Blomstrand och Rydén 1857.[22a]

Stählin utarbetade en stor plan för hela skolväsendets ordnande, varvid han särskilt tog sikte på att utbilda fullgoda lärarkrafter för skola och kyrka. Samtliga högre skolor skulle centraliseras till Tranquebar, där på basis av centralskolorna lärare, kateketer och teologer kunde utbildas. Detta var ett skolprogram av betydande mått, som emellertid inte enbart hälsades med glädje av missionärerna, utan även möttes av motstånd. Några fruktade nämligen, att skolväsendet härigenom skulle sekulariseras och angliseras samt dessutom förlora sitt mål att skapa en tamulisk kristen folkbildning.[23] Stählins huvudmotståndare var Ouchterlonys vän Schwarz, vilket naturligtvis bidrog till att den förre och sedermera Nerling ställde sig på den avvisande sidan.[24] Saken blev särskilt aktuell i Tanjore, där en

---

wir da auf ein Prioritätsrecht Anspruch machen?» Nerling till Hardeland 14/3 1864. Briefe einzelner Missionare. LpzgMA.

[22] Jfr Fleisch, a. a., sid. 101 ff.

[22a] Fleisch, a. a., sid. 42.

[23] I det att man ville utöva en enhetlig församlingsskola, förbiså man dock, att Stählins plan hade samma mål och att i spetsen för skolväsendet skulle stå en prästvigd missionär för att tillvarataga kyrkans intressen.

[24] Det ligger utanför vår uppgift, att redogöra för denna konflikt som

högre skola höll på att växa fram,[25] vilken Ouchterlony och Nerling på inga villkor ville släppa ifrån sig. En starkt bidragande orsak härtill var givetvis spänningen mellan Tanjoremissionärerna och ledningen i Tranquebar.

För att hålla skolan uppe på den erforderliga nivån och slippa sända eleverna till Tranquebar, anställdes en duktig engelsk lärare vid namn Regel för vilkens avlöning krävdes extra anslag.[26] Då det var svårt att få dessa från Leipzig, sökte de båda missionärerna skaffa pengar på privat väg. Vi ha redan sett Ouchterlonys bemödanden härvidlag under hemmavistelsen. Men denna privata penninganskaffning mötte hinder på grund av den av Hardeland genomförda bestämmelsen, att ingen missionär ägde rätt att mottaga medel för eget arbete.[27] Både Nerling och Ouchterlony kände detta som ett oberättigat intrång på den personliga friheten.[28] När Ouchterlony rest hem, gjorde Nerling nya försök att ordna Regels avlöningsförhållanden. Han föreslog Kollegiet, att denne skulle garanteras en bestämd lön av missionen. Genom statsbidrag och enskilda gåvor skulle missionskassan icke behöva vidkännas några större utgifter, men en viss garanti måste ges. Av principiella skäl hade både han och Ouchterlony tidigare avböjt statsbidrag, men det

---

bl. a. leder till Stählins utträde ur missionen. Samtliga Erlangenteologer voro motståndare till Stählins planer, vilket gav striden en särskild teologisk färg. Se därom Fleisch, a. a., sid. 117 f.

[25] Sådana skolor funnos — förutom i Tranquebar — i Trichinopoly, Shialy, Coimbatore och Madras och kallades i allmänhet engelskt-tamuliska skolor.

[26] Hösten 1864 insände Ouchterlony och Nerling en skrivelse till kollegiet med en redogörelse för skolan och en anhållan om anslag. Ind. Prot. 1861—64. LpzgMA.

Efter Ouchterlonys hemresa tog Nerling av sin egen lön, ända till 35 rup. i månaden för att klara avlöningen till Regel. Ouchterlony till SMS 25/10 1865 SMS Handl. 1862—66, 1502—1505. Redan tidigare gav Nerling, som vi sett, bidrag ur egen kassa till skolan.

[27] MKR 11. Sitzung 28/7 1863. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA. Jfr Sundkler, a. a., sid. 383.

[28] Ouchterlony till Hardeland 28/1 1868. Briefe einzelner Missionare. Ind. Prot. 1867—68. LpzgMA.

ekonomiska nödläget tvang Nerling att ställa skolan under regeringen för att därigenom få ekonomisk hjälp.[29] Han motiverar i en längre skrivelse, varför han tidigare varit motståndare till en dylik. Det är faran för sekularisering, som varit avgörande och han är övertygad om att det i längden är till skada för missionsarbetet med ett dylikt beroende av en statsmakt, som är religiöst indifferent.[30]

Missionskyrkorådet ansåg sig icke kunna vidarebefordra hans anhållan till kollegiet, emedan hans förslag angående Regel vore allt för långt gående.[31] Detta var ett svårt slag för Nerling

[29] Jfr Fleisch, a. a., sid. 111.

[30] Nerling till Kollegiet 11/9 1866. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA. Han är inne på liknande tankegångar i ett yttrande över den plan till skolornas organisation, som Kollegiet utsände sommaren 1866. Enligt detta förslag skulle tre skolformer finnas: elementarskola, engelsk-tamulisk skola och seminarium. Beträffande undervisningens mål heter det om skoltyp nummer två, att den skulle ge begåvade elever »Gelegenheit zu höherer weltlicher Ausbildung im Sinn und Geist unserer Kirche». Nerlings huvudanmärkning riktar sig mot den citerade målsättningen för den engelsk-tamuliska skolan. Han föreslår, att man tydligare angiver, att utbildningen även skall ha religiös karaktär »religiöser u. weltlicher Ausbildung». Hans motivering härför är icke utan sitt intresse. Han påpekar t. ex. att då denna högre skola skall vara en förberedande utbildning för lärare och präster, är det av betydelse, att eleverna icke blott bibringas kunskaper i språk och historia o. s. v. utan även i religion. Kollegiets slutgiltiga utformning av denna paragraf blev en kompromiss i det den anger skolans syfte vara att ge eleverna »Gelegenheit zu höherer allgemeiner Ausbildung etc.» MKR 174. Sitzung 19/12 1866. Ind. Prot. 1865—66. Jfr Fleisch, a. a., 109 f.

[31] MKR 171. Sitzung 25/9 1866. Ind. Prot. 1865—66. LpzgMA. MKR:s hållning i denna fråga var ganska oklar. Man förklarade sig villig att vid en eventuell förflyttning av Nerling svara för avlöningen till Regel (se ovan sid. 178). Men när Nerling stannade kvar, var man icke längre intresserad därav, ehuru bestämmelsen, att enskild missionär ej fick mottaga medel för sitt arbete, omöjliggjorde bidrag till läraren. Man skymtar bakom detta en viss tendens att inordna Tanjore-skolan i centralskolan i Tranquebar, vilket var en naturlig konsekvens av den nya skolplanen. Därjämte var man med tanke på de svenska självständighetsplanerna naturligt nog ej hågad att ge Tanjore något försprång före de andra stationerna, allrahelst som Kollegiet, som vi sett, var betänkt på att överlämna Tanjore till svenskarna.

och när MKR dessutom beslöt att förflytta den infödde medarbetaren Nallatambi från Tanjore, blev måttet rågat. Hur han och sedermera Ouchterlony, när denne fick reda på det skedda, kände det, bär dennes brev till Hardeland vid avresan till Indien tydligt vittnesbörd om.[32] Nerling reste hem »durch zwingende Privatpflichten genöthigt»,[33] men bakom denna motivering lågo djupare orsaker av ovan antytt slag.[34] I juni 1867 kom han till Sverige, sedan han först gjort en blixtvisit i Leipzig,[35] och träffade Ouchterlony just när denne stod i begrepp att fara till Indien via London.

Nerling tillbringade en vecka hos Ouchterlony, som bodde

---

[32] »Nerling will sie bald aufsuchen und von Ihnen sein Herz ausschütten.» Ouchterlony till Hardeland 2/7 1867. Ind. Prot. 1867—68. LpzgMA.

[33] MKR 177. Sitzung 12/2 1867, ibm. Jfr Cordes till Hardeland: »Auf die gute Post von dem Ausgang der Synode folgt leider gleich wieder eine unerwartete Hiobspost. *Nerling tritt* 'einstweilen' aus dem Dienst unsere Mission und schifft sich ein ehe nur eine Antwort von Ihnen hier sein kann! Diese Wendung war uns nicht weniger unerwartet als sie Ihnen sein kann. Wohl ist es erfreulich, dass er versichert hat, sein Austritt stehe in keinem Zusammenhang mit der Beschwerde, die er auf der Synode vorlas und später zurücknahm. — Nerlings isolirte Stellung in Tanjore, seine grosse Sympathie mit den Geschwistern Ouchterlony, seine schwierige Stellung bei den nothwendig gewordenen Reductionen gegenueber seiner und besonders Ouchterlonys früherer Freigebigkeit. — Nerling wird übrigens Mitte Mai in Deutschland sein und noch vor dem Missionsfeste die Freunde in der Heimath besuchen können. Ob das absichtlich so eingerichtet ist? Hier scheint er sein Vorhaben allerdings absichtlich verschwiegen zu haben.» Cordes till Hardeland 23/4 1867. Ind. Prot. 1867—68. LpzgMA.

[34] I brev till Hardeland berör Ouchterlony frågan om rätt för den enskilda missionären, att mottaga gåvor till sitt arbete och finner det oriktigt att missionen förvägrar detta. »Bruder Nerling sagte mir, dass er nicht in den Dienst der Leipziger Mission wieder eintreten könne, bis diese Bestimmung aufgehoben werden.» Ouchterlony till Hardeland 28/1 1868. Ibm. Severina Blomstrand hade tidigare i brev till Tranquebar omtalat att man i Göteborg vore ovillig att sända pengar till Indien om ej missionärerna finge mottaga de gåvor som voro avsedda för dem. Häri låg även en anledning till att de svenska självständighetsplanerna hälsats med glädje i Sverige. Severina Blomstrand till Anders Blomstrand 4/1 1866. LUB.

[35] Prot. Coll. 31/5 1867. LpzgMA.

hos sina svärföräldrar på Sotanäs och hade således god tid att underrätta honom om läget i Indien. Sedan reste han åter till Leipzig, där hans besök skapade åtskillig oro.[36] Därmed äro vi framme vid anledningen till den förseelse för vilken Ouchterlony måste göra avbön i Tranquebar. Vi ha uppehållit oss länge vid förspelet till denna slutakt, men det har synts nödvändigt att lägga fram hela bakgrunden till den episod, som utlöser Ouchterlonys uppladdade missnöje med den tyska ledningen på missionsfältet.

I april meddelar Ouchterlony Hardeland, att han har för avsikt att resa ut till Indien i juni, men att han gärna vill invänta Nerlings hemkomst. Denne hade meddelat, att han skulle komma antingen via Köpenhamn eller Göteborg. Dessutom berättar han, att han i Stockholm förhandlat med Svenska Missionssällskapet angående sina »Stationsgelegenheiten». Bl. a. hade sällskapet lovat honom extra bidrag till skolan i Tanjore. Detta gjorde, att det icke behövde vidtagas några förändringar på grund av Nerlings hemresa. Han ber, att MKR skall underrättas därom. Den engelsk-tamuliska skolan må ställas under regeringsuppsikt för statsbidragets skull. Dessutom nämner han att han fått 2.000 R. B. till kyrkobygget.[37] Uppgiften om bidraget till skolan var en kinkig sak. Som bekant hade MKR andra planer och vad dessa gingo ut på, framgår av Ouchterlonys ord i ett senare brev: »Wahrscheinlich wird der K. Rath auch die Schule in Tanjore, die immer ein Nagel im Auge war, zu ihrem früheren niedrigen Stanspunkte reducirt haben».[38] Det gällde den högre skolans vara eller icke vara i Tanjore. I Leipzig blev man undrande, och Hardeland beordrade honom att komma dit före avresan för att avhandla »verschiedene Gegenstände».[39] Detta brev, som var avsänt den 10 maj nådde

[36] Ouchterlony till Hardeland 2/7 1867. Ind. Prot. 1867—68. LpzgMA. Jfr Cordes till Hardeland 15/7 1867, ibm, samt Protocolle des Collegiums 31/5 1867. LpzgMA.

[37] Ouchterlony till Hardeland 8/4 1867. Ind. Prot. 1867—68. LpzgMA.

[38] Ouchterlony till Hardeland 2/7 1867. Ibm.

[39] Keil till Ouchterlony 20/8 1867, ibm. Jfr uttalandet i Kollegiets protokoll, som först i anledning av Ouchterlonys brev med tillfredsställelse

icke Ouchterlony förrän den 16 juni.[40] Denne som då redan skrivit till Leipzig och anmält, att han skulle resa direkt från Sverige till London, ville icke ändra sina resplaner, utan var angelägen att i god tid komma till London före indiabåtens avgång.[41] Då skrev Hardeland ännu ett brev, förmodligen påverkad av Nerlings båda besök.[42] Enligt vad som framgår av detta brev befarade man tydligen det värsta från Ouchterlonys sida. Man begär, att han skall avlägga en skriftlig förklaring »dass er in Einklang mit unsern Anordnungen, speziell unsern jüngsten Anordnungen hinsichtlich des Schulwesens in Indien wirken werde».[43] På detta svarar Ouchterlony: »Was nun den Inhalt ihres letzten Briefes betritt, so brauchen Sie kein Aufruhr von mir befürchten, obgleich ich völlig überzeugt bin, dass die jetzige Richtung des Kirchenrathes und mehrere Grundsätze und Bestimmungen unserer Mission, der Sache des Herrn und einer friedlichen gedeihlichen Entwicklung unserer Mis-

omnämner, att svenskarna ville ansluta sig närmare till Leipzigmissionen. Det fanns även något annat i brevet, som kunde ge det karaktären av »guten Nachrichten», nämligen att denne hade bett Svenska Missionssällskapet ge en extra gåva »von einigen Tausend R. Thalern» till missionen. (Ouchterlony till Hardeland 8/4 1867. Briefe einzelner Missionare. LpzgMA).

Hans ord om skolan föranleder emellertid uttalandet: »Hinsichtlich der Schule in Tanjore soll auf unsere [Jfr ovan sid. 183.] stehende Schulordnung verwiesen werden.» Man beslutar sig för att kalla Ouchterlony till Leipzig före dennes avresa till Indien. Prot. Coll. 22/4 1867. LpzgMA.

[40] Ouchterlony till Hardeland 2/7 1867. Ind. Prot. LpzgMA.

[41] Kollegiets protokoll ger vid handen, att ett andra brev avsänts till honom under hans adress i Sverige, men utan resultat. Prot. Coll. 26/6 1867. LpzgMA. Antagligen sändes detta brev efter det Ouchterlonys meddelande ingått den 29 maj och kunde därför icke nå honom. F. ö. är det icke heller så säkert, att Ouchterlony hade någon större lust att träffa herrarna i Leipzig.

[42] Första gången träffade Hardeland ej denne, men förmodligen sammanträffade de, när Nerling andra gången besökte Leipzig. Om stämningen därstädes på grund av Nerlings besök vittnar ett par ord i Cordes brev till Hardeland: »Von Handmann hörte ich von ein paar Tagen sehr Tragiges über Nerlings Betragen in Deutschland.» Cordes till Hardeland 15/7 1867. Ind. Prot. 1867—68. LpzgMA. Jfr Eleonore Blomstrand 30/6 1867 till Anders Blomstrand. LUB.

[43] Prot. Coll. 26/6 1867. LpzgMA.

sion im höchsten Grade hinderlich sind». I fortsättningen avlevererar han en skarp och häftig kritik av MKR:s åtgärder och är beredd att styrka sina anklagelser med klara bevis. Hardeland hade i sitt brev talat om vissa missionärers »Willkür und Eigenwilligkeit», och Ouchterlony medger, att anklagelsen är riktig, om den också får tillämpas på medlemmarna inom MKR. Han förklarar sig emellertid villig att för fridens skull underordna sig dess godtyckliga handlingssätt ifråga om missivering och skolpolitik. »Ich werde nicht darüber mit den Brüdern zanken, sondern versuchen, im Frieden mit jedem Menschen zu leben und in der Stille zu arbeiten, gewiss dass der Herr Alles zum guten Ziel führt». Han försvarar Nerling mot Hardelands hårda dom och säger sig veta, att det var familjeskäl, som tvang honom att resa hem. Han skulle ha rest »wenn auch der MKR aus lauter Engeln bestanden hätte». Ouchterlony menar vidare, att om inte missionen skall bli lidande, måste MKR få en ny instruktion och Synodens ställning förändras. Det behövs en missionsprost från Europa, som kan ta ledningen, »der die moralischen Grundsätze der luth. Kirche und nicht die des Jesuitenordens hegt: das Kirchenregiment muss auch brüderlich und evangelisch sein, nicht hönisch, misstrauisch, unbrüderlich, willkürlich, alle Macht in seine Hand concentrirend, die anderen Brüder nur als Marionetten und Puppen betrachten, die man nach Belieben hin und her ziehen kann».[44]

Brevet var avsett som ett privatbrev till Hardeland, men som denne var bortrest, hade han uppdragit åt professor Keil att sköta korrespondensen. Brevet hamnade alltså hos kollegiet, där man tog kritiken mycket illa upp. Inte nog med att han kritiserat MKR i allmänhet och sagt, att han ansåg ledningen i Indien vara ett hinder för missionens utveckling, utan han menade sig också kunna stödja denna subjektiva mening med

[44] Ouchterlony till Hardeland 2/7 1867. Ind. Prot. 1867—68. LpzgMA. Att även Rydén led av MKR:s »förflyttningsiver» framgår av hans uttalande till Blomstrand, när det gällde en förflyttning till Mayavaram. Han kan ej finna det riktigt att »identifiera Guds vilja med Kyrkoregimentets». Rydén till Blomstrand 1/3 1865. LUB.

fakta, varjämte han framkastar svåra anklagelser mot MKR och dess ordförande. Det är dessutom tydligt, att hans syn på missionen är helt motsatt de principer efter vilka Leipzigmissionen bedrives. Därmed saknar han det förtroende för MKR, som är den första och ofrånkomliga förutsättningen för samarbete. Under sådana förhållanden borde han känt det som sin plikt att före avresan fara till Leipzig för att lägga fram sin kritik inför Kollegiet. Oberoende därav borde han ha efterkommit missionsdirektorns anmaning att resa över Leipzig till London och ej i bitterhet fara direkt till Indien. Då man ej kan vänta någon välsignelse av en sådan missionärs arbete, har han att inställa sig hos missionsdirektor Hardeland, som om någon tid skulle anlända till Indien för inspektion av missionsfältet.[45] Protokollets skarpa ord stå helt i samklang med brevet och visar, hur allvarligt man tog på frågan. »Die bevorstehende Abreise des Direktors veranlasste eine Reihe von vorbereitenden Besprechungen besonders über die Stellung welche der Direktor zu German u. zu Ouchterlony bei der unwahren und unberechtigten Stellung dieser beiden zu uns in seinen Besprechungen anzunehmen haben werde.»[46]

Keils brev sändes till Cordes, som i sin tur översände det till Kremmer i Madras, dit Ouchterlony anlände den 11 oktober. Stämningen i Indien var nu allt annat än hjärtlig. Cordes rapporterar till Leipzig, att han fått ett brev från Ouchterlony, som knappt visade ett spår av hjärtlighet. Och själv finner Cordes det vara en Guds ledning att Ouchterlonys »jetzige innere Stellung offenbar geworden ist, ehe er in seine frühere äussere Stellung wieder eintritt».[47] MKR tillställde även Ouchterlony en skrivelse, där man uttryckte sin stora ledsnad över hans beteende. Han kunde ej återinträda i arbetet, förrän saken uppklarats. En möjlighet därtill förelåge när missionsdirektorn an-

---

[45] Keil till Ouchterlony 20/8 1867. Ibm.

[46] Prot. Coll. 13/8 1867. LpzgMA. German hade råkat i konflikt med MKR och Kollegiet med anledning av de nya äktenskapslagarna. Jfr Fleisch, a. a., sid. 113.

[47] Cordes till Keil 12/10 1867. Ind. Prot. 1867—68. LpzgMA.

länt till Indien.[48] På detta svarade Ouchterlony, att hans brev till Hardeland var ett privatbrev, som föranletts av Nerlings rapport, för vilket han nu bad om förlåtelse. Han förklarade sig nöjd med förslaget att på en tid icke övertaga någon station och hoppades få tillfälle att framlägga sin sak i Tranquebar. Från Madras reste han emellertid omedelbart till Tanjore, varifrån han gjorde en förfrågan, om man önskade, att han skulle stanna där. I så fall förklarar han sig beredd att övertaga stationen från den 1 november.[49] Detta var typiskt för Ouchterlony. Så snart han kom till missionsfältet var han åter den ivrige missionären, som vill börja arbeta och stryka ett streck över det gamla. Vi ha mött detta drag hos Ouchterlony tidigare. Innan detta brev nått Tranquebar, sände man honom därifrån ett uppmuntrande brev och inbjöd honom att komma dit. Här fick man tillfälle att tala ut och det kom till full förståelse och försoning mellan parterna. Ouchterlony bad upprepade gånger om tillgift och tog tillbaka vad han skrivit till Hardeland. Ehuru det slutliga avgörandet ännu låg i dennes hand, trodde man sig kunna tillmötesgå Ouchterlonys önskan att genast få återtaga arbetet.[50] Vid nästa sammanträde bekräftades också detta och som en underpant härpå beviljades Ouchterlony ett förskott på 100 Rup. för att kunna inreda sitt hem.[51] Vid uppgörelsen med Hardeland måste han lova att till Kollegiet i Leipzig ingiva en särskild lydnadsförbindelse, »das Versprechen unbedingten Gehorsams abzulegen». Detta var ingalunda lätt för honom, eftersom det innebar, att han måste avstå från möjligheten att taga emot särskilda gåvor till missionsarbetet. I lydnad för fjärde budet förklarade han sig dock beredd att böja sig för detta krav.[52] Genom att Ouchterlony underkastade sig denna bestämmelse, hade Leipzig åter ett fast grepp om missionen och det kunde inte bli tal om några självständiga svenska åtgärder. Tidigare hade Ouchterlony, såsom skett vid sammanträdet i Stockholm,

[48] MKR 188. Sitzung 8/10 1867. Ibm.

[49] Ibm.

[50] Ibm.

[51] MKR 189. Sitzung 7/11 1867. Ibm.

[52] Ouchterlony till Hardeland 28/1 1868. Ibm.

innan han lämnade Sverige, kunnat framlägga sin stations olika behov och få löfte om hjälp. Dessa pengar sändes via Leipzig, så att man där kunde kontrollera vad som gavs, men Kollegiet måste finna sig i att överlämna gåvorna efter givarens önskan. Men nu gick det icke längre för Sverige att dirigera gåvorna. Det hade givetvis varit riktigast, att denna sak reglerats genom överenskommelse sällskapen emellan. Men Hardeland hade väl i minne, att göteborgarna icke ville avstå från denna rätt och dessutom kändes det ju genant att komma med ett sådant krav till Svenska Missionssällskapet. Då var det lättare att göra slut på den svenska friheten genom att den enskilde missionären avtvangs ett löfte att icke taga emot dylika gåvor.

Ouchterlony dröjde till i slutet av januari 1868, innan han kunde förmå sig att insända skrivelsen och han gjorde det icke utan en viss protest.[53] I det officiella brevet, som han samma dag insände till Leipzig och där han nämner den missstämning som framkallats hos honom genom »die schmerzlichen Mittheilungen des Br. Nerlings» erkänner han att han hade skrivit i »ungebührender Weise» och ber om förlåtelse

[53] »Sie mögen mit Recht sich wundern über meine Säumniss, den versprochenen Brief einzusenden; es wurde mir aber nicht leicht, das Versprechen unbedingten Gehorsams abzulegen, besonders wegen einer Bestimmung, die mir sowohl als dem Bruder Nerling immer als ein Ueberschreiten der Grenze der Machtvollkommenheit der Mission in die privaten Rechte eines Christenmenschen hat erscheinen wollen, nämlich dass ein Missionar nicht empfangen darf die Gaben, die von theuren Freunden in der Heimath ihm zur Verfügung für Missionszwecke gegeben werden. — — — Ich werde mich indessen für meinen Theil, des vierten Gebots wegen, auch in diese Anordnung fügen, und hoffe, Sie werden es nicht übel, lieber Herr Director, aufnehmen, dass ich Ihnen nun aufrichtig gesagt habe, was mich bisher hinderte, die versprochene Abgabe einzureichen.

Es sind noch gar manche Sachen und Verhältnisse in meiner Mission, die ich von Herzen bedaure, und worüber ich mit Ihnen zu verhandeln wünsche, ehe Sie Indien verlassen. Es soll aber mit Gottes Hülfe nichts mich daran verhindern, Ihnen den schuldigen Gehorsam zu leisten. Ich hoffe noch dass Sie mit dem beiliegenden Brief an das h. Collegium zufrieden sein werden, und Nachsicht haben mit den Mängeln desselben, da ich ja ein Ausländer bin und in fremder Sprache schreiben muss.» Ouchterlony till Hardeland 28/1 1868. Briefe einzelner Missionare. LpzgMA.

för allt varigenom han hade försyndat sig mot sina överordnade samt förklarar sig beredd att så länge han står i Leipzigs missions tjänst foga sig i Kollegiets och MKR:s bestämmelser även om dessa skulle för honom vara obehagliga.[54]

Därmed var denna tråkiga sak ur världen, men hur smärtsamt och förödmjukande det kändes för honom förstår man av hans brev till Sjöding om de ledsamheter han måst gå igenom,[55] och av den omständigheten att direktionen ansåg sig böra uppmana honom att låta höra av sig.[56]

---

[54] Detta Ouchterlonys brev är ett mycket intressant exempel på hans sätt att kunna ge vika och ödmjuka sig när det gällde att bevara det för honom viktigaste av allt: sammanhanget med missionen. Vi ha redan mött detta drag hos Ouchterlony men som ytterligare bevis må vi återgiva brevet in extenso. »An das hochwürdige Collegium der ev. luth. Mission in Leipzig. Im Herrn verehrte Väter. Gleich nach meiner Ankunft in Indien erhielt ich durch den h. M. K. Rath Ihr geehrtes Schreiben, worin Sie mir Ihr Schmerz erklären über meinen Brief aus London vor meiner Abreise. Den Brief, geschrieben während der Misstimmung hervorgerufen durch die schmerzlichen Mittheilungen der Br. Nerlings, hatte ich zwar gemeint als einen Privatbrief an unsern verehrten Director, da er aber als ein officielles Schreiben betrachtet wurde, so war es natürlich, dass das h. Collegium mich darüber zu Rede stellte. Ich erkannte bald, dass mein Londonbrief in ungebührender Weise geschrieben war und das ich dadurch mich gegen meine Vorgesetzten versündigt hatte. In einem Schreiben an d. h. M. K. Rath habe ich dies gleich anerkannt und um Verzeihung gebeten. Ich nehme noch einmal den erwähnten Brief zurück und erkläre mich bereit, solange ich im Dienst der Leipziger Mission stehe, mich in die Anordningen des h. Collegiums und des h. M. K. Raths zu fügen, mögen dieselben mir lieb oder unlieb sein. Das walte Gott. Mich der väterlichen Nachsicht und Fürbitte des hochwürdigen Collegiums befehlend verharre ich in alter Ehrfurcht Ihr gehorsamer Missionar C. A. Ouchterlony.» Ouchterlony till Kollegiet 28/1 1868. Ibm.

[55] Jfr Sundkler, a. a., sid. 422.

[56] »I anledning deraf att Missionären C. A. Ouchterlony på öfver ett år inte gjort Direktionen några meddelanden, skulle sekreteraren skrifva till honom och erinra honom derom.» SMS Prot. 29/12 1868. Detta stämmer dock icke riktigt med verkligheten, ty på våren samma år hade Ouchterlony faktiskt skrivit till direktionen och beklagat de förändringar, som företagits på stationen. Nallatambi hade förflyttats och elevantalet i skolorna minskat. Allt hade skett i strid med Ouchterlonys uttryckliga önskan, att inga åtgärder skulle vidtagas efter Nerlings avresa, förrän

Det är icke så lätt att fälla ett objektivt omdöme angående Ouchterlonys och Nerlings förhållande till Leipzigmissionen. I rättvisans namn måste det nog sägas, att de icke helt och hållet hade rätten på sin sida. För missionens ledning torde det långt ifrån ha varit lätt att handskas med den impulsive och ibland oberäknelige Ouchterlony. Sundklers omdöme om honom som »en brinnande själ men med ett labilt temperament» träffar det rätta.[57] Hans ställning komplicerades ock av hans hustrus motvilja mot allt tyskt. Men samtidigt torde han ha varit en av de mest nitiska och dugliga missionärer, Sverige någonsin ägt i Indien och hans framstående missionärsegenskaper ha vitsordats både av svenskar och tyskar. Hans ställning skulle förvisso ha varit lättare både för honom själv och hans överordnade, om han inte tvingats in i ett system, som hämmade och band hans frikostiga och omedelbara väsen. En svagare natur skulle ha lamslagits av de tvångsåtgärder, som vidtogos mot honom, men det länder Ouchterlony till heder, att ingenting kunde förta hans arbetsiver och kärlek till missionen. För honom var missionskallelsen hans livs stora patos och för att fullfölja den, kunde han finna sig i nästan vad som helst.

Nerling var en vida mer komplicerad natur. Han hade på sätt och vis en starkare vilja än Ouchterlony. Hans principer voro mera oböjliga och han hade inte så litet av hetsighet.[58] Å andra sidan uppväges detta av en omutlig rättrådighet. När han t. ex. tar ställning för de svenska självständighetssträvandena, sker inte detta för att han själv därigenom skall få större frihet, utan han anser sig tala i rättvisans namn. Han finner tyskarnas synpunkter självviska och ensidiga. Hans stora fri-

---

han kom ut. Ouchterlony till SMS 27/3 1868. SMS Handl. 1867—72; 823—826.

[57] Sundkler, a. a., sid. 248.

[58] När pastor Sirdius i Helsingfors hos Leipzigkollegiet efter Nerlings avgång hörde sig för angående hans karaktär, har Luthard på brevet antecknat »eigensinnig und hartnäckig». Briefe. Acta 1868. LpzgMA. I en skrivelse från Riga 1868 uttrycker dr. Christiani, generalsuperintendent i Livland å den livländska Predigersynodens vägnar sin beklagan över Nerlings beteende. Ibm.

språkighet och självständiga ståndpunktstagande omöjliggjorde hans kvarstannande i den tyska missionen. Varken den tyska nationalismen eller disciplinen passade honom. Därtill kom att han såväl som fru Ouchterlony hade svårt att tåla Indiens klimat. Hans definitiva avgång från Leipzigmissionen ägde rum i juli 1867.[59]

De svenska planerna på ett självständigt arbete i Indien, som vi följt ända från samarbetets början, ledde under den period vår undersökning omfattar icke till något positivt resultat. Visserligen gjorde Ouchterlony nya försök att erhålla större frihet. Han hänvisade till det faktum, att intresset i Sverige för indiamissionen blivit mindre genom att inga extra gåvor fingo givas till dess missionärer.[60] Men hans invändning hade föga effekt. Man svarade endast att gåvorna måste »in die rechten Bahnen geleitet werden».[61] Det var först när Svenska kyrkans mission övertagit ansvaret för de svenska missionärerna och flera arbetare utsänts från Sverige, som en ändring kunde komma till stånd.[62]

[59] Sundkler, a. a., sid. 420. — I ett brev till Indien sommaren 1867 berättar Eleonore Blomstrand, som då befann sig i Sverige, om Nerlings besök och fäller följande omdöme: »— — in Schweden soll er unsrer Mission sehr geschadet haben, wahrscheinlich mit Ouchterlony». Eleonore Blomstrand till Anders Blomstrand 30/6 1867. LUB.

[60] »Früher haben d[ie] Freunde in Schweden viel geschickt, aber Dr. Ulff ist in Leipzig mit dem Grundsats bekannt gemacht worden u. hat in Schweden die Freunde aufgefordert keine Specialbeiträge zu schicken. Die Folge davon ist, dass wo früher 1,000 R. einkam bald darauf nur 400 R. u. jetzt nicht mehr einkommt XI. Synode, Jan. 1869. Ind. Prot. 1869—70. LpzgMA.

[61] Ibm.

[62] Det blev Carl Jakob Sandegren, vilken utreste till Indien 1869, som efter långa och besvärliga förhandlingar, förde frågan i hamn. Se härom Brundin, Ett evangeliskt-lutherskt samarbete och dess frukt samt Fleisch, a. a., sid. 173 ff. Den senares uttryck: »Schlag auf Schlag folgten die Forderungen» är betecknande för Leipzigs syn på frågan. Men detta fingo varken Ouchterlony eller Blomstrand uppleva. Den förre avled i Indien 1889, 63 år gammal, den senare i Lund 1887. Dessförinnan hade Rydén, som under hela sin missionärstid dragits med svår ohälsa, avlidit i London 1866.

AVDELNING III

Förhållandet till andra missioner

KAPITEL 12.

Det kritiska utgångsläget.

Leipzigmissionen betraktade sig alltifrån början av sin verksamhet i Indien som den legitima arvtagaren till den dansk-halleska missionen.[1] När Cordes utsändes som dess förste missionär, hade han ock beordrats att »seine besondere Aufmerksamkeit auf diejenigen Gegenden richten, wo früher lutherische Missionsstationen bestanden». Samtidigt lade man honom på hjärtat, att uppträda hänsynsfullt och varsamt gentemot andra icke lutherska missionärer.[2]

I den dansk-halleska missionen hade som bekant en stark nedgångsperiod inträtt vid början av 1800-talet, och det tidigare så blomstrande missionsarbetet hade antagligen helt gått

---

[1] »Wir sind nicht in eine fremde Ernste eingedrungen, sondern sind die rechtmässigen Erben des Arbeitsfeldes, welches unter dem Schusse der Dänischen Krone Deutsch-Lutherische Missionare zuerst bestellt haben. O das aus den Kirchen, Schulen, Missionhäusern, welche Ziegenbalg, Schulze, Schwarz erbaut haben, unsern Missionaren der Geist dieser treuen Jünger mahnend und stärkend entgegentrete.» ELM 1851, sid. 342. Jfr »The evangelical missionaries' Defence», Madras 1853: »We cannot indeed deny our claim to be considered the spiritual successors of the faithful Fathers of the Protestant Mission in Southern India.» Sid. 8.

Vi använda uttrycket »Leipzigmissionen», fastän det sachsiska missionssällskapet vid tiden för arbetets begynnelse i Indien hade sitt centrum i Dresden. »Leipzigmissionen» har emellertid blivit sällskapets hävdvunna namn, och därför göra vi oss för sammanhangets skull med flit skyldiga till en viss anakronism.

[2] Fleisch, a. a., sid. 12 f.

till spillo, om det icke på 1820-talet omhändertagits av den engelska kyrkomissionen.[3]

Den gamla Tranquebar-missionen hade bestått av två områden: Den danska kolonien Tranquebar med städerna Poreiar och Tranquebar och ett litet landområde; samt några missionsstationer i presidentskapet Madras utanför den danska kolonien. De viktigaste av dessa voro, förutom själva Madras, Trichinopoly och Tanjore. I Madras hade missionärerna Schultze och bibelöversättaren Fabricius verkat och på de två sistnämnda platserna bl. a. den namnkunnige Ch. Fr. Schwartz, »kungaprästen», vilken i sin tur efterträddes av sin adoptivson Kohlhoff d. y.[4] Det har med rätta påpekats, att man kan kalla den gamla tamulmissionen »den dansk-hallesk-engelska», be-

[3] »Kyrkomissionen» har här fått beteckna både *SPG* och *CMS*. Det skulle föra för långt — och f. ö. ligga utanför ramen för vår uppgift — att närmare utreda förhållandet mellan dessa bägge kyrkliga missioner. Hans Cnattingius torde i sin under utgivning varande undersökning om biskopsämbetet i de engelska kyrkliga missionssällskapen närmare ingå därpå. F. ö. hänvisas till Stock, The History of the Church Missionary Society, I.

SPG, som år 1826 övertog den egentliga missionsverksamheten från SPGK, hade i fråga om Sydindien sitt viktigaste centrum i mellersta delen av Madras-provinsen, under det att CMS huvudsakligast arbetade inom Tinnevelly i söder.

[4] Redan under dess första 25-årsperiod vann missionen mark i Tanjoredistriktet utanför Tranquebar. Ziegenbalg, som var en man med strategisk blick, fattade mycket snart i sikte att utbreda missionsarbetet i hela Tamullandet. För att undersöka möjligheterna härvidlag gjorde han flera resor bl. a. till Madras. »In seinem regsamen Geiste entwickelte sich ein grosser Plan, das ganze Tamulen-Land von Madras im Norden bis nach Ceylon hinein im Süden mit der Predigt des Evangelii zu durchziehen und die Universitäten Deutschlands, Dänemarks und Hollands zu diesem grossen, gemeinsamen Werke zu verbinden.» Richter, Indische Missionsgeschichte, sid. 118. Men det var först på 1760-talet som Schwarz på allvar upptog arbete i Trichinopoly, vilket sedermera utsträcktes till Tanjore, varest han verkade till sin död 1798. Schultze slog sig ned i Madras 1726, där han efterträddes av Fabricius 1742. Missionsarbetet i Tanjore-distriktet lösgjordes praktiskt taget från Tranquebar 1778 i och med Schwarz' överflyttning till Tanjore. Trichinopoly betraktades som självständigt sedan 1762 och Madras sedan 1727. Jfr Richter, a. a., sid. 137.

roende på dess tidigare förbindelse med SPCK.[5] Genom detta förhållande kunde man på engelskt håll betrakta den gamla Tamulmissionen utanför Tranquebar som sin arvedel lika mycket som Leipzigmissionen. År 1826 överlätos samtliga missionsstationer och all egendom utanför Tranquebar av den lutherska missionen till SPG, och vid Leipzigmissionens begynnelse 1841 funnos dessutom ett tiotal protestantiska sällskap i Tamullandet.[6]

Från en besvärlig begynnelse i Tranquebar fick den nya lutherska missionen inom loppet av några få år fotfäste även inom det s. k. engelska missionsområdet. Så var förhållandet med Madras, Tanjore, Trichinopoly och Mayavaram[7] med tillhörande utstationer. Därigenom kunde Grauls plan att övertaga och utbygga den gamla lutherska folkkyrkan i Tamullandet börja förverkligas.[8] Förhållandet till de andra missionerna sattes emellertid genom denna expansion på hårda prov, och särskilt hade den engelska missionen, som övertagit de dansk-halleska stationerna, icke så lätt att finna sig i den tyska framryckningen. SPG såg allraminst med någon entusiasm på Leipzigmissionens intentioner.

Den engelska kyrkan hade år 1814 etablerat sig som stats-

---

[5] Lindeberg, Den evangeliska missionen, sid. 19.

[6] Beträffande den dansk-halleska missionen se bl. a. J. F. Fenger: Den Trankebarske Missions Historie. Öfwers; af C. A. Ouchterlony. Hough, History of Christianity in India from the commencment of the Christian era: I—II och J. Richter, Indische Missionsgeschichte, Zweite Auflage, sid. 104 ff.

[7] Mayavaram förvärvades, som tidigare omnämnts (jfr ovan sid. 8), genom tillmötesgående från privata engelsmäns sida, främst collector Stokes. Jfr Fleisch, a. a., sid. 28 f. (Collector motsvarar i svenskt språkbruk närmast landshövding). Pudukotah övertogs från American Board i Madura. (Jfr nedan sid. 239 ff.). I Kumbakonam fick den tyska missionen fotfäste efter överenskommelse med Londonmissionen. Jfr ELM 1852, sid. 33 ff.

[8] »Durch die erwähnten Anschlüsse — — — verwirklichten sich nun in ungeahnter Weise Grauls Pläne, die Reste der alten lutherischen tamulischen Volkskirche zu übernehmen und auszubauen.» Fleisch, a. a., sid. 31. Jfr ock ELM 1852, sid. 33. Härvidlag kunde alltså Graul anknyta till Ziegenbalgs strategiska planer ifråga om Tamulmissionen.

kyrka i Indien och hade sina speciella intressen att bevaka.[9] Därmed förelåg faktiskt redan innan Leipzig fick fäste i Tranquebar en viss spänning mellan tysk-lutherska missionsintressen och anglikanska kyrkointressen, allrahelst som biskopen i Calcutta från första början betraktade sig som patronus över all mission, som på något sätt hade förbindelse med Church of England, vilket ju ock var fallet med de »engelska» stationerna i dansk-halleska missionen.[10] År 1816 hade dessutom

[9] Redan i juli 1813 hade det engelska parlamentet fattat beslut om inrättandet av »Episcopal Establishment for India», men beslutet trädde ej i kraft förrän den 10 april 1814. Y. Hough, The History of Christianity in India IV, Book X, sid. 194.

[10] Som ett led i de anglikanska strävandena få vi se biskop Hebers (1823—26) önskemål att reordinera samtliga tyska missionärer i de engelska kyrkomissionernas tjänst. Tre tyska missionärer reordinerades ock i Bengalen år 1825. The Monthly Record of the Society of the Gospel in foreign parts. 1854, sid. 58. I samband därmed bestämdes att blott sådana missionärer, som ordinerats i den engelska kyrkan, skulle antagas av de engelska kyrkomissionssällskapen, SPG och CMS. A. a., sid. 59.

Biskop Hebers synpunkt på utländska missionärer i Indien framgår av följande uttalande: »While I am thus anxious for the speedy arrival of missionaries I trust I am not illiberal in expressing a hope that the Society will supply us with episcopally ordained clergymen. Englishmen by nation, as well as in church discipline, are, on many weighty accounts, to be preferred. With the individual missionaries of the Lutheran Church, now in the employ of the Society, I am very far indeed from having any reason to be dissatisfied.» — — »Still there is a difference between them and us, in matters of discipline and external forms, which often meets the eye of the natives, and produces an unfavourable effect upon then.» Indierna måste t. ex. finna det egendomligt, att inte de tyska missionärerna fingo tjänstgöra i de engelska kyrkorna, d. v. s. i sådana som invigts av en anglikansk biskop. A. a., sid. 57. Biskop Hebers kyrkostrategi fullföljdes i detta avseende målmedvetet av den kraftfulle och nitiske biskop Wilson, (1833—57) vilken såg fram mot den dag, då det icke mer skulle behövas några tysk-lutherska missionärer i Indien. I sin för övrigt uppskattande bedömning av biskop Wilsons gärning uttalar Inspector Hoffman i Basels Missions-Magazin en viss betänklighet gentemot de anglikanska kyrkotendenserna i missionsarbetet: »Es ist nicht zu verkennen, wie das Missionswerk der kirchlichen Gesellschaften durch diese Einrichtung einerseits an Kraft und Einheit gewann, anderseits durch Gebundenheit in manche Ge-

missionärerna Cämmerer och Schreyvogel i Tranquebar vänt sig till biskop Middleton i Calcutta med begäran om hjälp för verksamheten i Tranquebar och t. o. m. varit betänkta på att överlåta hela missionen till Engelska kyrkan.[11] I samband med denna hjälpaktion överlämnades en del områden bl. a. Manikramam till SPCK, vilka så småningom förenades med Tanjore.[12] På grund av den stora missionärsbristen hade den gamle Tranquebar-missionären John redan tidigare anhållit om hjälp hos det nybildade CMS och erhöll genom dess förmedling tre tyska missionärer, som utbildats av Jänicke i Berlin, av vilka Rhenius är mest känd.[13] År 1826 överlämnades alltså visserligen rent formellt allt missionsarbete utanför det danska Tranquebar till engelsmännen, men långt innan hade, som vi sett, en betydelsefull förbindelse etablerats mellan den engelska kyrkan och den lutherska missionen i Tamullandet. Det bör emellertid ej förglömmas, att det av Schwarz i Tanjoredistriktet ledda arbetet var mycket självständigt ej endast i förhållande till Tranquebar utan även till SCPK.[14] Detsamma gäller om Madras i relation till Tranquebar.

---

fahr kam. Eine dieser Gefahren trat dadurch hervor, dass so manche ausgezeichnete Männer, denen, wie einem Rhenius, Gott grossen Segen in ihrer Wirksamkeit gegeben hatte, die aber andern Kirchen als der anglicanischen z. B. der evangelisch-deutschen angehörten, in ihren kirchlichen Gefühlen verletzt wurden. Offen spricht Bischof Wilson es aus, dass er hoffe, die Mission werde künftig keinen deutsch-lutherischen Arbeiter mehr bedürfen.» BMM 1841, II sid. 103.

[11] Handmann talar i detta sammanhang något överdrivet om engelska annektionsplaner: »Beinahe wäre der englische Annektionsplan geglückt, denn etc.» Handmann, a. a., sid. 32. Observeras bör även att Tranquebar-missionen under Napoleon-krigen var avskuren från förbindelse med Danmark, och Tranquebar under denna tid två gånger besattes av engelsmännen.

[12] A. a., sid. 33.

[13] Om Rhenius och hans förhållande till CMS se bl. a. Memoir of the Rev. C. T. E. Rhenius by his son samt Handmann, a. a., sid. 429 f.

[14] Leipzigmissionens historieskrivare äro lika ivriga att betona den *tysk*-lutherska karaktären av Tamulmissionen som engelsmännen, att även *de* varit med från början. Man märker emellertid en viss tendens att från tysk sida överbetona engelsmännens lust att »annektera» den lutherska

Handmann är angelägen framhålla, att det från början rådde ett vänskapligt förhållande mellan Leipzigmissionen och de andra sällskapen. Han ser ett bevis för detta i de nämnda överlåtelserna av Mayavaram, Pudukotah och Kumbakonam.[15] Han framhåller även hurusom Leipzigmissionens föregångare hade varit beredvilliga att samarbeta med andra missioner.[16] Han frågar emfatiskt: »Woher kam nun mit einem Male der Bruch dieses Friedensverhältnisses und der Ausbruch eines heftigen Streites?» Han syftar här på striden i Madras 1850 med anledning av att en församlingsgrupp övergick till den lutherska missionen och finner svaret å frågan ligga i Leipzigmissionens mildare kastpraxis.[17] Vi få i det följande tillfälle att återkomma till kastfrågan, men det torde redan här böra påpekas, att, ehuru väl kasten blev ett slags schibolet mellan leipzigarna och de övriga evangeliska missionerna, motsättningen Leipzig—övrig protestantisk mission, likväl icke var helt beroende av olika uppfattning och praxis ifråga om kasten, utan motsättningen bottnade därjämte i andra orsaker, som icke äro så

---

missionen. Detta går ock igen i äldre svensk uppfattning. Ett ganska typiskt ex. på detta ha vi i Bilder från vår tamulmission, där det bl. a. heter: »Blott en enda af den gamla lutherska missionens församlingar, den i Tranquebar, förblef sin kyrka trogen. Likt en sörjande änka satt hon ensam kvar vid hafvets strand, då tyska missionären Cordes år 1840 anlände till Tranquebar och en förnyelsens tid för den lutherska missionen inträdde.» I, sid. 40.

[15] »Wie diese Übertragungen bewiesen, hatten die Tranquebarer anfangs ein freundschaftliches Verhältnis zu den englischen Missionaren, ja auch zu vielen christlich gesinnten Engländern im Tamulenlande.» Handmann, a. a., sid. 287.

[16] »Aber wäre es billig gewesen, wenn die alten Hallenser, nachdem sie in dem ganzen Tamulenland 8 Stationen notdürftig besetzt hatten, anderen Missionen den Zutritt in dasselbe hätten verwehren wollen? Der dänisch-hallesche Missionar John in Trankebar tat das Gegenteil. Er lud im Anfang des 19. Jahrhunderts die Gesellschaften der englischen Kirchenmission (jfr ovan sid. 198) und der Londoner Mission ein, ihm und seinen Kollegen zu Hilfe zu kommen, ja er half ihren ersten Sendboten bei ihren ersten Sprachstudien in Trankebar.» Handmann, a. a., sid. 286.

[17] A. a., sid. 287.

lätta att påvisa, men inte desto mindre verkliga. Handmanns omdöme är präglat av en önskan att bortse från eller rent bortförklara den kritiskt avvaktande hållning, som från första stund mötte Leipzigmissionen i Indien från de andra missionernas sida. Det är sant, att den akuta situationen i Madras hade sin väsentliga grund i att Kremmer upptog kristna, som uteslutits ur den engelska kyrkomissionen med anledning av att de icke ville släppa sina kastfördomar. Den indiska kristna pressen gjorde ock stor affär av den sidan av saken.[18] Men före denna händelse fanns redan en kritisk inställning mot Leipzigmissionen, och dess metoder i Madras för övrigt bidrogo icke att mildra denna kritik, som med all tydlighet framgår av de engelska rapporterna från Madras.[19] Det förhåller sig icke så som Handmann försöker framställa saken, att Leipzigmissionen dittills arbetat i största samförstånd med de andra missionerna och att schismen uppstod utan föregående varning. En artikel i »Madras Christian Instructor and Missionary Record» för 1843 låter oss förstå något av reaktionen inför Leipzigmissionens ankomst och begynnande framryckning. I artikeln lämnas först en redogörelse för de amerikanska lutheranernas nyligen påbörjade arbete i Tamullandet, varöver författaren uttalar sin glädje. Däremot ställer han sig kritisk till de försök, som från Tyskland gjorts att begynna ett arbete i Sydindien. Han vill råda tyskarna att »proclaim the Gospel where as yet no missionary station has been formed».[20] Det var just vid denna tid, som Ochs och Schwarz gjorde vissa försök att börja en verksamhet i Telugulandet, emedan det såg hopp-

[18] Se Madras Quarterly Missionary Journal och The Madras Intelligencer, för 1849 och 1850. Missionärskonferensen i februari 1850 i Madras opponerade även kraftigt mot tyskarnas sätt att ge efter för kastfolkets önskningar. Jfr Handmann, a. a., sid. 288. Det var detta, som närmast föranledde Graul att utge sin berömda skrift om kasten. (Se nedan sid. 223).

[19] Se t. ex. Madras Diocesan Committee, Minutes 1847—49 och 1850—55. SPGA.

[20] Madras Christian Instructor and Missionary Record 1843, sid. 210 f.

löst ut i Tranquebar.[21] Artikelförfattaren har observerat detta och opponerar sig emot, att man synes taga sikte på Guntur, där amerikanarna redan höllo på att inrätta sig.[22] En kritik av tyskarnas arbetsmetoder och framträdande anspråk på att vara arvtagare till dansk-halleska missionen framfördes även i Madras-tidningen »The Christian Intelligencer» 1848,[23] och kulminerade i en artikel ett par år senare i »Madras Quarterly Missionary Journal» betitlad »The Tranquebar Missionaries *versus* the Missionaries of the Church of England».[24] Ett utslag av denna irritation var också den ovilja som mötte Stokes för att han förhjälpte leipzigarna till Mayavaram, vilket även antyddes av Ochs vid missionsfesten i Leipzig sommaren 1855.[25]

Vad som kanske mer än något annat bidrog att framskapa denna ovilja hos de övriga sällskapen mot Leipzig var dess tendens att söka sig till platser, där det redan fanns annan mission.[26] Men vid sidan därav var det något i själva Leipzigs attityd, som gjorde, att dess missionärer kommo i konflikt med andra missionsarbetare.[27] Man kunde vara frestad att antaga,

---

[21] Jfr ovan sid. 8.

[22] »Also from Halle in Germany, where most of the older German missionaries were educated a communication has been lately received stating that the directors of that institution think of sending a missionary to Guntur.» Madras Christian Instructor etc., 1843, sid. 211. Författaren förblandar visserligen Halle och Leipzig, men det råder icke något tvivel om, att det är Leipzigmissionen som åsyftas.

[23] The Christian Intelligencer dec. 1848.

[24] Jfr The Evangelical Lutheran Missionaries' Defence sid. 3 f.

[25] »Er that es, und blieb trotz der manchen Anfeindungen und Verunglimpfungen, die uns von manchen seiner Landsleute widerfuhren, ein beständiger Freund und Unterstützer unseres Werkes.» ELM 1855, sid. 305.

[26] Vi återkomma i det följande till detta drag i Leipzigmissionen.

[27] Handmann påpekar, att fastän två av missionärerna voro släkt med engelsmännen, kunde man ändock icke komma till något samarbete. Han syftar på Ochs och Wolff. Det är något av desperation i hans ord: »Zwei Missionare waren durch Heirat in verwandtschaftliche Beziehungen zu englischen Missionaren gekommen. Woher kam nun mit einem Male der Bruch dieses Friedensverhältnisses — — —?» Handmann, a. a., sid. 287. Vi kunde tillägga, att Cordes första hustru var dotter till Cämmerer i

att konflikten mellan Tranquebarmissionen och de övriga sällskapen hade sin rot i motsättningen »tyskt-engelskt» eller »lutherskt-reformert» respektive »anglikanskt», men att så ingalunda var fallet bevisas därigenom, att Baselmissionen icke förorsakade några problem utan på allt sätt stod i vänskaplig förbindelse med övriga missioner. Detsamma gäller Gossnermissionen. När sedermera Hermannsburgmissionen började sin verksamhet i Sydindien, förmärktes ingen kritik från de reformertas eller anglikanernas sida, ehuru denna mission gjorde anspråk på att vara lika deciderat luthersk som Leipzigmissionen. I Telugulandet fanns även sedan 1841 ett lutherskt-amerikanskt arbete,[28] utan att detta skapade något som helst problem. Tvärtom uttalade sig den ovannämnda tidningen »Instructor», så som vi sett, välvilligt om lutheranerna i Telugulandet.[29]

Tranquebar, varigenom det också där fanns en förbindelselänk med äldre tradition, som kunnat verka utjämnande.

[28] »American Evangelican Lutheran Mission in South India» (AELM) stiftat 1837 under namn av »The German Foregin Missionary Society in the United States». Namnet ändrades 1841 till »The Foregin Missionary Society of the Lutheran Church in the United States». I Indien gick det under namn av AELM. Dess pionjär och främste missionär under nära 30 år var C. F. Heyer, vilken 50-årig utreste till missionsfältet första gången. Om denne märklige man se bl. a. Tillkomme ditt Rike, 1941, sid. 159 f.

[29] Det är uppenbart, att icke heller denna mission, som annars dogmatiskt stod nära Leipzigmissionen såg med så blida ögon på det tyska sällskapet. I den redogörelse, som Snyder, AELM, avgav vid den nämnda konferensen 1858, (MC 1858 Appendix sid. XX f.) nämnde han, att Stokes, vilken leipzigarna, som vi sett (se ovan sid. 201. Jfr Karsten, a. a. I, sid. 136 f.) räknade som sin man, var mycket ivrig att behålla missionär Heyer, som kom till Guntur 31 juli 1844, »— the Collector of that District, H. Stokes, Esq., so strongly urged him to remain, that he could not but consider it a Providential indication;» MC 1858, Appendix XXI. Samtidigt med Heyer (eller 11 dagar tidigare för att vara exakt) anlände Ochs och Schwarz från Tranquebar, som de lämnat i juni. ELM 1855, sid. 303 och Karsten, a. a., I, sid. 136. Det är emellertid egendomligt att Snyder i sin ganska utförliga rapport alldeles förbigår Ochs' och Schwarz' vistelse i Guntur hos Stokes, ehuru vistelsen där varade mer än ett halvt år. Han omnämner hurusom Nordtyska missionssällskapet (NMG), som började

Anledningen till kritiken gentemot Leipzigmissionen, vilken kritik inom loppet av 10 år, allt efter som tyskarna blottade sina metoder och avsikter, växte till en akut indignation under ytterligare 15 år och som förmärktes under hela århundradet, var trefaldig: Tyskarnas försök att »återerövra» vad som de räknade som det dansk-halleska missionsfältet;[30] deras extremt lutherska åskådning, som kom dem att underkänna allt som inte passerat renlärighetens såll i Leipzig;[31] och deras ogene-

---

en verksamhet i Rajahmundry 1845, av finansiella skäl överlämnade sitt arbete till AELM i början av 1850. Schwarz hade på sin undersökningsresa i Telugulandet gjort sällskap med en representant för NMG, vid namn Valette. Denne stannade i Rajahmundry under det att Schwarz någon tid vistades i Ellore, innan han i oktober återvände till Guntur. Om allt detta har Snyder ingenting att förmäla, ehuru han omnämner Valette. NMG, som kommit senare till Telugulandet än leipzigarna, hade icke några svårigheter att komma överens med de andra missionerna. Alldeles säkert ha båda missionerna känt det leipziska försöket i Telugulandet som ett hot mot deras arbete.

[30] Missionärernas åtgärder härvidlag försvaras av Handmann med följ. ord: »Sie hätten damit die Pflicht gegen ihre eigene Kirche verleugnet und ihr eigenes Fleisch und Blut der Gefahr der Verwahrlosung preisgegeben. Nicht 'Missionspflicht' — sondern 'Kirchenpflicht', ein Notwerk christlicher Bruderliebe war es ihnen, wenn sie sich jener Applikanten annahmen und, da die Pflege derselben in keiner anderen Weise geschehen konnte, auch den entscheidenden Schritt taten, der sie über das Trankebarer Gebiet hinaus in das Gebiet der englischen Stationen führte», Handmann, a. a., sid. 295.

[31] När Handmann kommer in på detta kapitel »Konfessioneller Hader», som han kallar konflikten, märker man hos denne, som dock är en andra generationens man, den leipziska lutherdomens konfessionellt anspråksfulla hållning, som varit det största hindret för samarbetet med denne mission. Han beklagar, att strider uppstått, men såsom apostlarna hade att kämpa med falska bröder, »viel mit falschen Brüdern zu kämpfen» så måste också missionen idag strida för sanningen. »Die mission» blir naturligtvis sedan Leipzigmissionen och »die falschen Brüder» de andra missionerna. Handmann, a. a., sid. 286 ff. Har man denna syn är det icke heller svårt att fälla följande slutomdöme: »übrigens eine heilsame Frucht brachten diese unerquicklichen Kämpfe den Trankebarern doch, nämlich die, dass es ihnen gelang, sich von den anglisierenden Einflüssen der englischen Mission im grossen und ganzen freizuhalten und die eigentümliche Art deutscher Missionsarbeit (Solidität,

rade metoder att värva medlemmar.[32] Det var på något sätt tragiskt med denna Leipzigmissionens oförmåga att »umgås» med andra missioner. Enskilda missionärer hade inga svårigheter att få vänner bland engelsmän och andra. Därom vittnar bl. a. det sätt, på vilket Mayavaram kunde förvärvas. Graul var även angelägen att framhålla vådorna av proselytmakeri och vi ha redan sett hurusom man lade Cordes på hjärtat vid hans utresa att uppträda på ett försynt sätt gentemot andra missioner. Men när missionen handlade som en organisatorisk enhet, vare sig ifråga att vinna nya positioner eller att försvara den »rena» lutherdomen voro alla hänsyn, all »courtesy» liksom bortblåsta.

I slutet av 1850-talet stod därför Leipzigmissionen i en så allvarlig konflikt med alla övriga missioner i Sydindien, att den inte blev inbjuden till den nämnda missionärskonferensen i Ootacamund 1858.[33] Det fanns även hos de övriga missionerna en känsla av fruktan för den »leipzigska invasionen». Så skrev LMS-missionären Addis på tal om leipzigarnas framträngande i Coimbatore-distriktet, att han hört, att de planerade

---

Beachtung des Kleinen, Schonung des Volkstums u. a. m.) ihrem Werke zu wahren und zur Geltung zu bringen. Waren sie schon durch ihre kirchlichen Grundsätze auf solche unbeugsame Selbständigkeit angewiesen, so wurden die durch jene Kämpfe noch mehr darin bestärkt, sich vor der 'Engländerei' in ihrem Werke zu hüten. Und das war etwas Gutes,» a. a., sid. 302. Jfr Hardeland i ELM 1860, sid. 148.

Någonting av denna tyska »Starrheit» möter oss i Cordes »The evangelical Lutheran missionaries' defence».

[32] Närmare därom se nedan sid. 233 ff.

[33] Ledaren för American Board Madura, G. Rendall, som ingalunda stod under något anglikanskt inflytande skrev till sin kommitté i Boston om saken. Han berättar först utförligt om »The evangelical german mission» (Basel), som han ger goda vitsord, men så fortsätter han: »I will of course distinguish this mission from the Mission of the Leipzig Society in Tranquebar — and Trichinopoly. In account of their extreme views on the subject of Caste, leading them to interfere with other missions who take measures to remove caste from their churches, this mission was not invited to send delegates to conference.» G. Rendall till R. Anderson 14/5 1858. ABMH.

liknande framstötar på andra håll. »I have heard of the like being in contemplation for other stations and for which purpose a considerable number of Missionaries are expected to be sent out by the same Society.»[34] I »Madras Christian Herald» för 1856 återfinnes en artikel, där man skarpt vänder sig mot Leipzig-missionärernas metoder. Det heter där bl. a.: »We are none of us safe from the inroads of such seducing spirits, and when they come in the garb of Protestant friends they are more dangerous. An attempt may next be made upon Tinnevelly» — — — »Some friend may be dropping in to dinner or tea hearing all he can about the particular mission he is at; and then, leaving the missionary home at once proceed to divide where before all was harmony and peace.»[35] Situationen var nära nog den, att så snart som Leipzig-missionärerna rörde på sig, måste de övriga missionärerna med undran och ängslan fråga sig, vad som skulle ske härnäst.

Vi ha redan nämnt, att församlingsgrupper i Madras, Trichinopoly och Tanjore omkring 1850 övergingo till Leipzigmissionen och vi återvända nu efter detta mer allmänna resonemang till den konkreta situationen och den kris, som övergångarna därstädes utlöste. Det var naturligtvis icke lätt för de engelska missionerna att finna sig i att grupper ur deras församlingar, eller ännu värre, hela församlingar övergingo till Leipzigmissionen. Dessa övergångar berodde, enligt vad tyskarna hävdade på att man i den nya missionen igenkände lära och praxis från äldre tider,[36] samt att de engelska missionärerna

[34] Addis till A. Tidman, sekreterare i LM, London, 24/5 1856, LMA. Jfr ock hans uttalande i början av 1858. »The Leipzig Mission having been strengthened by the arrival of five additional Missionaries.» Han väntar, att dessa komma att tillföra hans mission nya svårigheter efter som de synas vara »acting quite contrary to the spirit of christianity». Addis till Tidman, 8/4 1858. LMA.

[35] Madras Christian Herald 17/12 1856. Artikeln var signerad »A Church of England clergyman». Att författaren var en CMS-missionär framgår av hans omnämnande av Tinnevelly.

[36] »Obgleich die englischen Missionare 25 Jahre und darüber die alten

oftare presenterade en extremt högkyrklig typ.[37] Ett annat skäl vore, att det särskilt i Kallerlandet fanns en del grupper av kristna, som lämnats åt sitt öde, när CMS överflyttade en del av sina missionärer från detta område till Tinnevelly.[38] Om de tyska missionärerna gärna framhöllo dessa omständigheter som motiv för övergången till den lutherska missionen, gjorde de engelska missionärerna å sin sida gällande, att orsaken framför allt vore att söka i tyskarnas mildare kastpraxis. Man får givetvis icke förbise den omständigheten, att den kyrkliga traditionen från äldre tid måste ha varit av viss betydelse. Detta gällde t. ex. en sådan församling som Tanjore, där ända till 1844 Kohlhoff d. y. representerade traditionen från Schwarz' dagar. Handmann är också mycket angelägen att framhålla, att övergången därstädes icke endast berodde på kasthänsyn.[39] Men det fatala är, att när han söker

Gemeinden in Pflege hatten, gelang es ihnen doch nicht, ihr Vertrauen und ihre Liebe zu gewinnen. Den alten Christen waren, wie wir schon früher gezeigt haben, die von den Vätern eingeführten kirchlichen Sitten eine heilige Überlieferung. Sobald sie merkten, dass die neue Mission von diesen abwich, wurden sie verstimmt. — Und je mehr sie von diesen Neuerungen in der englischen Mission betroffen wurden, desto mehr forschten sie nach dem Unterschied der lutherischen Kirche von der anglikanischen, und desto lebhafter erwachte in ihnen die Sehnsucht, zu ihrer alten Mutterkirche zurückzukehren. Dies war der Grund, dass sie sich nach Trankebar wandten mit der Bitte um Aufnahme». Handmann, a. a, sid. 293 f.

[37] »So viel ich indess bemerken konnte, stösst sich die Gemeinde nicht an der reformirten Lehre, sondern an der starren Form der englischen Kirche». ELM 1847 sid. 166 (ur Ochs reseberättelse) jfr Hoffman, BMM 1841 II, sid. 104 ff.

[38] Karsten anför ett yttrande av Schwarz härom: »In Sengilpatti kamen mehrere Leute aus benachbarten Orten zu mir, und drückten ihren Wunsch aus, in unsere Kirche aufgenommen zu werden. Sie gehören unter die Zahl der zerstreuten Schafe, die, seit die englische Mission alle Kallergemeinden in dieser Gegend aufgegeben hat, wie eine Herde ohne Hirten in der Irre umher gehen». Karsten, a. a., sid. 321, jfr ELM 1857, sid. 71.

[39] »Es war jedoch keineswegs diese Kastenstürmerei allein, was die Tandschaurer Christen zurückstiess, sondern auch der nach Kohlhoffs Tod (1844) immer stärker hervortretende Gegensatz der anglikanischen Mission gegen ihre alte kirchliche Tradition, besonders in bezug das hei-

bevisa detta genom att hänvisa till en skrivelse till den lutherska missionärskonferensen i Tranquebar år 1853, talar denna skrivelse faktiskt snarare *mot* än *för* hans påstående. I skrivelsen heter det nämligen, att Gud sänt missionärer, som kommit med »dem Glauben unserer alten Missionare». Så långt är allt gott och väl, men när petionärerna i fortsättningen framhålla, att tanken på återföreningen med den gamla kyrkan uppstått därigenom, att Gud genom dessa missionärer uppenbarat de dogmatiska skiljaktigheterna,[40] är det ju tydligt utsagt, att dessa kristna icke av sig själva funnit vägen tillbaka till den lutherska kyrkan blott genom »Sehnsucht zu ihrer alten Mutterkirche».[41] I sin iver att framhålla, att det var konfessionella skäl, som drev de Tanjore-kristna till Tranquebar, tycks Handmann ha förbisett, att han motsagt sig själv.

lige Abendmahl, der Wegfall der Beichte, der Vorbereitungsgottesdienste zur Kommunion, der Abendmahlszucht u. a. m.». Handmann, a. a., sid. 247.

Hans allmänna omdöme blir: »In Summa: Der Aussprach, dass diese Männer nur um der Kaste willen übergetreten, und dass ihre Zustimmung zu lutherischem Glauben und Brauch nur Vorwand gewesen sei, ist eine Unwahrheit». A. a., sid. 297. Han angriper i detta sammanhang den engelske missionshistorikern V. Sherring, som i The history of Protestant Missions in India påtalat tyskarnas benägenhet att värva medlemmar från andra missioner. Sherring medger, att även andra missioner kunde alltför lätt mottaga kristna från andra samfund, men ingen gjorde detta till ett system (system of action) såsom leipzigarna gjort. Därmed sammanhängde deras »adherence to caste». Handmann kräver, att kommande historieskrivare skola undvika »solche Entstellung der Geschichte». Saken var tydligen mycket ömtålig för Leipzig. Fleisch utlämnar klokt nog hela frågan. Handmann, a. a., sid. 297.

[40] »Er [Gott] sandte deshalb einige Missionare hieher, die mit dem Glauben unserer alten Missionare kamen, und erweckte nun auch in unseren Herzen den Gedanken zur Wiederkehr in die alte Mutterkirche, indem er uns die Lehrunterschiede zum klaren Bewusstsein brachte.» ELM 1853, sid. 173. Jfr Handmann, a. a., sid. 252. Handmanns tendensiösa sätt att handskas med citat, som vi kunna spåra i flera sammanhang, framskymtar även här. Istället för »Missionare» i ELM skriver han »Väter» för att därmed understryka, att dessa kristna betraktade sig som Leipzigmissionens arvedel.

[41] Handmann, a. a., sid. 294.

Omedelbart före det han betygat, att det i Tanjore icke varit tal om »Konzessionen in bezug auf die Kaste»[42] har han ett längre avsnitt, där han framhållit några karakteristiska drag hos tamulerna, som spelat en avgörande roll även i Tanjore »Die Tamulen sind ein Volk der Sitte. Das 'Herkommen' ist ihnen das ungeschriebene Gesetz, das Band der Gemeinschaft, aber auch die Verbindung von Gegenwart und Vergangenheit. So sahen vor allen die Tandschaurer Christen, die geistlichen Kinder eines der grössten Missionare, ihre alten kirchlichen Sitten und Gebräuche als ein heiliges und teures Vermächtnis ihrer geistlichen Väter an. Die *Lehrunterschiede* [42a] der alten und neuen (englischen) Mission waren ihnen weniger zum Bewusstsein gekommen.»[43] Här säger alltså Handmann klart ifrån, att det var kasthänsyn och icke lärofrågor som spelade den avgörande rollen.

En springande punkt i hela detta sammanhang blev så småningom frågan om det sätt, på vilket enskilda och församlingsgrupper sökt sig till Tranquebarmissionen. Från tysk sida hävdades med bestämdhet att leipzigarna aldrig togo första steget härvidlag, utan detta måste alltid tagas av vederbörande själva. Vid Grauls besök enade man sig ock på konferensen år 1850 om att aldrig härvidlag taga initiativ. Om möjligt borde även den andra missionen underrättas samt ingen tillåtas att övergå av endast kasthänsyn, utan blott i det fall vederbörande bekände sig till lära och sed i den lutherska kyrkan. Slutligen skulle de nya församlingsmedlemmarna åläggas att bidraga till respektive församlings underhåll.[44]

---

[42] A. a., sid. 247.

[42a] Kursiv. av mig.

[43] A. a., sid. 246.

[44] Dessa bestämmelser fastställdes den 13 maj 1850 i Tranquebar. Ind. Prot. 1846—58. LpzgMA. Jfr Handmann, a. a., sid. 236 och Die Stellung der Evangelisch-Lutherischen Mission in Leipzig zur Ostindien Kastenfrage, sid. 54. De reviderades sedermera och utgåvos på engelska med följande lydelse:

»A) That (unsre Lutherische) Society will never condescend to take the first steps or stipulate with persons who express a wish to join the

När detta beslut fattades, hade emellertid den första stora konflikten mellan Leipzigmissionen och de andra sällskapen i Indien utbrutit. I Madras hade, som vi erinra oss, grundats en luthersk församling av Schultze—Fabricius. Denna hade aldrig formellt varit ansluten till Tranquebar, ehuru tyska missionärer hela tiden verkat där i nära förbindelse med och understödda av SPCK och den engelska kyrkan.[45] Den siste tyske missionären J. P. Rottler avled 1836 och efterträddes så småningom av C. S. Kohlhoff, vilken tjänstgjorde i Madras 1846—49.[46] Enligt Karsten försämrades de kyrkliga förhållandena i Madras undan för undan på grund av de engelska missionärernas uppträdande icke minst, när det gällde kasten.[47] Dessa ingrepo nämligen med all kraft mot kastbruken och drogo sig icke för att utöva sträng kyrkotukt mot församlingens medlemmar. Detta fick till följd att de »kastkristna» kände sig djupt kränkta och 400 personer bröto med den gamla församlingen och bildade en ny i stadsdelen Pursebakam år 1846.

Lutheran Church, before they have broken off there former connection, etc.

B) Wherever it may be practicable, the Missionary to whom the people formerly belonged, is to be informed of the case in due time before the reception takes place, in order to ascertain, whether the persons in question had not perhaps been excommunicated for notorious sins.

C) Nobody is to be received merely because he prefers the course of the Leipzig Society with regard to caste; the only decisive point being a free and implicit assent to the doctrines and practice of the Lutheran Church.

D) And willingness to contribute to the supply of the ecclesiastical wants of the Congregation, into which the person is to be received.» Indien Stationsberichte, Coimbatore nr 2, 1856. LpzgMA. Jfr Graul, Explanations concerning the principles of the Leipzig Missionary Society, with regard to the Caste Question sid. 7 f.

[45] Schultze övergick i SPCK:s tjänst 1728. Jfr Lifsbilder ur Den Evangelisk Lutherska missionen bland Tamulfolket i Ostindien II, sid. 111.

[46] Denne var son till Kohlhoff d. y. i Tanjore.

[47] »Die Kälte auf seiten der englischen Missionare erfremdete ihnen die Gemeindeglieder immer mehr. Die Gemeinde sehnte sich zurück nach den deutschen Missionaren. — Nun kam noch die Kastensache dazwischen». Karsten, a. a. I, sid. 244.

Cordes hade redan 1840 fått en viss förbindelse med församlingen i Madras, då han på sin resa till Tranquebar besökt densamma och sedan under färden åtföljts av en av dess medlemmar.[48] Genom Cordes hade man alltså tidigt fått kontakt med Tranquebarmissionen, och 1847 vände sig den nybildade församlingen, som nödtorftigt sökt klara sig på egen hand, till Leipzigmissionen med begäran om anslutning. Graul, som fick höra därom, men förstod, att det därvidlag gällde att gå försiktigt till väga, sände i dåvarande Dresden-kommitténs namn ett brev till missionärerna vari han uppmanade dem till största försiktighet.[49]

Hösten 1848 ledde förhandlingarna med Tranquebar till att Pursebakam-församlingen vann sin åstundade anslutning, dock först sedan den underkastat sig den lutherska kyrkans ordning och lära samt dess kastpraxis.[50] Det blev Kremmer, som fick taga hand om den nya församlingen och även taga emot det första angreppet från engelskt håll.[51] Vi ha redan antytt den

---

[48] A. a., sid. 114.

[49] Brevet, som är återgivet i skriften Die Stellung der Evangelisch-Lutherischen Mission in Leipzig..., lyder: »Wir wünschen nur, dass die Tamulchristen in der Vepery-Church, wenn sich das Gerücht von ihrem Wunsch sich uns anzuschliessen bestätigen sollte, dabei nicht blos die mindere Strenge der lutherischen Kirche in äusserem Brauch und Ding im Auge haben. Jedenfalls müssen wir Ihnen in der Sache die grösste Vorsicht empfehlen, einmal um des Gewissens willen, sodann aber auch, damit uns nicht, auch nur mit einigem Scheine des Rechts, Proselytenmacherei vorgeworfen werden könne. Wie bereitwillig die Gegner lutherischer Mission Alles ausbeuten, was nur irgend zur Herabsetzung unserer Bestrebungen dienen kann, werden Sie aus dem beifolgenden Beiblatt zu Löhes Mittheilungen aus und über Nordamerika er sehen, das wir in unserm Missionsblatte abdrucken zu lassen im Begriffe stehen.» A. a., sid. 50.

[50] De viktigaste villkoren för övergången voro: »Die Gemeine unterwirft sich den Ordnungen der lutherischen Kirche in Lehre und Leben; — in der Kirche und besonders beim heiligen Abendmahl ist kein Kastenunterschied; — die Gemeine sorgt für ihre Armen.» A. a., sid. 51.

[51] Från tysk sida hävdas, att församlingen frivilligt skilt sig från Veperykyrkan dels på grund av onödig stränghet från engelsmännens sida och dels enär man ville förena sig med den lutherska missionen. Från engelskt

storm, som blev följden av övergången, och behöva därför icke längre uppehålla oss vid denna konflikt, som icke ändrade något på det sakförhållandet, att Leipzigmissionen fick fast fot i Madras men samtidigt ådrog sig de andra missionernas misstroende. Innan vi nu övergå att närmare skildra utvecklingen i Trichinopoly och Tanjore är det emellertid nödvändigt att avbryta vår framställning och kasta en blick på det problem, som vi redan skymtat vid flera tillfällen och nu senast i Madras, nämligen missionen och kasten. Denna fråga var nämligen under flera årtionden ett oerhört problem inom Tamulmissionen och skapade icke blott splittring bland missionärerna utan vad värre var hotade den infödda kyrkans hela existens.

KAPITEL 13.

Missionen och kasten.[1]

Det indiska samhället har sedan uråldrig tid varit indelat i kaster, d. v. s. i från varandra skarpt skilda grupper eller sociologiska skikt, som inbördes sammanhållas genom bestämda lagar och bud.

håll åter hävdas lika uttryckligt, att de församlingsmedlemmar som sedan upptogs av tyskarna blivit exkommunicerade och stodo under kyrkobann, varför man menade, att Tranquebar-missionärerna ej bort upptaga dessa personer.

[1] Det kan naturligtvis härvidlag icke bli tal om någon utredning av kastväsendet såsom sådant. Det skulle föra oss långt vid sidan av ämnet, och f. ö. saknar författaren kompetens därtill. Litteraturen om kastinstitutionen är oerhört rikhaltig. Bl. a. må nämnas: Nripendra Kumar Dutt, Origin and Growth of Caste in India, Emile Senart, Caste in India, The facts and the system, translated by Sir E. Devison Ross; Jarl Charpentier, Indien, historia, religion och kastväsen; och E. Thursten, Castes and Tribes of Southern India. Icke heller kunna vi i denna undersökning ägna större uppmärksamhet åt kaststriden inom missionen, som utförligt behandlats av bl. a. Karsten, Handmann, Fleisch och Sandegren i deras ovan anförda arbeten. Som emellertid deras framställningar äro något ensidiga (de ta alla parti för Leipzigs officiella hållning i frågan) vore det behövligt att i ett större sammanhang taga upp hela detta problem till

Man brukar framhålla följande tre faktorer som utmärkande för en kast: dess medlemmar få endast gifta sig inom kasten, de ha ett gemensamt yrke och anse sig ha en och samma härstamning. Det finnes ingen möjlighet för en individ att lösgöra sig från detta sammanhang. Han kan förbryta sig mot sin kast och utstötas och i så fall bli paria, men även som sådan kommer han i ett kastsammanhang, enär någon verklig kastlöshet icke existerar.[2]

Det faller av sig självt, att en sådan religiös och samhällelig institution måste vara ett invecklat problem för den kristna missionen att komma till rätta med. I sin bedömning av kastväsendet påpekar Charpentier, att man trots dess många avigsidor icke får glömma, vad det betytt som »kulturbärare och lagstiftare» och tillägger, att en av anledningarna till »europeiskt underskattande av kastväsende och brahmanism är den,

---

förnyad granskning. Det är författarens mening, att i ett kommande arbete om kyrkotuktsfrågor underkasta problemet mission och kast en förnyad undersökning. I detta sammanhang kan det alltså blott bli fråga om att nämna några viktiga data och fakta i denna invecklade stridsfråga, varvid vi särskilt skola uppehålla oss vid biskop Wilsons och Grauls uppfattningar.

[2] Vad kastväsendet praktiskt betyder för individen har bl. a. Richter på ett expressivt sätt framställt i sin bok Indische Missionsgeschichte. »Sie [kasten] umfasst jedes Glied der Gesellschaft von dem Maharadscha auf seinem Throne bis zu dem Lederarbeiter und dem Auskehrer, und zwar den einen wie den andern mit tyrannischer Gewalt von seiner Geburt bis zu seinem Tode; sie schreibt die Gebräuche vor, welche bei seiner Geburt, bei seiner Namengebung, bei seinem Eintritt ins bürgerliche Leben, bei seiner Verheiratung, bei seinem Tode und nach demselben vollzogen werden müssen. Diese Gebräuche sind bei jeder Kastengruppe verschieden; aber innerhalb der Kaste sind sie für jedes Glied absolut verbindlich. Die Kaste bestimmt, was der Knabe zu lernen, welchen Beruf er zu ergreifen, wie er ihn auszuüben hat. Die Kaste bestimmt, welche Götter er anzubeten, welche Opfer er zu verrichten, welche Tempel er zu besuchen hat. Die Kaste bestimmt, was dem einzelnen Gliede als gut und böse zu gelten hat. Kurz, die Kaste beschränkt den freien Willen des Individuums in einer so ausschliesslichen Weise, dass dieses in der Hauptsache kein Sonderleben, sondern das korporative Leben seiner Kaste lebt.» Richter, Indische Missionsgeschichte 2. uppl. sid. 362.

att de båda utgöra ett starkt hinder för den kristna missionen i Indien och på den grund inom missionärskretsar sedan lång tid tillbaka ansetts böra bekämpas». Han menar vidare, att missionärerna på grund av sin ringa förtrogenhet med Indiens historia och utveckling icke tillräckligt uppskattat kastinstitutionens samhällsbevarande betydelse.[3] Detta påstående, som får stå för Charpentiers egen räkning, kunde lika gärna ha sagts av missionsledaren Graul och underskrivits av Leipzigmissionen — nära nog ända fram till vår tid.

I 1800-talets indiska missionshistoria spåra vi tre olika linjer, efter vilka man sökt lösa kastfrågan. Den första följes av den katolska missionen, som så gott som helt anpassade sig efter rådande system och praktiskt godkände den gamla ordningen. Den andra företräddes av den reformerta missionen,[4] som satte in all sin kraft på att utrota kastväsendet inom kyrkan. Slutligen sökte den lutherska missionen »inifrån» övervinna kastandan och så småningom reformera.

Vi lämna här katolikernas praxis och sysselsätta oss med de evangeliska missionernas försök att lösa problemet.

I den dansk-halleska missionen gjorde man aldrig detta problem till en principfråga utan sökte praktiskt komma till rätta därmed. De äldre missionärerna såsom Ziegenbalg och Schwartz åtnjöto en sådan aktning även bland icke kristna, att deras suveräna sätt att umgås med folk av alla kaster och stånd verkade utjämnande. Och i vissa situationer, då frågan blev aktuell, kunde de uttala sig mot kastväsendet på ett sätt, som utan att stöta folk för huvudet, dock gav anledning till allvarlig eftertanke.[5] Deras mening var, att kastväsendet skulle

[3] Charpentier, a. a., sid. 646.

[4] Vi använda för enkelhetens skull benämningen »reformert» även om den anglikanska missionen.

[5] Ett klassiskt exempel på detta utgör en liten episod ur Schwartz' liv som man ofta åter finner hos Leipzigmissionens historieskrivare, när det för dem gäller att påvisa, huru de äldre missionärerna gingo tillväga. »Als Schwarz eines Morgens im Vorzimmer des Pallastes zu Tanjore auf eine Audienz beim Radscha wartete, wurde er von einem Brahminen, der in derselben Absicht dort war, also angeredet: 'Herr Schwarz, halten Sie es

övervinnas genom kristen praxis, icke genom bud och tvång, utan genom kärlekens exempel. Denna linje kunde även följas med en viss framgång, så länge »de stora fäderna» levde och verkade, men man kom aldrig fram till något kyrkans principiella ställningstagande [6] och när dessa framstående missionärer och deras gelikar efterträddes av rationalismens män, som mer intresserade sig för att samla blommor och snäckor än att öva själavård, råkade församlingarna in i en så fruktansvärd sedlig vanvård, att icke stort mer än »riten» levde kvar. Kasten, som en hindu sist av allt lämnar,[7] gastkramade församlingarna så, att den kristna samlevnaden inskränkte sig till ett det torftigaste minimum. Kristna av olika kaster gingo visserligen som regel i samma kyrkor, men ej alltid samtidigt, och om detta skedde hade de skilda platser. De gingo aldrig

---

nicht für etwas sehr Schlimmes, einen Pariar zu berühren?' 'O ja', versetzte der ehrwürdige Missionar, 'es ist etwas sehr Schlimmes'. Da es aber dem Brahmine aus der Art, wie Schwarz dies sagte, schien, dass er mehr damit meinte, fragte er weiter: 'aber was verstehen Sie denn unter einem Pariar?' 'Ich verstehe', erwiederte der Missionar, 'einen Dieb, Lügner, Verläumder, Säufer, Ehebrecher, einen stolzen Menschen'. 'Ja dann', unterbrach der Brahmine eilig, 'dann sind wir alle Pariars'.» Die Stellung der Evangelisch-Lutherischen Mission in Leipzig zur Ostindischen Kastenfrage, sid. 13.

[6] På 1700-talet hade Benjamin Schultze gjort vissa desperata försök att bekämpa kasten, men han var icke mannen att genomföra några bestående reformer, Richter, a. a., 2 uppl. sid. 119, och i början av 1800-talet gjorde Ch. S. John i Tranquebar allt vad han förmådde att stävja det onda, men det stannade vid ansatser. Hough, The History of Christianity in India II, sid. 202. I senare tid tog Rhenius på allvar upp kampen och han är väl känd i Indiens missionshistoria för sin rakryggade hållning i kastfrågan. The Church Missionary Intelligencer 1873, sid. 117.

[7] Den engelske missionären J. Robert, som ingående studerat kastväsendet höll sommaren 1844 ett uppmärksammat föredrag i Madras om detsamma, varvid han framhöll att hinduen förr lämnar gudar, tempel, religiösa ceremonier o. s. v. än han lämnar sin kast ja, många föredra hellre att dö. Christian Instructor, 1844, sid. 453 ff. Roberts påstående kan bestyrkas av många erfarna missionärer. Så rapporterar Rhenius, »that a Tanjore Christian had avowed to him solemny, that he would rather give up his Christianity than his caste». Bateman, The Life of the Right Rev. Daniel Wilson, sid. 237.

gemensamt till nattvardsbordet och det kunde hända, att de pariakristna lika litet hade tillträde till de andra kristnas kyrka som till byns eller stadens brunn. Utanför kyrkan levde sudras och parias utan varje beröring med varandra. De förra behöllo sina hedniska traditioner och tillåto ingen paria, vore han också kyrkans tjänare, att sätta sin fot inom deras hem.

Sådan var den aktuella situationen, när biskop Wilson 1833 grep in och resolut krävde en ändring. Det är nödvändigt att göra klart, hur vildvuxen den kristna församlingen i Tamullandet blivit under nedgångsperioden för att förstå, vilken situation Wilson hade att bemästra. Han tillträdde sitt ämbete 1832 och fick snart en inblick i vad kasten betydde inom kyrkan. Det blev för honom nära nog en chock, när han fick taga del av de yttranden om kasten i församlingen, som biskop Heber på sin tid infordrat från missionärerna men aldrig hunnit ta del av. Sedan han omsorgsfullt studerat dessa dystra aktstycken, hade han sitt beslut klart. En ändring måste komma till stånd, kosta vad det ville, om icke det kristna livet skulle förkvävas i kastens djungel. Han utfärdade den 5 juli 1833 sitt bekanta herdabrev om att kasten måste avskaffas inom kyrkan »decidedly, immediately, finally». Därmed kastade han en brandfackla, som satte hela Sydindien i brand. Själv fick han snart erfara vilken storm han frambesvurit, då han i januari 1835 besökte Tanjore och Trichinopoly, där församlingarna råkat i fullt uppror. Det blev en fullständig brytning mellan de sudrakristna och biskopen. Hundratals lämnade missionen däribland flera kateketer och män i ledande ställning.[8]

Genom Wilsons åtgärder uppstod en rämna i Tamulkyrkan, som märkts ända in till våra dagar, och man har velat hävda, att alltsedan detta Wilsons ingripande har det varit mycket svårt att vinna medlemmar ur sudrakasten för kristendomen i Sydindien. Hans åtgärder ha bedömts olika. De flesta av hans samtida i den anglikanska kyrkan gillade den, likaså de flesta inom de andra missionerna, enär de menade, att så som situationen var, fanns ingen annan utväg. Inom Leipzigmissionen

[8] Om Wilson och kastfrågan se vidare Bateman, a. a., sid. 233 ff.

däremot kände man sig från första början främmande för Wilsons och hans meningsfränders syn på kasten och åtgärderna mot densamma. Det var särskilt Graul, som därvidlag trädde i bräschen för en annan »mildare» uppfattning.

Det är lätt att kritisera Wilsons åtgärder från Leipzigs utgångspunkt, och i likhet med Sandegren påstå att hans och andra reformerta missionärers bemödanden voro lagiska och förrådde brist på »själavårdande tålamod».[9] Sandegren framhåller även, att sådana begrepp som frihet, jämlikhet och broderskap, vilka mäktigt bidragit att utjämna motsatserna mellan klasserna i Västerlandet, hade ett bestämmande inflyande även på dessa missionärers inställning till det indiska samhället. Besjälade av den nya synen på samhället, drevos de till kamp mot kastväsendet icke blott av religiösa motiv utan även omedvetet av rent socialt, demokratiska grunder.[10]

Vi återvända nu till Wilsons herdabrev.[11] Detta börjar med att han framlägger några talande fakta ur missionärernas rapporter.[12] Därpå motiverar han »befallningen» »the distinction of castes then must be abandoned, decidedly, immediately, finally», med utsagor från Nya Testamentet. Han fortsätter:

[9] Sandegren, a. a., sid. 197.

[10] »Men att det var ett västerländskt samhällsideal, som påverkade dem, icke blott ett kyrkoideal, en strävan att uppbygga en kyrka, där sann broderskärlek rådde, därom voro dessa män emellertid knappast medvetna.» A. a., sid. 189.

[11] Bishop Wilson's Circular to the Rev. Brethren the Missionaries in the Diocese of Calcutta, and the flocks gathered by their labours or entrusted to their care. Palace, Calcutta, July 5th, 1833. (Signed) Daniel Calcutta (kopie). Kaste LpzgMA.

[12] »These castes are still retained; customs in the public worship of Almighty God, and even in the approach to the altar of the Lord, are derived from them; the refusal of acts of common humanity often follows — processions at marriages and other rites of heathenism are at times preserved; marks on the countenance are sometimes borne; envy, hatred, pride, alienation of heart, are too much engendered; the discipline and subjection of the flock to its shepherd are frequently violated; combinations to oppose the lawful and devout directions of the Missionaries are formed in short, under the name of Christianity half of the evils of paganism are retained.» Ibm, sid. 4.

»I imagine only the blessed apostle to visit your churches. Suppose him to follow you in your distinctions of caste, to go with you to the table of the Lord, to observe your domestic and social alienations. — Imagine the holy apostle, or the blessed and divine Saviour himself, to be personally present and to mark all this commixture of gentile abdominations with the doctrine of the Gospel, what would they say?»

Han är medveten om att det ej kommer att saknas invändningar mot hans ingripande och bemöter därför särskilt dem som förfäkta, att Nya Testamentet erkänner en viss »civil distinction» människor emellan med att hänvisa till det faktum, att en sådan skillnad såsom kasten icke är ett hinder för förverkligandet av det kristna kärleksbudet eller förtar en människa möjligheterna i samhällslivet.[13] Emellertid lägger han missionärerna på hjärtat att genomföra reformerna i församlingen på ett klokt och kärleksfullt sätt utan att dock släppa av på fastheten.[14] Efter dessa allmänna principiella uttalanden framlägger han i åtta punkter de åtgärder, som han anser erforderliga och vilka vi kunna sammanfatta i följande.

Alla katekumener skola underrättas om biskopens beslut och

---

[13] »The civil distinctions of rank amongst Christians form no hindrance to the intercourse and offices of charity.» — Here is nothing to hinder any one from rising, by industry and good conduct, to the loftiest elevations of society. The shades and gradations of rank are shifting perpetually. Birth condemns no class of men from generation to generation to inevitable contempt, debasement, and servitude. The grace of Christ, charity, the church, the public worship of God, the holy communion, various circumstances of life and occasions of emergency, unite all as in one common fold, under one common shepherd. The rich and the poor under the gospel meet together, the Lord is the maker of them all. Distinctions in civil society the gospel acknowledges and retains only when they are the natural result of difference of talents, industri, piety, station, and success.» Ibm, sid. 4. Han framhåller även, att det icke finnes någon kastskillnad mellan de kristna i Bengalen, emedan den där »is renounced in the very first instance». Ibm.

[14] »In the practical execution, however, of the present award, dear Brethren, much wisdom and charity, united with firmness, will be requisite.» Ibm, sid. 5.

»must be gently and tenderly advised to submit to it». De infödda kristnas barn måste fostras att avsäga sig kasten för att få tillträde till nattvarden. I fråga om de vuxna tillråder han, att man tillsvidare går tillväga med en viss försiktighet.[15] Men församlingsmedlemmarna måste, i fråga om kyrklig sed och ordning ovillkorligen underordna sig kyrkans tjänare.[16]

Det enda effektiva medlet för att kunna genomföra dessa förändringar är, att alla kyrkans tjänare mer än hittills både teoretiskt och praktiskt leva i enlighet med Nya Testamentet [17] och det bästa sättet att öva kyrkotukt är att, samtidigt som man dömer synden, framhålla frälsningens »gigantic blessings».[18] Om själavården utövas på rätt sätt, skall icke resultatet låta vänta på sig, utan de förfallna kyrkorna upprättas.[19]

Vi ha uppehållit oss så utförligt vid detta aktstycke, enär det lämnar ett bevis på det sätt varpå Wilson gick tillväga gentemot »kast»församlingarna. Man kan knappast förebrå honom »lagiskhet och brist på själavårdande tålamod».

---

[15] »Their prejudices and habits be so far consulted as not to insist on an open direct renunciation of caste. — In the meantime it may suffice that overt acts, which spring from the distinction of castes, be at once and finally discontinued in the church.» Ibm.

[16] »The resistance to due discipline, the tumults, the slenders of which I hear such painful tidings must be renounced, and the temper of evangelical piety and obedience must be cultivated.» Ibm, sid. 6.

[17] »preach and live yourselves more fully according to the grace of the New Testament». Ibm.

[18] »You will observe that when the apostles depress and condemn inferior and petty distinctions and grounds of separation, they do it by exalting the gigantic blessings of salvations, by declaring 'that they who have been baptized into Jesus Christ, have put on Christ, by asserting that if any man be in Christ, he is a new creature,' by pronouncing that 'Christ is all and in all' to those who believe in his name. — Let us do the same. — Repentance is thus wrought by the grace of the Holy Spirit in the heart. Then the glory of Christ begins to break out upon the awakened and contrite soul. — The sun shines not with more clearness, when the whole heaven is illuminated and gilded with his beams, than the sun of Righteousness pours his bright light upon the unveiled mind.» Ibm.

[19] »In this way, beloved brethren, will the God of all grace recover your decayed churches. Thus will the power of godliness revisit you.» Ibm, sid. 7.

Vi ha redan nämnt, att brevet väckte en storm av indignation i de kaststolta församlingarna. Men det stannade ej vid att många utträdde ur missionen. De kastkristna i Tanjore drogo saken inför regeringsmyndigheterna i Madras. En petition, representerande tre tusen kristna, anmälde biskopen för att ha berövat församlingen de sociala rättigheter, som blivit dem förlänade av »fader» Schwartz. Wilsson blev inte svaret skyldig utan fick härigenom anledning att med nya exempel belysa kastens nedbrytande och frätande inverkan på det kyrkliga livet.[20]

[20] Ett utdrag ur Biskopens svarsskrivelse, som finnes återgiven i BMM, må återgivas: »Im Gottesdienst sah ich die verschiedenen Kasten je auf besonderen Matten sitzen, durch verschiedene Thüren in die Kirchen treten, Ihre abgesonderten Pläze darin einnehmen, jede besonders zum Tische des Herrn treten, aus verschiedenen Kelchen trinken, ja selbst den Geistlichen nicht mit dem Hindu zugleich das Abendmahl empfangen; bei einer Taufe konnten Leute von niedrigerer Kaste als die Eltern des Kindes, nicht Pathen seyn; auf dem Gottesacker hatte jede Kaste ihren eigenen Platz, nach dem Leichengottesdienst musste alle baden, um nicht unrein zu bleiben und acht Tage lang setzten die Klageweiber ihren heidnischen Jammer fort. — — — eine Gemeinde von Sudras wollte keinen Paria als Lehrer haben; ja, wenn sich eine Gemeinde bildete, wurden alle niedrigern Kasten ausgeschlossen, selbst die Kinder mussten im achten Jahre getrennt werden. — — — Brahminen wurden über einen glücklichen Tag für die Hochzeit gefragt. Der Christ verstiess ein christliches Weib, das ihm nicht mehr gefiel und heirathete eine Heidin, der Schaden von ihrer Einsegnung in einer christlichen Kirche wurde hernach von einem Beschwörer weggezaubert. Die Ceremonien der Reinigung und die Hochzeitszüge wurden beibehalten. Die Kinder mit heidnischen Kastenzeichen bemalt, die man, wenn sie zu Kirchen gingen, vorher auslöschte; neben ihrem christlichen Taufnamen führten sie noch einen heidnischen. — — — Die Christen, welche die Kaste beibehielten, konnten auch ferner die Gözenfeste besuchen, sie verbeugten sich vor den Göttern und vor den Pagoden, alle die Kasten betreffenden Fragen wurden vom Kastengericht nach den heidnischen Schastras und zwar zuweilen in einer christlichen Kirche abgeurtheilt und wer gegen die Kaste sich versündigte, der wurde vom heiligen Abendmahle ausgeschlossen. — — — Ich könnte — — — leicht fünfhundert [exempel] geben und bin dessen gewiss, dass das Kastenwesen der eigentliche Mittelpunct des Gözendienstes, dass es ein an dem jungen Leben unsrer Christengemeinden fressender Krebs ist. Die Folge davon müsste seyn, dass das Christenthum falsch aufgefasst, das Heidenthum zugleich

Den amerikanska missionen i Madura tog år 1847 ett nytt steg för att bekämpa kasten inom kyrkan. Man hade kommit till klarhet om, att de s. k. kastkristna mycket väl kunde deltaga i samma gudstjänst som de kastlösa och även fira nattvard tillsammans med dem, utan att detta på något sätt ändrade deras förhållande till kasten. Man ansåg det därför nödvändigt att ordna måltider mellan olika kaster för att få fram ett bevis för att de kristna även i socialt hänseende hade påverkats av kristendomen. I den rapport,[21] som framlades efter visitationen av American Boards arbete i Indien 1855 heter det på tal härom bl. a., att man till en början ansåg det som ett tillräckligt bevis, att de kastkristna hade lämnat sina fördomar, då de kunde vara tillsammans med utlänningar, deltaga i gudstjänsterna, och där taga plats sida vid sida med de kastlösa samt deltaga i nattvardsfirandet, »partake of bread from the same plate and wine from the same cup». Detta hade till en början faktiskt inneburit en avsägelse av kasten. Men efter någon tid förändrades situationen så, att de kristna kunde göra allt detta utan att förlora sin kast eller bli utsatta för repressalier från de icke kristnas sida.[22] Högkastkristna kunde deltaga i gudstjänstlivet och i kristen verksamhet, utan att det innebar någon förändring i kasthänseende.[23] Så länge de kunde rena sig genom bad efter samvaron med parias och västerlän-

mit ihm festgehalten und eben damit jenes von diesem allmählig erdrückt und vernichtet würde.» BMM 1841 II, sid. 100 ff.

[21] Missionary Experience or Reports and Letters connected with special meetings of the Mahratta Madura and Ceylon Missions of the American Board of Commissioners for Foreign Missions.

[22] »What was at first a test, became no test at all.» A. a., II, sid. 93 f.

[23] »They did this while in the social relations of life, caste distinctions were scrupulously observed. Even Christians would sooner go hungry than eat food cooked by a person of a lower caste. Another test was therefore necessary. — We felt the need of something by which our converts could give to us tangible evidence that they had renounced caste in their social relations and it was not because the mission had its policy. — In religious observances caste had surrended and it now was to be attacked in a stronger point, viz, *in social life*. Here the struggle was a severe on.» Ibm.

ningar vid gudstjänsterna, stod möjligheten öppen för dem att förbliva i sin gamla hedniska miljö, under det att de genom deltagande i kyrkornas nattvardsfirande teoretiskt brutit med kasten. De kunde faktiskt vara medborgare i två världar.

I juli månad 1847 antog missionen därför följande resolution beträffande de kristna och kasten: »We consider it to be duty of all those who are members of our churches after receiving proper instruction, to give us some satisfactory test of their having forsaken the evil before we thereafter administer the sacrament to them.»[24] Genom denna resolution tog man i Madura ett viktigt och allvarligt steg som sedan följdes av andra missioner.

I detta sammanhang må det erinras om en annan erfarenhet, som SPG-missionären Schmitz påtalar i »Madras Christian Instructor». Han håller före, att genom bibehållande av kasten, lämnar man en möjlighet öppen för de kristna att utan svårighet återvända till hedendomen. Den enda orsaken till att kristendomen icke slagit rot i Indien, beror på, menar han, att de kristna tillåtits att behålla sina kastvanor.[25]

När man såsom t. ex. Sandegren kritiserat de reformerta missionärernas princip och praxis och menat, att de »alltför ofta lämnat åsido den egentliga själavården» och därför lagt så »stor vikt vid yttre bevis» på att de kristna lämnat sin kast, har man icke tagit tillräcklig hänsyn till motiven hos dessa missioner. Det förhåller sig ingalunda så att »kärleksmåltiderna» endast var någon »krass yttre form» och påhitt,[26] utan det var djupare orsaker, som drevo fram dessa åtgärder. Måhända

[24] Ibm.

[25] Caste christians in Southern India, Madras Christian Instructor 1843, sid. 251 ff. Jfr Kalkar, Den danske Mission i Ostindien, sid. 106.

[26] Till slut hittade man år 1847 på att införa »kärleksmåltider», Sandegren, a. a., sid. 196, jfr sid. 198. Det skall ingalunda förnekas att dylika åtgärder hade sina risker och att missionärer såsom gamle Kohlhoff och andra skakade på huvudet å de nya reformivrarna, men man bör nog ge mer eftertryck åt Sandegrens omdöme, att dessa missionärer, som sökte bekämpa kasten, handlade med »allvar och nit», än vad han själv tycks vilja göra.

kan man här se en skiljelinje mellan en viss typ av lutherdomen och de reformerta kyrkorna. Vi skola här icke ingå på någon diskussion om, vad som enligt evangelisk kristendomsuppfattning är riktigast: att låta sig nöja med tillämpningen av den kristna etiken inom kyrkan och sedan lämna det sociala livet att följa sina egna lagar i hopp om att det så småningom skall taga intryck av livet inom kyrkan; eller att söka omsätta det kristna kärleksbudet även utanför gudstjänstlivets ram med den risken, att man stundom nödgas göra det i påbudets och lagens gestalt. En undersökning av denna fråga utifrån missionens ställning till kasten vore emellertid en lockande uppgift.

Sandegren har, som vi observerat, velat se en av anledningarna till kampen från missionens sida i det förhållandet att missionärerna voro påverkade av ett västerländskt samhällsideal. Denna förklaring är dock långt ifrån tillfredsställande.[27] I den nyss citerade Madras Christian Instructor framhålles skillnaden mellan stånd och kast mycket bestämt. Hinduerna hade bådadera.[28] Ouchterlony sökte i en längre rapport till Missionssällskapet göra gällande, att kastskillnaden inte var någonting annat än skillnaden mellan stånd och klasser och att denna skillnad var analog med ståndsskillnaden i Sverige,[29]

---

[27] Om några missionärer skulle ha bekämpat kasten på grund av sådana motiv, borde det ju ha varit de amerikanska, som voro mer fria från ståndstraditionen än t. ex. engelsmännen. Nu är det emellertid ett intressant faktum, att enligt CSM:s missionären Schmids meddelanden i MOMH tilläto just amerikanerna längst av alla reformerta missionärer kastskillnaden i kyrkan. — Die letzten der Missionare die den Kasten-Unterschied beschützten und in ihren Gemeinen zuliessen, waren die Americanischen Missionare in Madura und überhaupt im Süden der Präsidentschaft Madras, bis vor zwei oder drei Jahren, wo sie zuletzt auch wie andere Missionare früher, durch mannigfache Erfahrung überzeugt wurden dass der *indische* Kastenunterschied wirklich nicht bloss nicht eine weise bürgerliche Einrichtung ist sondern auf ein *irriges* Religionssystem entweder gebaut oder gephropf ist.» MOMH 1851, sid. 57.

[28] Madras Christian Instructor 1843, sid. 251 ff.

[29] Ouchterlony till SMS 17/10 1857. Handl. 57—63.

men han var alltför mycket beroende av den tyska ståndpunkten för att kunna bedöma saken objektivt.

Efter dessa antydningar om uppfattningen i det reformerta lägret vända vi oss nu till Leipzigmissionen och då i första hand till dess främste representant, Graul. Vi erinra oss, att man vid missionärskonferensen i Madras 1850, gjorde ett skarpt uttalande mot tyskarna, att de mottogo de kastkristna därstädes, och att detta gav upphov till en allvarlig kontrovers. Under dessa tillspetsade förhållanden anlände Graul till Tranquebar och svarade på angreppen i en liten skrift med titeln »Explanations concerning the principles of the Leipzig missionary society with regard to the caste question». Han gjorde tillika däri ett allmänt principuttalande om kasten från leipzigarnas sida.[30] Tio år senare, då sinnena i Tyskland voro upprörda på grund av missionär Ochs och seminarielärare Schützes angrepp, avgav Graul på Kollegiets begäran en längre förklaring: »Die Stellung der Evangelisch-lutherischen Mission in Leipzig zur Ostindischen Kastenfrage».[31] I »Reise nach Ostindien» berör han även, som vi sett, kastfrågan upprepade gånger. Likaså har han i »Leipziger Missionsblatt» framlagt sina synpunkter på detta problem.

Kasten har från början varit en nationell och social inrättning. Men för att ge den en högre auktoritet har man inom brahmanismen tillagt den religiöst ursprung.[32] I den form den nu existerar är den *både* en social och en religiös institution Graul är angelägen betona, att han icke endast betraktar kasten som

[30] Under sin resa från Bombay hade han haft tillfälle att noggrant studera kastproblemet och väga de olika synpunkterna mot varandra. Jfr ovan sid. 16 ff.

[31] Sundklers uppgift i a. a., sid. 557, att missionsdirektor Hardeland skulle ha författat denna skrift, är felaktig. Enl. ELM 1861, sid. 200, erhöll Graul Kollegiets uppdrag att avfatta en förklaring i kastfrågan. Jfr Fleisch, a. a., sid. 65.

[32] »— it has been based on a religious ground». Graul, Explanations etc., sid. 1.

en sociologisk företeelse utan är fullt medveten om att det även finns ett religiöst moment i densamma, »as it now exists among the heathen»,[33] vilket ovillkorligen måste komma i strid med kristendomen. Men då medlemmarna i kyrkan vid nattvarden dricka ur samma kalk och omfatta den i kristendomen fundamentala satsen, att alla människor ledde sitt ursprung från en och samme Gud och Fader, innebär detta, att de brutit med uppfattningen av kasten såsom en religiös inrättning. Iakttagandet av densamma hos dem vore sålunda att betrakta enbart som en nationell egendomlighet. Det som stannat kvar av kastväsendet i de kristna församlingarna är alltså en rent borgerlig ordning. Han medger emellertid samtidigt, att det ej alltid stod väl till i församlingarna, trots att kastväsendet förlorat sin religiösa innebörd. De sudrakristna ha mycket svårt att fritt umgås med parias. I synnerhet undvikes sorgfälligt varje kroppslig beröring med dem och att intaga en måltid tillsammans med dem är så gott som omöjligt. Det vore dock att hoppas, att klyftan mellan de skilda kasterna så småningom försvunne, vilket dock icke kan ske, förrän de kristna församlingarna utvecklats till en nationalkyrka. De bästa medlen att främja denna naturliga utvecklingsgång är en sund kristen uppfostran av de lägre kasterna, varigenom dessa förvärva sig en aktad ställning i samhället, samt ett gradvis avskaffande av de stränga kastskillnaderna i kyrkan.

Den väsentliga skillnaden mellan den lutherska och de andra missionerna synes enligt Grauls mening ligga i själva *metoden* att bekämpa kastväsendets avarter. Under hänvisning till Rom. 14: 7: »Guds rike är icke mat och dryck utan rättfärdighet och frid och fröjd i den helige ande», framhåller han, att den lutherska missionen icke kunde anse sig berättigad att utesluta några från kyrkan på grund av kasten, såvida icke denna vore förknippad med uppenbara sedliga fel. Undervisning, förmaning och exempel måste vara de verksammaste medlen härvidlag. Leipzigmissionen, som icke så mycket syftar till att bekämpa själva kastinrättningen men väl kastandan, är övertygad om,

[33] Ibm.

att så snart denna genom andliga medel övervunnits, skall även allt, som är felaktigt i kasten försvinna av sig självt. Yttre åtgärder kunna icke lända till något effektivt resultat. Graul hänvisar till hurusom Luther tog avstånd från Carlstadts våldsamma metoder, och citerar i sammanhang härmed kyrkohistorikern Neander ifråga om kristendomens ställning till slaveriet.[34]

Leipzigmissionen strävar liksom övriga missioner att övervinna kastskillnaderna, men kan inte godkänna de medel och vägar, som de reformerta använda sig av. Dessa vilja på ett lagiskt sätt avskaffa utväxterna i kastsystemet, »gewisse Ecken des Kasten-Instituts», men kunna icke omintetgöra själva den anda, som bär upp kasten, genom sina yttre radikala åtgärder.[35]

För att rätt förstå Leipzig-sällskapets försiktiga förfarande gentemot kasten bör man, menar Graul, beakta följande fyra fakta:

1. Det fält, där sällskapet arbetar, erbjuder särskilda svårigheter med avseende på kastfrågan. Hinduismen har här några av sina starkaste fästen. Antalet församlingsmedlemmar är stort och de flesta av dessa tillhöra de högre kasterna, för vilka ett uppgivande av kasten måste innebära en större uppoffring än för andra. Man kan härvid icke jämföra situationen i Tamullandet med läget i Nordindien, där kastskillnaderna icke äro så markerade.

2. Huvudparten av församlingarna ha en mer än hundraårig

---

[34] »Christianity began no where with *outward* revolutions and changes; which in all cases, where they have not been prepared from *within* and are not based on conviction, fail of their salutary ends. The new creation, to which Christ gave birth, was in all respects an inward one, from which the outward effects *gradually* and therefore more *surely* and *healthfully*, unfolded themselves to their full extent.» Graul, a. a., sid. 6.

[35] »Wir bekämpfen in evangelischer Weise den Kasten*geist* und dürfen auf diesem Wege auch die socialen Schroffheiten des Kasten *Instituts* allmählich, wenn auch nur langsam, schwinden zu sehen hoffen.» Die Stellung der Evangelisch-Lutherischen Mission in Leipzig zur Ostindischen Kastenfrage, sid. 10.

historia, under det att de flesta andra missionssällskap själva kunna bestämma sina grundprinciper.

3. Den neologiska tendens, som kännetecknade den senaste perioden av den dansk-halleska missionen, medförde ett andligt och sedligt svaghetstillstånd i församlingarna, vilket även hämmade den sunda utvecklingen ifråga om kasten, som företrätts av de äldre missionärerna.

4. Den tyska missionen är ansvarig inför den danska regeringen åtminstone ifråga om församlingarna på det gamla danska området.

Med iver värjer han sig mot misstanken, att de lutherska missionärerna skulle tillåta kristna från andra samfund att övergå till Leipzig-missionen enbart på grund av dess mildare kastpraxis. Han hoppas, att sanna kristna skola visa samma fördragsamhet gentemot Leipzigmissionens av samvetet bundna principer, som detta sällskap vill visa de andra missionerna, så mycket mer som kastfrågan icke är någon kristen trosartikel.

Det är tydligt, att Graul bemödar sig om att gå de andra missionerna till mötes så långt som möjligt utan att göra avkall på vad han anser vara rätt och riktigt. Frågan är dock, om han icke i fridens intresse och för att utjämna motsatserna undvikit att framlägga hela sin syn på det berörda problemet. Vi ha anledning att misstänka det, när vi taga del av andra uttalanden av honom från samma tid.

I »Reise nach Ostindien» och i brev till Kollegiet under vistelsen i Indien framskymtar, som vi sett, en betydligt mer uppskattande syn på kasten som en nationell ordning än i denna förklaring [36] och framförallt är det uppenbart, att skillnaden mellan de andra missionernas uppfattning och hans egen är vida större än vad han ger uttryck åt i orden: »The principal difference between our Society and those who differ from them, seems to me to consist in the *method* adopted for the removal of the Caste evils.»[37]

[36] Jfr ovan sid. 21.

[37] Explanations etc., sid. 2 f.

Skillnaden ligger vida djupare än i *förfaringssättet*. Det är fråga om helt olika uppfattningar av kastens väsen.[38] Grauls huvudtes ifråga om kasten kan sägas vara att den innehåller »ein volksthümlich bürgerliches Element». När han skall sammanfatta Leipzigsällskapets ställning till kastfrågan visar även hans ord, att han icke vill bekämpa kasten såsom sådan.[39] Kasten får nämligen icke betraktas som det största hindret för evangeliet i Indien. Den är icke »das Uebel der Uebel». De högre kasterna ha tvärtom i etiskt hänseende haft en god inverkan på folkkaraktären,[40] och kastinrättningen kan rent av under vissa omständigheter lända kristendomen tillgodo,[41]

[38] Denna skiljelinje framgår av ett yttrande som detta: »Da wie bei allen heidnischen Völkern, so auch unter den Hindu's Staats-Verfassung und Religion in der innigsten Verbindung stehen, so betrachten viele englische, schottische und nordamerikanische Missionare die ganze Kastenverfassung eben darum als schlechthin 'heidnisch', und da sie von Hause aus keinen gehörigen Sinn für volksthümliche Entwicklung haben und ihrer eigenthümlichen christlichen Richtung zufolge meist gar kein mittleres natürliches Gebiet kennen, als ein 'Werk des Teufels'. Sie unterscheiden daher nicht immer gehörig zwischen den unbedingt verwerflichen und sogleich abzuthuenden Elementen (wie z. B. das abgöttische Stirnzeichen) und den nur beziehungsweise tadelnswürdigen und allmählig zu entfernenden Bestandheilen (wie z. B. gewisse sociale Schroffheiten) und stürmen dann, statt auf die allerdings über alle Massen starren Stammes- und Standes-Unterschiede, wie sie sich im Laufe der Zeit unter den indischen Völkern ausgesprägt und je länger je mehr festgesetzt haben, von innen heraus geduldig-weise durch Wort und Beispiel einzuwirken und so den Kastengeist mit der Macht des Geistes zu bekämpfen, unterschiedslos auf die Kastenordnung selber ein mit der Macht äussern Gebotes». Reise nach Ostindien, III, sid. 268. Jfr a. a., V, sid. 309 f.

[39] »In one word the attacks of our Society are not so much aimed at the *Caste institution* as at the *Caste Spirit*.» Explanations etc., sid. 3.

[40] »Neben dem Kastenunfug steht auch eine Kastenehre, und wer wollte leugnen, dass diese Einrichtung neben dem vielen Schlimmen, das sie von jeher erzeugen musste, doch wesentlich beigetragen hat, dem moralischen Werwesungsprozess, dem jedes heidnische Volk allmählig entgegenreift, Mass und Schranken zu setzen, durch ihr immerhin knöchernes Absperrungssystem die hohen Kasten vor der tiefen Verderbniss der niedern Kasten zu bewahren und so einen gewissen sittlichen Kern zu erhalten.» ELM 1852, sid. 318.

[41] »Dazu kommt ferner, dass die Kasteneinrichtung eine Seite hat, die

då den innehåller ett visst mått av allmän religiös sanning och höga moraliska bud.[41a] Han anser även, att man i allmänhet gjort brahanismen orätt, då man menat, att den skulle vara kristendomens hårdaste motståndare i Indien. Den är mycket mera tillgänglig för kristendomen än t. ex. buddhismen.[42]

Oppositionen mot Leipzigs principer beror enligt Graul på en oriktig uppfattning av det indiska samhället och den indiska folkkaraktären. Därjämte har den äldre missionens förfaringssätt misstolkats och förvrängts, i det man icke förmått skilja mellan väsentligt och oväsentligt, mellan kastbruk och kastanda eller mellan hedniskt avgudaväsen och ett rent naturligt element i kasten.[43]

Graul anför ett yttrande från missionärskåren i Tranquebar om kasten: »Man unterschied sündliche, Gottes Wort zu widerlaufende Kastenvorstellungen und Kastenbräuche von anderen, die man als etwas Uebles nicht aber als etwas Sündliches

---

unter Umständen sogar der Ausbreitung des Christenthums zum Vortheil gereichen kann. Der Kastengeist nämlich, wie er auf der einen Seite am alten Herkommen mit unglaublicher Zähigkeit festhaltend, sich gegen jede Neuerung wie verzweifelt sträubt, treibt zulezt der Neuerung selber zu wenn dieselbe nur erst einen gewissen Anhang gefunden hat.» Ibm.

[41a] »So darf man denn auch in der Gesetzgebung, der Kasten einen sittlichen Charakter — natürlich in heidnischer Sinne — nicht absprechen, wir müssten denn so einseitlich sein, und den heidnischen Staat nach dem Ideal eines christlichen beurtheilen und dazu die indischen Verhältnisse an unsern messen wollen. Auch durch das verwirrenste Gewebe heidnischer Religion zieht sich immer noch ein goldner Faden der Wahrheit.» MOMH 1855, Heft. 2.

[42] »Eben so thut man häufig dem Geiste des Brahmanismus im Allgemeinen Unrecht — — —. Denkt man sich aber als Gegensatz dazu den vom Brahmanismus überwundenen Buddhaismus mit seinen skeptischen Tendenzen (d. i. Zweifelslust), so kann sich der Missionar in Ostindischen nur Glück wünschen, dass er es hier mit dem Brahmanismus zu thun hat. Ich will mit dem Allen weiter nichts sagen, als dass Kaste und Brahmanenthum nicht die Uebel aller Uebel sind, obschon sie die Fortschritten des Christenthums nach innen und nach aussen vielfach erschweren.» Ibm, sid. 319. Jfr ELM 1853, sid. 183.

[43] Die Stellung der Evangelisch-Lutherischen Mission in zur Ostindischen Kastenfrage, sid. 92 ff.

ansah.»[44] Av det anförda torde framgå, vad som för Graul var ett avgörande motiv för hans ställningstagande i kastfrågan.

Några sammanfattande synpunkter må dock anföras. Grauls försiktiga hållning berodde, som vi sett, därpå, att han i kasten såg en borgerlig ordning, och det som hörde till det rent borgerligt samhälleliga, »das Volksthümliche», var för honom något i sig värdefullt, en ordning, som borde äga bestånd åtminstone tills vidare. Han var socialt konservativ. Och i den indiska kasten spårade han något av försynens eget verk. Hans lutherskt konservativa ståndpunkt kommer honom alltså att slå vakt om det naturligt givna, om »ståndet». När han därför i sitt försvar för kasten fäller ett sådant uttryck som »Jeder Eingriff in ein fremdes Amt ist dem Hindu ein Graul»,[44a] är detta drag i den indiska folkkaraktären för honom av högt etiskt värde. Han kan även, som vi sett, dra en lans för brahmanismen och förklara, att den står kristendomen närmare än buddhismen. Men hans kristna realism tvingar honom att erkänna, att kasten i dess nuvarande utgestaltning dock är ett hinder för kristendomen och i det sammanhanget låta buddhismen uppträda som kristendomens bundsförvant i kampen mot kasten.[44b]

I »Kast och Kristendom i Sydindien» säger Sandegren, att Leipzigmissionen i sitt förfarande intagit en principiellt luthersk ståndpunkt. »Denna lilla skrift [Explanation] anger kort och klart en verkligt luthersk uppfattning av kastproblemet.»[45] Sandegren syftar på Grauls yttrande, att kasten borde övervinnas inifrån genom andliga medel och uppfostran och icke genom yttre våld och tvång. Emellertid är det dock tvivelaktigt, om vi kunna tolka detta blott som ett uslag av hans luherdom. Att hans ståndpunkt påverkats av de äldre lutherska missionä-

---

[44] A. a., sid. 37.

[44a] MOMH 1855, Heft. 2.

[44b] »Keine geschichtliche Macht hat auf die Milderung des indischen Kastenwesens einen grössern Einfluss geübt, als der kastengegnerische Buddhismus — — —.» Die Stellung der Evangelisch-Lutherischen Mission in Leipzig zur Ostindischen Kastenfrage, sid. 91.

[45] Sandegren, Kast och Kristendom i Sydindien, sid. 203.

rernas förfarande, är ett faktum och det stämmer väl överens med hans vördnad för det traditionella.[46]

Hans mission ansåg sig ju såsom arvinge till den danskhalleska missionen och vore därför förpliktad att i möjligaste mån taga hänsyn till dess traditioner. Men denna mission var pietistisk och ej så konservativt lutherskt orienterad som Graul själv, vilket denne även var medveten om. Vill man trots detta med Sandegren hävda, att Graul och Leipzigmissionen i kastfrågan företrädde en principiell luthersk ståndpunkt, kommer man i ett svårt dilemma beträffande en annan luthersk mission, nämligen Hermannsburgmissionen, som intog en helt annan ställning till kastfrågan än Leipzig.[47] Harms hävdade, att Guds bud förbjuder denna åtskillnad mellan människor, och att kasten röjer ett förstulet högmod. »Die Kaste aber erkennt diese Gleichheit des sündlichen Verderbens nicht an. Der Bramine will wohl ein armer Sünder sein, aber nicht so schlecht als der Sudra, der Sudra denkt eben so gegen den Pariahs. Der Kastenglaube hebt den Christenglaube auf.» Den lutherska missionen måste alltså bekämpa kasten, enär den hindrar människan att se sitt radikala syndafördärv.[48]

Här motiverar man ställningstagandet utifrån sin lutherska tro. Något sådant höra vi icke hos Graul. Vi ha därför att söka det avgörande motivet till hans ståndpunkt på annat håll. Vi

---

[46] Som vi tidigare sett, kände sig Graul starkt bunden av det historiskt givna och var ingen vän av hastiga förändringar. Hermanns ord om hans ställning till bekännelsefrågor kunna också tillämpas här: »So war er also auch nicht der Mann, welcher in Bezug auf die geschichtlich gewordene Union zu einem plötzlichen Brechen und Losreisen sich hätte berufen gefült. Hermann, a. a., sid. 35. Han väntade mer av ett arbete under tålmodigt fördragande med förhandenvarande svårigheter än av radikala ingrepp. Han hade i detta fall en annan mentalitet än de engelska och amerikanska missionärerna.

[47] »In unserer Mission soll und darf das Kastenwesen nicht geduldigt werden und ginge es mit derselben nicht ohne das Kastenwesen, so wollen wir lieber Indien den Rücken kehren. Es geht aber mit der Mission auch ohne das Kastenwesen, das zeigt die Erfarung.» Hermannsburger Missionsblatt 1866, sid. 32.

[48] Ibm.

finna det även i hans ofta återkommande uttryck »volksthümlich». »Volksthum» var ett centralbegrepp i den tyska romantiken. Det förekommer särskilt hos Jahn, där det betyder folkindividualitet.[49] Graul betonar, när han beskriver det indiska folket, att man skall taga hänsyn till detta folks individuella egenart och försöka förstå den. När nu kastväsendet visar sig vara en integrerande del i det indiska »Volksthum», bör man söka bevara allt, som ej står i vägen för kristendomen. Det finns däri ett »mittleres natürliches Gebiet», som man skall respektera. Det är alltså som en av romantiken påverkad lutheran, Graul försvarar kasten.[50] Det romantiska draget hos honom framträder bl. a. i hans dikter, som äro fyllda av naturmystik. Detsamma gäller hans reseskildringar.[51] Men det finnes också andra motiv.

Graul såg på missionsarbetet med strategisk blick. För honom var det klart, att missionen icke kunde erövra Indien, om icke de högre kasterna blevo vunna. Och det var med tanke på kristendomens framtid, som han ville undvika allt, som onödigtvis stötte bort de ledande skikten i samhället, vilka faktiskt utgjorde folkets kärna. Det låg vidare nära till hands, att om missionen tillintetgjorde kasten som nationell inrättning, kunde kristendom lätt få ett europeiskt drag och bli alltför mycket beroende av västerländsk civilisation, vilket i längden skulle bli till skada för den inhemska kyrkan. Målet för arbetet var en indisk folkkyrka, och denna skulle näppeligen kunna komma till stånd, om man icke toge hänsyn till folkets historia och sociala ordningar.

Vi spåra alltså bakom Grauls inställning till kastfrågan huvudsakligast trenne faktorer:

---

[49] Jfr Rodhe, Geijer och samhället, sid. 128.

[50] Graul som var en avgjord motståndare till den romantiska missionssynen hos t. ex. Harms, släppte alltså in romantiken i missionen genom en sidodörr.

[51] Ett intressant problem, som emellertid ligger utanför vår uppgift, vore att närmare undersöka den på 1830-talet framväxande konfessionalismens i Tyskland förhållande till den samtida romantiken och dess ställning till Luther i samband därmed.

1) Hans konservativa läggning, förbunden med vördnad för traditionen.

2) Inflytelser från den romantiska historiesynen.

3) Hans missionsstrategi.

Det råder knappast något tvivel om att Graul i sin synpunkt på kasten träffat något väsentligt, och att hans intentioner voro riktiga. En annan sak är, att han i sin iver att slå vakt om traditionen idealiserat kastväsendet och icke tillräckligt sett dess avigsidor. Han menade, att kasten framförallt vore att betrakta som en social institution och att man kunde utrensa den religiösa motiveringen och sedan behålla densamma som en social institution. Men det har i praktiken visat sig svårt för att icke säga omöjligt att göra en sådan åtskillnad. Oberoende av om kasten en gång existerat utan sammanhang med religiösa föreställningar, har den blivit så infiltrerad av hinduismen, att man inte på någon enda punkt kan skilja mellan dess religiösa och sociala sida. Hans tes, att det förkastliga i densamma skulle övervinnas inifrån i de kristna församlingarna och icke genom yttre åtgärder, kan låta bestickande liksom hans påstående, att kastväsendet principiellt övervunnits i kyrkan genom det gemensamma deltagandet i nattvarden o. s. v. Men, som vi sett, var detta ingen garanti för att kasten lämnat de kristna eller att dessa lämnat kasten.

Som ett slutomdöme beträffande Graul och kasten, må vi kanske våga det påståendet, att *huvudmotivet* för hans uppfattning är att söka i hans beroende av den tyska romantikens historiesyn, men att han i det *praktiska ställningstagandet* gjorde en gränsdragning mellan Guds rike och denna världen, som skulle bliva ödesdiger. Beträffande det senare följde, som vi skola se, de av honom utbildade missionärerna sin mästare tätt i spåren.[52]

---

[52] Richter, som kallar Graul »der entschiedene Kastenfreund» framhåller det beklagliga i att, »selbst die unerlässlichen Forderungen D. Grauls betr. des spezifisch kirchlichen Lebens auch in der Leipziger Mission nur in einem längst nicht ausreichenden Masse erfüllt sind: noch haben von dem 18. Jahrhundert her in einigen Kirchen Sudra und Paria gesonderte

I de olika uppfattningarna av kasten, för vilka vi låtit Wilson och Graul framstå som representanter, låg roten till stridigheterna mellan de andra evangeliska missionerna och Leipzigmissionen. Men den akuta anledningen finna vi i det sätt på vilket Leipzigmissionen i syfte att vinna så många kristna som möjligt praktiskt utnyttjande sin mildare kastpraxis, vilken utgjorde en lockelse för andra kristna att ansluta sig till dem. Detta gav leipzigarna ett övertag gentemot de andra missionerna. Men det som därigenom vanns, kunde knappast uppvägas genom förlusten av den »goodwill», som därav blev följden.[53]

KAPITEL 14.

Leipzigmissionens landvinningar i Trichinopoly och Tanjore.

Pursebakam-församlingen i Madras övergick, som vi erinra oss, 1849 till Leipzigmissionen.[1] Den väg, som tyskarna därvid beträdde, skulle under de närmaste tio åren bli en av huvud-

Kircheingänge, vielfach gesonderte Kirchensitze; betreffs der Ordnung beim Abendmahlsgang bestehen zäh festgehaltene Ordnungen, welche den Vorgang der Sudra sicher stellen, das Eindringen eines Pariachristen in eine Sudrakapelle kann hässliche Streitigkeiten hervorrufen, und selbst die Zulassung von Parialeichen auf Sudrakirchhöfen steht keineswegs überall ausser Zweifel.» Richter, Indische Missionsgeschichte, sid. 367.

Å andra sidan lyckades icke heller kastmotståndarna i sina bemödanden. »Vom Standpunkte der Kastengegner ist ebenso bedauerlich, dass sie sich im Grunde ausserstande fühlen, etwas Entscheidendes gegen das Kastenübel zu tun.» Som redan antytts är det författarens mening att i ett särskilt arbete återkomma till hela detta problem och utförligt behandla kaststriderna såväl mellan Leipzigmisionen och de andra missionerna som särskilt konflikten inom den förra i vilken strid även svenskarna indrogos. Dessutom gäller det att söka få klarhet i Dresden—Leipzigs ställning till kastfrågan, *innan* Graul blev missionsdirektor.

[53] Det bör emellertid sägas ifrån, att Graul helt kan fritagas ifrån att ha fallit offer för frestelsen att missionspolitiskt vilja utnyttja sina synpunkter på kasten.

[1] Se ovan sid. 209.

linjerna i deras arbete. Vi skola i det följande se hur de därigenom kommo allt längre bort från den av Graul anbefallda försiktigheten.[2]

År 1850 vände sig en grupp kristna från Trichinopoly till Tranquebar med begäran att bli upptagna i den lutherska missionen.[3] Tillsammans med Cordes besökte Graul Trichinopoly och därvarande engelske missionären Heyne. Besöket resulterade i att fjorton personer upptogos i Leipzigmissionen, och

[2] Se ovan sid. 210.

[3] Karsten, a. a., sid. 277 f. Jfr Handmann, sid. 236. I Pudukotah hade 1850 några kristna från Trichinopoly hos Wolff begärt att bli upptagna i den lutherska kyrkan. Konferensen behandlade saken, innan en skriftlig begäran ännu anlänt, vilket visar hur angelägen man var att vinna insteg därstädes. Grauls ankomst till Tranquebar blev emellertid den försynens skickelse, som hindrade missionärerna att förhasta sig. »Es war providentiell, dass gerade bei diesem entscheidenden Wendepunkt Direktor Graul nach Trankebar gekommen war und an dieser Beratung teilnehmen konnte.» A. a., sid. 236. Vid förnyat besök i Pudukotah fick Wolff åter förbindelse med Trichinopoly och kunde förvissa sig om att applikanterna uppfyllde de huvudvillkor för anslutning, som man enats om på konferensen i maj samma år. (Se ovan sid. 208 f.). Hur det kunde gå till vid en dylik »examination» få vi en inblick i genom ett omnämnande i Missionsblatt några år tidgare. År 1847 hade några kristna i Pudukotah vänt sig till Tranquebar under åberopande av att deras fäder varit lutheraner. Konferensen blev intresserad och sände Ochs dit. Denne förhörde sig hur det låg till, varvid applikanterna förklarade sig icke gilla den amerikanska missionen. Bl. a. anmärkte man på deras sätt att utdela nattvarden och att varken Fader Vår eller Common Prayerbook användes vid gudstjänsterna. Inte heller var man nöjd med den nya psalmboken och att missionen (ABM) hade infört en nyordning beträffande kasten. (Jfr ovan sid. 220 f.). Denna anmärkning mot amerikanarna var ganska typisk för motiveringen till övergångarna under den första tiden. (Se nedan om Tanjore sid. 238). Ochs, som allt ifrån början synes ha varit emot upptagandet av kristna på dessa grunder, anställde därför ytterligare ett förhör med dem. På frågan om anledningen till önskemålet om anslutningen vore, att den mission de tillhörde hade falsk lära, svarade applikanterna nej. Men när de förstodo, att de skulle svarat ja för att bli upptagna, ändrade de sig snabbt och sade ja. ELM 1847, sid. 357 f. Så småningom lärde sig alla applikanter, hur de skulle svara för att bli upptagna. När därför Leipzigmissionen gjorde stort nummer av att övergångarna skedde av konfessionella skäl, bör man icke fästa alltför stort avseende vid detta.

därmed var grunden lagd till den lutherska missionen därstädes. Enligt Handmann var motivet på intet sätt betingat av kasthänsyn.[4] Graul framhöll vid samtalet med den engelske missionären, att Leipzigmissionen i allmänhet med större glädje såge, att dess församlingars tillväxt skedde genom att hedningar anslöto sig, än genom att kristna från andra samfund övergingo till densamma. Men då dess uppgift vore att tjäna den lutherska kyrkan, kunde den icke avvisa någon, som uppriktigt sökte sig till densamma.[5]

Enligt den tyska historieskrivningen skulle man alltså här i Trichinopoly ha lyckats etablera sig utan strid med andra missioner.[6] Men alldeles utan protest från den engelska missionens

[4] »Von der Kaste sagten sie kein Wort. Sie hielten noch entschieden an der lutherischen Abendmahlslehre fest und missbilligten, dass die Engländer das Abendmahl nur als eine Zermonie behandelten.» Handmann, a. a., sid. 237. Det sistnämnda tillhörde även den typiska vokabulären. Vi skola senare möta den i Coimbatore.

[5] »Ich versicherte daher dem Herrn Heyne zum Schluss, dass ich bei diesem bestimmten Falle amtlich durchaus nicht betheiligt, dass ich lediglich als Beobachter mitgekommen sei und bei so kurzem Aufenthalte im Lande kein genügenders Urtheil über das Thun und Lassen der Eingebornen habe; ferner, dass es unsrer heimatlichen Gesellschaft als einer Missionsgesellschaft im Allgemeinen natürlich viel lieber sei, wenn die lutherische Kirche im Tamulenlande ihren Zuwachs aus den Heiden, als wenn sie ihn aus fremden Kirchengemeinschaften empfängt, dass sie aber als eine Missionsgesellschaft, die grundsätzlich der lutherischen Kirche zu dienen hat, es nicht mit ihrem Gewissen vereinen könne, irgend einem Christen, der ein Glied der lutherischen Kirche zu werden begehre, ohne triftige, auf klaren Thatsachen fussende Gründe seine Bitte abzuschlagen, besonders wenn gar er oder seine Väter der lutherischen Kirche ursprünglich zugehörten.» Graul, Reise nach Ostindien IV, sid. 78 f.

Det är intressant att lägga märke till hur Handmann handskas med detta uttalande. I sin iver att försvara tyskarnas åtgärder lägger han i Grauls mun ord, som denne enligt sin egen skildring icke yttrat. De äro visserligen helt i linje med andemeningen i Grauls uttalande men ändock tilllägg. Först har han utelämnat Grauls något försvagande »im Allgemeinen» och därefter i satsen »der ein Glied der lutherischen Kirche zu werden begehre», tillagt följande: »der sich zu ihrer Lehre bekenne und ihr Sakrament begehre.» Handmann, a. a., sid. 237. Anledningen är ett påtagligt försök att lägga saken till rätta.

[6] Enligt Handmann hade Heyne dels vitsordat applikanternas vandel

sida skedde dock icke övergången. Två skrivelser insändes av Heyne till Wolff under hösten 1850. I det svar, som konferensen i Tranquebar lämnade på dessa skrivelser, få vi ett utförligt referat av den engelske missionärens synpunkter.[7] Heyne hävdade, att den lutherska missionen icke handlade rätt, om den godkände applikanternas begäran, och han hoppades, att de lutherska missionärerna icke skulle begagna sig av sin avvikande mening i kastfrågan.[8] Han ansåg även, att några bland applikanterna, som han namngav, slutit sig till lutheranerna enbart för att få anställning.

I svaret understryker konferensen sitt bestämda avståndstagande från allt proselytmakeri, men förbehåller sig rätten att pröva varje ansökan ej blott genom att lyssna till vad vederbörande missionärer ha att säga utan även genom att träda i personlig förbindelse med de kristna ifråga. Men hävdar även, att den engelska kyrkan gjort sig skyldig till minst lika mycket proselytmakeri i Tranquebar, som den lutherska missionen nu beskylldes för.[8a]

Om övergången i Trichinopoly till den lutherska missionen trots detta skedde utan några större kontroverser med den

---

och tillstått, att dessa »nicht in einem persönlichen Missverhältnis zu ihm bestanden hätten». A. a., sid. 237. Enligt Karsten betygade Heyne att »keiner der beteiligten Christen bisher einen anstössigen Wandel geführt oder etwa in irgend einem persönlichen Missverhältnis zu ihm gestanden hätte». A. a., sid. 278.

[7] Brev till Heyne 13/11 1850 undertecknat av Ochs, Schwarz, Appelt och Cordes. Ind. Prot. 1846—58. LpzgMA. Det egendomliga är, att man upptog denna fråga så långt efter anslutningen och sedan Graul överlagt med Heyne om saken. Tydligen hade samtalet dem emellan varit av mycket flyktig natur. Graul insjuknade ock i Trichinopoly. Graul a. a., sid. 79 f.

[8] »Wenn Sie den geringsten Verdacht haben, dass Kaste oder Anstellung den Absichten der Leute zum Grund liegen möchten, so halte ich mich überzeugt, Sie werden Zaudern ehe Sie die Leute encouragiren. Solches kann unmöglich dem Verbande, dem sie sich anschliessen, kredit bringen, besonders wenn sie vorgeben, dass es bei ihnen Gewissensache sei. (Tysk översättning av Heynes brev.) Ibm.

[8a] Ibm.

engelska missionen, blev situationen allvarligare i Tanjore. En grupp kristna hade 1849 satt sig i förbindelse med Tranquebarmissionen, men förhandlingarna hade icke lett till något omedelbart resultat, enär man icke kunnat komma överens om församlingens ekonomiska ansvar. Förbindelsen hade emellertid ej därigenom avbrutits. I början av 1852 kunde Schwarz få ett lutherskt arbete igång, trots att den ekonomiska frågan icke blivit tillfredsställande löst och trots häftig opposition från de engelska missionärernas sida.[8b]

Missionär Wolff hade med anledning av den nämnda petitionen i augusti 1849 skriftligen förhandlat om saken med SPG:s missionär Guest. Denne framlade frågan för missionskommittén i Tanjore, vilken i sin tur föreslog kommittén i Madras att publicera korrespondensen i »The Christian Intelligencer».[9] I Madras anslöt man sig till detta förslag samt anmodade Guest att förse artikeln med en lämplig inledning.[10]

Wolff försvarade sig med att man från tysk sida aldrig tog första steget, när det gällde övergång till den lutherska missionen. De tyska missionärerna hade endast tagit emot applikanterna och talat med dem. Deras önskemål i kastfrågan hade avslagits. »With regard to caste I will only tell you that we continually refused them what they desired from us in this matter». Hela frågan hade ock förfallit, emedan applikanterna ej kunnat iklädа sig det ekonomiska ansvar, som konferensen i Tranquebar krävde av dem. Samtidigt som han försvarade sin

---

[8b] Handmann, a. a., sid. 248.

[9] »Resolved that this committee concours in the desirableness of the same being published — — — to enable the Christian public to form a judgment on the nature of the interference of the Dresden Missionaries with our ancient Missions and accordingly recommend that these letters be published in the Christian Intelligencer». SPGA 29/10 1849.

[10] — »with suitable introductory remarks». Ibm. I de tyska breven påtalas det ogrannlaga handlingssättet av Guest, att ge publicitet åt korrespondensen utan att ha meddelat sig med Tranquebar. Som framgår av ovannämnda citat och beslut av kommittéerna i Tanjore och Madras, hade Guest dock icke handlat självrådigt i det avseendet utan blott förelagt sin kommitté i Tanjore-distriktet korrespondensen.

missions åtgärder, riktade han ett angrepp mot den engelska missionen för att den utan att sätta sig i förbindelse med honom mottagit en luthersk kristen, som blivit exkommunicerad i Pudukotah. Slutligen hävdade han den lutherska missionens rätt »to listen to those who come to us and wish to return to our church and to receive them back».[11]

Detta resonemang kan nog sägas vara typiskt för leipzigmissionärerna. De hävdade alltid, att alla, som ville övergå till dem, därmed önskade återvända till moderkyrkan. Det var icke strängt taget fråga om övergång till en annan mission utan ett återvändande till det kyrkliga sammanhang, som de en gång lämnat, och där de rätteligen hörde hemma.[11a] I dylika fall var det de tyska missionärernas både rätt och plikt att ge sin medverkan.[12]

Guest blev icke Wolff svaret skyldig. Han satt inne med bevis för att tyskarna icke endast tagit emot utan uppmuntrat applikanterna att övergå till dem. I augusti 1849 hade nämligen Wolff skrivit till Tanjore och meddelat vederbörande, att deras sak skulle bli föremål för prövning vid nästa konferens i Trankuebar. Därjämte hade han ifråga om kasten framhållit, att den icke behövde lämnas av de kristna. I Guds rike var ingen kastskillnad, men i denna värld var det annorlunda.[13] Wolff hade även utlovat en luthersk missionär till Tanjore, om de kristna beslöto sig för att övergå till Leipzigmissionen. Om Tranquebarmissionärernas reaktion inför önskemålet från Tanjore vittnade också ett brev från Schwarz, i vilket konferensen uttryckte sin glädje över att »the Tanjore christians

---

[11] Wolff till Guest 29/4 1850. Verhandlungen: Englisch-indische Missionsfragen. Ind. Prot. 1846—58. LpzgMA.

[11a] Jfr ovan sid. 207 f.

[12] Jfr Handmann, a. a., sid. 237 och 295, samt den utförliga utredningen hos Karsten, a. a. I, sid. 321 ff.

[13] Vad som säges om kasten både i Wolffs och Guests brev ger vid handen, att det faktiskt förekommit en diskussion om kasten även ifråga om de Tanjore-kristnas övergång. Handmann har förbisett detta, när han skriver »Von Konzessionen in bezug auf die Kaste war keine Rede». A. a., sid. 247. Jfr ovan sid. 207 f.

were about returning into the bosom of the Mother church». Det var även konferensens avsikt att sända en eller två missionärer att taga hand om dem. Då det här gällde kristna, som uteslutits från den engelska missionen, hade man, framhåller Guest, bort förhandla med honom, innan man gjort sig redo att acceptera dem. Han hade inbjudit både Wolff och Glasell till sitt hem för att samtala om saken, men dessa hade icke velat besöka honom.[14]

Tendensen att upptaga andra trosbekännare blev med åren allt starkare särskilt i de s. k. västra församlingarna, dit både Trichinopoly och Tanjore hörde. Det för oss i detta sammanhang mest intressanta faktum är, att Ouchterlony, som, enligt vad vi sett efter sin återförening med tyskarna, fick sitt arbete under Schwarz i detta område i hög grad synes ha medverkat till att införliva andra missioners medlemmar i den lutherska församlingen. Han hade tydligen ett behov av att riktigt påtagligt visa, att han blivit en pålitlig lutheran, och att det inte fanns kvar något av den gamla surdegen. Sedan han kommit till Pudukotah skrev han hem och berättade, att han där hade att »med Guds nåd förvandla amerikanska presbyterianer till lutheraner».[15]

Vi ha tidigare i olika sammanhang berört Ouchterlonys verksamhet i Pudukotah sedan han återknöt förbindelsen med tyskarna, men det torde vara lämpligt att innan vi gå vidare ytterligare dröja något vid hans arbete i Pudukotah. Denna station, som var en utpost till Trichinopoly hade grundlagts 1836 av ett indiskt missionssällskap och år 1845 övertagits av den amerikanska missionen i Madura (American Board), som i sin

[14] Guest till Wolff 6/5 1850. Verhandlungen etc. Ind. Prot. 1846—58. LpzgMA.

[15] Ouchterlony till SMS 31/10 1856. SMS Handl. 1852—57, sid. 602. Enligt statistiken för år 1855 hade man i Trichinopoly-området döpt 115 hedningar och upptagit 258 kristna från andra konfessioner. (ELM 1856, sid. 277.) År 1856 döptes 67 hedningar, under det att icke mindre än 341 personer upptogos från andra missioner. (A. a., 1857, sid. 221.)

tur överlät den till de lutherska missionärerna i Tranquebar 1849.

Det viktigaste missionsområdet låg nära intill själva staden Pudukotah på en plats, som var mycket lämplig från missionssynpunkt. På andra platser i furstendömet funnos smärre grupper evangeliska kristna. Tillsammans utgjorde de ett 90-tal personer, fördelade på sju orter.[16] De första framgångarna vunnos under åren 1850—51 bland de romersk-katolska kristna. Trots detta minskade antalet församlingsmedlemmar, vilket till en del berodde på att missionärerna på grund av de långa avstånden icke kunde göra den insats, som behövdes.

Det var på detta arbetsfält, som Ouchterlony börjat sin egentliga missionsgärning. Samarbetet med missionär Schwarz

---

[16] ELM 1850, sid. 152. Amerikanarna hade till en början haft stora förhoppningar angående missionsmöjligheterna därstädes. »Poothoocotte — — — is an interessting station of promissing speedy growth — — —.» H. S. Taylor till Rufus Anderson 24/6 1847, ABMH. — — — »It seems very desirable that one or two Missionaries should be stationed in this field promising an abundant harvest to faithful and persistant labour.» Cherry till Anderson 20/7 1847, ABMH. Men på grund av brist på missionärer och medel började man snart diskutera nödvändigheten av att lämna ifrån sig stationen till en annan mission. »We are willing to give it over to the Dutch mission if the Board desires it.» Madura Mission Report 9/1 1848, ABMH. »At our last meeting a committee was appointed to address you upon subject transfering the Poothoocotte Mission to the German at Maiavaram or to some other evangelical mission society.» Han beklagar, att fältet måste lämnas. »The prospect of success is no where among us brighter than here.» — — — De hade ingen att sända dit och då deras verksamhet måste koncentreras i Madura, kunde man ej samtidigt sköta Pudukotah. Muzzy till Anderson 3/8 1848, ABMH. Jfr Fleisch, a. a., sid. 71. Det slutliga resultatet framgår av följande rapport: »During the year 1849 Poothoocotte an outstation which with the neighbouring villages contained 60 families in connection with us has been transferred to the Lutheran Missionaries residing at Tranquebar. This step was rendered necessary on account of the fewness of our number, the state of our funds and the distance of that place from any of our station — — —.» Ford till Anderson 1850 odat., ABMH. — Amerikanarnas metod avvek alltså betydligt från tyskarnas. De senare skulle aldrig ha kunnat tänka sig att lämna över något av sitt arbete till andra missioner.

hade varit lyckosamt.[17] Genom de två missionärernas arbete ökade antalet församlingsmedlemmar i Pudukotah rätt väsentligt, så att det vid slutet av år 1855 uppgick till 190 personer.[18]

Sedan Ouchterlony av konferensen år 1856 tilldelats Pudukotah som sitt speciella arbetsfält, ägnade han sig uteslutande åt detta område. Schwarz uttryckte sin glädje däröver och hoppades, att den nya anordningen skall lända församlingen därstädes till godo.[19]

Ouchterlony grep sig an med sin nya uppgift med stor energi och hängivenhet. Han företog täta resor i distriktet, ägnade sig med iver åt församlingsvård och undervisning. Under år 1856

---

[17] »Med undantag af Broder Schwarz umgås jag nu ej med någon Europé utan lefver med mina infödingar ett tillbakadraget lif. Fru Schwarz hjälper mig i hushållsangelägenheter.» Han gjorde resor och undervisade i skolan i Trichinopoly.

Han förrättade sitt första hednadop i Budelur utstation 30 aug. 1855 och höll den första hednapredikan den 1 sept. i samband med en skolexamen. Härom skriver han: »Lördagen den 1 Sept. återvände jag till Trich. sedan jag förut examinerat skolan i Budelur. Denna skolexamen egde rum en vacker afton under bar himmel. En mängd hedningar församlade sig kring mig, och då jag slutat att examinera gossarna såg jag och kände jag att hedningarna väntade på att jag skulle tilltala dem. Jag suckade och bad till Gud, att Han måtte hjelpa mig och derpå öppnade jag min mun för första gången för att tilltala hedningarna. Så var då den stund kommen, den saliga stund efter hvilken jag så länge längtat att få beprisa den korsfäste Frälsarens kärlek för arma hednabröder. Jag kände Guds närvaro på det allra märkbaraste och ögonblickets högtidlighet öfverväldigade mig så att jag knappt kunde tala för rörelse. Djup stillhet och uppmärksamhet rådde i hela folkmassan; en okynnig gosse som sökte störa uppmärksamheten fick i detsamma en så kraftig örfil af en närstående hedning att ingen derefter gaf ett ljud ifrån sig.» Han besökte även Radjan i Pudukotah och denne lät avbränna ett fyrverkeri till hans ära. Han talade allvarligt med fursten om de kristnas sociala nöd, men denne hörde ej på. Ouchterlony till LMS 5/11 1855. SMS Handl. 1852—57, 598—601.

[18] ELM 1856, sid. 178.

[19] »Ich freue mich, dass Br. Ouchterlony sich von jetzt an besonders der Station Pudukotah annehmen wird. So mögen wir hoffen, dass die Gemeinde unter treuer Pflege in der Wahrheit mehr und mehr erstarke und ein scheinendes Licht werde für jene Gegend». ELM 1857, sid. 71.

ökade församlingsmedlemmarnas antal från 190 till 229 personer tack vare hans nitiska verksamhet.[20]

Själv skriver Ouchterlony om sitt arbete: »Jag vet intet kall på jorden, som jag skulle vilja utbyta mot missionskallet.»

Men han hade även att brottas med stora svårigheter. Ingen station satte missionärens tålamod på sådana hårda prov som Pudukotah. Ouchterlony beskriver i brev till missionssällskapets direktion landet som ett Sodom.[21]

Radjan var visserligen välvillig och visade Ouchterlony personligen stor ynnest,[22] men i det stora hela var han likgiltig, för att icke säga motståndare till själva arbetet. Avsaknad av tjänlig gudstjänstlokal och missionärsbostad var även ett stort hinder för arbetets tillväxt. Genom att Ouchterlony måste ha sitt huvudkvarter i Trichinopoly blev han nödsakad att mest sköta arbetet på resande fot och detta orsakade honom stora personliga besvär och blev till förfång för församlingen. Han hade visserligen en god hjälp av en kateket, David Pilley, som tidigare varit Rhenius medhjälpare i Tinnevelly och som var verksam i Pudukotah. Denne som synes ha varit intrigant hade förorsakat den amerikanska missionen stora svårigheter.[23] Genom sina försök att skaffa sig en anställning hos den lutherska missionen hade han även kommit i dålig dager därstädes,[24] men så småningom tagits till nåder.[25] Ouchterlony ansåg honom vara både nitisk och begåvad.[26]

Vad bostadsfrågan beträffar kunde icke Ouchterlony avvakta

[20] ELM 1857, sid. 230. Det förefaller, som om Fleisch, vilken är rätt förbehållsam beträffande Ouchterlony och icke gärna ger honom något erkännande, framförallt ville tillskriva Schwarz förtjänsten av detta. Fleisch, a. a., sid. 71.

[21] Ouchterlony till SMS 31/10 1856. SMS Handl. 52—57, sid. 602 f.

[22] Han skänkte Ouchterlony ett orgelharmonium och kallade honom skämtsamt sin hovpredikant. Ibm.

[23] Cherry till Anderson 20/7 1847, ABMH.

[24] ELM 1847, sid. 355 f.

[25] ELM 1857, sid. 19.

[26] I brev till Lund 31/10 1856 hälsar Ouchterlony från Pilley till Fjellstedt, då dessa kände varandra »från forna tider». Ouchterlony till LMS 31/10 1856. SMS Handl. 52—57.

dess lösande utan flyttade i början av 1857 över till Pudukotah, där han uppförde en liten lerhydda åt sig. I början rådde enligt vad han själv berättar stor oordning i församlingen, men efter tre års bemödanden var »allt förändrat». Så småningom kunde han betyga, att församlingen framskridit i kristlig kunskap och vandel.

Redan i Pudukotah framträdde de drag hos Ouchterlony, som bland de infödda skulle göra honom till den kanske mest avhållne missionären på fältet. Han kämpar för sina församlingsbor med fursten i Pudukotah, missionsledningen i Tranquebar och direktionen i Stockholm. Han satte sig i skuld för att hjälpa dem och i sin dagbok uttalar Sven Rydén sina bekymmer över Ouchterlonys givmildhet, som tvang honom till stora personliga uppoffringar och förorsakade honom otaliga besvär.[27]

Vistelsen i Pudukotah måste emellertid snart avbrytas, enär hans hustru ej kunde uthärda de primitiva förhållandena. Den bristfälliga bostaden och de svåra yttre förhållandena blevo för stora påfrestningar för hennes hälsa, varför de måste flytta till Trichinopoly.[28] Därifrån skötte Ouchterlony sedan Pudukotah, tills han fick övertaga Tanjore station.

Resultatet av Ouchterlonys 5-åriga verksamhet var väl i yttre avseende icke så märkligt. Men detta berodde icke på honom utan på omständigheter, som han icke var herre över. Vi ha redan nämnt, att församlingen var svårskött och läget ömtåligt.

---

[27] »Ouchterlony har en god församling. Jag fruktar endast att han är för god mot sina församlingsmedlemmar. De äro alla fattiga, så att de knappast kunna uppehålla sig, helst i denna dyra tid. Därför måste han giva allmosa, och han ger nästan mer, än han kan, så att han själv knappast har kläderna på kroppen men en betydlig skuld. Det är möjligt att detta till en del lockar det fattiga folket att övergå till kristendomen. Men huvudsaken är dock hans anspråkslöshet och vänliga umgänge med folket för att icke nämna Guds välsignelse. Hyddan, som jag bor i, består av blott ett rum och är mycket enkel. Den är täckt med palmblad såsom de infödda hyddor och utgör således en stor kontrast mot de engelska husen. Bönhusen äro väl icke mycket bättre, men Ouchterlony har prytt och smyckat dem så, att de se ut såsom tempel.» Sven Rydén, Dagbok 15/3 1858.

[28] Brev från Ouchterlony 10/11 1859. SMS Handl. 1857—61.

Intet arbetsområde var i detta hänseende jämförbart med Pudukotah. Tidigare missionärer hade misslyckats med uppgiften och stationens framtid var helt beroende av de personliga kvalifikationerna hos den som skulle övertaga stationen vid mitten av 1850-talet.[29] Men han skapade ordning i församlingen, både i fråga om kyrkotukt, undervisning, katekumenat och gudstjänstliv. Dessutom förbättrades genom hans åtgärder församlingens sociala villkor. Ett stort hinder för utvecklingen var att de nödiga lokalerna saknades. Varken bostad eller kyrka blevo uppförda under Ouchterlonys tid. Pudukotah var och förblev under flera år framåt ett styvbarn i Tamulmissionen. Att stationen kunde bevaras var framför allt Ouchterlonys förtjänst.[30]

Genom verksamheten i Pudukotah dokumenterade sig Ouchterlony som en dugande missionär, som framför allt ägde förmåga att vinna de infödda kristnas förtroende samt fostra dem.

Med anledning av anklagelserna från olika håll fann sig missionärskonferensen i Tranquebar föranlåten att år 1853 utge en svarsskrift, där man förklarar och försvarar sin ställning och sina åtgärder.[31] I den första avdelningen upprepas i stort sett de synpunkter, som vi redan mött, och vilka nu med skärpa understrykas: Leipzig-missionärerna äro som arvtagare till den gamla Tranquebarmissionen i sin fulla rätt att propagera för den lutherska kyrkans dogmer och principer. Ehuru de avhålla sig från allt proselytmakeri, ha de likväl förpliktelser mot dem, som vilja övergå till moderkyrkan. I samband härmed bemöter man en rad konkreta anmärkningar, som framförts i pres-

[29] Jfr Karsten, a. a. I, sid. 269.

[30] Handmann har i motsats till Fleisch givit Ouchterlonys insats ett frikostigt erkännande »Der Aufenhalt Ouchterlonys in Pudukotei ist der dortigen Gemeinde als ihr goldenes Zeitalter lange in Erinnerung geblieben.» Handmann, a. a., sid. 216. Jfr Sundkler, a. a., sid. 407.

[31] »The Evangelical Lutheran Missionaries Defence of Their position their proceedings and, their doctrine.» Enligt Handmann är den författad av Cordes (Handmann, a. a., sid. 298) men dess huvudteser gå tillbaka på uttalanden, som konferensen i Tranquebar framlade i samband med Grauls visitation.

sen mot den lutherska missionen.[32] I den andra avdelningen behandlas frågor av dogmatisk natur, varvid särskilt förhållandet till den äldre lutherska missionen diskuteras. De tyska missionärerna framhöllo både i denna skrift och i andra sammanhang den engelska intoleransen gentemot den lutherska missionen.[33]

Erinra vi oss biskoparna Hebers och Wilsons synpunkter härvidlag[34] var väl denna anmärkning icke alldeles obefogad, men det fanns andra protestantiska missioner, som icke hade samma syn som den engelska kyrkan, men vilka såsom vi sett likväl trädde i opposition mot den lutherska missionen.[35]

Innan vi avsluta detta kapitel för att övergå till behandlingen av konflikten i Coimbatore, varest Ouchterlony i hög grad var inblandad, och om vilken Blomstrand gjorde en längre utredning, må de förhandlingar omnämnas som fram på 1860-talet fördes mellan SPG och Leipzigmissionen för att söka få till stånd ett bättre förhållande mellan respektive sällskap.[36] Tyskarna framlade ett förslag i 12 punkter, där de viktigaste synpunkterna voro: bägge missionerna respektera varandra som systerkyrkor, ehuru de i vissa stycken ha olika uppfattningar, »according to the public standards of their several churches». Inga missionsarbetare tillåtas driva propaganda i syfte att värva proselyter. Personer, som av moraliska eller religiösa

---

[32] Argumenteringen härvidlag är ett talande bevis för huru trängd Leipzigmissionen i själva verket kände sig, och den vittnar mycket tydligt om en atmosfär av ovilja, som omgav Tranquebar. Som bevis för förföljelserna mot de lutherska missionärerna anföres bl. a. att SPG i Tranquebar sökt hindra giftermål mellan anglikanska kristna och lutheraner.

[33] »But this we cannot deny, that the situation of Evangelical Lutheran Missionaries in this country is a very peculiar one, since the time, that English societies have ceased to manifest their former liberality towards them, and have introduced more and more exclusive tenets and forms of their own.» A. a., sid. 10.

[34] Se ovan sid. 197.

[35] Detta gäller i synnerhet om ABM och LM.

[36] Verhandlungen mit den Missionaren der Gospel-Society. Ind. Prot. 1863. LpzgMA. — Från Leipzigmissionens sida deltogo Cordes, Blomstrand, Kremmer och Stählin.

skäl uteslutits av en mission, mottagas icke förrän den sak, för vilken de exkommunicerats, blivit utagerad i vederbörande församling. Det enda godtagbara skälet för en övergång från en kyrka till en annan är, att applikanten uppriktigt bekänner sig till den kyrkas särskilda lärosatser, till vilken han vill övergå, och i sådant fall böra vederbörande kyrkor meddela sig med varandra. Att, som de engelska missionärerna föreslagit, uppdela fältet i vissa bestämda territorier, ville däremot icke Leipzigmissionärerna vara med om.

Det blev emellertid kring detta problem som diskussionen kom att röra sig. Engelsmännen hade ingenting emot de allmänna regler för samarbetet, tyskarna framlagt, men då dessa icke garanterade ett fredligt samarbete mellan sällskapen, ansågo de det nödvändigt med en territoriell uppdelning av fältet. Man var villig att till Leipzigmissionen överlåta de stationer, som SPG en gång övertagit från den dansk-halleska missionen och även andra områden, som Leipzigmissionen vore intresserad av, förutsatt »that care be taken to carry on their operations at a sufficient distance from each other so as to prevent any clashing». En sådan uppdelning skulle dock ej utgöra något hinder för Leipzigmissionen att mottaga sådana, som av principiella skäl ville övergå från den engelska till den lutherska kyrkan. På tysk sida uppfattades detta emellertid som direkt avslag på förslaget. »Ihre Forderungen hörten wir mit Erstaunen, aber können unmöglich darauf eingehen.»[37]

KAPITEL 15.

Upptakten till konflikten med Londonmissionen i Coimbatore våren 1856.

Vi ha i det föregående sett, hurusom Leipzigmissionen från en kritisk begynnelse i Tranquebar steg för steg kämpade sig fram till en allt starkare position. Vi ha även sett, att detta i icke ringa utsträckning skedde på bekostnad av det fredliga

[37] Blomstrand till Hardeland 10/6 1863. Ind. Prot. 1862—64. LpzgMA.

förhållandet till andra missioner, enär den ökade sin numerär huvudsakligast med kristna från dessa. Denna arbetsmetod hade börjat mycket försiktigt såsom i Mayavaram, där tyskarna övertogo ett arbete, som en gång varit engelskt,[1] och helt slagit igenom i Madras, varest en grupp kristna själva frigjort sig från det engelska sammanhanget. I Trichinopoly och Tanjore m. fl. platser hade man gått ett steg vidare på den inslagna vägen i och med att Tranquebarmissionärerna direkt medverkat till övergången.[2]

Men man tog, som vi i det följande skola se, ytterligare ett steg i Coimbatore, varigenom förhållandet till de andra missionerna skulle råka i ett ännu mera skärpt läge. När det gällde Madras, Trichinopoly och Tanjore kunde Leipzigmissionärerna falla tillbaka på att det varit fråga om anslutning från sådana församlingar, som tidigare varit lutherska. Men i Coimbatore fanns ingen sådan tradition att anknyta till. När man följer denna ödesdigra utveckling är det en fråga, som ovillkorligen inställer sig. Gjorde Leipzigmissionen aldrig något allvarligt försök till självständigt pionjärarbete? Frågan ger oss anledning att, innan vi gå vidare, beröra Leipzigmissionens strategi under dess tidigaste skede.[3]

På alla platser, där Leipzigmissionen öppnade verksamhet av

---

[1] Missionsarbetet i Mayavaram hade grundlagts 1825 av CSM genom tysken Bärenbruck. Sedan denne år 1836 återvänt till Tyskland hade församlingen enligt Ochs' uppgift vid Årsfesten i Leipzig 1855 fört en torftig tillvaro. »Die Gemeinde hatte sich bis auf wenige Seelen verlaufen. — — Mayaveram ist ein trauriger Beweis, wie eine blühende Mission wieder verkummern und verkommen kann, wenn es ihr an der rechten Grundlage und der rechten Einrichtung fehlt.» ELM 1855, sid. 304 f.

[2] Utom Trichinopoly och Tanjore kunna Kumbakonam och Manikramam nämnas. Jfr Richter, a. a., sid. 291 samt Fleisch, a. a., sid. 68 och 73 f. Den enda plats, där övergången till den lutherska kyrkan icke skapade förargelse hos andra missioner, synes ha varit Pudukotah, ehuru man, som vi erinra oss, även där haft viss förbindelse med de kristna, innan det blev fråga om övertagande. (Se ovan sid. 234).

[3] Det kan här helt naturligt inte bli fråga om någon grundligare utredning utan endast att helt kort antyda den allmänna tendensen i denna strategi.

mera stadigvarande natur, fanns det alltså, enligt vad som antytts, missionsarbete i någon form. I Tranquebar, Poreiar och Madras, Trichinopoly funnos det stora församlingar. Från dessa centra som utgångspunkt bedrev man evangelisationsarbete och upprättade utstationer. Missionärerna hade emellertid föga tid för sådan verksamhet.[4]

En av de orter, där Leipzigmissionen dock gjorde försök med verklig pionjärverksamhet, synes ha varit Tirumenjanam, en stor by strax norr om Tranquebar. Detta skedde år 1846 efter hemställan från befolkningen själv, som begärde, att en skola i byn skulle upprättas. Bland andra fick Schwarz här göra sina första lärospår som pionjärmissionär. Början i Tirumenjanam var lovande, men det dröjde icke många år, förrän svårigheterna togo överhand[5] och nära nog ödelade hela församlingen, så att Kremmer år 1859 måste rapportera: »Bei weitem der grössere Theil ist allmählich wieder ins Heidenthum zurückgefallen.»[6] Det blev Blomstrand, som fick på sin lott att här rädda vad som räddas kunde.[7]

---

[4] »Eine regelmässige Heidenpredigt durch die Missionare auf den Strassen scheint in dieser Zeit (åren 1842—43) wenig stattgefunden zu haben höchstens wenn sich bei Visitation der Schulen oder auf sonstigen Ausflügen in der Umgegend die Gelegenheit ihnen geboten.» Karsten, a. a., I, sid. 129. Och: »So liegt es lauf der Hand, dass ihm [Cordes] der eigentlichen Heidenpredigt nicht viel Kraft und Zeit übrig blieb.» A. a., sid. 217. Jfr ELM 1852, sid. 308.

[5] Anledningen härtill var bl. a. att söka i befolkningens ytterst torftiga ekonomiska villkor. Församlingen var en typisk pariaförsamling med alla dess problem. Bland de indier, som verkade här, märkes den nitiske Nallatambi.

[6] ELM 1860, sid. 81. Jfr Kelber: »Sie ist das grösste Jammerbild von unserer Kirche, das ich je gesehen habe». ELM 1859, sid. 174.

[7] »Nach Uebergabe der Gemeinde an Br. Blomstrand habe ich mit ihm auch die Abgefallenen besucht. — — — Ich freue mich recht sehr, dass nun diese Gemeinde dem Br. Blomstrand überwiesen ist, der sich ihrer von ganzem Herzen annimmt. Tirumenjanam ist gewiss die kümmerlichste unter allen unsern Gemeinden, wobei aber freilich nicht vergessen werden darf, dass sie erst seit 11—12 Jahren besteht.» Kremmer i ELM 1860, sid. 82. Om svårigheterna i Tirumenjanam vittna bl. a. följande rapport av Blomstrand, »Um so schmerzlicher war die Erfahrung, dass mein Katechet,

Erfarenheterna från Tirumenjanam voro icke uppmuntrande för fortsatt pionjärverksamhet, och det är icke att förvåna sig över att missionärerna mer ägnade sig åt pastoralt arbete i de från de andra missionerna övertagna församlingarna än åt det mer ovissa pionjärarbetet. Dessutom var antalet missionärer alltför ringa för sådant arbete, då man nu en gång slagit in på den antydda vägen att övertaga kristna från andra missioner. En blick på statistiken t. ex. för 1850 visar, vad de stora församlingarna i Tranquebar, Poreiar och Madras med sina respektive 600, 1,100 och 500 församlingsmedlemmar måste ha krävt av de tre missionärer, som tjänstgjorde där, i all synnerhet som dessa hade mycket få infödda medhjälpare.[8] Därtill kommer en annan sak. Enligt den princip ifråga om

---

dem ich Anfangs mit Vertrauen entgegen kam, von mir ihm anvertrautes Armengeld untreu verwaltet hatte. Auf meine letzte Frage an den Katecheten wegen der Confirmanden gab er nur die Antwort, dass sie weggelaufen wären und in diesem Jahre nicht confirmirt verden könnten. Der Sonntag nach Osten an dem ich durch Austheilung von Reis zu der Osterfreude meiner armer Zuhörer etwas beitragen wollte, wurde durch ihre Unzufriedenheit und ihr Murren, nächst der Untersuchungstage [kateketen hade stulit] einige Zeit nachher, mein unerquicklichster Tag in Tirumenjanam.» Bericht april—juni 1859. Ind. Prot. 1858—59. LpzgMA.

En annan vida allvarligare ekonomisk affär ställdes Blomstrand inför när Kohlhoff, en släkting till den gamle missionären i Tanjore, kom på obestånd. Denne Kohlhoff, som byggde kyrkan i Tanjore, hade lånat pengar av Blomstrand och förmått MKR att betala lånet åt honom i form av förskott samt dessutom fått ytterligare ett belopp genom Blomstrands förmedling. Saken tog en mycket allvarlig vändning genom Kohloffs död och Blomstrand var rent av betänkt på att avgå ur missionen, när man riktade förstuckna beskyllningar mot honom för vårdslöshet med missionens medel. Det var särskilt den stridbare Baierlein, som stod för angreppen. Genom Hardelands ingripande i samband med visitationen bragtes saken ur världen. Synode. 182. Sitzung 25/5 1867. Ind. Prot. 1867—68. LpzgMA. Jfr Fleisch, a. a., 115.

[8] I den stora Poreiarförsamlingen med 14 utstationer fanns 1 missionär, 4 kateketer, 12 byskollärare och 4 »Untere Kirchendiener». När så missionärerna även skulle ansvara för Tirumenjanams församling, fördelad på 14 olika orter med 187 medlemmar och blott 1 kateket samt några få klent utbildade medhjälpare, förstår man, att missionärerna icke kunde få mycken tid över till pionjärarbete. ELM 1851, sid. 178.

själavården, som Leipzigmissionen utifrån sin dogmatiska ståndpunkt alltifrån begynnelsen tillämpat, hade missionärerna att om möjligt följa varje enskild församlingsmedlem, även sedan denne avflyttat från församlingen. Detta är en av orsakerna till att det så småningom uppstod en mängd lutherska »öar» i Tamullandet. Man kan allt som oftast i missionärernas reseskildringar få se, hur de besökte kristna, döpte och förrättade vigsel långt utanför sitt egentliga stationsområde.[9] Detta förhållande spelade en betydelsefull roll särskilt i förhållandet till den anglikanska missionen och var en av anledningarna till att man icke kunde komma till någon uppgörelse vid förhandlingarna 1863 i Tranquebar.[10]

Leipzigmissionen synes ej heller ha fattat pionjärarbetet som sin första och viktigaste uppgift. Den hade icke etablerat sig i Indien blott för att skapa ett nytt fält utan för att åter upprätta lutherdomen i Tamullandet. Den hade därför lika mycket »Kirchenpflicht» som »Missionspflicht» i Indien.[11] Leipzigmissionen ansåg sig ha en speciell uppgift härvidlag. Handmann har på ett entusiastiskt sätt givit uttryck för dess synpunkt på arbetet i Tamullandet såsom en fortsättning på den gamla Tranquebarmissionen.[12]

[9] Detta var, som vi sedermera skola se, en av anledningarna till att Ouchterlony for till Coimbatore för att döpa ett barn till en luthersk kristen, som tillfälligt uppehöll sig där. Schwarz Verteidigungsschrift 23/9 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. På samma grunder besökte Schwarz Salem, där Londonmissionen arbetade. Ibm.

[10] Se ovan sid. 245 f.

[11] Vi kunna härvidlag erinra om Handmanns ovan citerade yttrande (se sid. 203) om den lutherska missionens plikt att mottaga kristna från andra missioner. Handmann, a. a., sid. 295. Jfr Grauls uttalande vid upptagandet av de kristna i Trichinopoly, a. a., sid. 237 och Graul, Reise nach Ostindien IV, sid. 78 f. — Graul kunde visserligen tala om missionen som en kyrkans pionjärtjänst. »Pioniersdienst — und das ist der Kirchendienst in der Heidenwelt». (Ueber Stellung und Bedeutung der christlichen Mission im Ganzen der Universitetswissenschaften, sid. 16.) Men därav följde icke, att det var den lutherska missionens uppgift att i första hand uppsöka nya områden i Indien.

[12] »Das Erbe der alten halleschen Väter war den Dresdner Missionaren endlich in den Schoss gefallen.» — — — »Die Leipziger Mission trat nun-

Det är likväl svårt för en mission, som vill utföra verkligt missionsarbete, att undvara den inspiration, som ett pionjärarbete ger. Vi finna därför särskilt i de västra församlingarna under början av 1850-talet starka ansatser till ett dylikt arbete. Det är framför allt Schwarz och Ouchterlony, som här gå i spetsen. Båda hade ett starkt evangelisationsnit och voro outtröttliga i att besöka de många och vitt kringspridda orterna inom Trichinopoly-området. Ouchterlony fick ju, så som vi redan sett, redan från sitt återinträde övertaga ansvaret för Pudukotah, som i stor utsträckning var ett rent pionjärarbete.[13] Det var även västerut, som Leipzigmissionen hade sin stora chans att skapa missionsarbete utan att behöva riskera konflikt med andra missioner. Här funnos stora områden, där ingen mission arbetade. Wolff, som våren 1855 vistades i Coimbatore, nämner därom i ett brev till Leipzig.[14] Schwarz uppehåller sig vid samma sak i sin redogörelse för uppkomsten av Coimbatorekonflikten. År 1854 hade han av hälsoskäl vistats några månader uppe på Nilgheribergen. Både när han reste dit upp från Trichinopoly och särskilt när han återvände, hade han funnit ett lämpligt område kring staden Karur.[15] Det är

mehr aus der Verborgenheit an die Öffentlichkeit, strahlend im Glanz einer grossen Vergangenheit. '*Die deutschen Missionare* sind wieder da', das war eine Freudenbotschaft für viele Tamulenchristen, die sich unter der Leitung der englischen Missionare nicht wohl fühlten. Zudem kam damals für die dänischen Stationen eine jener fröhlichen Erntezeiten, denen wir manchmal in der Geschichte der Mission nach jahrelanger Arbeits- und Wartezeit begegnen.» Handmann, a. a., sid. 185. — Karsten påpekar, hurusom det av det uppsatta målet, att skapa församlingar i Indien »und denselben durch Eingeliederung in die Kirche einen festen Rückhalt und Bestand zu geben», med nödvändighet följde en betydande pastoral verksamhet som tog missionärernas tid och kraft i anspråk. Karsten, a. a. I, sid. 217. Jfr Ouchterlonys uttalande efter jubileet i Tranquebar sommaren 1856. »Jubileet har bidragit att öka den längtan, som finnes hos de engelska församlingarna, att återvända till moderkyrkans sköte.» Ouchterlony till SMS 31/10 1856. Handl. 1852—57, sid. 744—754.

[13] Jfr sid. 240 f.

[14] ELM 1855, sid. 194.

[15] »Ich fand dass die ganze Gegend von Tritschinopoli bis an die Berge noch fast gar nicht mit der Predigt der Evangeliums bedacht sei, obschon

tydligt, att både Wolff och Schwarz haft vissa planer på att göra denna till ett centrum för ett nytt självständigt missionsarbete. Schwarz väckte även förslag i missionärskonferensen år 1856, att en evangelist skulle anställas för området väster om Trichinopoly, och fick en man vid namn Pakkiam till medhjälpare.[16]

Emellertid fullföljdes inte denna plan antagligen på grund av att man saknade missionärer för uppgiften men måhända även på grund av den nyss påtalade benägenheten att undvika det rena pionjärarbetet. Planerna på arbete västerut från Trichinopoly skulle emellertid komma att förverkligas efter alldeles samma linjer, som Leipzigmissionen tidigare följt och därmed äro vi framme vid konflikten med Londonmissionen.

Londonmissionens arbete i Coimbatore hade omkring 1830 grundlagts av missionär W. B. Addis, som tidigare varit lärare i Travancore.[17] Antalet kristna uppgick vid mitten av 1850-talet till omkring 350. Addis, som var en mycket duktig missionär, hade särskilt ägnat sig åt att utbilda infödda medhjälpare, och det hade lyckats honom att vinna fast mark på flera viktiga orter i det vidsträckta området och genom ihärdigt arbete och sina systematiska metoder lägga grunden till en självständig kyrka.[18] De katolska missionärerna, som mycket hastigt vunnit fotfäste i trakten,[19] beredde emellertid den evangeliska mis-

---

bedeutende Orte, wie z. B. Karur in selbiger liegen.» Schwarz' Verteidigungsschrift 23/9 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Karur var en huvudort i det stora folkrika området mellan Trichinopoly och Coimbatore. Möjligheterna i Karur observerades sedermera även av ABM. »— a favourable for missionary operations». Noyes till Anderson 9/6 1859, ABMH.

[16] Konferenzen 28/2 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[17] »Addis was a trained teacher.» Agur, Church History of Travancore, sid. 724.

[18] History of the London Missionary Society, II, sid. 82 ff. Jfr Richter, a. a., sid. 291. En utförlig och entusiastisk skildring av Addis arbete återfinnes i Der evangelische Heidenbote, 1851, sid. 48 ff.

[19] »Vor 20 Jahren war Ein römischer Priester hier [in Coimbatur], ihre kleine schmutzige Kapelle war kaum besucht. Nun sind es nicht weniger

sionen åtskilliga svårigheter. Addis klagade, att han huvudsakligen arbetade för dem.[20] Graul fick även ett starkt intryck, av katolikernas makt, när han under Indien-resan besökte Coimbatore.[21] Det som Wolff och Graul icke nämnde, var att katolikerna vunno sina framgångar huvudsakligen på grund av den toleranta inställning till kasten, som de intogo.[22] Kasten utgjorde en stor fara för församlingen och hade utom genom katolikerna funnit insteg därigenom att en »Caste Girls' School», öppnats från vilken Addis tagit bestämt avstånd.[23]

---

als acht Priester an der Zahl, und an ihrer Spitze steht ein Bischof der im Begriff steht eine grosse prachtvolle Cathedrale zu bauen.» Evangelische Heidenbote 1851, sid. 49.

[20] »Missionar Addis sagte, dass er hauptsächlich für die römische Kirche arbeite. Seit einer Reihe von Jahren sind die römischen Missionare im Coimbatore-Districte sehr thätig geworden. In Coimbatore stehen jezt neben einem Bischofe 12 Priester; sie bauen eine schöne Cathedrale daselbst. Wenn nun Heiden durch die Predigt u. s. w. von Addis und seinen Gehülfen geneigt werden den Götzendienst aufzugeben und den wahren Gott zu suchen, so schliessen sie sich gewöhnlich den römischen Priestern an, die allenthalben umherwandern, und fast überall schon kleine Gemeinden haben.» Wolff i ELM 1855, sid. 194.

[21] Graul: Reise nach Ostindien V, sid. 242.

[22] »Aber, aber!» sagte der alte, im Dienste der Mission ergraute Addis, was ist nur zu häufig das Resultat unsrer Arbeit, unsrer Predigt, unsres Schulunterrichts und unsrer tausendfachen Verbreitung christlicher Schriften? Viele, viele, die mit dem Ewangelium bekannt würden, erkennen die Thorheit und Sündhaftigkeit des Götzendienstes, sind bereit ihn aufzugeben, aber die *Kaste* steht ihnen im Wege; — — Da kommen dann die katholischen Priester und geben ihnen in der Stille (denn öffentlich auf den Märkten oder auf Reisen *predigen* sie nie) zu verstehen: »Wenn ihr Christen werden wollet, so kommet zu uns; wir lassen euch die Kaste, wir nehmen's auch nicht so genau mit euren Sünden, wir sind zufrieden, wenn ihr euch von uns taufen lassen, und den groben heidnischen Götzendienst, hauptsächlich die heidnischen Namen aufgebet; wir lassen euch sogar eure Feste, wenn ihr nur unsre (christlige) Namen dazu wählet.» Missionär Görike i Der Evangelische Heidenbote 1851, sid. 49. I sin årsrapport för 1855 talar Addis om »the hinderances arising from the diabolical system of caste». Report of the Coimbatore Mission South India for 1855, sid. 16, LMA. — Det var därför relativt lätt för kastvänliga missionärer att på denna punkt sätta in en sprängkil.

[23] Addis till Tidman, Londonmissionens sekreterare 23/5 1856. LMA.

På grund av det hälsosamma klimatet sökte sig gärna européerna från olika håll till Coimbatore-distriktet för att vila, och till staden Ootacamund uppe i Nilgheri-bergen begåvo sig även Leipzigmissionärerna. Det var i samband med vistelsen där, som förbindelsen mellan Leipzigmissionen och Coimbatore inleddes.

Handmann har, huvudsakligast på grundval av Schwarz' utförliga skrivelse i september 1857, både överskådligt och noggrant sammanställt alla omständigheter rörande Schwarz' och Ouchterlonys kontakt med Coimbatore våren 1856.[24] Det skulle vara tillräckligt att hänvisa till denna framställning, om den icke vore allt för mycket färgad av Schwarz' försvarsskrift, som medvetet eller måhända omedvetet tillrättalagt fakta, när det uppstod kritik mot förfarandet.[25]

Handmann kommer med stöd av Missionskyrkorådets i Tranquebar slutliga uttalande fram till det resultatet, att Schwarz och Ouchterlony handlat fullkomligt rätt i Coimbatorefrågan och ej gjort sig skyldiga till något, som vore värt klander.[26] Den följande framställningen avser att klargöra hur det i verkligheten förhöll sig därmed.

---

[24] Handmann, a. a., sid. 278 ff.

[25] Materialet till Coimbatore-episoden vid konflikten är mycket rikhaltigt. Det utgöres — utom av protokollen i Tranquebar, Madras, London och Leipzig — av ett längre brev till Leipzig-Kollegiet och två rapporter från Schwarz; en rapport från Ouchterlony; MKR:s cirkulär; en längre redogörelse av Blomstrand; brev från Addis, Tidman (LM:s sekreterare i London) och Hall (LMM:s sekreterare); brev från London och Madras. Dessutom finner man saken omnämnd — utom i Indien, Tyskland och England — i Sverige och Amerika. Detta visar, att händelsen tilldrog sig stor uppmärksamhet inom missionsvärlden. En grundlig undersökning av materialet är nödvändig också av den anledningen, att Handmann var Leipzigmissionens kanske störste apologet och mycket polemisk mot den engelska missionen. (Han talar med ett visst förakt om »Engländerei».) (Handmann, a. a., sid. 302 och 297.)

[26] »Nachdem dieser (d. v. s. MKR) noch einmal alle Akten und besonders Schwarz' eingehenden Bericht über den ganzen Hergang der Sache genau geprüft hatte, gab er sein Endurteil dahin ab, 'dass die Anklagen gegen Schwarz und Ouchterlony in der Koimbatur-Sache über-

Vid den nämnda konferensen i Tranquebar i februari 1856 fick Schwarz i uppdrag att ledsaga den sjuke Baierlein till Ootacamund. När de på väg dit passerade Trichinopoly meddelade hans medarbetare, kandidat Nallatambi, att en av dennes släktingar vid besök i Coimbatore-distriktet blivit ombedd av en grupp hedningar i Virudaleipatti (Wirugaleipatti)[27] att meddela Leipzigmissionen, att han önskade, att Schwarz skulle resa dit för att döpa dem. Dessutom sades några kristna i Coimbatore, mest romerska katoliker, vilja ansluta sig till den lutherska missionen. Nallatambi var icke säker på var Verathaleipetty låg, men därom kunde en viss Jagappen i Coimbatore ge besked.

Schwarz tog med sig Pakkiam, vilken missionskonferensen anställt som evangelist i det västra distriktet,[28] för att sätta honom in i arbetet och för att genom honom hos nämnde Jagappen skaffa sig närmare underrättelser om applikanterna i byn. Han menade sig som missionär vara i sin fulla rätt att företaga en sådan undersökning. Däremot hade evangelisten icke fått något uppdrag beträffande dem som i själva Coimbatore ville övergå till den lutherska kyrkan. Han ålade evangelisten att noga iakttaga reglerna för kateketernas arbete, för att denne icke skulle »Christen andrer Konfession zum Übertritt zu veranlassen».[29] Skulle han få höra, att folket i Verathaleipetty stode i förbindelse med någon annan mission, borde han icke träda i förbindelse med dem. När undersökning gjorts, skulle han möta Schwarz i den nämnda staden Karur.

---

trieben und ungerecht seien und dass Schwarz gewissenhaft gehandelt habe'.» A. a., sid. 285.

[27] I fortsättningen följer jag den dåtida engelska stavningen av byns namn: Verathaleipetty.

[28] Jfr ovan sid. 252.

[29] I Katecheten-Instruction heter det bl. a.: »Er (Kateketen) darf Glieder anderer Kirchen nicht aufsuchen oder sich bemühen, sie zu unserer Kirche zu bringen; wenn sie aber von selbst zu uns zu treten wünschen so soll er ihre Gründe wohl prüfen und ihnen das Nöthige zu bedenken geben.» Grundbestimmungen der Evangelisch-Lutherischen Mission zu Leipzig, sid. 41, mom. 18. LpzgMA.

Här ha vi nu en avgörande punkt i problemet om det berättigande i Schwarz' åtgärder, eftersom det i första hand gällde att komma till klarhet om den roll, Leipzigmissionärerna spelat vid preludierna till denna affär. Hade förbindelsen med dessa grupper verkligen upptagits i överensstämmelse med Tranquebar-deklarationen, där man förklarade att Leipzigmissionen aldrig uppmuntrade de personer, som ville övergå? [30] De andra missionerna påstodo, som vi redan sett, att tyskarna icke följde denna deklaration i praktiken. Coimbatore-episoden vore nu, menade man, ett flagrant exempel på denna avvikelse. Må vara att varken Ouchterlony eller Schwarz själva rest till Coimbatore för att värva medlemmar, men det fanns andra möjligheter att nå målet. Den tyska missionen begagnade sig därvid av en mycket skicklig taktik, som dels avsåg att skydda missionärerna från beskyllningen att själva taga första steget men ändock tillät dem att skaffa den lutherska kyrkan nya medlemmar. Man sände ut kateketer eller andra missionsarbetare att besöka områden, dit någon luthersk kristen inflyttat eller där man visste, att det rådde missnöje med rådande förhållanden.[31] Dessa ombud voro icke sena att skapa en opinion till förmån för den lutherska missionen allrahelst om missnöjet hörde samman med kastfrågor. Missionärerna kunde sedan lätt försvara sig med att de blivit ombedda att komma och på så sätt inleda förhandlingar.[32] Detta var en mycket allvarlig beskyllning, som det gällde för leipzigarna att rentvå sig från. Animositeten mot Tranquebar var så stor, att det inte behövdes mycket, förrän striden åter skulle slå ut i full låga.

För att få klarhet i denna fråga, gäller det att observera

[30] Jfr ovan sid. 208 f.

[31] Jfr ovan sid. 250 angående Leipzigmissionens själavårdsprinciper.

[32] I ett brev från Addis till Tidman våren 1857 få vi en intressant bild av hur det kunde gå till vid dessa »värvningsföretag». »They send their native emissaries among the congregations to inculcate their dogmas in a secret manner and it was only by mere accident that I found one had been in this neighbourhood for a considerable time before I was aware of anything of the kind and there got the people to write a letter of invitation.» Addis till Tidman 16/5 1857, LMA.

några viktiga omständigheter. Trots det frikännande, Handmann levererar, måste man, som vi antytt, ställa sig tvekande till påståendet om att allt gått rätt till i Coimbatore. För det första hade Schwarz under ett halvt år vistats inom området och, som vi sett, både på uppresan och hemfärden studerat missionsmöjligheterna. Missionärerna i Trichinopoly försummade, som vi veta, icke något tillfälle att skaffa sig nya stödjepunkter.[33] Då nu detta område, väster om Trichinopoly var av oerhörd omfattning måste man emellertid fråga sig, om det icke varit meningslöst att där anställa en evangelist, utan att denna hade bestämda uppgifter eller ett någorlunda avgränsat arbetsområde. Man kan knappast tänka sig, att konferensen skulle gått med på att antaga en evangelist för ett område ungefär lika stort som Uppland utan någon bestämd plan för hans verksamhet, allra helst som vi sett att missionen hade ont om arbetare. Det är tvivel underkastat, att det i denna plan ingick att uppsöka orter, där inga kristna funnos, för att där grunda en kristen församling. Vi skola naturligtvis icke söka förneka, att Schwarz tänkt sig att Pakkiam skulle ägna sig åt hednapredikan,[34] men detta var säkert icke hans primäruppgift utan något som han kunde ägna sig åt under resorna mellan de olika församlingarna. Hade man på allvar tänkt sig, att Pakkiam skulle utföra ett evangelistiskt pionjärarbete, hade det ju varit ganska naturligt att placera honom i Karur, som både av Wolff och Schwarz utpekats som en viktig centralort i det vidsträckta området.

Man bör även lägga märke till, att Schwarz kände till Lon-

[33] Jfr Lundgrens omdöme ovan sid. 73.

[34] Vid återfärden från resan till Ootacamund sökte Schwarz och Pakkiam predika på en del platser. »An den wenigen Orten, die wir auf der Rückreise von Möttupaleiam berühren, wurde überall die Gelegenheit vorgenommen, den Heiden das Wort des Heils zu verkündigen. An einem gerade Wochenmarkt war wurden die Heiden indess so bitter, dass sie den Leser, der sich in ihrer Mitte gestellt und aus einem Tractate vorgelesen hatte, steinigen wollten.» Schwarz till Koll. 20/6 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Det var säkert ingalunda lätt för en evangelist att ensam reda sig i dessa trakter. Han behövde ha sällskap med en missionär.

donmissionens arbete och säkert hade reda på dess anknytningspunkter, eftersom han talat med evangelisten om Addis' folk. Det torde icke råda något tvivel om, att icke Nallatambi var ganska väl underrättad om möjligheterna i Coimbatore, då han kände till Jagappen och de olika personer, som ville övergå till den lutherska missionen. Vi möta faktiskt alla parter i »målet», innan något sker, som man direkt kan peka på: Gruppen i Verathaleipetty med sin ledare; Jagappen; de kastkristna i Coimbatore, både katoliker och evangeliska kristna. Det vore ju egendomligt, om dessa fakta varit alldeles okända för Schwarz, när han hos konferensen i Tranquebar anhöll att få sända en evangelist till distriktet. Det verkar också misstänkt, att denne utan vidare får förbindelse med Jagappen och gruppen i Verathaleipetty. Å andra sidan verkar Schwarz' redogörelse för de åtgärder, han vidtagit, uppriktig, varför det är svårt att antaga, att han, som motståndarna påstodo, handlat rent »jesuitiskt».

Vi återvända nu till Schwarz' möte med petitionärerna. På återvägen från Ootacamund träffade han mot sin förmodan Pakkiam redan vid Möttupaleiam, en liten stad ej långt därifrån, tillika med en deputerad från Coimbatore, vilken framförde en anhållan från de omnämnda romerska och evangeliska kristna att bli upptagna i den lutherska församlingen. Därjämte begärde en viss Devasagajam, sedermera kallad Aya Pillay, att få sitt barn döpt av Schwarz, enär han vore lutheran.

De evangeliska kristna påstodo sig ha flyttat till Coimbatore från Trichinopoli och vara »verlassene Kinder der englischen Kirche». De hade besökt Addis' gudstjänster men tillhörde ej hans församling. Aya Pillay, som påstods ej känna Jagappen, sade sig Pakkiam ha träffat av en ren tillfällighet. Schwarz gav deputationen det beskedet, att de måste vända sig till den lutherska missionen med en formell anhållan, underskriven av samtliga, som önskade ansluta sig. Beträffande Aya Pillay skulle han undersöka, om denne tillhörde den lutherska kyrkan, innan det kunde bli fråga om något dop.[35]

[35] Vad som avhöll Schwarz från att genast upptaga de kristna, var när-

När Schwarz kommit hem, erhöll han efter kort tid en skriftlig anhållan ej endast från de kristna i Coimbatore, utan även från Verathaleipetty, varom han genom Pakkiam försport, att den därvarande gruppen visserligen stått, men ej längre stode i förbindelse med Addis, emedan denne ej ville döpa katekumenerna. Därjämte kom en förnyad anhållan från Aya Pillay, som Schwarz funnit vara lutheran, att få sitt barn döpt. Samtidigt med dessa skrivelser anlände även ett brev från Baierlein, vari denne bad Ouchterlony komma till hans dotters dop i Ootacamund. Med anledning av detta beslöto Schwarz och Ouchterlony, att den senare skulle besöka Baierlein och därjämte göra sig underkunnig om läget i Coimbatore samt döpa Aya Pillays barn.

Innan vi ta del av Ouchterlonys framställning av denna resa, förutskicka vi ett par randanmärkningar. — Den första gäller Pakkiams besök i Coimbatore. Visserligen var det icke ovanligt, att de indiska kristna snabbt skiftade mening, i synnerhet om de ansågo sig kunna vinna något därigenom.[36] Men det är tydligt, att de kristnas i Coimbatore beslut att ansöka om medlemskap i den lutherska missionen i hög grad påverkats av Pakkiams närvaro. Han hade säkert icke heller fattat sin uppgift så, att han endast skulle införskaffa informationer om läget i Verathaleipetty, utan hade från början varit inställd på att öva inflytande på de kristna i Coimbatore, annars skulle de icke av sig själva så hastigt kommit fram till beslutet att söka

mast, att petitionärerna icke klart angåvo motiven för övergången. Det var viktigt att iakttaga den formaliteten, eftersom det ju i Tranquebar-deklarationen angivits, att inga andra skulle mottagas än sådana som motiverade sin övergång med att de anslöto sig till den lutherska lärouppfattningen. Det var här, som motståndarna i Tranquebar så småningom skulle angripa Schwarz och Ouchterlony, när Graul i mars anmodade konferensen att inberätta därom till Kollegiet.

[36] Jfr uttalandet vid missionärskonferensen i Ootacamund i april 1858: »Where Christian Natives profess a desire to change their religious system, the fickleness of the Native character should be kept in mind, and every Missionary should be cautious how he gives encouragement to it. Many Native Christians are ready for very slight reasons to transfer their allegiance from one system to another.» MC 1858, sid. 336.

anslutning till den lutherska missionen, allrahelst som Pakkiam enligt vad som uppgavs icke haft förbindelse med dem tidigare. Wolff satte sedermera in sin kritik just på denna punkt. Han menade att det var mycket felaktigt av Schwarz att sända Pakkiam i ett sådant ärende till Coimbatore.[37]

Vidare är det egendomligt, att petitionen från Verathaleypetty, som åtföljde skrivelsen från Coimbatore, hade exakt samma lydelse som denna. De båda skrivelserna härrörde också, efter vad det senare skulle visa sig, från samma källa. De voro skrivna av en och samma person, vilket man kunde se ej endast av stilen utan även därav, att de voro behäftade med samma skrivfel. Slutligen voro de avfattade på samma plats, vilket framgick av poststämpeln. Den enda skillnaden mellan dem var, att Coimbatore-skrivelsen var undertecknad av olika personer, medan den andra hade alla namnen skrivna av den person, som författat de båda skrivelserna.[38] Det förhöll sig

---

[37] »Einen solchen Sudra-Menschen in solchen Fällen zu schicken und ihn Erkundigungen einziehen zu lassen, ist um zu weniger gerathen, als ein solcher zu sehr versucht sein wird, die Leute durch gute und nicht gute Gründe schlechthin zum Uebertritt zu ermahnen und sie zu instruiren, was sie, um ihren Zweck zu erreichen, sagen und schreiben müssen und was nicht. Wolff 18/7 1857. Konferenzen. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[38] Petitionerna hade följande lydelse: »Vördade och berömda ledamöter av den rena evangelisk-lutherska kyrkans konferens i Tranquebar. Vi, kristna och hedningar, som bo i Coimbatore — [respektive Viruthalaipatty = Verathaleypetty] — och som här nedan tecknat våra namn, få härmed i den Treenige Gudens namn framställa följande begäran.

1. Londonmissionens lära är denna, att dop och nattvard blott äro tecken. Eftersom det i deras läror finnes åtskilliga felaktigheter, och eftersom lutherska församlingens rena evangeliska predikan och lära är i enlighet med Guds ord, så vilja vi lämna den förra missionen och dess läror och av fullaste övertygelse ansluta oss till den senare, då dess läror äro rätta. Vi önska därför bli upptagna av Eder och komma i åtnjutande av det rena evangeliets predikan och Eder förvaltning av dop och sakrament.

2. Beträffande kastfrågor och barmhärtighetsverk så komma också vi att handla i enlighet med ordningen på de platser, där Edra församlingar grundats. Vi hälsa Eder, vördade ledamöter i den Treenige Gudens namn.» Coimbatoresache. Ind. Prot. 1857—58. LpzgMA.

Översättningen från Tamil är utförd av missionär, pastor Gustav Eriks-

alltså på det sättet, att rörelserna i Coimbatore och Verathaleypetty icke voro två från varandra skilda opinioner, som råkat sammanfalla i tiden, utan en aktion, med gemensamt ursprung och samme upphovsman. Detta bestyrktes av det egendomliga faktum, att de kristna på dessa olika orter så hastigt hade kunnat komma till klarhet om de dogmatiska skiljaktigheterna mellan Londonmissionen och den lutherska kyrkan.[39] Samtidigt voro deras deklarationer, som Ochs sedermera anmärkte, mycket torftiga. De verkade som en hastigt inlärd läxa.[40]

En annan sak av intresse är, att i motiveringen till Ouchterlonys resa hans besök hos Baierlein ställes i förgrunden. De andra skälen nämnas liksom i förbigående.[41] Baierlein oppo-

---

son, Indien. Denne har ock lämnat följande kommentar till densamma: »Breven till Konferensen i Tranquebar från Coimbatore och från Viruthalaipatti äro avfattade efter samma formulär och ordagrannt lika. Innehållet tyder på att författaren är en missionsanställd i Leipzigmissionen.» Eriksson till författaren 14/4 1948. Jfr Wolffs votum den 18/7 1857. Ibm.

[39] Schwarz stannade allt som allt åtta dagar i Ootacamund, och man får ju antaga, att det tog ett par dagar, innan Pakkiam hann begiva sig därifrån till det 25 miles avlägsna Coimbatore. Det kunde alltså inte ha blivit så mycken tid över för Pakkiam att underhandla med den kristna gruppen i själva Coimbatore och med Jagappen angående Verathaleipetty, om ej saken varit förberedd.

[40] »Die beiden Tamulischen Bittschriften, eine von Coimbatore, die andere von Wiruduleipatti an die Conferenz sind nach den vorhergegangenen Vorarbeiten dort (die erstere ist vom 3. Juni datirt, die andere trägt kein Datum) sehr dürftig ausgefallen. Das Bekenntniss in denselben ist so mager, dass die anderen Orten auf dies hin schwerlich würden aufgenommen worden sein, man hätte sich wohl etwas mehr Explication erbeten. Das einzige Positive, das sie sagen, ist: »Die Lehre der London Mission, ist, dass sie sagen: Taufe und Abendmahl sind Zeichen». Wir sagen dies auch, aber noch mehr. Dass bloss haben sie nicht gewusst oder vergessen.» Ochs' votum 22/7 1857. Coimbatoresache. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Efter vad vi förut sett var dock denna torftighet icke något ovanligt. Det var den vanliga formeln fast dock i knappaste laget.

[41] »Wenige Tage nachdem wir die Bittschriften der Leute erhalten hatten, theilte uns Br Baierlein mit, dass sie der Herr durch die Geburt seines Töchterleins erfreut habe und lud in einem Briefe den Br. Ouchterlony ein, wo möglich zur Taufe desselben nach Utakamund zu kommen. Den Geschwistern Baierlein diesen Liebesdienst zu erzeigen, war Br Ouch.

nerade sedermera mycket bestämt mot denna tolkning av resans motivering. Det skulle aldrig, säger han, ha fallit honom in att be Ouchterlony resa den långa vägen från Trichinopoly till Ootacamund, om han icke vetat, att denne skulle resa till Coimbatore för att upptaga dessa grupper.[42] Denna sista omständighet visar med all tydlighet, hur ömtålig hela affären var för Trichinopoly-missionärerna. Det är intressant att på denna punkt jämföra Ouchterlonys rapport med denna Schwarz' redogörelse, innan situationen ännu hunnit bli kritisk. Ouchterlony säger utan omsvep, att han for till Coimbatore för att undersöka förhållandena med anledning av de båda skrivelserna. Därpå nämner han i förbigående, att han även besökt Baierlein.[43] Det är uppenbart, att Schwarz på grund av de ankla-

gerne bereit, u so lag es nun ganz nahe, dass wir für gut hielten, er solle von dort gleich nach Coimbatore gehen um Aya Pillays Kind zu taufen u sich zugleich wegen der Bittsteller auch bei Hr Addis zu erkundigen.» Schwarz' Verteidigungsschrift 23/9 1857. Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

Jfr Handmann: »Seine [d. v. s. petitionärernas] Bitte zu erfüllen, bot sich damals eine günstige Gelegenheit, da Missionar Ouchterlony, Schwarzens Gehilfe, in jenen Tagen in einer persönlichen Angelegenheit nach Utakamand zu reisen beabsichtigte. Deshalb gab er diesem sogleich den Auftrag, unterwegs in Koimbatur jene Taufe zu vollziehen. Da ihm aber an der Bittschrift der Applikanten noch vieles unklar war, glaubte er diese gute Gelegenheit benutzen zu müssen, durch Ouchterlony bei Missionar Addis und den Applikanten vorläufige Erkundigungen über ihre Angelegenheit einzuziehen.» Handmann, a. a., sid. 282.

[42] »Es wäre mir auch nicht im Entferntesten eingefallen, der Taufe meines Kindleins wegen Br. Ouchterlony, u. gerade ihn zu einer so weiten Reise zu veranlassen, wenn ich nicht gewusst hätte (von Br. Schwarz) dass er, (Br. Ouchterlony) *der Aufnahme dieser Leute wegen* nach Coimbatore, an den Fuss der Berge, reisen sollte. In meinem Briefe an Br Ouchterlony sagte ich darum ausdrücklich: »*im Fall er nach Coimbatore käme*» zu mir »*hinauf*» zu kommen. Br. Ouchterlony reiste also nicht meiner Taufe wegen, u. ging dann nur bei Gelegenheit nach Coimbatore, sondern umgekehrt, er reisete *absichtlich nach Coimbatore*, u. kam zu mir *nur, weil er so nahe war, bei Gelegenheit.* Baierleins votum till Coimbatoresache, Cordes cirkulär av den 29/6 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[43] »It is already known to you that Br. Schwarz received about two

gelser, för vilka han fått svårt att värja sig, avsiktligt lagt händelsen tillrätta.[44]

Ouchterlony begav sig nu först till Ootacamund, varest han erhöll en protestskrivelse från Addis, som denne adresserat till konferensen i Tranquebar. Som han ville göra en grundlig undersökning, behöll han t. v. Addis' brev.[45] Baierlein varnade honom på det bestämdaste att fara till Coimbatore, enär han icke hade något uppdrag därtill av missionärskonferensen.[46]

months ago three petitions from different people in the Coimbatore Province. One of those petitions was from a member of our church, who wished one of our Missionaries to come to Coimbatore to baptize his child. The other two were from a number of people (about 150 souls) Christians as well as heathens, who wished to join our church. It was agreed between Br. Schwarz and me that I should make a journey to Coimbatore to investigate the matter. I consequently went there, and having just returned to my station, I have the honour of laying my report before the Conference. — While staying at Ottacamund, where I had gone to be present at the baptism of Br. Baierlein's child, I received the letter here enclosed, from the Revd. Addis at Coimbatore.» Ouchterlonys Bericht 4/6 1856. Coimbatoresache. Ind. Prot. 1854—58.

[44] Redan på sommaren 1856, då en opposition började förmärkas bl. a. genom Addis' två brev, märker man i Schwarz' brev till Kollegiet, att han söker lägga vikt vid Ouchterlonys besök hos Baierlein så mycket som möjligt. »Da sich auch fand, dass die schon erwähnte Familie in Coimbatore unserer Kirche zugehörte, und Br. Baierlein gegen mich den Wunsch ausgedrückt hatte, es möchte wo möglich jemand von uns zur Taufe seines Töchterleins nach Utakamund kommen, so beschlossen wir, es solle Br. O-y dahin reisen, die Bittsteller im Coimbatoredistricte besuchen, ihre Sache genau erforschen und darüber berichten.» Schwarz till Koll. 20/6 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[45] Se nedan sid. 270.

[46] »Then you have no business there at all.» Citat efter Blomstrand, Coimbatoresache 28/7 1859. Ind. Prot. 1858—59. LpzgMA. Blomstrand finner det motsägande, att han samtidigt kunde skiljas från honom »mit Anwunsch des Segens Gottes». På detta hade Baierlein svarat att det icke betydde något annat än en avskedshälsning, som man ger »jedem scheidenden Bruder». Ibm.

Denna anmärkning visar hur minutiöst noga Blomstrand kunde vara i avvägningen av ord och uttryck. Att Baierlein vid avskedet kunde säga »Gud välsigne dig» till Ouchterlony måste ha betytt att han också inneslöt en välsignelseönskan för det planerade besöket i Coimbatore. Vi skulle

Men Ouchterlony lät sig inte avskräckas utan begav sig iväg. När han kommit till byn Möttupaleiam, mötte han liksom Schwarz gjort någon månad tidigare, delegerade från Coimbatore. Allt var tydligen väl förberett och organiserat. Ouchterlony började genast utfråga dem och kom till ungefär samma resultat som Schwarz. I Coimbatore fanns en grupp kristna av olika bekännelser, som bildat en slags fri församling utan förbindelse med Addis. Dessa ville ansluta sig till den lutherska missionen dels på grund av kasthänsyn och dels av konfessionella skäl. Vid direkt förfrågan sade de sig icke blivit utsatta för någon påtryckning ifråga om kasten från Addis' sida, men väl hade en pariakateket uppträtt aggressivt emot dem. Ouchterlony lyckades övertyga dem om att det inom kyrkan icke finge råda någon kastskillnad. Han besökte ock Addis och blev enligt Schwarz' relation väl mottagen av denne.[47]

Addis förklarade enligt Ouchterlony, att han för sin del ansåg, att man icke borde gå bröstgänges tillväga ifråga om kasten.[48] Han menade, att kastfolket önskade ansluta sig till den lutherska missionen för att få till stånd en skola för sina barn och han medgav, att han kanske stött sig med några av dem, emedan han tagit pariakateketen i försvar gentemot sudrakateketen. Emellertid framhöll han samtidigt som sin bestämda mening, att de som sökte sig till lutheranerna ingalunda gjorde det av rena bevekelsegrunder.[49] När Ouchterlony därpå åter satte sig i förbindelse med applikanterna framhöllo de, att de

---

icke fästa oss vid dylika detaljer, om ej MKR och vederbörande i Leipzig sedan grundat sitt frikännande av Ouchterlony och Schwarz på sådana petitesser.

[47] Schwarz Verteidigungs Schrift 23/9 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[48] »When I afterwards asked the Revd. Addis what he had to say about the petitioners. He answered, they are no doubt caste people, but I myself have never troubled them on that account because I am entirely against the test proceedings as I find nothing in the book of God about test.» O-ys Bericht 4/6 1856, Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[49] »Their saying that they come for truth and conscience is a lie, I assure you truth and conscience have not a bit to do with the whole affaire.» Ibm.

icke kunde förlika sig med Londonmissionen, eftersom den hade en ytlig sakramentslära och ingen liturgi m. m.[50] De sade

[50] »— they say that the sacraments are mere signs, they use no liturgy; they never use the Lords Prayer; Catechumens communicants & children are not taught the Ten Commandments, the Creed & the Lord's Prayer; — they often refuse the means of grace to people who are very anxious to receive them, & if you ask why it is only because people can not express themselves so well as the Missionaries wish. — They do not preach on gospel texts, but on verses from the epistles, which are difficult to understand.» Ibm. Det råder nog intet tvivel om vem som varit deras läromästare, när det gällt denna förklaring. Vi kunna jämföra Ouchterlonys relation, vilken byggde på de kastkristnas informationer med en skildring om Addis' verksamhet i Der evangelische Heidenbote, »Während der Predigt war es erfreulich zu sehen, mit welcher Gewandtheit die vom Prediger citirten Bibelstellen nachgeschlagen und laut vorgelesen wurden. Nicht nur die anwesenden Katechisten, sondern auch die Schulkinder übernahmen dies Geschäft und zeigten dabei grossen Eifer und genaue Aufmerksamkeit. Ausserdem schrieben die Katechisten und die älteren Schulkinder, sowohl Knaben als Mädchen, ja auch einige Männer und Weiber die Predigt nach, — eine Sache, die ich in Indien noch nie in solcher Ausdehnung und mit solcher Genauigkeit thun sah. Zudem ist der eiserne Griffel und das Palmblatt, auf dem sie schreiben, nicht so geschickt zu handhaben als Bleistift und Papier. Sogar die heidnischen Schulmeister besuchen den Gottesdienst regelmässig und schreiben die Predigt fast Wort für Wort nach. Zu Hause schreiben sie sie dann ins Reine, um sie nachher an einem Wochentage zur Correctur vorzulesen; oft lesen sie auch den Ihrigen oder Freunden eine solche Predigt vor, und so ist schon mancher Same durch sie ausgestreut worden. Nach dem Gottesdienst wurde öffentlich angefragt (was je am ersten Sonntag des Monats geschieht), ob Neuangemeldete, die zur Gemeinde treten wollten, anwesend seien? Ein Familienvater mit Frau und 6 Kinder trat hervor und meldete sich zur Aufnahme. In einer Gemeinde, die so weit geordnet ist, dass sie in immer weitere Kreise der heidnischen Umgebung eingreift, haben solche Vorfälle etwas besonders Erhebendes, und erinnern an die ersten Zeiten der Kirche. Diese freie, öffentliche Anmeldung, dieses offene Bekenntniss zum Herrn und Seiner Gemeinde, dann die Theilnahme der versammelten Gemeinde, das Begrüssen, Beglückwünschen und Mutheinsprechen von allen Seiten, sowie das ernste Ermahnen und Bezeugen von Seiten des Hirten der Gemeinde, wie er die neuen Schafe einlädt und beim Namen ruft, — das Alles hat viel Herzerfreuendes und Glaubenstärkendes.» (A. a., sid. 50.) Vi ha anfört detta långa citat, enär det synes mig vara ett avgörande bevis för hur ovederhäftigt Ouchterlony

sig föredraga den engelska kyrkan framför Addis' mission. Denne hade även ofta kritiserat de lutherska doktrinerna och förebrått dem, emedan de lyssnat till falska läror.[51] Även om de icke skulle bli mottagna av den lutherska missionen, ville de icke sluta sig till någon annan kyrka. På grund av anmärkningarna, som riktades mot Addis, besökte Ouchterlony åter

---

underrättats. Vi ha redan (sid. 207 f.) anfört bevis på hur svag den grund var, som leipzigarna byggde på när de hävdade, att övergången skedde av inre övertygelse, men detta behöver ytterligare understrykas. Applikanterna i Coimbatore behövde beträffande Addis tydligen blott anföra, att han ej följde den textordning, som lutheranerna använde, för att han skulle bli misstänkt.

[51] »Revd. Addis has preached against the Lutheran Doctrines & blamed us for listening to doctrines which he calls false but we believe to be the only true ones.» O-ys Bericht 4/6 1856. Konferenzen. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Addis hade enligt en uppgift i Missionsblatt 1857 utgivit en liten skrift, där han varnat de kristna för vissa villoläror ifråga om sakramenten. Skriften var riktad mot katolikerna, men lutheranerna togo åt sig och ansågo, att den huvudsakligast angrep dem. Emellertid höllo de före, att skriften mest skadade Addis »denn wer nicht stockblind sein will, muss erkennen, dass seine Sache schriftwidrig ist». ELM 1857, sid. 87.

Denna pamflett måste av allt att döma ha utgivits åtskillig tid innan Coimbatore-konflikten utbröt. Artikeln, vari den omnämnes, är skriven av Kremmer i början av november 1856, sid. 82 ibm. och stöder sig på ett brev av Schwarz, skrivet tidigare under hösten från Coimbatore, då denne befann sig därstädes för att upptaga applikanterna i Leipzigmissionen. Schwarz konstaterar, att Addis redan då hade både tryckt och »verbreitet» pamfletten. Han anger också titeln: »Einige Dinge die ein Christ wissen muss». Skriften kan näppeligen ha varit en stridsskrift mot lutheranerna, för såvitt icke Addis känt till Nallatambis sonderingar av terrängen, som i så fall hade börjat, långt innan denne officiellt förde saken på tal. Beträffande anklagelsen för att ha predikat emot lutherdomen svarar Addis i ett brev till Cordes en smula undvikande, när denne påtalar saken i brev i juni, Cordes till Addis 14/6 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA, att han aldrig predikat emot Leipzigmissionen utan emot romarna. »I never 'preached against your Society' neither even mentioned your Society to my people. If they know anything of your peculiarities it must have been from C. Ouchterlony himself, or a Catechist of yours who was here. Of course I warn the people under my charge against the errors of Pope & the Romanists with whom they daily come in contact here.» Addis till Cordes 23/6 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

denne och fick tillfredsställande svar på sina frågor.[52] Men när Addis yttrade sig om petitionärerna, ville icke Ouchterlony fästa lika stort avseende vid hans ord, eftersom hans omdöme grundades på pariakateketens rapporter och andra, som voro fientligt inställda till petitionärerna.[53] För att riktigt gå till botten med saken företog Ouchterlony nya undersökningar beträffande vissa konkreta anklagelser, vilka dock befunnos vara utan grund.[54] Han kom till den slutsatsen, att applikanterna voro »people of respectable character and very anxious to get truth and order established among them».[55]

Den 24 maj kom Ouchterlony i sällskap med Pakkiam till Verathaleipetty, där man tog emot dem med fackeltåg. De stannade över söndagen, predikade och talade med folket, som visade en ovanlig uppmärksamhet.[56]

När han efter återkomsten till Coimbatore frågade Addis om dem, fick han emellertid det avkylande svaret: »truth and conscience has nothing to do with them.» Ouchterlony fann detta omdöme upprörande och osannfärdigt.[57] Wolff, som sedermera hade ett samtal med Addis, ansåg, att Ouchterlony i sin bedömning av läget tagit alltför mycken hänsyn till applikanternas uppgifter.[58]

[52] »2 or 3 of the petitioners brought some charges against Revd. Addis' behaviour as a pastor, as those charges required some explanations, I went to see him, was friendly received & got satisfactory answers to all my questions.» O-ys Bericht 4/6 1856. Coimbatoresache. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[53] »But the case became different, when he on his part spoke either of the motives of the people for joining us, or brought charges against them, which only rested on suspicions or on slanderous reports of his pariah catechist or other persons hostile to the petitioners.» Ibm.

[54] Ibm.

[55] Ibm.

[56] » I have never seen any persons more anxious to listen & to receive the word of eternal life.» (O-s rapport.)

[57] »Of course not a bit of it was true of what he said, — We have no right to say to them, you are liars. If they deceive us they are themselves responsible for it before God.» O-ys Bericht 4/6 1856. Coimbatoresache. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[58] B. Ouchterlony sagt von dem, was Hr. Addis ihm im Bezug auf die

För att emellertid på allt sätt kunna rehabilitera dem ger Ouchterlony en skildring av deras väg till kristendomen. Den första kontakten med kristendomen hade byn fått genom besök av kristna från Tinnevelly, men det största intrycket hade Tanjorepoetens dikter gjort på dem. De hade kommit i förbindelse med denne, då Addis vägrade döpa dem. Alva Chetty hade nämligen i sin förtvivlan farit till Tanjore och frågat den gamle poeten Wedanaigen Sastiri till råds.[59] Denne föreslog honom att vända sig till Tranquebar men undervisade honom samtidigt om skillnaden mellan lutheranerna och de andra missionärerna. Alva Chetty kunde emellertid icke bege sig till Tranquebar, då han blev sjuk. Som han icke vågade vända sig till Pope och förgäves vädjat till den andre SPG-missionären Bower om dop, återstod intet annat för honom än att återvända till Addis för att hos denne utbedja sig dopet, då det dock var bättre att tillhöra Londonmissionen än att förbliva i hedendomen.[60] Addis samtyckte till att ge honom undervisning, för att han dessutom sedan skulle kunna bliva lärare för sina egna.[61]

Leute in Wirudaleipatti gesagt hatte: »Of course not a bit was true of what he said.» Dies Wort — was mir später aus dessen erstaunungswürdig aburtheilenden Reden noch klarer geworden ist — ist nur ein klares Zeichen davon, dass er (und zwar er nicht allein) bei Aufnahms-Fällen höchst unbilliger und partheiischer Weise den engl. Missionaren zu wenig und den Applikanten zu viel glaubt. Wolffs votum 18/7 1857. Stationsberichte, Coimbatore. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[59] Denne, som i hög grad var uppskattad i Tranquebar (han deltog bl. a. i jubileet där sommaren 1856 som ende gäst, de övriga inbjudna hade icke infunnit sig. ELM 1857, sid. 13 ff.), synes ha spelat en ödesdiger roll i förhållandet mellan SPG och Leipzigmissionen i Tanjore. Graul har en intressant skildring av sitt besök hos honom i Reise nach Ostindien, IV sid. 227 ff. Jfr »Two hundred Years of The SPG» sid. 514, där han karakteriseras som en ivrig försvarare av kasten.

[60] O-ys Bericht 4/6 1856. Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Jfr Handmann, a. a., sid. 280 f.

[61] Jämte denna version av Verathaleipettys historia finns en annan skildring, som betydligt avviker från den Ouchterlony lämnat på grundval av de informationer, han fått. Den är skriven av Addis och publicerad både i Indien och England. (Mars 1856 i The Christian Instructor and

Emellertid hade Addis genom att ideligen uppskjuta dopet av katekumenerna kommit dem att tro, att han aldrig skulle döpa dem. Därtill kom, att sedan de fått skillnaden mellan den lutherska missionen och Londonmissionen klargjort för sig, hade de icke längre någon lust att uppehålla förbindelsen med den senare missionen.[62] Men utom dessa funnos många andra i Coimbatoredistriktet, som aldrig haft någon förbindelse med Addis, men som nu önskade bli upptagna i den lutherska missionen. Denna torde därför ofördröjligen sända en lärare till Verathaleipetty, så att folket där icke skulle behöva vänta längre på att bli döpt. »They have waited long enough.» Det funnes heller ingen anledning att fästa sig vid Addis protester.[62a] Ouchterlony avslutar sin rapport med de något övermodiga orden: »Revd. Addis seems to have expected that I for courtesys sake should leave the souls to their fates but he

---

Missionary Record in Madras och i Missionary Magazine, London, 85, sid. 170 f.) Addis hade några år före Ouchterlonys besök döpt en ung man från trakten av Verathaleipetty. Genom dennes goda vandel hade en from hindu, en guru, blivit intresserad av kristendomen och bildat ett slags kristet samfund. Då denna krets, som hastigt växte, ville få mer kunskaper om kristendomen hade man vänt sig till Addis med bön om en lärare från missionen. Som Addis icke hade någon att sända, anhöllo de, att missionen måtte godkänna deras »vise» som lärare för dem. Addis samtyckte under villkor, att denne komme till Coimbatore och själv erhölle undervisning först. Så skedde även och Addis kunde ge honom goda vitsord. Men befolkningen i Verathaleipetty anhöll ivrigt att få honom tillbaka, innan han avslutat kristendomskursen. För att undersöka förhållandena företog Addis då en resa dit och fann till sin förvåning en församling, som på egen hand funnit vägen till kristendomen. På detta sätt hade förbindelsen mellan Londonmissionen och Verathaleipetty uppstått och dess lärare var ingen annan än Alva Chetty, den man Ouchterlony omnämnt och som skulle ha farit till Tanjore i förtvivlan över att Addis inte ville döpa honom. Förutsatt att Addis' berättelse är korrekt var det alltså en mycket förvrängd historia, Ouchterlonys sagesmän givit denne.

[62] O-ys Bericht 4/6 1856. Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[62a] »That he was protestant I knew, but that he protests against the very principle of Protestantism, freedom of Conscience, I did not know. It would be much more useful if he protested against his own conduct & the cruel principles of his Church.» Ibm.

ought to know that such a courtesy is not practiced among Lutherans. Now brethren I leave the matter in your hands. Do in the fear of God wath you think be right. Is God for us, who can be against us.»[62b]

Den första direkta reaktionen från Addis mot Leipzigmissionärernas expansion är ett brev från Addis till konferensen i Tranquebar den 1 maj 1856, vari han hävdar att enligt de underrättelser han erhållit, Leipzigmissionärerna blivit utsatta för ett bedrägeri av en del opålitliga element i Coimbatore. Den petition, som överlämnats till den lutherska missionen med begäran om anslutning, borde man därför icke fästa sig så mycket vid, eftersom den till största delen vore förfalskad.[63] Vad byn Verathaleipetti beträffar hade folket där sedan någon tid varit i förbindelse med Londonmissionen och blivit antagna som katekumener. Addis kunde inte förklara dess begäran hos Leipzigmissionen på annat sätt, än att den förorsakats av en tillfällig agitation. Han avslutar sitt brev med att uttala en förvissning om att de lutherska missionärerna skulle respektera hans synpunkter, när de fått läget klart för sig.[64] Addis skrev också till Londonmissionens kommitté i Madras och slog alarm. Två av Leipzigmissionens indiska arbetare hade under våren infunnit sig i Coimbatore »for the purpose of ascertaining what number would join them from the professing christians belong-

[62b] Ibm.

[63] »But there are a few among them who do not possess the mind & spirit that could be desired in professing Christians & thus seek to make divisions & have by their influence induced others to join them, but the list of names which I have found to contain many — merely nil — only appearing upon paper, & some inserted by constraint & c.» Addis till konferensen i Tranquebar 1/5 1856. Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Jfr ovan sid. 263.

[64] »— — — when the real facts of the case are known to you I doubt not but that you will evince the spirit of your Divine Master in the matter and thus prevent rather than encourage dissentions or foster confusion where peace has hitherto been unbroken. — I feel quite sorry that you should have been so imposed upon, and I think it my duty in Christian love apprize you thus briefly of the real state of things in order that you may not be led into a furtherance of evil of various sorts.» Ibm.

ing to this mission». Dessa agenter hade utsänts av de tyska missionärerna E. Baierlein och E. Appelt, som av hälsoskäl vistades i Ootacamund.[65] Han lämnade även en beskrivning av Ouchterlonys besök i Coimbatore.[66] Addis vädjade till sin kommitté att skyndsamt vidtaga erforderliga mått och steg, så mycket mer som han hört rykten om liknande planer på andra håll.[67] Han påminner även om vad som skett SPG:s och American Boards stationer.[68] Brevet slutar med en energisk vädjan

[65] »A member (native) of the 'Leipzig Evangelical Lutheran Missionary Society' having come here and a Catechist of that Society also from same Society at present staying on the Neelgherries for their health viz Rev. E. Baierlein from Sadras and Rev. E. Appelt from Tranquebar, a communication was opened for the purpose of ascertaining what number would join them from the professing christians belonging to this Mission.» Addis till LMMC 24/5 1856. LMA. Antagligen var det just den eller den föregående dagen som Ouchterlony haft sitt samtal med honom innan han mot Addis önskan begav sig till Verathaleipetty (se ovan sid. 267). — De två omförmälda infödda medarbetarna voro som vi observerat kandidat Nallatambi och kateketen Pakkiam. Jfr Ouchterlony till Koll. 3/8 1858. Briefe einzelner Missionare. LpzgMA. Beträffande Baierlein och Appelt se Schwarz' brev till Leipzigkollegiet 20/6 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Jfr Ouchterlonys årsberättelse i Lunds Missionstidning 1857, sid. 54.

[66] Då vi i det föregående mött Ouchterlonys skildring av samma sak kan det ha sitt intresse att in extenso återgiva Addis' relation av händelsen: »Also for the same purpose» [att undersöka Leipzigmissionens möjligheter i Coimbatoredistriktet]. »Rev. A. A. Ouchterlony of Trichinopoly was delegated by his brethren to visit this place. I need not state what effect these proceedings and his personal presence, communications, consultations etc., have produced upon neophytes those impatiens of christian proper probation — discipline — a lingering look for old caste privileges etc. neither to state in detail the various und unwarrantable means used to induce even heathen to temporary swell their numbers so as to produce effect and make an impression, the result of which is that hopes have been held out of there being a Missionary of the above Society located here etc.» Addis till LMMC 24/5 1856. LMA.

[67] »a considerable number of Missionaries are expected to be sent out by the same Society shortly». Ibm.

[68] »some of which have been nearly or quite broken up by similar proceedings». Ibm. Vad SPG beträffar avses Trichinopoly och Tanjore. Vad han menar med AMB är däremot ovisst. Förmodligen tänker han på

till kommittén att göra föreställningar hos konferensen i Tranquebar, då hans egna åtgöranden i den vägen icke länt till något resultat. I en efterskrift går han in på kastfrågan och beklagar, att Leipzigmissionen, trots en 100-årig allmän, ledsam erfarenhet i Indien och trots alla andra missioners uppfattning icke blott tolererar kasten inom sina egna församlingar utan även söka införa dem på andras områden. Anledningen till detta förfarande finner han i »their ultra Lutheran doctrines, which are as dangerous and as near approach to Romanism as Puseyism».[69]

Några dagar senare sände han ett nytt brev till Tranquebar med anledning av Ouchterlonys besök. Han säger sig icke ha något emot en saklig undersökning av kastfrågan men menar, att en sådan undersökning i så fall skall vara ömsesidig. Emellertid har han funnit, att den kastpraxis, som lutheranerna införde, är »antagonistical both towards this Mission and towards the Society with which I am connected». Han beklagar leipzigarnas intrång på hans område, då det finns så många trakter i Indien, där intet missionsarbete bedrives, och protesterar bestämt mot deras förfarande.[70]

Men Addis nöjde sig icke med att protestera i Tranquebar. Han vände sig även till sin distriktskommitté i Madras och begärde hjälp. Samma dag som Ouchterlony besökte Verathalei-

---

Pudukotah, där amerikanarna enligt vissa rykten lämnat arbetet åt Leipzig på grund av kastsvårigheter i församlingen. Beträffande Pudukotah se ovan sid. 240. Landgren, a. a. I, sid. 452.

[69] Ibm.

[70] »This is for a lamentation. While there are so many thousands of souls perishing in heathenism in so many parts of the country where the joyful news of salvation has never yet been made known, and where the voice of an Ambassador of Christ has never been heard for Christians to foster divisions in the general body of Christ and thus scatter His sheep, rather than seek for lost ones. I am therefore constrained by duty to remonstrate against such proceedings, and to enter my protest against a repetition of them.» Addis till The Revd. J. M. N. Schwarz, Revd. C. A. Ouchterlony and the missionaries of the Leipzig Evang. Luth. Missionary Society 29/5 1856. Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

petty, eller den 24 maj, avsände han ett brev till Hall.[71] Han föreslog kommittén, att missionärerna skulle företaga en samfälld aktion mot Tranquebarmissionen både i Indien och London.[72] Han nämner även, att han inlagt en protest mot dess förfarande hos vederbörande konferens i Tranquebar men utan resultat.[73] Han hoppas därför, att kommittén i Madras skall ägna saken »Speedy and Serious attention».[74] Hall lät Addis brev cirkulera bland LM:s missionärer för att utröna deras mening.

Som väntat var utlöste Tranquebarmissionärernas handlingssätt en harmfull protest.[75]

---

[71] Huvudkommittén för Londonmissionens verksamhet i Sydindien hade sitt säte i Madras. Sekreteraren var G. Hall. Allt som allt hade Londonmissionen i Sydindien vid denna tid 25 missionärer å ett 15-tal huvudstationer. MC 1858. Appendix XXXI.

[72] »Whither some united effort should not be made without delay by all the Missionaries of the LM Society in this country and in the present instance by the members of both branches of Madras district Committee, also to represent this state of things to the Directors for their information and consideration and to ascertain their sentiments and wishes as a precedent in like cases which are likely at no remote period to occur.» Addis till LMMC 24/5 1856. LMA.

[73] »As a Missionary of the LM Society — but in my individual capacity I thought it by duty at the commencement of the proceedings here in stated to adress the heads of the above Society [d. v. s. Tranquebarkonferensen] in this Country officially upon the subject, but no notice was taken of my communication.» Ibm.

[74] Ibm.

[75] Lechler (Salem) föreslog, att Addis skulle framlägga en utförlig rapport om saken »before all the Evangelical Mission Societies in India both English, German and American, and requesting the Board of Directors at home to ask the Cooperation of other great Societies in England and the Continent in order to remonstrate with the Leipzig Society», och att de evangeliska missionerna gemensamt borde ge offentlighet åt Leipzigmissionärernas beteende icke blott i Coimbatore utan även på andra håll i Tamullandet. E. Porter (Cuddapah) instämde i Lechlers yttrande. Han föreslog dessutom, att saken skulle föreläggas evangeliska alliansen i England. J. W. Gordon (Vizagapatam) hade ingenting emot att åtgärder vidtogos men ansåg, att man ej kunde vänta sig något egentligt resultat därav. »I fear the Party in question are to far gone from the Truth and

När vi sammanfatta dessa yttranden finna vi, att alla äro eniga i att förkasta tyskarnas metoder. Några yrka på att yttre åtgärder i form av protestskrivelser till Tranquebar, London,

hold their views too tenacious a grasp to lead to the hope that they will either care for our remonstrance, or allow it to effect their conduct: — They seem to occupy a position in Germany similar to the Puseyitisk Party in England, would such a remonstrance to the heads of this latter party be of any avail? I think not. I believe the leaven will spread in spite of all our efforts to prevent it —.» Det bästa sättet är att genom undervisning stärka församlingarnas motståndskraft. En del medlemmar komma under alla förhållanden att övergå till tyskarna »but more of the chaffs than the wheat». J. Hay (Vizagapatam) rekommenderar i likhet med Lechler att saken bringas till offentlighet genom pressen. I detta instämde J. S. Wardlaw (Vizagapatam), vilken även påpekade, att ett sådant offentliggörande vore nödvändigt med tanke på att Leipzigmissionen å sin sida begynt »to publish in this Country a Report in English which they have never done before with the view of creating a feeling in their favour and obtaining help from Christians of various denominations- many of whom may be misled by their statements». Man märker i detta yttrande den ängsliga stämningen inför tyskarnas åtgärder. J. Sewell (Bangalore) ansåg för sin del, att det vore meningslöst inlägga protest hos missionsledningen i Tranquebar. Det enda sättet att bekämpa en företeelse av denna art vore att använda andliga vapen. »I have no faith in any weapon but those of a spiritual Character, Divinely appointed for the purpose. — The word of God faithfully, plainly and earnestly taught — (not in reference to the doctrine of Salvation merely, but on all points connected with Christian duty, and especially on the nature and Character of the Church, its members and office bearers, and their previleges and responsibilities) — will under God prove an antidote to all High Churchism, as well as Popery & Puseyism.» Svårigheterna med Leipzig vore emellertid, att dess missionärer voro »Semi-romanists in a Protestant garb». Hade Addis haft med rena katoliker att göra, hade han säkert vetat, hur han skulle förfara. »Why not then, take the same steps now?» Om man utgår ifrån, att de ärligt följa sin övertygelse, kan man dock icke förebrå dem, att de betrakta det som sin uppgift att rädda Londonmissionens adepter från att andligen gå under, eftersom denna mission, enligt deras uppfattning, befinner sig på villovägar. »Supposing them to be honest and sincere in their views, I do not see how we can blame them endavouring to carry them out fully. They do not, I suppose, regard us as properly ordained; — and most likely regard the people connected with us as not in the Church at all, and therefore in great danger of perdition.» Han har intet emot att »any well ascertained facts»

Leipzig o. s. v. samt offentliggörande i pressen borde vidtagas. Andra åter mena, att ett sådant förfarande icke skulle tjäna mycket till, då det ingalunda skulle förmå leipzigarna att ändra mening. Bättre vore då att taga upp kampen på den inre fronten, främst genom att undervisa de egna församlingarna, stärka deras andliga motståndskraft och på grundval av Skriften bevisa, att lutheranerna voro inne på en felaktig väg. En följd av detta bleve visserligen, att Addis själv måste föra kampen just på de platser, där han mötte dem, men detta vore under alla förhållanden det till sist enda effektiva.

När man uppmärksamt läser dessa uttalanden, är det en detalj, som här och där skymtar fram och som är viktig att lägga märke till. Allra tydligast se vi det hos Sewell i hans väl avvägda yttrande och hans efterlysande av »well ascertained facts». Det är ingenting mindre än en undran över hur det egentligen förhöll sig med tillförlitligheten av Addis' uppgifter. Det fanns av allt att döma en misstanke, att han till äventyrs något överdrivit vad som inträffat i Coimbatore. I slutet av juli månad 1856 meddelade även Hall LM:s distriktskommittés medlemmar, att han infordrat »a full and correct statement of facts» från Addis, enär dennes skildring vore ofullständig. Det skulle icke vara klokt att uttala sig officiellt i saken, förrän

offentliggöras, men det är mycket viktigare att bekämpa de leipziska metoderna på annat sätt: »We must prove them to be wrong by Scripture and argument, and pray that they may be enlightened by the Divine Spirit to see their errors and forsake them. Any attempt to bring any kind of ecclesiastical machinery to bear upon them will be, I believe, futile and will only provoke profitless controversy on points of an ecclesiastical Character.» Icke heller C. Campbell (Bangalore) trodde på framgången av en hemställan till Tranquebarkonferensen. Äro dess missionärer burna av övertygelsen, att de äro i sin goda rätt, när de värva medlemmar, torde det icke vara mycket att göra. »The more objectionable their doctrines are, and the more unscrupulous they are disposed to be in their efforts to draw away people connected with other Societies, it is the more difficult to deal with them.» Den enda utvägen är att resa ett andligt motstånd, och t. v. måste Addis »fight his own battle, except in so far as we can help him with our sympathy and prayers». LMMC 16/6 1856. LMA.

Addis avlämnat en uttömmande och genom fakta bestyrkt rapport.[76] Emellertid hade Hall vid det laget redan varit i förbindelse med konferensen i Tranquebar. Den 21 juni protesterade han nämligen i sin »official capacity of Secretary to the Madras District Committee of the Lon. Miss. Society» mot vad som skett i Coimbatore.[76a] Anledningen till att han nu försiktigt drog sig tillbaka måste ha varit den, att han fått del av Cordes svar till Addis på dennes anklagelser.[77] Detta brev var avfattat med en sådan klarhet och skärpa, att Hall förstod, att han måste grunda sina påstående på en fastare grundval än Addis' vaga och något för allmänt hållna framställning, om han skulle komma någon vart med konferensen i Tranquebar.[78]

---

[76] »I cannot see that the present 'brief statement' is sufficient data for our proceeding immediately in this matter and officially addressing the conference of German Missionaries. It seems to me that we ought to be very careful as we act as a body in a case of this nature and that our brother Addis should be informed that all his correspondence with the Leipzig Missionaries is at present entirely on his own responsibility. I propose that we wait for the full and correct statement of facts which I have requested brother Addis to lay before us.» Hall till LMMC 25/7 1856. LMA.

[76a] I detta brev heter det bl. a. »I have to call your attention to what appears to us from documents in our possession to be an unwarrantable interference with proceedings at the station of our Society of Coimbatore.» Hall till The Reverend, the Missionaries of the Leipzig Evang. Luth. Missionary Society. Tranquebar 21/6 1856. Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[77] Cordes brev, ställt till Addis, är visserligen daterat en vecka före Halls brev men har antagligen sänts till denne av Addis. Att Hall förutsättes känna till Cordes brev framgår av inledningen till den redogörelse, som Addis på Halls omnämnda uppmaning insänder till Madras: »I scarcely know how to answer Rev. Corde's letter.» Addis till Hall 25/7 1856. LMA.

[78] »All the papers now received agree to dispel the fear raised by your first letter that the Brethren might have committed themselves rashly before a thorough investigation & referment to the Conference. But your second letter seems most sharply against the Brother who has visited Coimbatore & against his mode of proceeding. As Chairman of the Conference I think it my duty to beg, that you will favour us with the particulars upon which you ground your general accusation, that the Revd. C. Ouchterlony adopted another course not reciprocal, & that you

Här stöta vi på en svag punkt hos Addis. Denne var en »temperamentsmänniska», och hans styrka låg icke i tankens logiska skärpa.[79] Han hade blivit desperat vid tanken på att

will mention the facts which you say you stated but — were set aside by him. It seems necessary, that the Conference should know the wrongs of which you complain & upon which you rest your protest.» Cordes till Addis den 14/6 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[79] Han påminner i vissa stycken om Ouchterlony. Lika impulsivt och häftigt som denne kunde han stundom kritisera kolleger och överordnade samt sedan vara lika snar till vänskap. En typisk omständighet bör observeras i detta sammanhang. Addis tillhörde LM:s distriktskommitté i Sydindien och hade ådragit sig en reprimand från denna genom det sätt, varpå han motiverat sin frånvaro från dess sammanträde i januari 1856. Han ansåg sig nämligen ha viktigare ting att sköta än att deltaga i sammanträden, som han menade icke vara av någon större betydelse: »I am not aware of any such important to be brought before the meeting as would affect the more particular interest of our Society.» I kommittén blev man stött över sådan nonchalans och anmärkte: »It is not to be presumed that such a Meeting as this would be assembled or could pass over without bringing up some question that 'would affect the more particular interest of our Society' and on which therefore every Member of Committee ought to be present and give his opinion.» Addis fick känna av att han icke vara närvarande, i det att man avslog hans begäran om extra bidrag till arbetet i Coimbatore. LMMC:s Meeting 15/1 1856. LMA. Han hade ock vid flera tillfällen haft små uppgörelser med styrelsen i London, och man märker på breven från Tidman, att denne vet sig ha med en något otålig och nervös missionär att göra.

Han stod faktiskt på en smula spänd fot med kommittén i Madras. Detta förhållande åter gör, att vi måste vara ytterst försiktiga, så att vi icke draga förhastade slutsatser av Addis' påståenden. Å ena sidan är det nödvändigt att utan förutfattad mening underkasta Addis' framställning en mycket noggrann prövning och låta den gälla för vad den är: en temperamentsfull äldre missionärs något desperata reaktion inför ett i hans ögon ogrannlaga intrång på ett område, som han betraktar som sitt verksamhetsfält och hans försök att värja sig däremot. Å andra sidan gäller det att icke undervärdera hans påståenden, även om de tyska uppgifterna motsäga dem och på enstaka punkter t. o. m. kunna gendriva dem och därigenom utmanövrera honom. — Blomstrand säger nästan övermodigt: »Ich will jetzt zuerst versuchen mit Miss. Addis fertig zu werden», varefter han med stöd av Schwarz' och Ouchterlonys rapporter »vederlägger» Addis' påståenden. Redan i början av sin utredning tror han sig dock kunna konstatera att Addis anklagelser äro gripna ur

frukten av ett mångårigt hårt arbete skulle falla i händerna på en annan mission.[80] Därtill var han ensam missionär i Coimbatore[81] och tydligen ganska utarbetad efter en nära 30-årig tjänst i Indien samt trodde sig nu stå vid målet för missionen: »self supporting independent congregations in the surrounding country.»[82] Under sådana omständigheter var han naturligt nog icke riktigt sig själv och kunde därför göra sig skyldig till vissa smärre överdrifter och så bli ett lätt byte för motståndarna i Tranquebar.

Halls förslag att invänta informationer från Addis vann kommitténs bifall, och av svaren kan man utläsa en viss kritik mot Addis för hans något passiva inställning. Hay, som tidigare uttalat sitt deciderade ogillande av Tranquebar, kan ej förstå anledningen till att Addis vänt sig till Madras, då Ouchterlonys och hans utsagor synas motsäga varandra ifråga om orsaken till att Addis vägrat döpa katekumenerna i Ve-

---

luften: »Durch genaues Untersuchen der Acten bin ich jetzt zur meiner Freude überzeugt worden, dass die Anklagen wegen dieser Sache, die von Gegnern ausserhalb und innerhalb unserer Gemeinschaft ausgegangen sind, keinen Grund haben.» Die Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[80] »To be deprived in such a manner of the fruits of a long series of years of missionary toil anxiety labour — is some a severe trial.» Addis till Tidman 6/10 1856. LMA.

[81] »— steht Addis nach 20 Jahren noch allein da». Der evangelische Heidenbote 1851, sid. 49. Han hade dock en god medhjälpare i sin son. »Er ist mit den Heiden in Stadt und Umgegend so genau bekannt, dass er im Coimbaturdistrikt 14 Tagen reisen könnte, ohne sich mit Proviant u. von Hans aus zu versehen, da die Leute sich eine Freude daraus machen würden, ihm überall das Nöthige zu geben.» A. a., sid. 50. Den unge Addis omnämnes även i brevväxling med London. Jfr History of the London Missionary Society. II, sid. 86.

[82] Addis till Tidman 6/10 1856. LMA. Graul anmärkte mot LM i Coimbatore, att den »scheint durch ihre allzu wenig kirchliche Missionsweise den klugen und emsigen Römern in die Hände zu arbeiten.» Graul, a. a. V, sid. 242. Jfr ovan sid. 252. Men den ovan citerade artikeln av Mörike korrigerar Grauls omdöme och visar, att Addis förmodligen kommit längre i missionsarbetet än Grauls ord låta oss förmoda.

rathaleipetty.[83] Han önskar, att Addis kunde vederlägga Tranquebar på denna punkt. Under alla förhållanden kan icke distriktskommittén göra mycket åt saken, utan Addis måste själv rida ut stormen. En annan av missionärerna föreslår Addis att åter resa till Verathaleipetty och »stay with those interesting people for a month or two». Genom ett sådant personligt besök kunde han göra mer »to counteract the effects of these Lutheran Missionaries than by writing a dozen letters to their conferences». Det gäller att visa lika mycket »patience and zeal in the cause of Evangelical truth» som tyskarna »display in a bad course».[83a] Man framhåller nödvändigheten av att Addis lämnar en utförlig rapport både till distriktskommittén och till »the whole of the christian public in India and Europe». Under tiden bör han göra allt vad han förmår »to keep and feed the sheeps now in such danger with the sincere milk of the word disregarding the affords of the Lutherans among his people». Ifråga om möjligheten att inverka på Leipzigmissionärerna så att de till äventyrs skulle ändra sina doktriner eller beteenden mot andra missioner är man dock pessimist. »They are far too jesuitical for us and their going back to caste shows that they have more sympathy with heathenism than with Evangelical missionaries.»[84]

Addis avlämnade den av Hall efterlysta förklaringen den 25 juli. Den innehöll på ett par undantag när egentligen ingenting nytt i sak utöver vad vi redan känna från hans tidigare rapport till Hall och hans brev till Cordes. Han uppehåller sig såsom där vid Ouchterlonys besök och hurusom han försökt klargöra »facts which I thought it desirable he should know». Det rådde lugna förhållanden i hans församling med

[83] »If as Mr Ouchterlony says Br Addis has refused baptism to those who with such excellent characters have been asking it for 2 years; it will be vain for us to remonstrate with those who with *the views* of the *Leipzig men* are ready to administer that ordinance to them. — — — I feel for him but I think he must just fight the battle with the broad shield of faith.» Hay till LMMC 6/8 1856. LMA.

[83a] Porter till LMMC i aug. 1856. LMA.

[84] Lechler till LMMC 27/8 1856.

undantag av de svårigheter som kastfrågan vållade. Men Ouchterlony hade icke låtit sig nöja med dessa upplysningar utan vidhållit sitt beslut att stanna. »He collected the christians of my congregation to meet him and to hear his statement. Took a list of names although these were already enrolled as belonging to the London M.. S.-station here.»[85] Detta är en intressant upplysning, eftersom det från motsatt håll hävdades, att dessa kristna icke hade någon förbindelse med Londonmissionen.[86]

Vad Verathaleipetty anbelangar hade den ledande mannen där, den ovan omnämnde Alva Chetty, kort innan Ouchterlony kom till Coimbatore besökt Addis och uttryckt sin glädje över situationen i byn. Den kristna gruppen hade rönt anslutning från alla kaster, »they continued to have [it] from all castes». Men det fanns vissa bland kastfolket i Coimbatore, som visste berätta för Verathaleipetty-borna, att en missionär, som godkände kasten i kyrkan skulle komma till Coimbatore och för den händelse han besökte Verathaleipetty, borde man rätta sig efter hans mening om kasten.[87] Trots dessa upplysningar, som Addis meddelade Ouchterlony och genom vilka han bort ha förstått, hur kritisk situationen var, hade han i sällskap med »kastpropagandisterna» begivit sig till Verathaleipetty.[88]

Enligt vad Addis menade fanns det vid tiden för Schwarz' och Ouchterlonys ingripande vissa möjligheter att reda upp svårigheterna med kasten,[89] och han ansåg sig därvidlag kunna

[85] Addis till Hall 25/7 1856. LMA.

[86] »None of them is anymore in Connection with Revd. Addis.» O-ys Bericht 4/6 1856. Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Jfr Blomstrand: »Alle, die in irgend einer Gemeindschaft mit Herr Addis gewesen waren hatten vor Br. Ouchterlony:s Ankunft dieselbe gelöst.» Blomstrand: Die Coimbatursache, Ind. Prot. 1858—59. LpzgMA.

[87] »It would be necessary in order to meet with his approbation that they [d. v. s. gruppen i Verathaleipetty] should resume their caste appearances.» Addis till Hall 25/7 1856. LMA.

[88] Ibm.

[89] »after the evil of caste having lain dormant for years and hopes entertained of his having been entirely extirpated, it will again revive and flourish when aroused and supported.» Addis till Tidman 6/10 1856. LMA.

räkna på en viss hjälp t. o. m. från katolikerna.[90] Resultatet av Ouchterlonys besök blev därför särskilt tragiskt och Addis säger sig under sin missionärstid aldrig ha upplevat något liknande.[91] Men han förnekar bestämt att han »preached» mot Leipzigmissionen eller ens nämnt dess namn. Om de kristna i Coimbatore-trakten kände till något om dess »peculiarities it must have been from Mr Ouchterlony himself or a Catechist of theirs who was here».[92] Det enda han gjort är att han varnat sin församling för de katolska missionärerna. Den viktigaste frågan var emellertid, hur det förhöll sig med katekumenerna i Verathaleipetty, som Addis enligt uppgift från Tranquebar flera år vägrat döpa. Han försvarar sig mot denna beskyllning genom att påpeka att han icke varit i förbindelse med folket där så länge som Cordes påstod. Det var blott för några få månader sedan som en lärare sändes dit för att ge dem undervisning.[93] Han avslutar sin redogörelse med att nämna vad ett ögonvittne berättat om Ouchterlonys »proceeding» i byn. Denne man, som var en LM:s tidigaste anhängare i Verathaleipetty hade velat protestera mot hela proceduren men »was forcibly and unlawfully detained in a house

---

[90] »For even Romanists have lately begun to see the great evils of tolerating such.» Ibm.

[91] »During my residence of nearly thirty years in India I have not met with a parallel case of antagonistic proceedings among my Society of Christians or one so directly at variance with the professed and avowed opinions and principles of those called Prostetant.» Addis till Hall 25/7 1856. LMA.

[92] Kateketen var Pakkiam, vilken vi minnas gjorde en snabbvisit till Coimbatore i mars 1856.

[93] »The people at V. have not been so long under my superintendence as Mr. Cordes intimates. Only a few months on a person was paid from the funds of that Society to teach them — previous to their being baptized.» Addis till Hall 25/7 1856. LMA. Att Addis iakttog en viss försiktighet ifråga om dopet har måhända sin förklaring i det sätt på vilket katolikerna gingo till väga (jfr ovan sid. 253). Att inte LM:s missionärer i allmänhet försummade dopet på det sätt som Leipzigmissionärerna gjorde gällande, framgår bl. a. av den undran över dröjsmålet med dopet i Verathaleipetty, som vi sett att Hay framförde.

and threatened with a beating by some of the ringleaders of the party who accompanied Mr Ouchterlony to the village. If he had been at liberty he would have openly protested against the whole».[94]

Vi veta ej vilken effekt Addis' förklaring hade på Madraskommittén. I alla händelser tycks den icke ha gjort någon officiell hänvändelse till Tranquebar eller Leipzig, ty Addis beklagade sedermera denna försummelse.[95] Han hade avsett en officiell protest hos den i juli församlade missionärskonferensen i Tranquebar. Emellertid hade han bett Hall framlägga saken för Tidman.[96] Han var dock en smula bitter över att ha blivit lämnad ensam att taga emot detta angrepp på missionen.[97]

KAPITEL 16.

Konfliktens fortsatta utveckling och återverkan i Leipzig och Indien

Genom en skrivelse i juni lät Cordes Addis veta, att då han tydligen försummat katekumenerna i Verathaleipetty, kände sig Leipzigmissionen förpliktad att gripa in.[1] Addis' protest

---

[94] Ibm. Denne man var antagligen den av Addis döpte ynglingen, se sid. 269.

[95] Addis till Tidman 6/10 1856. LMA.

[96] »I have requested Mr Hall the present acting Secretary to the E. D. Madras District Committee LM Society to forward to you the whole of the correspondence in details of this affair as it regards our Mission Station in this part of India it being the first invasion of the kind our Society has sustained — but I greatly fear will not prove the last.» Ibm. Att Hall insände de ovan citerade yttrandena av distriktskommitténs medlemmar framgår av Tidmans brev till Addis senare på året. Addis till Tidman 26/12 1856. LMA.

[97] »I could comment upon this and of leaving an isolated brother to bear the burden alone.» Addis till Tidman 6/10 1856. LMA.

[1] Cordes sade ifrån mycket tydligt, att Leipzigmissionen icke ägde rätt att draga sig undan i den uppkomna situationen. »We should certainly avoid as much as lieth in us to come in any disagreable contract

hos konferensen hade kommit Cordes att tro, att Schwarz och Ouchterlony utan konferensens hörande och godkännande allaredan begynt en verksamhet i Coimbatore,[1a] och han sade sig ha dröjt med svaret på Addis' skrivelse i maj [1b] under väntan på Ouchterlonys rapport därom. När den nu inkommit till konferensen var han redo att gå i svaromål. Addis hade ingenting att beklaga sig över. Leipzigmissionärerna hade endast gjort sin plikt och i intet avseende överskridit sin befogenhet. Däremot hade det genom den undersökning Ouchterlony verkställt angående motiven till att man ville ansluta sig till den lutherska missionen bl. a. framkommit, att Addis inte förhållit sig, som han bort. Han hade propagerat emot Leipzigmissionen, försummat själavården i Verathaleipetty och lämnat oriktiga uppgifter om katekumenernas antecedentia.[2] Det såg alltså inte bättre ut för Addis än att det var han, som höll på att komma på de anklagades bänk i stället för Ouchterlony och Schwarz. Att märka är emellertid, att Cordes icke rörde vid själva huvudfrågan, nämligen att Ouchterlony genom sina åtgärder faktiskt börjat ett Leipzigmissionens arbete i Coimbatore.

Till sitt försvar på detta anklagande brev anförde Addis ett par fakta, som gav anledning till en första oro i Tranquebar.

---

with Missionary Brethren of another Society & denomination. But being no lords of the faith but servants of the Word, we have no right to deny the means of grace to any immortal soul which sincerely desires them from our hands.» Cordes till Addis 14/6 1856. Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[1a] »These words [syftar på Addis' ord 'I feel quite sorry that you should have been so grievously imposed upon'] startled us not a little as they seemed to speak of a 'fait accompli' and this accused our Brethren in Trichinopoly of having proceeded on so important a business without any reference to the Conference.» Ibm. Jfr ovan sid. 270.

[1b] Se ovan sid. 270.

[2] Cordes till Addis 14/6 1856. Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Härmed syftade Cordes tydligen på de olika versionerna av Alva Chettys roll och dennes förhållande till Addis. Det är ganska typiskt att man i Tranquebar satte mera tro till kastfolkets uppgifter än till en missionär från ett annat samfund. Baierlein hade dock en avvikande mening (se ovan sid. 263).

Han påvisade, att gentemot Cordes' uppgift, att Ouchterlony ingalunda handlat självrådigt »without any reference to the Conference»,[3] stod nu uppgiften, att Ouchterlony alls icke haft någon fullmakt från missionen att göra undersökning i Coimbatore.[4] Addis' upplysning föranledde Cordes att tillfråga Appelt och Baierlein, vilka båda vistades i Ootacamund, om de lämnat en sådan uppgift,[5] vilket Appelt förnekade. Icke heller trodde han, att Baierlein gjort något liknande.[6] För säkerhets skull tillfrågades vid konferensen alla missionärerna om samma sak. Då samtliga förnekade detta, beslöt konferensen, att Baierlein, som av sjukdom var förhindrad närvara, skulle tillfrågas.[7] Protokollen ge oss intet besked om Baierleins svar, men det är tydligt, att åtminstone Appelt dragit sig för att omtala, att han och Baierlein varit i förbindelse med Addis.

För att göra hela sammanhanget klart för oss, måste vi först gå tillbaka något i tiden. Vi erinra oss, att Ouchterlony under vistelsen i Ootacamund fick ett brev från Addis ställt till konferensen i Tranquebar, vari denne beklagar, att Leipzigmissionärerna blivit utsatta för bedrägeri från visst håll i Coimba-

[3] Jfr ovan not 1 a.

[4] Innan han skrev sitt första brev till Tranquebar, hade nämligen en representant för de kastkristna berättat för honom om Leipzigmissionens avsikter i Coimbatore. »The fait accompli» [d. v. s. att Ouchterlony faktiskt kommit till Coimbatore i akt och mening att börja ett arbete där] »you mentioned was brought to my notice by one of the caste parties previous to my writing to you. Perhaps is it superfluous for me to allude to your statement that M. Ouchterlony visited his place under instructions from your Conference, while others of your Brethren assure me such was not the case & that he had been dissuaded from the step he took. Addis till Cordes 23/6 1856. Coimbatoresache. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Jfr ovan sid. 263 orden »others — — — assure» antyda att icke blott Baierlein utan även Appelt, vilken i sällskap med Ouchterlony rest till Ootacamund, avrått denne att företaga sig något i Coimbatore.

[5] Cordes till Appelt 28/6 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[6] »Weder ich selbst habe in der betreffenden Sache etwas dem Herrn Addis geschrieben oder gesagt, noch weiss ich dass etwas der Art von Br. Baierlein geschehen sei. Letzterer sollte selbst gefragt werden.» Appelts votum 28/6 1856. Ind. Prot. 1854—56. LpzgMA.

[7] Ind. Prot. 1854—58. Konferenzen 1856. LpzgMA.

tore. Samtidigt fick även Schwarz ett brev av samma innehåll, vilket han översände till Tranquebar den 5 maj [8] tillika med en första officiell redogörelse för de vidtagna åtgärderna i Coimbatore-distriktet. Han omnämner där bl. a., att Ouchterlony i sällskap med Appelt avrest för att på ort och ställe undersöka saken.[9] Samtidigt nämner han en del andra orter, där man väntar på att bli upptagna i den lutherska kyrkan, bl. a. ansökte över 100 personer om inträde i byn Itchempatti.[10]

Schwarz' brev vållade vederbörande i Tranquebar en smula huvudbry. Cordes visste icke riktigt, hur han skulle svara Addis,[11] och Wolff anmärkte, att man borde avvakta Ouchter-

---

[8] »Ich übersende Euch hiermit ein Schreiben von Hr. Addis in Coimbatore, das ich vorgestern erhielt und bemerke zu dessen Verständigung und richtiger Beurtheilung das Folgende — — —.» Schwarz till konferensen i Tranquebar 5/5 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[9] »— — — so beschlossen wir, es solle Br. Ouchterlony hinreisen, die Sache an Ort und Stelle untersuchen — — —. Dem gemäss ist er letzte Woche mit Br. Appelt abgereist.» Ibm.

[10] »Wie ich bereits in der letzten Plenarsitzung mitteilte, so sind dermalen in den beiden Districten Tritchinopoly und Tanjore mehrere Leute im Unterrichte und sehen ihrer Aufnahme entgegen. Im Tritchinopoly-Districte sind a; in Itchempatti 10—12 Meilen nördlich von hier 110 Seelen, die seit Nov: v. Jahres aufgenommen zu werden wünschen, und auch bereits im Januar d. Jahres alle Verbindung mit den Missionaren im Compaloon gelöst haben.» Ibm. I ELM heter det om motivet till anslutningen: »Die ganze Gemeinde — — — gab uns [Schwarz och Ouchterlony] auf die Frage, was sie bewege, zu unsrer Kirche treten zu wollen, folgende Antwort: 'Wir waren früher Glieder der römischen Kirche; vor etwa dreissig Jahren aber verliessen wir dieselbe, und wurden von den lutherischen Missionaren in Tanjore aufgenommen, und nach dem alten Trankebarer Ritual bedient. Später kamen englische Missionare und führten nach eigenem Gefallen Lehre und Sitte ihrer Kirche bei uns ein. Wir wussten nicht, wie das zuging; als aber die luth. Kirche in unserer Nähe wieder empor kam und wir ihre Lehre hörten, und ihre Gebräuche sahen, erwachte in uns das Verlangen, zu unserer Mutter zurückzukehren, und das um so mehr als die englischen Missionare sagen, die Sacramente seien blosse Zeichen'.» ELM 1857, sid. 44. — Som vi märka, är formuleringen angående nattvarden densamma, som vi tidigare mött i liknande fall.

[11] »So weiss ich wirklich nicht was Herrn Addis zu antworten sein möchte.» Stationsberichte, Coimbatore Nr 2. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

lonys rapport. Han kritiserade även det sätt varpå upptagandet av de »engelska» kristna i Itchempatti skett. Schwarz skulle därvidlag icke ha nöjt sig med att göra en anmälan om saken till konferensen utan hade bort insända en formell ansökan.[12] De övriga missionärerna höllo före, att man borde insända Ouchterlonys redogörelse, innan någon åtgärd vidtagits. Möjligen kunde, ansåg Kremmer, Addis »honoris causa» redan nu få ett kort meddelande. Ifråga om Itchempattifallet ansåg Cordes, att Wolffs anmärkning saknade fog, och Schwarz vände sig i en slutanmärkning en smula skarpt mot denna.[13] Detta var f. ö. ett typiskt exempel på Schwarz' och Ouchterlonys tillvägagångssätt. Byn räknades höra till Trichinopoly stationsområde, och i ett sådant fall ansåg sig vederbörande missionär ha rätt att upptaga hur många som helst från andra samfund, blott han sedan anmälde saken för konferensen. Detta var naturligtvis ett sätt att kringgå andemeningen i Tranquebarbestämmelsen, men detta gjorde sig pionjärerna i väster ofta skyldiga till.

Ouchterlonys yttrande kom omsider och mottogs med tillfredsställelse i Tranquebar. Wolff deklarerade nu: »Ohne mich bei kleineren Sachen aufhalten zu dürfen, bemerke ich bloss im Allgemeinen, dass ich mich über die Untersuchung der

[12] På denna anmärkning svarar Schwarz i en senare skrivelse, »Die Leute in Itchempatti sind nun bereits Glieder unserer Kirche und wer Lust hat zu verlangen, dass sie wieder zu den Reformirten zurückzuweissen seien, darf es nun sagen — — — Ein auch nur oberflächlicher Blick in mein vorliegendes Circular hätte die Belehrung gewähren müssen, dass wir nicht unsern Arbeitskreis als einen in infinitum sich ausdehnenden betrachten, denn sonst würde ich wohl über die Coimbatore-sache anders geschrieben haben.» Schwarz Schlussbemerkung 9/6 1856 Stationsberichte, Coimbatore. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Genom denna skärmytsling skärptes den splittring inom missionärskåren, som man kan spåra alltsedan 1854. Därom se vidare nedan sid. 297 ff.

[13] Detta skapade en misstämning dem emellan, som skulle slå ut i full låga, när Ochs omsider satte in sin kritik. Samtidigt visar den, att det fanns en viss åsiktsskillnad i missionärskåren beträffande upptagande av andra kristna redan före konflikten i Coimbatore. Jfr anmärkningen om Ochs ovan sid. 234.

Sache vom Br. Ouchterlony und besonders über das Ergebnis sehr freue. Der Herr wolle die Sache weiter leiten und vielen Seelen in der Coimbatore Provinz zum Seegen gedeihen lassen. Ich meine, die betreffenden Katechumenen sollten möglichst bald vorbereitet und getauft werden. Ich glaube nicht, dass eine eingehende Antwort von Hr. Addis die Sache modifizieren wird. Coimbatore wird auf jeden Fall eine eigene Station sein müssen, aber fürs erste und so lange es nöthig, müssen schon die westlichen Brüder gebeten werden, noch ferner das Nöthige zu thun.»[14]

Det är anmärkningsvärt, att Wolff, vilken först var positivt inställd sedan skulle bli den som levererade den skarpaste kritiken mot Schwarz.[15] Resultatet av Ouchterlonys besök blev emellertid, att konferensen i juni 1856 beslöt att upptaga de kristna i Coimbatore i den lutherska kyrkan och sände en kateket till Verathaleipetty. Företaget fullföljdes under hösten med stor framgång, vilket Addis nogsamt fick erfara. Utan att taga notis om Addis grepo Schwarz och Ouchterlony sig an med uppgiften att skapa en församling i Coimbatore. De besökte även andra orter, där det fanns kristna eller katekumener, främst Verathaleipetty. De försågo vederbörande där med kläder och lyckades övertala en evangelist i en annan by att förena sig med dem mot löfte att ge honom högre lön o. s. v.[16] I slutet av oktober besökte Schwarz Coimbatore, in-

[14] Stationsberichte. Coimbatore 16/6 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Meischel förklarade: »Mit herzlicher Freude wünsche ich zu dieser Vermehrung unserer Gemeinde Glück und wünsche den Bittenden ihr Begehren recht bald erfüllt zu sehen.» (Stationsberichte. Ibm. 17/6 1856.) Appelt däremot var tveksam. »Ich kann noch kein Votum abgeben, da mir Hr: Addis Brief vom 23-sten Juni von Hr. Cordes zukam, in welchem ein Punkt vorkommt in Betreff der Heiden, der noch einer Nachfrage bedarf.» Ibm.

[15] Vi ha en förklaring till detta i den påtalade irritationen mellan dem.

[16] Följande brev är ett talande vittnesbörd om deras åtgärder. »Since writing to you last month sending you certain documents relating to the aggressive operation of the Missionaries of the Leipzig Missionary Society upon this station of LMS. Rev. — Schwarz and another Missionary of the same society arrived here and being one of their Seniors without

förlivade den kristna gruppen i den lutherska kyrkan därstädes, döpte åtskilliga vuxna och barn samt inrättade en skola.[17] Han besökte även en del andra orter bl. a. Verathaleipetty, där 24 personer döptes. Efter sitt besök i oktober kunde Schwarz rapportera till konferensen: »Zurückgekehrt von meiner Reise nach Coimbatore etc. beeile ich mich nun, Euch das Ergebniss derselben vorzulegen und um Bestätigung der provisorisch von mir gemachten Anordnungen zu bitten. — Während dieser Zeit wurde die *Gemeinde* aufgenommen, wurden *16 Heiden und mehrere Kinder* getauft, und das heilige Abendmahl ausgeteilt.» Hans plan var, att Nallatambi för den närmaste tiden skulle ha ansvaret för detta område. Med anledning av Schwarz' rapport uttalade i december samtliga

any reference to me or any communications with me proceeded to as follows, collected all the *caste* separatists, and baptized several adults and children (some of the former being still enrolled as belonging to my congregation here). Also administered the Lords supper to them and thus formed them into a congregation and church of his own. Commenced a *Caste* scool for boys and girls. — Afterwards Mr. S. went to other places being branch or out stations of this mission where either a native Teacher Catechist Reader, or Schoolmaster resided, and at Vellaloor got the Reader Samuel to join him promising him 1 Rupee more wages per month than with us together with *Caste* privileges. — Mr S. also went to Verathaleipetty — where a Reader and Schoolmaster — of this mission reside, and by means of some of the leaders in the caste movement prevailed upon a considerable number of these people to join his church and mission, and baptized them at the same time providing several of them with new clothe. All the christian instruction these people have had was by the agency of this Mission and Mr. S. had never seen them before! and many among those he baptized had but recently relinquished heathenism, and consequently knew but little of the important rite. Here also Mr. S. placed a Reader and Schoolmaster so that the inhabitants are now divided into two parties with the usual heart burning bitterness, etc. where before all was — peace. Yet these are said by him — to have joined his church (the Lutheran high Church) from principle.» Addis till Tidman 21/11 1856. LMA.

[17] »In Coimbatore ist für die dortigen etwa 12 Christenkinder eine Schule nöthig und ich fand es für gut, die Eröffnung einer solchen zu erlauben». Schwarz till konferensen i Tranquebar 25/11 1856. Stationsberichte No 2. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

Leipzigmissionärer utom Meischel, som var sjuk, sitt fulla gillande.[18] Allt som allt kom nya församlingen i Coimbatoredistriktet att efter Schwarz' besök räkna 130 medlemmar.[19]

Under det att Leipzigmissionärerna hösten 1856 installerade sig i Coimbatore, skrev Addis den ena rapporten efter den andra till London och offentliggjorde även saken i indiska tidningar. Hans brev till Tidman, som vi delvis tagit del av, äro verkliga nödrop. Man märker tydligt, att han inte kan värja sig och hur han med förtvivlan ser sin församling splittras.

---

[18] Kremmer skriver: »Zunächst wollen wir dem Herrn unserem Gott danken dafür, dass Er uns auch in jener Gegend eine Thüre aufgethan.» — »Werden bis auf weiters die von Br. Schwarz gemachten Anordnungen bestätigt. Sollte die Aufnahme dieser Leute dem Hochv: Collegio samt den erwachsenen Monats Ausgaben angezeigt und da ein Missionar für diese Gegend dringend nothwendig ist, dasselbe gebeten werden, die Heraussendung der zu erwartenden 5 Mitarbeiter möglichst zu beschleunigen». I detta instämde Appelt, Wolff och Cordes. Baierlein nöjde sig med att säga: »Mögen Br. Schwarzens provisorische Einrichtungen bestätigt werden.» Av de övriga var Ouchterlony part i målet och Ochs vistades i Tyskland. Stationsberichte etc. Ibm.

[19] »— zählt unsere Gemeinde in Coimbatore-Districte dermalen 130 Seelen, — So weit ich die Sache zu beurtheilen vermag, ist uns da eine grosse Thüre aufgethan und unter den Heiden viel Neigung, das Wort zu hören. Soll aber die Sache bestehen und gedeihen, so ist für dieses neue Feld wenigstens ein Missionar und sofort ein tüchtiger Katechet nöthig. Ibm. Jfr Schwarz' och Ouchterlonys rapport i Missionsblatt, där det talas om att arbetsfältet under det sista året betydligt utvidgats genom den nya församlingen i Coimbatore. »Einzelne unserer Kirche zugehörige Familien bestanden sich bereits seit einiger Zeit daselbst. Am 22. Oktober wurde durch Sammlung dieser Zerstreuten und durch Aufnahme mehrerer Personen aus der römischen und englischen Kirche die neue Gemeinde gegründet. Der barmherzige Hirte der Schafe wolle sie gründen und befestigen in der erkannten Wahrheit und zum Segen setzen für jene noch so finstere Gegend.» ELM 1857, sid. 226. — Man lägger märke till uppgiften, att enskilda personer i Coimbatore skulle ha tillhört den lutherska kyrkan »bereits seit einiger Zeit». Av en enda, den förut omnämnde Aya Pillay har här blivit »einzelne». Likaså är omdömet om Coimbatore som »finstere Gegend» intressant, när man tänker på att det var ur Addis' hjord, som de flesta fåren hämtats. Åt de verkligt hedniska trakterna ägnade man mindre uppmärksamhet.

Han föreslår Tidman att göra en hänvändelse till Leipzig i hopp om att man där skall inse det orättmätiga i Schwarz' och Ouchterlonys åtgärder.[20] Om man i London accepterade detta förslag och hänvände sig till direktionen i Leipzig skulle det måhända ge till resultat, att ledningen i Tranquebar ändrade sin politik. Man skulle väl därifrån visserligen som vanligt svara att man icke tagit något initiativ, men ett sådant besked vore icke mycket att fästa sig vid eftersom missionärerna sänt kateketer i förväg, som instruerat folket att säga att de ville ansluta sig av konfessionella skäl.[21] Addis avsåg icke att söka hindra Leipzigmissionen att arbeta i Coimbatoredistriktet utan endast förmå dess missionärer att upphöra värva medlemmar från Londonmissionen.[22] På detta brev svarade Tidman i december 1856 och uttryckte sin harm över leipzigarnas »incidious and unwarrantable» beteende, i all synnerhet som stora möjligheter funnos för dem att missionera i närliggande distrikt utan att behöva värva proselyter från Londonmissionen. I likhet med distriktskommittén hade han dock

[20] »Perhaps the Directors as suggested by some of the members of the committee may see the advisable of at least writing to those who have the management of the Leipzig Society asking if these proceedings of their Missionaries have their probation etc.» Addis till Tidman 6/10 1856. LMA.

[21] — it is not impossible that the old story or subterfuge may be resorted to — namely — saying that the people sent for them, etc., yes but the Missionaries *first* by their emissaries, catechists etc. sent among them to inquire about the caste question, put the dogmas of their church etc. into their minds by which there people would be led by their suggestions to adopt any method that would be likely to further the doings intended on of which of course would be for them to write for or request such teachers. Addis till Tidman. Ibm.

[22] »The protest proposed for the committee to make to the Missionaries of the Leipzig Society was not against their entering this Province or District — but against the unlawful interference with the rights of them and the method by which such had been effected.» 21/11 1856. LMA. »An other plan would also probably be brought forward — namely — that of this country being now open to all, consequently to them.» Addis till Tidman 6/10 1856. LMA. Dessa yttranden av Addis visar tillfullo hans vidsynta inställning och att han på intet sätt var anti-tyskt inställd. Han var ju även genom sin fru släkt med Wolff. (Se ovan sid. 201.)

föga hopp om effekten av en protest. Andra missionärer hade mött »precisely the same kind of obstruction» och han hade därför intet annat att föreslå än »setting the people on their guard against the errors to which they may be exposed through the artifices of the intruders and exhorting them to continue firm in the maintenance of those divine truths which have been taught them».[23]

I syfte att rädda sin församling från splittring hade han gjort ett försök att genom underhandling komma till rätta med Leipzigmissionens representanter. Men det hade endast till resultat att de ställde oantagbara krav på hänsynstagande till kastfolkets önskningar. De önskade nämligen särskilda platser i kyrkan för de kastkristna; speciella kateketer »for the sole purpose of giving instruction to neophytes etc., who wished to retain their caste etc.»; upprättandet av en särskild skola för de kristna kastbarnen och »other proposels also relating to baptism, the Lords' supper etc. etc.»[24]

Addis' protester till Tranquebar nådde Kollegiet i februari 1857 och föranledde Graul att genast vidtaga åtgärder. Man beslöt uppmana konferensen i Tranquebar att undersöka saken och inkomma med rapport.[25] Detta beslut hade knappast

[23] Tidman till Addis 26/12 1856. LMA.

[24] »In order to do my utmost to prevent the evils I foresaw as likely to result I offered to meet those who foster the views of these emissaries.» Addis till Tidman 6/10 1856. Det framgår icke klart om Addis med dessa ord åsyftar ett samtal med missionären eller med Nallatambi och Pakkiam. Under alla förhållande torde det ha ägt rum efter Ouchterlonys besök och därför knappast syfta på andra än de indiska missionsarbetarna. De krav som framfördes voro från Leipzigs synpunkt inga orimliga utan blott sådana som tillämpades i alla kastförsamlingar. »Sie suchten den übertretenden Sudra ihre Soziale Stellung soviel als möglich zu erhalten und verlangten deshalb von ihnen keine Essengemeinschaft mit den Paria, räumten ihnen in der Kirche besondere Sitze ein usw.» Richter, a. a., sid. 293. Om svårigheterna i Tranquebar, när Stählin sökte att i någon mån utplåna kastskillnaderna i skolan, se bl. a. Karsten, a. a. I, sid. 353 f.

[25] »Der Director theilt eine Klageschrift des Miss. Addis gegen unsere

hunnit verkställas, förrän en skrivelse från Tidman anlände.[26] Av protokollet vid sammanträdet, då ärendet behandlades, framgår ej vad Kollegiet beslöt svara på denna skrivelse eller vilket besked man gav till Tranquebarkonferensen. Det heter endast i vederbörande paragraf: »Der Director theilt den Entwurf zu einer Antwort mit, die völlige Billigung erhält. (Der Londoner Brief samt unsrer Antwort soll auch an die Conferenz nach Tranquebar geschickt werden).»[27]

Miss. Ouchterlony und Schwarz mit, in Betreff des Verfahrens derselben beim Aufnehmen von Gliedern der engl. Kirche in der Gegend von Coimbatore.

Die Conferenz in Tranquebar soll aufgefordert werden, uns aufs Genaueste über den betreffenden Sachverhalt in Kenntnis zu setzen, mit der erneuten Erinnerung, dass auf diesem Punkte ganzer, gewissenhafter Ernst mit den betreffenden kirchlichen Ordnungen gemacht werden müsse.» Prot. Coll. 12/2 1857. LpzgMA. Beslutet bestyrker vad vi tidigare påpekat (se ovan sid. 210), att Graul för sin del var angelägen om att förhållandet till de andra missionerna skulle vara så korrekt som möjligt.

[26] »Die Londoner Missionsgesellschaft hat sich bei uns über das Verfahren unserer Miss. Ouchterlony u. Schwarz in Coimbatore (Wohnort ihres Miss. Addis) beklagt, betreffend die Aufnahme von engl. Gemeindegliedern in unsre Kirche.» Prot. Coll. 19/3 1857. LpzgMA. Jfr A. Tidmans brev till Addis: »We have on due consideration adopted the only means which was open to us and have accordingly written to the Directors of the Leipzig Society earnestly remonstrating against intrusion of their agents upon your field of labour. — We further informed our Correspondents that the proceeding of their agents had been strongly animadverted upon by the periodical Press of India.» A. Tidman till Addis 10/3 1857. LMA.

[27] Sundkler har missuppfattat detta beslut, när han skriver: »Kollegiet i Leipzig godtog den engelske missionärens kritik, och enligt Ouchterlonys version utdelade det med anledning därav 'befallningar och föreskrifter, som några af oss ej med godt samvete kunna åtlyda'.» Sundkler a. a., sid. 249. Missuppfattningen kan bero på en felaktig avskrift av protokollet. Det finns nämligen avskrifter, som istället för »erhält» har ordet »enthält». Läser man alltså: »Der Director theilt den Entwurf zu einer Antwort mit, die völlige Billigung *enthält*», blir meningen att Grauls svar till Londonmissionen innehöll ett fullständigt godkännande av angreppet på Ouchterlony och Schwarz, såsom Sundkler också menar. Om man däremot läser »erhält», som det står i protokollets originaltext, blir innebörden, att det svar, som Graul utarbetat, erhöll Kollegiets fulla gillande.

Tranquebarkonferensens protokoll i juni samma år innehåller emellertid en avskrift av brevet till Tidman, vilket visar att Graul ingalunda utan vidare godtog kritiken. Han synes snarare ha tagit sina missionärer i försvar och angripit Addis, för att denne givit publicitet åt saken i pressen.[28] Detsamma framgår av Addis brev till Tidman.[28a]

En sak, som även gör att en missuppfattning kan ligga nära till hands, är den omständigheten, att Coimbatorekonflikten på det intimaste hörde samman med kaststriden och att Generalförsamlingen behandlade båda frågorna i ett sammanhang den 3 juni 1857. ELM 1857, sid. 202 ff. Ouchterlonys uttryck »Befallningar och föreskrifter» rörde missionens ställning till kasten och den »Entscheid», som Generalförsamlingen fattade beslut om vid samma tillfälle och vilken föranledde Cordes att resa hem i september samma år, gällde icke Coimbatore-episoden. Jfr Fleisch, a. a., sid. 59 f. — Men vi kunna bestyrka riktigheten av vårt antagande genom att hänvisa till det brev från Ouchterlony, som vi tidigare berört i vår diskussion med Sundkler: »Det torde vara Herrarna bekant att vi Lutherska Missionärer äro oense i afseende på behandlingen av kastfrågan. Det har nu kommit så vidt att Sällskapet i Leipzig gifvit oss befallningar och föreskrifter, som några af oss ej med godt samvete kunna åtlyda.» Ouchterlony till SMS. Handl. 1857—61, 63—70 odat. Jfr Sundkler, a. a., sid. 249.

[28] »You inform us, that the case in question has been taken notice of in the periodical Press of Bombay & Madras and without exception in terms of strong animadversion, but you will certainly agree with us, that those Missionaries, who have permitted themselves to pass a public censure on their fellow-labourers without having heard them have by no means acted fairly.» Konferenzen 4/6 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[28a] »It was unfair (to use the mildest term) of Dr. Graul to furnish you with a part of the paragraph or letter from the M C Herald when he had the whole in his possession but as I sent you a copy of the same paper and of the same date containing the whole you can compare it by attaching it to the other part and by doing so you will see something of the Jesuitical method in which they have carried on their proceedings in this affair. — — — The quoteed answer was of itself quite condemnatory of the methods the use and I wonder Dr. Graul had not sagasity enough to perceive this and what would he say to the 'fact' that one of their own missionaries told me that they expected soon to claim upward of four hundred persons from a neighbouring mission station.» Addis till Tidman 16/5 1857. LMA. — Tyvärr har det varit mig omöjligt att uppspåra Grauls brev till Londonmissionen. Vi få därför stödja oss på de

Åren 1856—1858 skakades Leipzigmissionen av svåra inre kriser.[29] Det var något av upprorsstämning hos de understödjande kretsarna. Från Breslaus sida hade man konfessionella betänkligheter särskilt i nattvardsfrågan.[30] Lauenburgarna, som påverkats av Ochs, opponerade mot Leipzigs hållning i kastfrågan. Inom Kollegiet störtdes samarbetet av olika faktorer. Det gällde utbildningen av missionärskandidater, missionstidningen, som icke ansågs nog folklig o. s. v. Icke heller förbättrades situationen genom att man tillsatte en »Kondirektor»,[31] som sedan ersattes av en »Kollaborator».[32] Motsättningen mellan Harms och Graul återverkade även på läget.[33] Framför allt var det dock kasten, som åstadkom oro.

Vid Generalförsamlingen i juni 1857, som enligt Fleisch förlöpte »etwas tumultuarisch» [34] behandlades frågan i samband med kastproblemet. Graul omnämnde först de olika uppfattningarna om kasten i missionärskåren, där Ochs representerade en uppfattning som närmade sig de andra missionernas. Denne, som varit hemma sedan våren 1856, hade genom sina skildringar och brev från Indien skapat sig en stark ställning i missionskretsarna i Tyskland.[35] Därför vägde hans ord tungt, när han i tal och skrift under sin hemmavistelse 1855—56 opponerade mot den av Graul och Kollegiet sanktionerade och av

---

andrahandsupplysningar, som korrespondensen mellan Addis och Tidman innehåller.

[29] Fleisch, a. a., sid. 43 f.

[30] Karsten, a. a., sid. 20 ff.

[31] Till Kondirektor utsågs 1854 en pastor Besser från Pommern. Den närmaste anledningen var att Graul på grund av sin under indiavistelsen förorsakade ohälsa behövde en medhjälpare, men allteftersom Graul tillfrisknade uppstodo svårigheter för dem att samarbeta. Fleisch, a. a., sid. 46.

[32] Till denna tjänst utsågs G. Hermann, som genom sin stora tillgivenhet för Graul, blev honom till god hjälp. A. a., sid. 42. Denne skrev efter Grauls bortgång en mycket uppskattande biografi över honom. Jfr sid. 3.

[33] Jfr ovan sid. 23 ff.

[34] Fleisch, a. a., sid. 58.

[35] Mest kända vore hans »Fliegende Blätter» i ELM, där han på ett populärt sätt skildrade missionsarbetet.

missionen infordrade kastprincipen.[36] Han hade för övrigt redan, när det gällde Nallatambis ordination, anmält sin avvikande mening.[37]

En mycket intressant fråga i detta sammanhang gäller motiven till Ochs »rebelliska» inställning. Vi ha här icke tillfälle att närmare ingå på detta problem, men ett par antydningar om i vilken riktning svaret är att söka, må dock göras. Han var gift med en dotter till den avlidne missionären G. Walton i Londonmissionen [38] och hade därigenom kommit i beröring med en mission, som företrädde en annan uppfattning än Leipzig.[38a] Men oberoende av denna kontaktpunkt hade han tidigare, som vi erinra oss, varit i förbindelse med andra missioner.[39] En annan sak, som även kan ha påverkat hans ställningstagande, var att hans station, Mayavaram, var en typisk pariaförsamling.[40] Man kan i hans skildring därifrån tidigt skönja hans begynnande »avfall».[41]

Kollegiet hade haft frågan om kasten uppe vid flera tillfällen under åren 1855 och 1856 och även infordrat yttrande från missionärskonferensen i Tranquebar,[42] men det var först vid den nämnda Generalförsamlingen 1857 som frågan i Leipzig kom fram till ett verkligt avgörande och de av Ochs influerade kretsarna kunde lugnas genom den sedermera så om-

---

[36] »So untergrub er [Ochs] gewollt und ungewollt von allen Seiten Grauls Position.» Fleisch, a. a., sid. 56.

[37] Se därom bl. a. Sandegren, Kast och Kristendom i Sydindien, sid. 208 ff.

[38] Om Walton se History of the London Missionary Society, II, sid. 70. Jfr Handmann, a. a., sid. 143 f. och ELM 1855, sid. 307.

[38a] Jfr Handmann, a. a., sid. 311.

[39] Om hans vistelse i Telegulandet, se ovan sid. 202.

[40] Det är intressant att jämföra honom med Kremmer, vilken alltifrån början fick sitt arbete i den typiska kastförsamlingen Pursebakam i Madras. Lika ivrigt som Ochs bekämpade kasten, lika stillsamt övade Kremmer själavård bland sina kastkristna. Dessa två voro även till karaktären varandra mycket olika.

[41] Hur han tidigt var på glid bort från Leipzigmissionens uppfattning framgår särskilt av en artikel i ELM 1848, sid. 18 ff.

[42] Se t. ex. Prot. Coll. 8/11 1855 och 9/10 1856. LpzgMA.

diskuterade »Entscheid».[43] Graul framförde sina synpunkter om kasten som »Stammesunterschied».[44] I sammanhang därmed diskuterades även som ovan antytts Coimbatorefrågan. Graul beklagade, att man ej följde grundlinjen, som han uppdragit i sin »Explanation» och bebådade en skärpning av reglerna.[45] Generalförsamlingen förklarade sig efter en lång diskussion nöjd med Kollegiets utlåtande.[46] Det var förövrigt vid detta tillfälle, som de fem nya missionärerna, däribland Blomstrand och Rydén erhöllo sin vigning till missionärer.[47] Beskedet i kastfrågan som förelagts Generalförsamlingen av Besser och som även författats av honom, bar prägel av otydlighet i det den anbefallde en viss skillnad mellan förfarandet i nya och äldre församlingar, som gick ut på att man skulle gå varsammare fram i de senare och där taga hänsyn till tradition och praxis.[48] Därigenom skapades en anledning till konflikt i missionärskåren. Ochs och hans parti önskade tillämpa den mer strama hållningen på alla församlingar under det att motpartiet icke ansåg sig ha rätt att gå bröstgänges till väga i de gamla församlingarna. Denna situation hade måhända kunnat undvikas, om Graul icke dragit sig tillbaka på grund av Ochs och Lauen-

---

[43] Fleisch, a. a., sid. 57 f.

[44] Han yttrade därvid bl. a.: »Es muss fallen, was mit dem Leben aus und in Christo unverträglich ist; es mag bestehen, was der erneuernden Kraft des Ewangelii nicht widersteht. — Vor allen Dingen ist das arge Uebel ernstlich anzugreifen, dass die noch Schwachen und Gebundenen die Starken und Freien verachten; es muss dahin kommen, das die Christenehre Meisterin und die Stammesehre (die ja ihre Stätte in der tamulischen Welt so gut behalten mag wie die Adelsehre in Deutschland) Magd wird.» ELM 1857, sid. 201 f.

[45] »Da jedoch leider (wir beklagen es aufrichtig) diese Regel nicht allewege gewissenhaft befolgt worden ist, så werden wir dieselbe jetzt verschärfen.» ELM 1857, sid. 204.

[46] Die Generalversammlung erklärte, nach mehrseitiger Besprechung, sich einstimmig dahin: dass sie die vom Collegium vorgelegten Grundsätze für geeignet halte, zunächst die Praxis in unsern Missionsgemeinden zu regeln.» ELM 1857, sid. 204.

[47] ELM 1857, sid. 184 ff.

[48] Jfr Fleisch, a. a., sid. 57 f.

burgernas häftiga angrepp mot honom.[49] Graul synes även haft flera avundsmän, som försvårade hans ställning.[50] Allt detta ledde till att Graul år 1859 överlämnade direktorsskapet till Julius Hardeland och år 1861 utträdde ur Kollegiet.[51]

Vi återvända nu till Indien för att se hur saken där utvecklat sig under vintern 1856—57. I missionärskåren hade som vi antytt alltsedan frågan om Nallatambis ordination behandlades, en olika uppfattning om kasten irriterat sinnena. Vårterminen 1856 tillspetsades frågan genom Kollegiets önskan att få ett klart besked från konferensen angående missionärernas ställning till kastfrågan särskilt med avseende på Nallatambis uppskjutna ordination, men dessa kunde ej komma till någon enighet.[52] Diskussionen om Nallatambi, som fortsatte hela våren och sommaren, åstadkom ock oro i atmosfären. Vid jubileumskonferensen i juli uppträdde Schwarz mycket kraftigt till försvar för honom och fann det oanständigt att Nallatambi, som vore en prydnad för Tamulkyrkan, skulle vara utsatt för för-

[49] Vi möta här det drag hos Graul, som vi tidigare påpekat. Detsamma gällde hans förhållande till Hermannsburg. Jfr ovan sid. 26 f.

[50] Hermann, a. a., sid. 120 ff.

[51] Fleisch, a. a., sid. 66.

[52] »Der Brief des Hochw. Collegiums wurde vorlesen und lange gesprochen. Da man zu keinem einmüthen Resultat kommen konnte —.» Konferenzen 24—25/1 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. — Det var särskilt Baierlein, som opponerade sig emot att Nallatambi skulle ordineras, enär denne själv uttryckligen begärt att slippa prästvigas, ej därför, att han vore rädd för »neue Massregeln- die ihm nicht lutherisch genug gewesen wären, sondern ausgesprochener Weise hauptsächlich darum, weil er die Schmach von den Christen scheue». Ibm. Baierlein, som börjat sin missionärsbana i Amerika, var tydligen icke själv tillräckligt »luthersk». Enligt Blomstrand hade han mot sin vilja dirigerats till Indien. BSB 21/5 1858. Då nu Nallatambi var Schwarz' och Ouchterlonys förtrogna medarbetare, låg här ett litet frö till misstänksamhet från Baierleins sida beträffande Nallatambi, som skulle återverka på hans ställningstagande till åtgärderna i Coimbatore, där Nallatambi i hög grad var engagerad. Även Wolff visade benägenhet att kritisera Nallatambi. Konferenzen 7/2 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

följelse från vissa missionärers sida.[53] Wolff framlade vid samma tillfälle några teser angående kasten, vilka tillbakavisades såsom icke varande nog lutherska.[54] I slutet av september försämrades läget. Cordes, Schwarz och Ouchterlony ansågo sig böra inlägga en skarp protest mot de övriga missionärerna, enär dessa sänt en privat skrivelse till Kollegiet i kastfrågan. Framförallt vände man sig mot Ochs agitation i Tyskland. Så undergrävdes samtidigt med framgångarna i Coimbatore undan för undan förtroendet mellan missionärerna.[55]

Som vi redan nämnt, hade Addis i slutet av 1856 givit offentlighet åt Schwarz' och Ouchterlonys förfarande i den indiska pressen.[56] Följden av det hela blev en häftig opposition mot Tranquebarmissionen från samtliga missionärer i Sydindien. Leipzigarnas handlingssätt betraktades som ett tecken på en i hög grad illojal handling och man väntade nya steg i samma riktning.[57] Situationen för Leipzig blev nu vida allvarligare än 1850 i Madras.[58] Den gången hade man icke låtit sig hindras av oppositionen, utan blott fortsatt på den inslagna vägen. Leipzigmissionen var då en liten obetydlig mission, som icke egentligen hade någon ställning att bevaka, men nu sex år senare var läget annorlunda. Tranquebarmissionen hade tack vare alla övergångarna växt med en nästan lavinartad fart och hade fått en position, som tävlade med de andra missionerna i Sydindien och man välvde nya planer.[59] Den hade därför icke

[53] Konferenzen 14/7 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[54] »Durch Majorität — — werden die Thesen als mehr oder weniger unlutherisch zurückgewiesen.» Konferenzen 17/7 1856. Ibm.

[55] Konferenzen 25/9 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[56] Två artiklar i Madras Christian Herald n:r 55 och 56 och dec. n:r av The Bombay Guardian. Jfr Addis till Tidman 18/12 1856 LMA, och ovan sid. 289.

[57] Lechlers yttrande redan i juni 1856 är ett typiskt exempel på denna reaktion »They [Leipzigmissionärerna] are taking now steps bolder then ever.» Lechler till LMM 7/6 1856 LMA. Jfr Rendall till Anderson 14/5 1858. ABMH, se ovan sid. 204 och art. i Madras Christian Herald, se ovan sid. 205.

[58] Se ovan sid. 209 ff.

[59] Vid 1856 års slut hade Leipzigmissionen 4,602 kyrkomedlemmar

råd att genom oförsiktiga framstötar förlora möjligheten att vinna ännu mer mark. Ängslan över att åtgärderna i Coimbatore voro av den art, att den allmänna opinionen skulle avsevärt försvåra Leipzigmissionens arbete, försatte missionärerna i en osäker ställning och kom Wolff att inse, att man måste slå till reträtt.[60] Han hade genom Addis' artiklar på allvar börjat undra över hur det egentligen förhöll sig i Coimbatore och önskade, att konferensen måtte taga upp frågan på nytt.[61] Konferensen beslöt att publicera ett svar i The Christian Herald på Addis' artiklar, så snart Schwarz inkommit med en utförlig rapport, vilket emellertid icke skulle kunna ske förrän till sommaren.[62] Efter konferensens slut uppsatte Cordes en rapport till Kollegiet, som underskrevs av Kremmer, Schwarz och Ouchterlony. I denna följer man huvudsakligen den relation av händelsen, som Schwarz tidigare lämnat konferensen. Man nämner helt kort skriftväxlingen mellan Addis och Hall samt de åtgärder, Schwarz vidtagit i Coimbatore på hösten 1856. Dessutom beröres Addis' artiklar, vilka Kremmer säges ha insänt till Kollegiet och på vilka Schwarz komme att svara i en rapport

(döpta anhängare). Enligt den statistik, som framlades vid missionärskonferensen 1858, hade blott CSM och SPG flera medlemmar. LM hade i Sydindien samma antal.

[60] »B. Wolff giebt folgende Anträge zu Protokoll: Vielleicht sämtliche Brüder werden gelesen haben, wie sehr wir Alle wegen der in Coimbatore vorgefallenen Aufnahmen im Christian Herald beschuldigt worden sind und wie grosses Aergerniss man an uns deshalb genommen hat. Da wir nach meiner Meinung nothwendig, um unsern ehrlichen und christlichen Namen zu retten und um das grosse Aergernis vieler Mitchristen, so viel an uns ist, abzuwenden, auf die geschehenen Beschuldigungen antworten müssten, so frage ich: Was werden die zunächst betroffenen Brüder, oder die Conferenz in dieser Sache thun?» Konferenzen 29/1—10/2 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[61] »Ich schlage darum ferner vor, dass die Conferenz diese Sachen bespreche und zunächst die B. Schwarz und Ouchterlony bitte, die weiter nöthige Einsicht und Auskunft zu geben.» Ibm.

[62] Beslutet fattades med 4 röster mot 2, en lade ned sin röst. Det är underskrivet av Cordes, Ochs, Appelt, Meischel, Ouchterlony, Schwarz, Kremmer, Baierlein, Wolff och Cordes. Ibm. Ochs hade återvänt till Indien i slutet av 1856. Handmann, a. a., sid. 285.

längre fram. Redogörelsen slutar med en vädjan om att de nya missionärerna snart måtte utsändas.[63] Till denna skrivelse göra de övriga några viktiga randanmärkningar, där riktigheten av Ouchterlonys och Schwarz' förfaringssätt starkt sättes ifråga. Det gäller främst den tidigare omnämnda Aya Pillay, som av Schwarz och Ouchterlony betecknats som en luthersk kristen från Pudukotah.[64] Denne hade emellertid enligt Wolff tidigare blivit exkommunicerad i Pudukotah och sedan slutit sig till Londonmissionen i Combaconam. Därifrån hade han begivit sig till Coimbatore, varest han på egen hand verkat som luthersk kateket och samlat en grupp kastkristna. Utom kritiken beträffande Aya Pillay, som levererades av Wolff, ansågo Ochs och Baierlein, att vad som skett i Coimbatore var av den art, att de icke kunde underskriva rapporten till Kollegiet.[65] Kasten spelade förövrigt en avgjort söndrande roll vid denna konferens. Det gällde den segslitna frågan om måltidsgemenskap mellan missionärerna och de indiska medhjälparna. Både Ochs och Baierlein voro illa ute, man krävde att de skulle göra bot. Baierlein försvarade sig med skärpa och ansåg det vara på tiden att någonting gjordes för att lossa på kastbojorna.[66] Två

---

[63] »Schliessen Sie, theuere Väter, diese Sache mit uns ins Gebet ein und senden Sie uns bald die Brüder deren Hülfe uns mit jedem Tage nöthiger wird.» Schwarz till Koll. 28/2 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[64] Se ovan sid. 258 f. Jfr ELM 1857, sid. 43.

[65] Wolff, Ochs, Meischel och Baierlein till Koll. 30/3 1857. Tillägg till brev. Se not 63.

[66] Baierlein rapporterade: »Dem ersteren [kateketen David] gestattete ich erst nach längerer Zeit mit mir zu essen. Der letztere [Savarimuthu] bat mich nach einer mehrstündigen Nacht tour am Morgen um eine Tasse warmen Thee. Ich gab sie ihm, und er trank sie an meinem Tische. Darüber soll ich Busse thun. Nun ja, es thut mir herzlich leid, dass sonst noch keine unsrer Sudra-Christen so weit von den Banden der Kaste los sind. Möchte sie der Herr bald von allen fremden Banden lösen und sich fest verbinden durch seine Gnade!» Härtill anmärkte Ochs, Appelt, Wolff och Meischel: »Es sollte uns herzlich leid thun, wenn das erst noch 'kirchenordnungsmässig abgemacht' werden sollte, ob ein christlicher Bruder mit dem anderen essen darf. 'O, Hüter, ist die Nacht schon hin'.» Ibm 9/2 1857. Konferenzen 6—9/3 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

partier hade nu klart utbildats i konferensen. På ena sidan stod Cordes, Kremmer, Schwarz och Ouchterlony och på den andra Ochs, Wolff, Baierlein, Appelt och Meischel. Den 26 mars kom man till ett viktigt avgörande. Oppositionspartiet lyckades då genomdriva ett förslag till skärpning av bestämmelserna för övergång till Leipzigmissionen från andra samfund för att förebygga ett upprepande av vad som skett i Coimbatore. Detta protokoll insändes samtidigt med den nämnda skrivelsen, vars innehåll betydligt försvagats genom de allvarliga anmärkningarna från Wolffs och Ochs' sida.[67] Dessa återkommo även till frågan om den beramade artikeln i Christian Herald. Ochs fann det oriktigt att dröja så länge som till sommaren med svaret: »Warum sollen wir Jahr und Tag am Pranger stehen.» Han insände även ett av honom och Wolff författat förslag till en artikel som han önskade, att konferensen skulle godkänna. Men Cordes och Kremmer protesterade vid konferensen i april på det ivrigaste mot en sådan åtgärd. »Über die das Hochw. Collegium nicht zuvor befragt worden ist.»[68] Schwarz och Ouchterlony grepos av förbittring vid tanken på att man utan att vara enig i missionärskåren skulle inlåta sig i offentlig debatt med den förljugne Addis i en tidning, som vore fientligt inställd mot Leipzigmissionen.[69] Schwarz och Ouchterlony vände

---

[67] Konferenzen 26/3 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[68] Konferenzen 30/4 1857. Ibm.

[69] »— auf die lügenhaften Berichte und Verläumdungen des Dissenter-Missionars Addis — — vor einem unsrer Mission und Kirche fremden und mehr oder weniger feindlichen Publikum, und besonders vor den Lesern des die reine Lehre unsrer Kirche fanatisch hassenden Madras Christian Herald denunciren und somit moralisch todtschlagen wollen. Ibm. Schwarz uttalade sig senare i sin utförliga försvarsskrift ganska nedsättande om Addis: »Der gute Mann meinte also, Br Oucht. hätte blos ihn u. nicht auch die Bittsteller hören u. diese sofort sich selbst überlassen sollen.» (Jfr Ouchterlonys omdöme ovan sid. 269 f.) — — — »Wenn wir nun auch nur einfach unsere Gemeindeglieder, die von Tanjore, Tritschinopoli etc. sind, u. in Geschäften oder Diensten im Coimbatoredistricte leben, aufsuchten, u. mit den Mitteln der Gnade versorgten, so würde er darin immer etwas Antagonistisches und Friedenstörendes finden. Die Gewissens- u. Bekenntnisfreiheit scheint überhaupt bei diesen Dissenterpäpstleins nur so weit

sig emellertid samtidigt lika mycket mot Ochspartiet som mot Addis. Man såg i förslaget ett försök att tillvälla sig makten i konferensen genom att spela ut de båda Trichinopolimissionärerna mot opinionsstormen.[70] Wolff påpekade, att ett offentliggörande av fakta inte åsyftade någon moralisk avrättning av de båda missionärerna och Coimbatoreförsamlingen, som dessa påstått. Det vore tvärtom angeläget att publicera saken för att rädda deras rykte inför allmänheten.[71] Det gällde förövrigt icke endast de båda missionärernas anseende utan hela missionen stod i fara, om icke skyndsamma åtgärder vidtogos.[72]

Werth zu haben, als sie ihren selbstischen Zwecken kann dienstbar gemacht werden!» Schwarz' Verteidigungsschrift 23/9 1857 Coimbatoresache. Ind. Prot. 1854—58.

[70] »Vergesse aber dabei nicht, dass der Richter vor der Thüre ist! Wir scheuen die Schmach von falschen Brüdern eben so wenig als die von Papisten und Sacramentirern! Wir werden uns daher sofort an das Hochw. Collegium als an unsere kirchliche Oberbehörde wenden, damit dasselbe entscheide, ob wir ordnungswidrig, pflichtvergessen, und gewissenlos gehandelt haben oder handeln.» Konferenzen 30/4 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[71] »Wünschen Sie, wie es hier scheint, wirklich ihren guten Namen vor dem Publikum möglichst zu retten, so ist es mir unbegreiflich, dass Sie in der Plenarsitzung gegen eine Antwort auf die betr. Angriffe votiren konnten.» Ibm.

[72] »Ich meine, wir sind es unsrer Mission, unserm guten Namen und dem (N. B. nicht bloss englischen, auch nicht bloss anders gläubigen) Publikum, das an uns nicht wenig Aergerniss genommen hat, schuldig, uns in dieser Sache möglichst bald, so viel an uns ist, zu vertheidigen.» Ibm. Ochs' och Wolffs förslag till ett svar i Madras Christian Herald gick ut på att Leipzigmissionen i sin helhet icke kunde, som skett genom Addis' artiklar, ställas till ansvar för de två missionärernas åtgöranden. Konferensen hade icke känt till förloppet från början och dessutom hade tre av konferensens medlemmar icke varit närvarande, då saken behandlades. Om det vidare kunde bevisas att de kastkristna framställt sådana krav, som Addis påstått (se ovan sid. 291) vore man beredd att bryta förbindelsen med dem. I fråga om kasten föreslogs att man skulle förklara att Leipzigmissionen helhjärtat hölle fast vid bestämmelsen om att inga kastskillnader finge göras allra minst vid nattvardsbordet och att det andra skälet, som kunde godtagas vid en övergång vore applikanternas bekännelse till den lutherska kyrkans lära och praxis. Den redaktionella anmärkningen till Addisartikeln, att Leipzigmissionärerna hade romerska principer, tillbakavisades

Vid aprilkonferensen anmälde Cordes att den ovan nämnda skrivelsen från Kollegiet av den 19 mars [73] med begäran om förklaring ingått till Tranquebar. Denna behandlades av konferensen i början av juni och resulterade i ändlösa diskussioner. Kremmer anmärkte med stöd av Grauls brev till Tidman [74] att om man kunde bestraffa andra sällskaps missionärer för att ha dragit dylika ting inför rätta, hur mycket större bestraffning borde då icke sådana som Ochs och Wolff gjort sig förtjänta av.[75] Kollegiet hade begärt besked, huruvida de två Coimbatoremissionärerna följt Tranquebarbestämmelsernas fyra punkter.[76] I det cirkulär som Cordes med anledning därav tillställde samtliga missionärer, lämnar han en kommentar angående Addis, som är intressant. Han hänvisar till att denne icke varit i förbindelse med konferensen sedan sommaren 1856 utan blott skrivit i tidningarna. Detta bevisar, menade Cordes, att han icke önskade förhandla med Tranquebar utan blott ville skandalisera Leipzigmissionen i pressen.[77] Graul hade ju även gjort

med all kraft: »Our Church teaches, that the Pope is the Antichrist raised by Satan, and the fundament of her doctrin is that we are justified only by faith in Jesus Christ our Saviour.» Skrivelsen avslutades med följande ord. »We regret deeply, if by any fault of ours or our Mission servants Mr. Addis' congregations should have been disturbed, and promise on our part in future to be doubtly careful that every thing shall be avoided which might give just offence.» Man kan ju förstå att Ouchterlony och Schwarz och deras sympatier ej kunde vara med om att en sådan skrivelse publicerades. Det hade varit ett rent desavuerande av Coimbatoreföretaget och ett uppgivande av detsamma, eftersom där icke fanns mer än en enda, som icke var kastkristen. Jfr Wolffs votum 18/7 1857. Coimbatoresache, Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Det som mest upprörde Ochspartiets motståndare var den anda av fariseism, som behärskade artikeln och som redan Blomstrand med skarpa ord vände sig emot: »Das erheuchtelte demuthige Bekenntniss der Sünde *Anderer* ist besonderns widerlich. Zu fürchten ist, dass demuthiges Bekenntniss *Eigener* Sünde durch Gottes gericht wegen solchen Frevels nicht leicht möglich wird.» Blomstrand till Koll. 28/7 1859. Coimbatoresache II, Ind. Prot. 1858—59. LpzgMA.

[73] Se ovan sid. 292.

[74] Se ovan sid. 293.

[75] Konferenzen 4/6—12/6 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[76] Se ovan sid. 208 f.

[77] »— — nicht uns sondern dem Publicum specielle Statements machen

Tidman uppmärksam på det ogrannlaga i ett sådant förfarande.[78] Det vore därför nödvändigt att i dylika fall tillställa vederbörande »fremden Missionar» Grauls »Explanations» och särskilt göra honom uppmärksam på vad det säges om det otillbörliga i att bringa klagomål till offentligheten, innan man förhandlat med Tranquebar och eventuellt Leipzig.[79] I och för sig innehöll denna anmärkning ingen obillig fordran. Men Addis hade handlat alldeles i enlighet därmed. Han hade skrivit flera brev till konferensen, det sista i september 1856.[80] Därtill hade han ivrigt yrkat på att Londonmissionen i Madras officiellt skulle hänvända sig till Tranquebar och London.[81] Han hade till och med fått uppbära förebråelser för sina många inlagor.[82] Hall hade även i juni vänt sig till Cordes.[83] Addis hade vidare i flera brev anhållit att Tidman måtte vända sig till Kollegiet i Leipzig.[84] Om det var någon som försökt underhandla med Leipzigmissionen, var det Addis. Han hade dessutom varit den ende, som trott på möjligheten av en uppgörelse med denna. Det var först i december, när intet annat hjälpte, som han skrev sin artikel i Madras Christian Herald.

Vi ha i det föregående redan mött en del av Wolffs synpunkter men för översiktlighetens skull vilja vi helt kort sammanfatta dem. Hans kritik gäller först Schwarz' och Ouchterlonys blinda förtroende till sina evangelister och kateketer, där den ovan nämnde Aya Pillay rent ut bedragit dem. Vidare finner han Schwarz missionsmetod, att utsträcka verksamheten nära nog i det oändliga, ohållbar. Det sätt på vilket församlingen

---

wolle.» Cordes till samtliga missionärer. 29/6 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[78] Se ovan sid. 293.

[79] Graul, Explanations concerning the principles of the Leipzig Missionary Society . . .

[80] »Das Schreiben des H. Addis (No 4) ist zu den Akten zu legen.» Konferenzen 25/9 1856. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[81] Se ovan sid. 272 f.

[82] Se ovan sid. 279.

[83] Se ovan sid. 276.

[84] Se ovan sid. 290.

grundats i Coimbatore var även direkt stridande mot de principer, som missionen klart och tydligt tillkännagivit, de s. k. Tranquebarbestämmelserna. Wolff avslutar sin skrivelse med att betona, att han inte är utan skuld i det inträffade.[85]

Dessa synpunkter underströks ytterligare av Ochs, som tillfogade några kompletterande fakta. Han fäste särskilt uppmärksamheten på att Schwarz anställt flera indier för Coimbatores räkning, om vilka man icke visste något. Han hänvisade även till ett brev från Addis, som han fått del av genom LM:s missionär Lechler. I detta berättar Addis, att de som övergått till Leipzigmissionen, nu önskade återupptaga förbindelsen med Londonmissionen.[86] De övriga inlagorna från oppositionspartiet gingo i samma stil.

I slutet av september framlade Schwarz sin försvarsskrift,[87] i vilken han utförligt bemötte kritiken av Ouchterlonys och sina egna åtgärder i Coimbatore, och deras arbete för övrigt. Som vi genom Handmann och vår egen framställning redan känna till de fakta som där framläggas, behöva vi icke uppehålla oss vid densamma utom beträffande en enda fråga, som gäller den flera gånger omnämnda Aya Pillay, vilken kan kallar Coimbatoreföretagets achilleshäl. Denne kan betecknas som ett typiskt exempel på den roll indierna ofta spelade vid övergång till den lutherska missionen. Liksom så många andra räknade han tydligen med, att om han samlade en grupp kristna och dessa blevo upptagna i Tranquebarmissionen, skulle han

[85] Zuletzt will ich auch noch bekennen, dass ich in der Coimbatore-Sache, die ein so schreckliches Aergerniss geworden ist und unseren Namen vor dem Publikum stinkend gemacht hat, auch mein Theil gefehlt und Ursache habe mich mit zu schämen. Wolffs votum 18/7 1857. Coimbatore-Sache. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[86] »I have had repeated secret & indirect messages sent to me recently saying these people would rejoin if I would but allow them their Caste demands, separate sittings etc. — so much for their doctrinal propositions etc.! . . . Others have made no propositions provided I would but receive them!» Ochs' votum 22/7 1857. Coimbatore-Sache. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[87] Verteidigungsschrift 23/9 1857. Circular. Coimbatoresache. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

bli anställd som avlönad kateket av densamma. Schwarz förnekade bestämt i sin inlaga i sin försvarsskrift, att han sökt anställning hos missionen.[88] Året därpå återfinna vi honom emellertid hos Ouchterlony som kateket, vilket visar att han nådde sitt mål.[89] Det var Leipzigmissionärernas olycka både i Coimbatore och annorstädes, att de så ofta läto sig luras av lyckosökare bland indierna. Ute i de stora distrikten kunde de heller icke hålla ett vakande öga på deras åtgärder. På grund av de många och långa konferenserna hade man ej så mycken tid över därtill. Varje månad höllos sammanträden, som kunde räcka över en vecka och protokollen från dessa äro aktningsvärda arbetsprestationer. Men hur skulle man under sådana förhållanden få tid och kraft till något egentligt missionsarbete? Även om missionärerna lade ned mycken möda på att undervisa och kontrollera sina medhjälpare, måste i alla fall arbetet i hög grad bli lidande genom dessa konferenser. Leipzigmissionens motpol i det stycket var Londonmissionen, som gick till den andra ytterligheten och under sin första tid knappast hade några konferenser alls.[90]

Ouchterlony och Schwarz deltogo ej så ofta i sammanträdena i Tranquebar. Man finner deras namn ganska sällan i protokollen. De månatliga konferenserna voro ej heller avsedda för missionärerna på de mer avlägsna stationerna. Det räckte om de infunno sig två gånger på året men då diskuterades det så mycket grundligare. På grund av de långa avstånden och

[88] »Aya Pillay dagegen hat keine Anstellung begehrt u. wurde nicht einmal eine annehmen.» Schwarz Verteidigungsschrift 23/9 1857. Coimbatoresache Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.

[89] »Im Monat Januar reiste ich mit meinem Catecheten Devasagayam Pillay in den Dörfern herum, um das Evangelium zu verkündigen.» Ouchterlony till Koll. 3/8 1858. Briefe einzelner Missionare. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. Aya Pillay hette, som vi erinra oss, Devasagayam. Se ovan sid. 258.

[90] The District Committee of those days was a curiosity. — — — It having been found that the brethren agreed better when a part than when together, no meeting had been permitted for a space of twelve years. All business was transacted by correspondence. Lovett, History of the London Missionary Society. 1795—1895 II, sid. 58.

bristfälliga kommunikationerna hade det förövrigt varit omöjligt för dem att få tid därtill. De kunde under alla förhållanden blott öva en mycket knapp tillsyn över sitt vidsträckta område och måste därför lita på sina infödda medhjälpare.

Vi börja nu nalkas slutet av vår långa undersökning och det återstår oss endast att nämna hur Coimbatoreaffären avlöpte. Resultatet blev annorlunda än Cordes och hans meningsfränder hade tänkt sig. Vi erinra oss att konferensen under våren hemsände tvenne viktiga aktstycken: protokollet från den 26 mars med förslag om skärpning av övergångsbestämmelsen och Cordes brev jämte kommentar av Wolff och Ochs.[91] Av en anteckning med Grauls stil på brevet framgår att Cordes den 8 april lämnat en privat information till försvar för Aya Pillay.

På samma sätt som konferensen slagit till reträtt, fann man sig nu i Kollegiet nödsakad att göra detsamma. Förslaget om de skärpta bestämmelserna antogos. Därigenom stämplades även Ouchterlonys och Schwarz' förfarande som oriktigt. Vid Generalkonferensen i juni konfirmerades Kollegiets beslut.[92] Beskedet härom delgavs konferensen samtidigt som de nämnda bestämmelserna i kastfrågan.[93] De senare uppfattades i Indien som ett medgivande åt oppositionspartiet och föranledde en häftigare konflikt än någonsin tidigare. Cordes som fruktade, att de äldre församlingarna därigenom skulle gå under, begav sig till Tyskland för att utverka ett uppmjukande av bestämmelserna.[94] Det lyckades honom att förmå Kollegiet att ge en kommentar till »Entscheid» som gick ut på att man icke finge gå bröstgänges tillväga. I denna ålades missionsledningen att tillse att de förra bestämmelserna fingo en evangelisk tolkning. Denna kommentar brukar kallas »Erlass».[95] Vid de fem nya

[91] Se ovan sid. 301.
[92] ELM 1857. Sid. 204. Jfr ovan sid. 296.
[93] Konferenzen 27/8 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA.
[94] Fleisch, a. a., sid. 59 f.
[95] A. a., sid. 60.

missionärernas ankomst till Tranquebar blossade striden i missionärskåren upp med ännu större hetta än förut. De långa protokollen ge en beklämmande bild av den ohållbara situationen. Missionärskåren bildade två skilda konferenser vilka var för sig insände utförliga protokoll till Leipzig. Det var Kollegiets mening att i och med de nya missionärernas ankomst ett kyrkoråd skulle inrättas bestående av fem medlemmar,[96] men det såg till en början ut som om ingenting kunde göras på

[96] Av de tre svenskarna blev Blomstrand mest engagerad, eftersom han var medlem av MKR. Hans brev hem innehålla detaljerade skildringar av konflikten på samma gång som de visa hans bestämda partitagande för Cordes och hans meningsfränder. — — »Die 5 gegnerischen Brüder stimmten alle gegen die Br. Schwarz und Ouchterlony. Br. Kremmer allein dazwischen hineingekommen, wie ein Lamm mitten unter Wölfe, stimmte för sie.» BSB 21/5 1858. Anledningen till konflikten anges i en sats som denna: »Härsklystnad eller amerikanska frihetsidéer hos partiets ledare (Ochs och Baierlein förut missionär i Amerika och mot sin vilja kallad till Indien), oförstånd och svaghet hos andra som slutit sig till dem (Wolff, Appelt, Meischel) äro förklaringsgrunderna.» Ouchterlony som genom Coimbatorekonflikten redan befann sig i motsatsställning till Ochs och Wolff, som ställde sig oreserverat på Cordes sida. Jfr ovan sid. 298. Men för övrigt synes han icke ha ägnat de långa diskussionerna mycket intresse. Hans tankar voro mest i Pudukotah och det stora distriktet i väster. En liten passus i protokollet i slutet av 1857 är ett vältaligt vittnesbörd därom. Efter ett kort inlägg mot oppositionspartiet yttrade han: — »bin aber den betreffenden Brüdern sehr verbunden für die Güte, mir zu einem Wohnhaus in Poodoocottah verhelfen zu wollen.» Konferenzen, 30/10 1857. Ind. Prot. 1854—58. LpzgMA. — Rydén höll sig i det längsta avvaktande. »Entscheid var till tydlig förmån för Ochs och hans anhängare. De övriga Cordes, Schwarz, Kremmer och Ouchterlony, som nu lämnat sin åsikt voro missbelåtna och tänkte på att lämna missionen. Cordes gick hem till Europa för att söka ändring i avgörandet hos kollegiet. Detta lyckades. Kollegiet sände ett nytt Erlass till Indien i vilket bestämmelserna något ändrades och mildrades. Cordes kom efter någon tid tillbaka till Indien. Före hans ankomst hade vi konferens i Tranquebar med Ochs till preses. (1858). Då han och hans anhängare icke ville antaga kollegiets eftergivande, skilde sig de övriga missionärerna Schwarz, Kremmer, Ouchterlony, Blomstrand, Stählin och Kelber från de andra och började en ny konferens. Sättet varpå de skilde sig var ingalunda det mest passande, varför jag icke kunde göra gemensam sak med dem utan kvarstannade vid det gamla, fastän jag inte kunde gilla allt i Ochs åtgörande.» Rydén, dagbok 1861.

grund av stridigheter. Kollegiet fann sig föranlåten att ingripa med kraft. Konferensen upplöstes och missionskyrkorådet inskränktes till tre medlemmar, Cordes, Kremmer och Blomstrand. Friden återställdes genom att oppositionspartiet upplöstes. Appelt avskedades, de övriga utträdde. Wolff och Baierlein återvände dock senare.[97] Som en besegling på att Cordespartiet segrat ordinerades Nallatambi och Samuel år 1860.[98] Men året dessförinnan hade Schwarz och Ouchterlony fått sin återupprättelse. På grundval av den undersökning av Blomstrand, vars synpunkter vi mött vid flera tillfällen tidigare förklarade missionskyrkorådet att intet orätt skett i Coimbatore.[99] Detta gav även anledning till resning i målet i Leipzig, där man även kom till det resultatet att något proselytmakeri icke förekommit.[1] I båda fallen låg Schwarz försvarsskrift till grund för frikännandet och det är på denna som Handmann enligt vad vi tidigare påvisat bygger sitt omdöme. Emellertid torde, som vi i det föregående sökt uppvisa, Handmanns slutsats vara förhastad. En omprövning visar att Schwarz som källa är otillräcklig och missvisande, Blomstrand tendensiös och materialet vid sidan om de tyska källorna obeaktat. Därtill kommer att mot Leipzigs votum står ett enigt uttalande från de övriga missionärerna vid konferensen i Ootocamund, där man skarpt vände sig mot vad som skett i följande uttalande: »Your Missionaries appear to consider it their duty to receive anyone from our Native congregations who professes to prefer their views on certain doctrinal subjects, without any searching inquiry into the probable motives by which such persons may have been influenced; and it is believed, that encouragement is thus given to the discontented and disorderly in many of our congregations to seek admission to those under the care of your Missionaries, with the view of escaping wholesome and

[97] Fleisch, a. a., sid. 62.

[98] A. a., sid. 63.

[99] Handmann, a. a., sid. 285.

[1] Die Stellung der Evangelisch-Lutherischen Mission in Leipzig . . . sid. 47.

godly discipline, which is attended with the further evil of unsettling the minds of the better class who remain.»[2]

Det resultat vi kommit till blir alltså att oppositionen hade rätt och att Leipzigmissionen i Coimbatorefallet gjort sig skyl-

[2] M C sid. 338. Vid missionskonferensen i Ootocamund var SPG visserligen på grund av sin kyrkliga inställning icke officiellt representerat (jfr Sandegren, a. a., sid. 61 f.). Men då dess missionär Pope i Tanjore var närvarande och dessutom höll detta, konferensens kanske mest uppmärksammade anförande, var ju dock SPG i realiteten med. SPG:s ställning till de övriga sällskapen föranledde ofta kritik icke minst från amerikanarnas sida, men det kom aldrig att stå i sådan oppositionsställning som Leipzig. Egentligen var det ju mer som kunde skilja t. ex. de amerikanska presbyterianerna från den anglikanska kyrkan än från lutheranerna. Man kan under sådana förhållanden icke med bästa vilja komma ifrån det faktum, att kritiken mot leipzigarna måste haft fog för sig. Läser man dess egna framställningar hos Karsten och Handmann och dess svenska apologeter — såsom H. Sandegren — kan man lätt i förstone bibringas den uppfattningen, att det hårda omdömet från de andra missionernas sida, och särskilt handlingssättet vid denna konferens var orättvist. Sandegren anser tydligen detta, när han skriver: »År 1858 hölls den första allmänna sydindiska missionskonferensen. Den var ej fullt allmän, ty två missioner saknades. Den ena av dem var Leipzigmissionen. Denna ansågs på grund av sin ställning till kastfrågan och sitt »ohemula» sätt att upptaga kristna från andra missioner för ovärdig att inbjudas till denna allmänna konferens. Man antog t. o. m. en resolution, däri man uttalade ett skarpt klander mot Leipzigmissionen, en ganska enastående handling i den protestantiska missionens historia.» Ibm. Men mot detta står det samstämmiga vittnesbördet från ett stort antal missionärer, som med egna ögon sett leipzigarnas förfarande och smärtsamt erfarit deras »nitiska» arbete.

Handmann gör sitt bästa för att förringa betydelsen av denna konferens och påpekar, att den blott samlat 32 deltagare. Men då dessa representerade åtta av de missioner, som arbetade i Sydindien, måste dess uttalande få anses som ganska utslagsgivande för den allmänna opinionen. Han påpekar även, att den resolution, som konferensen antog och översände till England och Tyskland, ignorerades både av Leipzigkollegiet och dess missionärer i Indien. Handmann, a. a., sid. 299 f. Handmann menar även, att då konferensen uttalade sitt starka fördömande av kasten inom kyrkorna, uteslöt därmed konferensen lutheranerna ur den kristna gemenskapen. »Mit diesem Anathema wurden alle der alten Halleschen Mission entstammenden Tamulenchristen, die der Anschauung der alten Väter über diese Frage huldigten, aufs neue ausserhalb der christlichen Gemeinschaft gesetzt.» Handmann, a. a., sid. 300.

dig till proselytmakeri i strid med dess egen deklaration. Cordes, som under den tid konflikten var aktuell ej kunde se objektivt på frågan, drog dock en lärdom av det inträffade. Enligt Handmann erkände han, att oppositionen från Ochs och Wolff hade det goda med sig, att missionärerna iakttogo större försiktighet, när det gällde upptagandet av kristna från den engelska missionen. Det är emellertid anmärkningsvärt, att man både i Indien och Leipzig icke ansåg sig behöva taga någon hänsyn till de andra missionernas reaktion, vilket icke hindrade att man i själva verket dock gjorde det. Fleisch, som klokt nog inte närmare ingår på saken, nöjer sig med att konstatera att det korrekta i Schwarz' och Ouchterlonys förfarande bestridits.[3]

Resultatet av Leipzigmissionens erövringar i Coimbatore blev ej så betydande för densamma. I Verathaleipetty, där Londonmissionens lovande begynnelse stäckts genom Ouchterlonys och Schwarz' ingrepp, lämnade de flesta mycket snart kristendomen.[4] Det dröjde även länge, innan Leipzig fick fast fot i Coimbatore och missionen hade stora besvärligheter i distriktet. År 1861 övertog Rydén ansvaret för stationen[5] varefter den under perioden 1863—73 sköttes av olika tyska missionärer, däribland Herre.[6] Sandegren övertog Coimbatore 1873 och stannade där till 1881, då han efterträddes av Ouchterlony, vilken hade ansvaret för stationen till 1889.[7] Här fick denne även 1882 fira 25-årsminnet av Coimbatores förvärvande. I samband därmed överlämnade församlingsmedlemmarna en adress där det bl. a.

---

[3] Fleisch, a. a., sid. 73.

[4] Addis som hösten 1858 besökte byn skrev därom till Tidman. »I found the majority of the people had returned to heathenism.» Addis till Tidman 7/9 1858. LMA.

[5] Rydén fäller följande omdöme om tillståndet i församlingen: »Det är att beklaga här i denna byn, att endast några män kommit till kristendomen men icke deras hustrur och barn. Således födas barnen upp såsom hedningar under hedniska mödrar, icke ens lärande katekesen. Kvinnorna äro hårdast och obevekligast.» Rydén, dagbok 7/7 1859.

[6] Jfr sid. 104.

[7] Die Tamulenmission seit Cordes. Liste der Schwedischen und Leipziger Missionare, 1840—1939. LpzgMA.

heter: »Från den dag wår församling här grundlades har den warit wårdad af missionärer från edert land. Först war det missionär Ouchterlony, som enligt ärewördiga kyrkorådets i Tranquebar beslut här började arbetet».[8]

Innan vi sammanfatta resultatet av undersökningen i denna avdelning, återstår att nämna, att Coimbatorekonflikten väckte uppmärksamhet icke endast i Indien, England och Tyskland utan gav även eko i Sverige. Så skriver Landgren 1871 i sin Öfwersikt af de Protestantiska missionerna: »Mycken oro bland de öfriga sällskapen yppades, då Svenska missionären Ouchterlony, som war stationerad i Tritchinopoli uppå kallelsen infann sig i westra delen af Coimbatore och döpte den gamle London-missionären Addis' dopcandidater, hwilka af honom blifvit förwägrade dopet, emedan de ej wille uppgifva kastskillnaden.»[9]

Leipzigmissionen hade från första början fattat i sikte att grunda en luthersk folkkyrka i Tamullandet. För att så snabbt som möjligt nå detta mål, gav man sin villiga medverkan, när medlemmar och grupper från de församlingar, som en gång tillhört den dansk-halleska missionen önskade övergå till den nya Tranquebarmissionen. Visserligen förklarade denna, att missionärerna aldrig togo första steget, men detta kringgicks genom att de i missionstjänst anställda indierna förmedlade förbindelsen. Det enda motiv vid dylik övergång, som enligt den s. k. Tranquebarbestämmelsen från 1850 kunde godkännas, sades vara, att applikanterna bekände sig till luthersk lära och praxis. Genom sina kastprinciper, som starkt avveko från de övriga missionernas, kom emellertid Leipzigmissionen att utöva en lockelse på de kastkristna. Dessa kommo nämligen snart underfund med, att det var ganska lätt att uppfylla kravet på renlärighet. Missionärerna kunna heller icke fritagas från att allt för ytligt ha granskat det verkliga motivet till önskemålen om övergång. På så sätt kom Leipzigmissionen att göra sig

[8] LMT 1882, sid. 15.

[9] Landgren, a. a. I, sid. 454.

skyldig till ett långt gående proselytmakeri, som nådde sin kulmen i Coimbatore, där Schwarz och Ouchterlony, utan hänsyn till att där ej tidigare funnits någon luthersk församling, började sitt arbete mitt i Londonmissionens distrikt, vilket vållade ett svårt avbräck i denna missions arbete, helst som Leipzigmissionärerna så gott som helt uppfyllde önskemålen från de kristnas sida ifråga om kastskillnaden.

En följd av dessa metoder blev, att Leipzigmissionen råkade i en oförsonlig konflikt med de övriga evangeliska missionerna, som ledde till en skarp protest från de senares sida vid konferensen 1858. Verkningarna av konflikten spårades länge i Sydindien, och ha jämte Leipzigmissionens strängt lutherska observans varit en orsak till den lutherska tamulkyrkans isolering.

English Summary

The purpose of this thesis is to throw some light upon the period between 1853 and 1876 of Swedish missionary work in India. In 1853 after making a short effort in China The Missionary Society of Lund sent two missionaries to India where they came in contact with the Leipzig Evangelical Lutheran Mission. This co-operation resulted in the formation of The Tamil Evangelical Lutheran Church. One of these missionaries, C. A. Ouchterlony is one of the principal persons concerned in this dissertation. In 1856 the Missionary Society of Lund transferred its work to the Swedish Missionary Society, which took part in the Swedish-German co-operation till 1876, when this society was succeeded by the Church of Sweden Mission.

There are no remarkable events to report from this time (1853—1876), which, from the Swedish point of view, is to be regarded as a period of humble beginning, characterized by attempts and experiments. But for all that this period has been of great importance for the following development. The missionary work during this period is to be looked upon as an experiment in co-operation, as the missionaries, while belonging to a Swedish Society, were engaged in German service. It is obvious that such an alliance should involve many problems. Some of them are still in existence today.

Three of these have been dealt with in this discourse namely: confessional questions, Swedish endeavours for independence and the relation to other evangelical missionary societies in South India.

The dissertation starts with an account of the co-operation

and its background in the beginning of the eighteen-fourties. Most attention is paid to Dr. Karl Graul, the first missiondirector of the Leipzig Missionary Society. Graul, in many respects a pioneer, outlined the work of the society both in Germany and on the mission field, where his aim was to create an independent Indian church. He was a conservative Lutheran and a learned theologian. His project was to unite all Lutheran churches in a common missionary enterprise in South India. He wanted to give his missionaries the best possible training and strove to get Mission represented at the universities. He lived for nearly three years in India and attained a thorough knowledge not only of missionary work but also of life, traditions and languages in India.

The first part also contains a summary of the relative position of the two Swedish Missionary Societies with special regard to confessional problems. An account of how the contact with the Leipzig Mission was established is also given.

The confessional question principally concerns the Holy Communion. The Swedish missionaries were not so conservative as their German brethren. The Swedes were of opinion that they could partake in Holy Communion in an Anglican church without renouncing their Lutheran faith. As this did not agree with the opinion of the Leipzig Mission, there was a breach, and the Swedes were excluded from the mission. One of them went home, but Ouchterlony remained after he had promised to break off his relations with other denominations. This conflict threatened to destroy the relationship between Sweden and Leipzig and caused the secretary of the Lund Missionary Society, Dr. Blomstrand to go to India to save the mission. Besides him the mission got a new man, Pastor Rydén, whose career however was not to be very long. Blomstrand represented the growing interest in confessional problems in Sweden, and was at the same time very faithful to Leipzig. His primary task was in the department of literature. In spite of his Lutheran orthodoxy he got into trouble because of confessional disputes with the Leipzig missionaries. A very interesting feature of the

Swedish-German relationship is the Swedish endeavour for independence in the mission work. He was sustained in his efforts especially by Fjellstedt, Ouchterlony, and Sandegren, who all worked with this goal in sight. This Swedish aim for independence runs through the history of Swedish-German co-operation as a continous thread.

The efforts to secure a more independent position for the Swedish missionary work were especially real when Ouchterlony was in Sweden 1865—67 on furlough. The interest in mission work had increased, and an independent mission was desired. In India the Swedish plans for independence caused great anxiety as the co-operation thereby seemed to be threatened. Ouchterlony's scheme was thwarted especially by Blomstrand who considered it wrong to leave the Leipzig Mission. Nor did he think it probable that the interest in mission work was great enough to support an independent Swedish mission in India.

The Leipzig Mission however was willing to accede to the Swedish demands and to deliver the Tanjore Mission station to the Swedes. The administration of the whole mission work should however continue to be in the hands of the Leipzig Mission. Owing to the conflict of interests the Swedish plans for independence were not realized until the Church of Sweden Mission took up the work and sent out several missionaries. The above mentioned Sandegren succeeded in dividing the field, thereby creating a special diocese for the Swedish Mission.

A very deplorable chapter in the history of the Tamil Mission was the relation of the Leipzig Mission to other evangelical missionary societies in the eighteen fifties. The Germans regarded themselves as the inheritors of the old Danish-Halle Mission therefore they considered it their duty to take back the parishes taken over by English missionaries of the SPG at the decline of the Tranquebar Mission. In this connection the caste problem played a very unfortunate part.

Graul intended that caste should be cautiously dealt with from the Christian side. According to him the institution of caste

is a national peculiarity not without moral importance. The task of the Christian Church should not be to pull down this system but only to see to it that elements of paganism were removed. Such measures would preserve the positive value of the caste system within the Christian Church. Graul's idea of caste was influenced by German romanticism.

This tolerance towards the so called caste Christians placed the Leipzig Mission in opposition to all other evangelical missionary societies, who considered caste and Christianity to be as incompatible as fire and water. This tolerant attitude, held by the Leipzig Mission, was a great temptation for such congregations where the caste feeling was deeply rooted, and large groups of people went over to the Lutheran Mission.

The conflict was very acute in Coimbatore, where the London Mission suffered heavy losses. Ouchterlony and Schwarz, a German missionary, were responsible for uncritically receiving those who wanted to come over to the Leipzig Mission. The missionaries defended themselves by stressing that people joined their mission for confessional reasons, but they could not be freed from the charge of proselytism. Later on efforts were made to clear them of this accusation, but the judgement pronounced by a conference at Ootacamund in 1858 must be considered just.

It is against this background, that we have to face the problems which arose in the co-operation between the Leipzig Mission and other mission societies. This state of affairs characterized the situation in South India as late as the 20-th century; plus the exclusive confessional position of the Leipzig Mission this has, to a large degree, caused a certain isolation of the Tamil Evangelical Lutheran Church.

Personregister

Addis 102, 204—205, 252—253, 254, 256, 258—259, 262—270, 272, 273, 275—287, 289—294, 298—299, 301, 303—305, 311—312.
Andersson, R. 204, 240, 252, 298.
Appelt 96—97, 236, 271, 284—285, 287, 289, 299, 301, 309.

Baierlein 80, 106—107, 109, 171, 249, 255, 261—263, 271, 283—284, 289, 297, 299—301, 308, 309.
Besser 294, 296.
Björck 139, 170.
Blomstrand, A. 30, 83—84, 90—94, 100, 103, 105—110, 112—114, 118 120, 122—123, 125, 128—131, 133 —134, 140—141, 143—145, 148—151, 161—165, 167—168, 181, 193, 245, 248, 254, 263, 277, 280, 296—297, 308, 309.
Blomstrand, E. 105, 146, 148, 171, 193.
Blomstrand, Eva 92, 120, 125, 132 —133.
Blomstrand, S. 90—94, 113, 120, 146.
Bower 105—106, 268.
Bring 40, 56—57, 62—63, 91—92, 130, 138—139, 170.

Cedergren 129—130.
Chetty, Alva 280, 283.
Christian VIII 8.
Colliander 138.
Cordes 7—8, 70, 73, 75—78, 82, 94, 96—97, 102—103, 115, 141, 143—149, 152—153, 161—162, 165, 178 —181, 184—186, 188, 194, 199, 201, 204, 210, 234, 236, 244—245, 266, 276, 279, 281—287, 289, 298—299, 301, 303—304, 307, 309, 311.
Cämmerer 7, 198, 201.

Detlev von Einsiedel 6, 10

Elgqvist 60—63.
Eriksson, G. 107—108.

Fabricius 20, 105, 195, 209.
Fahlcrantz 44.
Fast 63, 123.
Faxe 40, 62, 122.
Fjellstedt 22, 38—41, 47, 56—59, 60, 63—65, 70—71, 85, 90—93, 111—114, 121, 123, 125, 129, 131, 133, 136—137, 142, 242.
Flensburg 121—122, 130.
Franzén, F. M. 49, 138.

Gehring 104.
Glasell 22, 61, 82, 103, 143, 239.
Gordon, J. W. 273.
Graul, K. 3, 6, 8—19, 21—27, 29—35, 41—44, 46, 59—62, 64—67, 85, 92, 103, 105, 111, 115, 117—118, 134—135, 140—142, 196, 200, 204, 208, 210, 212—213, 216, 223—236, 250,

253, 259, 278, 291, 293—294, 296—297, 303—304, 307.
Guest 237—239.
Gundert 17—18.
Görike 253.

Hall 254, 273, 275—276, 278—279, 280—282, 299.
Hammar 138.
Hardeland 104, 140—159, 161—162, 168—171, 173, 175—177, 179—182, 184—190, 204, 223, 249, 297.
Harless 175.
Harms 23, 25—26, 30, 141—142, 294.
Hay 74, 278—279, 281.
Heber 197, 245.
Hedrén 51.
Hercher 103.
Hermann 294.
Herre 104, 311.
Heyer 202.
Heyne 234—236.
Holmström 51.

Jagappen 25, 258, 261.
Jänicke 4, 7, 198.

Kalkar 145.
Kallenberg 39—40, 50—54, 55—56.
Kelber, C. 30.
Kelber, E. 135, 146, 308.
Keil 171, 180, 185, 187—188.
Keyser 38, 41—42, 44—46, 59—60.
Knudsen 7, 144.
Kohlhoff 206, 209.
Kremmer 67—70, 78, 83, 102, 145, 200, 210, 245, 248, 266, 286, 289, 299, 301, 303, 308—309.
Kuylenstierna, A. 120, 170.
Kuylenstierna, C. J. 146.

Landgren 29, 67.
Lechler 273, 274, 279, 298, 305.
Leonhardi 4.
Lindberg 45.
Lindmark 52.
Lundgren 63—64, 66, 68, 84, 86—87, 89—91, 98—99, 103, 105, 112, 129, 131.
Luthard 192.
Luthardt 35.

Martensen 144.
Meischel 69, 80, 104, 289, 299—300, 301.
Melin 130.
Middleton 198.
Mylius 22, 82.
Mörike 278.

Nallatambi 184, 191, 255, 258, 266, 291, 295, 297, 309.
Naumann 44, 62, 139.
Neander 225.
Nerling 104, 141, 145—146, 149—150, 156, 166—167, 176—193.
Nibelius 51—52.
Nordgren 138.
Nordhammar 52.
Norrby 173.

Ochs, C. 7—8, 45, 67—70, 72, 74—75, 80, 04, 200—202, 206, 223, 234, 236, 247, 261, 286, 289, 294—296, 298, 301, 303, 305, 307—308, 311.
Olbers 128, 130—131.
Oseen, E. 128.
Oseen, W. 120, 127, 133.
Osterman 52.
Ouchterlony 63—64, 66—72, 74—87, 89—105, 109, 111—118, 129, 131, 134—135, 138, 140—141, 143, 145 163, 165—182, 184—193, 222, 239—245, 250—251, 254, 256, 259, 262—269, 271—272, 276—287, 289—293, 297—298, 300—301, 304, 307 309, 311—312.

Pakkiam 258—261, 267, 281, 291, 292, 299, 301, 305, 306.
Pilley 242, 289—300, 304—306.
Pope 72—74, 76, 83, 86, 90, 268, 310.
Porter 273, 279.

Rappe 132.
Regel 182—183.
Rendall 204, 298.
Reuterdahl 40, 113, 122, 128, 130.
Rhenius 7, 214, 242.
Robinson 67.
Rohtlieb, J. 137, 139, 142, 144, 152—155, 157—161, 170—172, 177.
Rosenblad 36—37.
Rottler 209.
Rudelbach 45—46.
Rydén 30, 92, 100, 103, 113, 120, 132 133, 135, 140, 143—144, 146—147, 149—150, 165, 181, 193, 243, 296, 308, 311.

Samuel 110, 309.
Sandberg 51.
Sastiri 268.
Scott 37—38, 47—48, 50—52.
Schartau 53.
Schleiermacher 32.
Schmid 222.
Schmitz 221.
Schneider 63, 103.
Schreyvogel 198.
Schutzberg 53.
Schultze 195, 209, 214.
Schütze 223.
Schwartz, C. F. 195.
Schwarz, J. M. N. 7, 20, 68, 73, 101 102, 104, 106, 108, 115, 179, 181, 198, 200, 202—203, 206, 213, 219, 236—242, 248, 250—252, 254—259, 261—264, 266—272, 277, 280, 283, 285—290, 292, 297—301, 304—307, 309, 311—312.
Schäffer 109.
Sewell 275.
Sirdius 192.
Sjöding 136, 151, 168—170, 176, 191.
Skarstedt 72—74, 82—85, 128—129, 131—133, 135—140.
Snyder 102—103.
Stanes 104—105.
Stephan 48.
Stier 32.
Stokes 196, 201—202.
Stählin 30, 104, 148, 181—182, 245, 291, 308.
Sundberg 60, 130—131.
Sundblad 52.
Säwe 51.

Taylor 86, 90.
Ternström 38—39, 41—42, 45—46, 48—50, 54, 56, 59.
Thomander 50—51, 62, 136, 138, 140.
Tidman 205, 253—254, 256, 277—278, 280—282, 289—294, 298, 303—304, 311.

Ulff 139, 172—173, 175.

Valette 203.
Wallin 49, 52.
Walton 295.
Wardlaw 274.
Waetterdahl 38.
Wendlandt 30.
Wermelskirch 6—7, 11, 14.
Wieselgren 38—40, 56—57, 118, 133, 141, 149—152.
Wilson 197, 212, 215—216, 218—219, 233, 245.
Wingård 38, 47—49, 52.
Wolff 96, 97, 201, 234, 236—239, 251—253, 257, 260, 267, 285—287, 289 290, 298—305, 307—309, 311.

Ziegenbalg 195, 213.

Young 84.

Förestående kartbild över Sydindien är framställd i Leipzig 1900 och visar Leipzigmissionens verksamhetsfält fram till denna tid. Missionsstationerna med utstationerna äro understrukna. Byn Verathaleipetty är belägen ungefär mitt emellan Coimbatore och Dindigul. Stavningen är en blandning av dåtida tyskt och engelskt språkbruk.

Rättelser

Sid. 81 not 41 första raden står »member» läs »members».

Sid. 90 not 9 näst sista raden står »in einer durchaus falsche Stellung» läs »in einer durchaus falschen Stellung».

Sid. 93 not 21 näst sista raden står »a single from» läs »a single word from».

Sid. 198 fjärde raden nedifrån i texten står »Schwarz» läs »Schwartz».

Sid. 233 kapitel 14 andra raden i texten står »1849» läs »1848».

Sid. 233 not 1 står 209 läs 210.

Sid. 252 not 15 näst sista och sista raden står »a favourable for» läs »a favourable place for».

Sid. 269 not 61 översta raden står »85» läs »1856».

Sid. 272 andra raden nedifrån i texten står »han vände sig även till sin distriktskommitté» läs »han vände sig även, som vi redan observerat, till sin distriktskommitté».

Sid. 291 andra stycket första raden i texten står »i syfte att rädda sin församling från splittring hade han» läs »i syfte att rädda sin församling från splittring hade Addis».

Sid. 294 andra stycket andra raden i texten står »behandlades frågan» läs »behandlades Coimbatorefrågan».

Sid. 303 sjunde raden uppifrån står »dragit dylika ting inför rätta »läs »dragit dylika ting inför offentligheten».

Sid. 306 not 88 översta raden står »wurde nicht» läs »würde nicht».

Skrifter utgivna av Svenska Sällskapet för Missionsforskning

Ordförande: Professor Knut B. Westman, Uppsala.

Svenska Sällskapet för Missionsforskning utger en serie skrifter av vetenskaplig läggning i ämnen rörande missionens principfrågor, missionshistoria, de unga kyrkornas livsvillkor och växt samt det religiösa, sedliga och sociala tillståndet på missionsfältet.

Varje skrift är ett fristående helt. Språken äro svenska, engelska eller tyska. Om ej engelska användes, bifogas ett sammandrag på detta språk. Hittills ha utkommit:

1. *Herman Schlyter,* Karl Gützlaff als Missionar in China.
2. *Sten Rodhe,* Deliver us from evil. Studies on the Vedic Ideas of Salvation.
3. *Oscar Rundblom,* Svenska förbindelser med Leipzigmissionen åren 1853—1876.

Under förberedelse: *Bengt Sundkler,* Bantu Prophets in South Africa.

Publications by the Swedish Society for Missionary Research

President: Professor Knut B. Westman, Uppsala.

The Swedish Society for Missionary Research is publishing a series of books of a scholarly type, dealing with subjects pertaining to the principles and history of missions, needs and problems of the younger churches, and religious, moral and social conditions in the mission lands.

Each book will contain a separate study. The languages used will be Swedish, English or German. If the book is not in English, there will be a summary in this language. Hitherto have been published:

1. *Herman Schlyter,* Karl Gützlaff als Missionar in China.
2. *Sten Rodhe,* Deliver us from evil. Studies on the Vedic Ideas of Salvation.
3. *Oscar Rundblom,* Svenska förbindelser med Leipzigmissionen åren 1853—1876.

In preparation: *Bengt Sundkler,* Bantu Prophets in South Africa.